

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**KISASÜ'L ENBİYA (63B-127A) İNCELEME-METİN-
DİZİN-TIPKIBASIM**

MUAMMER HATİPOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. PERİHAN ÖLKER

Konya-2022

ÖN SÖZ

Eski Anadolu Türkçesi dönemi, söz varlığı bakımından oldukça zengindir. Bu dönemde çok sayıda dinî eser yazılmış, telif ve tercüme edilmiş, dönemin yazı dilinin oluşmasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan Peygamber kıssalarının en önemlileri Salebî ‘nin Arâisü’l-Mecâlis adlı eserinin tercümesi ile Kısâî’nin Kısas-ı Enbiyâ tercümesidir.

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait eserlerin gün yüzüne çıkarılmasıyla dönemin söz varlığı daha da zenginleşecektir. Bu amaçla bu çalışmada 1528 yılında istinsah edilen, peygamber kıssalarını anlatan Kısasü’l Enbiya adlı eser incelenmiştir. Müellifi bilinmeyen, İsmail Bin Hamza tarafından istinsah edilen, Konya ili Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Kütüphanesi’nde bulunan, toplam 259 varaktan oluşan eserin 63b-127a varakları bu tezin kapsamını oluşturmaktadır.

Tezin giriş bölümünde Eski Anadolu Türkçesi, Peygamber kıssaları ve üzerinde çalıştığımız Kısasü’l Enbiya tanıtılmıştır.

İnceleme bölümünde eserin 63b-127a varakları; yazım, ses bilgisi ve yapı bilgisi bakımından incelenmiştir.

Metin bölümünde çeviri yazı alfabesiyle 63b-127a varaklarının aktarımı yapılmıştır.

Dizin bölümünde metinde geçen sözcükler alfabetik sıra içinde verilmiş, bağlam sözlüğüyle birlikte gramatikal dizin oluşturulmuştur.

Son bölümde ise eserin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Konunun belirlenmesi, araştırılması ve sonuç aşamalarında desteğini ve yardımını esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleri ile çalışmama katkıda bulunan danışmanım Doç. Dr. Perihan ÖLKER’e teşekkür ederim.

Muammer HATİPOĞLU

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	Muammer HATİPOĞLU
Numarası	034201042001
Ana Bilim / Dili Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Perihan ÖLKER
Tezin Adı	Kıyasü'l Enbiya (63b-127a) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım

ÖZET

Bu tezde 1528 yılında İsmail Bin Hamza tarafından istinsah edilen “Kısasü'l-Enbiya” adlı el yazması eserin 63b-127a varaklarının transkripsiyonlu metni, dil özellikleri, dizini ve tıpkıbasımı yer almaktadır.

İlk örnekleri Arap ve Fars edebiyatlarında görülen Kısas-ı Enbiya türündeki eserlerin en meşhurları Sa'lebi'nin Ara'isü'l Mecalıs'i ile Kısai'nin Kısasü'l-Enbiya adlı eseridir. Sonradan yazılan eserlerin birçoğu, bu eserlerin tercümesi ya da kısaltılmış şekilleridir.

Bu çalışmada incelenen eser, Konya ili Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Kütüphanesi Yazmalar Koleksiyonu bölümünde 13765 arşiv numarası ile kayıtlı olup katalogda "Kısasü'l Enbiya" adıyla geçmektedir. Toplam 259 varaktan oluşan eserin 63b-127a varaklarının yazı çevrimi, dil incelemesi ve dizini yapılmıştır.

Bu çalışma ile eser, ilim âlemine tanıtılmış olacak ve Eski Anadolu Türkçesinin söz varlığına katkıda bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kısas-ı Enbiya, Eski Anadolu Türkçesi, müstensih

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	Muammer HATİPOĞLU
Numarası	034201042001
Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Perihan ÖLKER
Tezin Adı	Kıyasü'l Enbiya (63b-127a) Research-Text-Index- Facsimile

ABSTRACT

In this thesis, the transcribed text, language features, index and facsimile of the 63b-127a leaves of the manuscript called "Kısasü'l-Enbiya", which was copied by İsmail Bin Hamza in 1528, are included.

The most famous works in the genre of Kısas-ı Anbiya, the first examples of which are seen in Arabic and Persian literatures, are Sa'lebi's Ara'isü'l Mocalis and Kisai's Kısasü'l Enbiya. Many of the later works are translations or abbreviations of these works.

The work examined in this study is registered with the archive number 13765 in the Konya province Koyunoğlu City Museum and Library Manuscripts Collection section and is referred to as "Kısasü'l Enbiya" in the catalogue. 63-127 of the work, which consists of a total of 259 leaves. The translation, language analysis and index of the leafs were made.

With this study, the work will be introduced to the world of science and contribute to the vocabulary of Old Anatolian Turkish.

Keywords: Kısas-ı Anbiya, Old Anatolian Turkish, copyist

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
1. Peygamber Kıssaları	1
2. Eserin Özellikleri	3
İNCELEME	5
1. Yazım Özellikleri	5
1.1 Ünlülerin Yazımı	5
1.1.1 /a/ ünlüsü	5
1.1.2 e/ Ünlüsü	5
1.1.3 Kapalı e /é/ Ünlüsü	6
1.1.4 /ı/ Ünlüsü	6
1.1.5 /i/ Ünlüsü	7
1.1.6 /o/ Ünlüsü	7
1.1.7 /ö/ Ünlüsü	8
1.1.8 u/ Ünlüsü	8
1.1.9 /ü/ Ünlüsü	8
1.1.9.1 Ötreli Vav Elif	9
1.2 Ünsüzlerin Yazımı	9
1.2.1 /p/ Ünsüzü	9
1.2.2 /ç/ Ünsüzü	10
1.2.3 /s/ Ünsüzü	11
1.2.4 g/ Ünsüzü	12
1.2.5 ñ / Ünsüzü	12
1.2.6 /t/ Ünsüzü	12
2. Ses Bilgisi	13
2.1 Ünlüler	13
2.1.1 Ünlülerde Görülen Ses Olayları	13
2.1.1.1 Yuvarlaklaşma	13
2.1.1.1.1 Kelimelerde Yuvarlaklaşma	13
2.1.1.1.2 Eklerde Yuvarlaklaşma	13
2.1.1.1.2.1 +(U)m / +(U)mUz 1.Teklik ve Çokluk İyelik Ekleri	13

2.1.1.1.2.2	+(U)ñ / +(U)ñUz 2. Teklik ve Çokluk İyelik Ekleri	14
2.1.1.1.2.3	+Uñ / +nUñ İlgı Eki.....	14
2.1.1.1.2.4	+IU+ İsimden İsim Yapma Eki	14
2.1.1.1.2.5	+sUz+ İsimden İsim Yapma Eki	15
2.1.1.1.2.6	-dUm Görülen Geçmiş Zaman 1. Teklik Şahıs Eki.....	15
2.1.1.1.2.7	-dUñ Görülen Geçmiş Zaman 2. Teklik Şahıs Eki.....	15
2.1.1.1.2.8	-dUk Görülen Geçmiş Zaman 1. Çokluk Şahıs Eki.....	15
2.1.1.1.2.9	-Uz 1. Çokluk Şahıs Bildirme Eki	16
2.1.1.1.2.10	-vUz 1. Çokluk Şahıs Eki.....	16
2.1.1.1.2.11	-Ur Geniş Zaman Eki	16
2.1.1.1.2.12	-Up Zarf-Fiil Eki	16
2.1.1.1.2.13	-U Zarf-fiil Eki.....	17
2.1.1.2	Düz Ünlülü Ekler.....	17
2.1.1.2.1	+ı Belirtme Durumu Eki	17
2.1.1.2.2	ml Soru Eki	17
2.1.1.2.3	+lık+ İsimden İsim Yapma Eki	18
2.1.1.2.4	+l/+Sı İyelik Eki	18
2.1.1.3	Ünlü Düşmesi.....	18
2.1.1.3.1	Kelime Başında.....	18
2.1.1.3.2	Kelime Ortasında.....	18
2.1.1.3.3	Ünlü Türemesi.....	19
2.1.1.4	Ünlü Kaynaşması.....	19
2.2	Ünsüzler	19
2.2.1	Ünsüz Değişmeleri.....	19
2.2.1.1	ğ -/ >/ k -/ Değişmesi	19
2.2.1.2	g-/ </k-/ Değişmesi	19
2.2.1.3	v-/ </b-/ Değişmesi	20
2.2.1.4	d-/ </t-/ Değişmesi.....	20
2.2.2	Ünsüz Düşmesi	20
2.2.2.1	g-/.....	20
2.2.2.2	l-/ Ünsüzünün Düşmesi.....	21
3.	Yapı Bilgisi.....	21

3.1	Yapım Ekleri.....	21
3.1.1	İsimden İsim Yapma Ekleri	21
3.1.1.1	+An.....	21
3.1.1.2	+Aru.....	21
3.1.1.3	+Il	21
3.1.1.4	+IU.....	21
3.1.1.5	+Ilk.....	22
3.1.1.6	+(I)ncl	22
3.1.1.7	+rAk.....	22
3.1.1.8	+cek.....	22
3.1.1.9	+cı.....	23
3.1.1.10	+cuk.....	23
3.1.1.11	+daş.....	23
3.1.1.12	+sul.....	23
3.1.1.13	+sUz.....	23
3.1.2	Fiilden İsim Yapma Ekleri.....	23
3.1.2.1	-ak.....	23
3.1.2.2	-n	24
3.1.2.3	-esi	24
3.1.2.4	-gü	24
3.1.2.5	-ICI	24
3.1.2.6	-Uk.....	24
3.1.2.7	-Im	25
3.1.2.8	-mAk.....	25
3.1.3	Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	25
3.1.3.1	-n-	25
3.1.3.2	-ar-.....	26
3.1.3.3	-der-.....	26
3.1.3.4	-dUr-	26
3.1.3.5	-gUr-	26
3.1.3.6	-Ur-	26
3.1.3.7	-I-	26

3.1.3.8	-ş-	27
3.1.3.9	-t-	27
3.1.3.10	-mA-	27
3.1.4	İsimden Fiil Yapma Ekleri	27
3.1.4.1	+A-	27
3.1.4.2	+Ar-	27
3.1.4.3	+I-	28
3.1.4.4	+(I/U)k-	28
3.1.4.5	+I-	28
3.1.4.6	+Al-	28
3.1.4.7	+IA-	28
3.2	Çekim Ekleri	28
3.2.1	İsim Çekimi Ekleri	28
3.2.1.1	Çokluk Ekleri	28
3.2.1.1.1	+IAr	29
3.2.1.2	İyelik Ekleri	29
3.2.1.2.1	Teklik 1. Kişi: +(U)m	29
3.2.1.2.2	Teklik 2. Kişi: +(U)ñ	29
3.2.1.2.3	Teklik 3. Kişi: +I, +sI	29
3.2.1.2.4	Çokluk 1. Kişi: +(U)mUz	29
3.2.1.2.5	Çokluk 2. Kişi: +(U)ñUz	30
3.2.1.2.6	Çokluk 3. Kişi: +IArI	30
3.2.1.3	Durum (Hâl) Ekleri	30
3.2.1.3.1	İlgi Durumu Eki	30
3.2.1.3.2	Belirtme Durumu Eki	30
3.2.1.3.3	Yönelme Durumu Eki	31
3.2.1.3.4	Bulunma Durumu Eki	31
3.2.1.3.5	Ayrılma Durumu Eki	31
3.2.1.3.6	Araç (Vasıta) Durumu Eki	31
3.2.1.3.7	Eşitlik Durumu Eki	32
3.2.2	Fiil Çekimi Ekleri	32
3.2.2.1	Şahıs Ekleri	32

3.2.2.1.1	1.Tip Şahıs Ekleri	32
3.2.2.1.2	2. Tip Şahıs Ekleri.....	33
3.2.2.1.3	3. Tip Şahıs Ekleri.....	34
3.2.2.2	Şekil ve Zaman Ekleri	35
3.2.2.2.1	Haber Kipleri	35
3.2.2.2.1.1	Bilinen Geçmiş Zaman.....	35
3.2.2.2.1.2	Öğrenilen Geçmiş Zaman	36
3.2.2.2.1.3	Geniş Zaman.....	37
3.2.2.2.1.4	Şimdiki Zaman	38
3.2.2.2.1.5	Gelecek Zaman.....	39
3.2.2.2.2	Tasarlama Kipleri.....	39
3.2.2.2.2.1	İstek Kipi.....	39
3.2.2.2.2.2	Gereklilik Kipi	41
3.2.2.2.2.3	Şart Kipi	41
3.2.2.2.2.4	Emir Kipi	42
3.3	EK FİİL	43
3.3.1	Geniş Zaman Çekimi ve Bildirme Ekleri.....	43
3.3.2	Görülen Geçmiş Zaman Çekimi	44
3.3.3	Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi	44
3.3.4	Şart Çekimi	45
3.4	Fiillerde Birleşik Çekim	45
3.4.1	Hikâye.....	45
3.4.2	Rivayet.....	45
3.4.3	Şart	45
3.5	Birleşik Fiiller	45
3.5.1	İsim + Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller	45
3.5.1.1	ét- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar	46
3.5.1.2	kıl- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar.....	46
3.5.1.3	eyle- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar	46
3.5.1.4	ol- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar	46
3.5.1.5	bul- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar	46
3.5.1.6	ur- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar.....	47

3.5.1.7	dut- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar	47
3.5.2	Tasvirî Fiiller	47
3.5.2.1	Çabukluk Fiili	47
3.5.2.2	İktidarî Fiil	47
3.5.3	İsim + Fiil Grubu Şeklindeki Birleşik Fiiller	48
3.6	Fiilimsiler	48
3.6.1	İsim-Fiiller	48
3.6.2	Sıfat-Fiiller	48
3.6.2.1	-dUk	48
3.6.2.2	-An	48
3.6.3	Zarf-Fiiller	49
3.6.3.1	Zaman Zarf-Fiilleri	49
3.6.3.1.1	-IcAk	49
3.6.3.1.2	-IncA	49
3.6.3.1.3	-mAdIn	49
3.6.3.1.4	-AndA	49
3.6.3.1.5	-All	49
3.6.3.2	Durum Zarf-Fiilleri	50
3.6.3.2.1	-U	50
3.6.3.2.2	-ken	50
3.6.3.2.3	-dUkÇA	50
3.6.3.2.4	-(U)p	50
3.6.3.2.5	-U	50
3.7	Zamir	51
3.7.1	Şahıs Zamirleri	51
3.7.1.1	Teklik 1. Şahıs: Ben	51
3.7.1.2	Teklik 2. Şahıs: Sen	51
3.7.1.3	Teklik 3. Şahıs: Ol	51
3.7.1.4	Çokluk 1. Şahıs: Biz	51
3.7.1.5	Çokluk 2. Şahıs: Siz	52
3.7.1.6	Çokluk 3. Şahıs: Anlar	52
3.7.2	İşaret Zamirleri	52

3.7.2.1	Bu	52
3.7.2.2	Şu	52
3.7.2.3	Şol	52
3.7.2.4	Ol.....	52
3.7.3	Dönüşlülük Zamirleri	53
3.7.4	Belirsizlik Zamirleri	53
3.7.4.1	Soru Zamirleri.....	53
3.8	Sıfat	53
3.8.1	Niteleme Sıfatları.....	53
3.8.2	İşaret Sıfatları	54
3.8.3	Sayı Sıfatları	54
3.8.3.1	Asıl Sayı Sıfatları	54
3.8.3.2	Sıra Sayı Sıfatları.....	54
3.8.3.3	Soru Sıfatları.....	54
3.8.3.4	Belirsizlik Sıfatları	55
3.9	Zarf	55
3.9.1	Zaman Zarfları	55
3.9.2	Yer ve Yön Zarfları	55
3.9.3	Miktar Zarfları	56
3.9.4	Durum Zarfları	56
3.9.5	Soru Zarfları.....	56
3.10	Edatlar	56
3.10.1	Bağlama Edatları	56
3.10.1.1	Şart Bildirenler	57
3.10.1.2	Sınırlama Bildirenler.....	57
3.10.1.3	Sebep Bildirenler.....	57
3.10.1.4	İstisna Bildirenler	57
3.10.1.5	Cümle Bağlayıcılar.....	57
3.10.2	Son Çekim Edatları	57
3.10.2.1	Benzetme Bildirenler	57
3.10.2.2	Sebep Bildirenler.....	57
3.10.2.3	Beraberlik Bildirenler	58

3.10.2.4 Yer ve Tarz Bildirenler	58
3.10.2.5 Zaman Bildirenler	58
3.10.3 Ünlem Edatları	58
METİN	59
DİZİN	119
ÖZEL ADLAR DİZİNİ	255
SONUÇ	272
KAYNAKÇA	274
TIPKIBASIM	276

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bkz.	Bakınız
Far.	Farsça
H	Hicri
Hz.	Hazreti
M	Miladi
Öl.	Ölüm tarihi
Rum.	Rumca
Soğ.	Soğdca
vd.	ve diğerleri
Yun.	Yunanca

GİRİŞ

1. Peygamber Kıssaları

Kısas-ı Enbiya, peygamberlerin yaşamları ve mücadeleleri başta olmak üzere pek çok konuyu içeren eserlerin ortak adıdır. Dinî bilgilerin verildiği bu eserlerin, halkın dinî menkıbe, hikâye ve destan ihtiyacını asırlarca karşılamış olduğunu söyleyebiliriz (Cemiloğlu, 2000: 13).

Peygamber hikâyelerinin anlatıldığı Kısas-ı Enbiya türünün ilk örnekleri önce Arap edebiyatında, daha sonra da Fars edebiyatında görülür. Bu konuda yazılmış en ünlü eserler, Salebi'nin Arâisü'l-Mecâlis adlı eseri ile Kısâî'nin Kısas-ı Enbiyâ'sıdır (Yılmaz vd., 2013: 11). Daha sonra yazılan kısas-ı enbiyalar, genellikle bu eserlerin tercümeleridir.

Keşfü'z Zünûn'a göre Arap edebiyatında ilk kısasü'l-enbiyâ yazarı, Vehb ibn Münebbih (öl. 728)'dir. Bu 9. yüzyılda Kısâî, 10 ve 11. yüzyılda Sa'lebi ile devam eder.

Arâisü'l-Mecâlis, meclis-bab düzeni içinde yazılmıştır. Kitapta otuz iki meclis vardır. Yazar bazı bölümler için fasıl başlığını da kullanmıştır. Meclisler ve fasıllar gökler , yer ve içindekilerin yaratılması, Hz. Adem'den Ashabü'l-Fil'e kadar geçen bütün peygamberler ve velilerin hayatları gibi konuları ihtiva eden yüzden fazla babdan oluşmaktadır (Tümer, 1991: 265-266).

Rabguzî'nin Harezmi Türkçesiyle yazdığı Kısasü'l- Enbiya adlı eser Aysu Ata tarafından hazırlanmıştır. Bu eser, Türk dilinin gücünü ve zenginliğini göstermesi dışında, peygamber kıssaları konusunda kapsamlı ve özgün bilgiler sunmasıyla 13, 14. yüzyıllardaki Türk-İslam kültürü hakkında bizlere yeni ufuklar açabilecek nadir eserlerden biridir (Ata, 2019: 7). Eser, Tanrı'ya hamdüsena ile başlar ve Hz. Muhammed ile Tok Buga'ya yazılmış methiyelerle devam eder. Tok Buga için verilen bilgiler, bu eserde Rabguzî'nin açıklamaları ile sınırlı kalmaktadır. Küçük yaşta bey olan Tok Buga'nın Moğol olduğundan, sonradan Müslümanlığı kabul ettiğinden, Müslümanların güvendiği iyi tabiatlı biri olduğundan ve Nâsirü'd-dîn

künyesini taşıdığından bahsedilmektedir (Ata, 2019: 11, 12). Çalışma, Londra nüshasına dayanmaktadır (Ata, 2019: 22)

Emine Yılmaz, Nurettin Demir ve Murat Küçük tarafından hazırlanan Kısas-ı Enbiyâ, Türkçe yazılmış kısas-ı enbiyaların en önemlileri arasında yer almaktadır. Eski Anadolu Türkçesi döneminin önemli eserlerinden Kısas-ı Enbiyâ'nın Türk Dil Kurumu nüshasının tamamının yayımlandığı bu eser, 14. yüzyıla ait olup eserin farklı nüshaları da incelenerek hazırlanmıştır (Yılmaz vd., 2013: 7). Bu çalışmaya temel oluşturan 954 sayfalık yazma, Türk Dil Kurumu kitaplığında Yazma A/145 numara ile kayıtlıdır. Mevcut Sa'lebî çevirileri içinde Marmara Üniversitesi nüshasından sonraki en hacimli metindir ve büyük olasılıkla en eskisidir. Yazma yaratılış öncesinden başlar ve Kısas-ı Enbiyaların çoğunda olduğu gibi Hz. Muhammed'de biter. Yazmada çeviren, çoğaltan ve çeviri tarihi bilgileri bulunmamakla birlikte Aydınoğlu Mehmet Bey adına çevrildiği için çevirinin 14. Yüzyılda yapılmış olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Yılmaz vd., 2013: 14, 15).

Türkiye kütüphanelerinde önemli Kısas-ı Enbiya müellifleri olan Salebî ve Kısâî'nin tercümeleriyle birlikte, başka müelliflerden tercüme edilmiş eserler ve yazarı bilinmeyen Kısas-ı Enbiyâların da tercümeleri mevcuttur. Bu eserlerden başlıcaları şunlardır (Cemiloğlu, 2000: 14):

1. Salebi Tercümeleri: Salebi'nin Kısas-ı Enbiyâ olarak bilinen orijinal adı "Kitâbu 'Arais-i'l-Mecâlis fi Kasası'l Enbiyâ" olan meşhur eserinin kütüphanelerimizde Bursa Ulucami Nüshası, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Nüshası ve Yozgat Maarif Kütüphanesi Nüshası olmak üzere üç adet tercümesi bulunmaktadır.

2. Kısâî Tercümeleri: Kısâî'nin tam adı "Kitabu Bed'i'd-Dünyâ ve Kısasü'l-Enbiyâ" olan eserinin kütüphanelerimizde Kastamonu Nüshası, Ayasofya Nüshası ve Millî Kütüphane Nüshası olmak üzere üç adet tercümesi bulunmaktadır.

3. Diğer Tercümeler: Bu tercümeler müellifleri belli olan Kısas-ı Enbiyalardır. Rabgûzi'nin Kısâsü'l-Enbiyâ tercümesi, Ebû Ahmet'in eseri, Ebû İshak'ın eseri, Muhammed Bin Yusuf'un Tercümesi ve Ahmet Cevdet Paşa'nın eseri bu başlık

altında sıralanabilir. Bunlardan Ahmet Cevdet Paşa'nın Kısas-ı Enbiyâ ve Tevârîh-i Hülafâ adlı eseri Türkçe yazılan Kısas-ı Enbiyalar içinde en şöhretlisidir.

4. Yazarı Bilinmeyenler: Bu eserler içerisinde Kastamonu İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde yer alan Kısâs-ı Enbiyâ, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'nde yer alan eser, Millî Kütüphane'deki Kısas-ı Enbiyâlar ve Mikrofilmi Millî Kütüphane'de Bulunan Eserler yer almaktadır.

2. Eserin Özellikleri

Tez konusu olarak üzerinde çalıştığımız eser, H 934/ M 1528 yılında İsmail Bin Hamza tarafından istinsah edilmiştir. Müellifi ve mütercimi bilinmemektedir. 259 varaktan oluşan yazmanın her sayfasında 13 satır mevcuttur. Eser, 1528'de istinsah edilmiş olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini yansıtmaktadır.

Konya ili Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Kütüphanesi Yazmalar Koleksiyonu bölümünde 13765 arşiv numarası ile kayıtlı olan yazma eser, katalogda “Kısasü' I-Enbiya” adıyla geçmektedir. Harekeli olarak yazılmış olup cilt özelliği “deri, şemseli” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu çalışmada eserin 63b-127a arasındaki varakları incelenmiştir. İncelenen bölümde Hz. İbrahim, Hz. Lût, Hz. Yusuf, Hz. Şu'ayb ve Hz. Musa'ya ait kıssalara yer verilmiştir.

Hz. İbrahim kıssasında Hz. İbrahim'e koç gönderilmesi, onun kuşları diriltmesi kıssalarına yer verilmiştir. Hz. Lût kıssasında Lût peygamberin azgın ve ahlaktan yoksun kavmini doğru yola davet etmesi ancak onların bu kötü huylarından vazgeçmemeleri üzerine Allah tarafından helak edilmeleri anlatılmıştır. Hz. Yusuf kıssasında Hz. Yusuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılmaları, bir kervan başının onu kuyudan çıkarıp köle olarak satması, Zeliha'nın Yusuf ile evlenebilmek için ona iftira atması, Yusuf'un bu yüzden zindana atılması, Mısır'a hükümdar oluşu, kardeşleriyle bir araya gelişi ve babası Hz. Yakup'a kavuşması anlatılmıştır. Hz. Şu'ayb kıssasında yol gösterici olarak Medyen toplumuna gönderilen Hz. Şuayb'ın toplum tarafından dışlanması, bunun üzerine kendisine inananlarla birlikte şehri terk

etmesi, Medyen’de kalanların ise helak edilmeleri anlatılmıştır. Hz. Musa kıssasında Mısır Hükümdarı Firavun’un gördüğü rüya üzerine ülkesindeki tüm erkek çocuklarının öldürülmesini istemesi, bunun üzerine Musa Aleyhisselam’ın, annesi İmran tarafından bir sandık içinde Nil Nehri’ne bırakılması, bu sandığın Firavun’un sarayına kadar ulaşması, Hz. Musa’nın Firavun’un sarayında büyümesi, Hz. Musa’nın yanlışlıkla bir adamı öldürmesi sonucu Mısır’dan ayrılması, Şuayb Peygamber’in kızı ile evlenmesi, Tur Dağı’nda kendisine iki mucize ile birlikte peygamberlik verilmesi anlatılmaktadır.

Yazma eserde geçen ayetler asıllarına uygun biçimde harekeli olarak yazılmıştır. 75b-5 varak ve satır numarasına kadar olan ayetler başında üzeri kırmızı çizgiyle çizilmiş “*Qavluhū Te‘ālā*” ifadesiyle belirtilerek ve koyu renklerle vurgulanarak, 76. varaktaki ayetler başında kırmızı renkle yazılmış “*Qavluhū Te‘ālā*” ifadesiyle belirtilerek ve koyu renklerle vurgulanarak 77. varaktan sonraki ayetler ise sadece başında kırmızı renkle yazılmış “*Qavluhū Te‘ālā*” ifadesiyle belirtilerek yazılmıştır.

Metin içinde bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca Arapça ibarelerin kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmüştür.

İNCELEME

1. Yazım Özellikleri

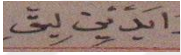
1.1 Ünlülerin Yazımı

Ünlülerin kelime başında, ortasında ve sonunda nasıl yazıldığı bu bölümün alt başlıklarında belirtilmiştir. Eklerdeki yazım değil kelime kök ve gövdesindeki yazım esas alınmıştır.

1.1.1 /a/ünlüsü

Kelime başında üstünlü elif (أ) ile gösterilmiştir.

ağaçlarına (64b/12) , açmış (71b-11)

aydınlık (71b-13) , aruk (88a-7)

anuñ-çün (95b-11) , atamuz (96b-8)

anası (110b-1) , andan (125a-2)

Kelime ortasında üstün (أ) ile gösterilmiştir.

aşağa(72a-3)

Kelime sonunda üstünlü he (ه) ve üstünlü elif (أ) kullanılmıştır.

soñra(63b-11) , arķasında (65a-8)

ata (73a-3)

1.1.2 /e/ Ünlüsü

Kelime başında üstünlü elif ile (أ) gösterilmiştir.

eytdiler (124b-12)

Kelime ortasında üstün ile (◌◌) gösterilmiştir.

üzere (72a-3)

Kelime sonunda ise üstünlü he (◌◌) kullanılmıştır.

nice (64a-4)

, bile (69b-1)

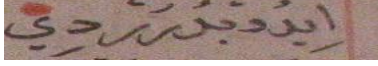

1.1.3 Kapalı e /é/ Ünlüsü

Eski Anadolu Türkçesinde kökte kapalı e bulunup bulunmadığını tayin etmek güçtür. Umumiyetle Türkçede ve bu arada Anadolu Türkçesinde kapalı e bulunduran sözler metinlerimizde esreli ye veya esre ile yazılmışlardır (Yavuz, 1991: 296).

Kelime başında esreli elif ile (◌◌), esreli elif ye ile (◌◌◌) kelime ortasında ise esreli ye (◌◌◌) ile gösterilmiştir.

édüp durur-ıdı (63b-3)

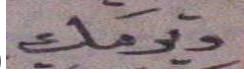
édeyin (70a-7)

dédi (63b-13)

vérmek (65a-7)

1.1.4 /ı/ Ünlüsü

Kelime başında /ı/ ünlüsünü göstermek amacıyla esreli elif (◌◌) kullanılmıştır.

ısmarladı (63b-10)

Kelime ortasında genellikle harf kullanılmamakla birlikte bazı örneklerde esre ile (ﺓ) ile gösterilmiştir.

kıldı (64b-2)

,kızı (76a-7)

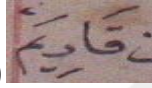

karışdı (66b-6)

Kelime sonunda esre ile (ﺓ) gösterilmiştir.

karıyam (68b-12)

1.1.5 /i/ Ünlüsü

Kelime başında esreli elif ye (ﺓ) ile gösterilmiştir.

içindeki (64a-12)

, iki (72b-10)

Kelime ortasında esreli ye (ﺓ) ile gösterilmiş olup birçok örnekte herhangi bir harf kullanılmamış, sadece esre ile (ﺓ) gösterilmiştir.

gitdi (65a-13)

, ekin (65b-1)

Kelime sonunda esreli ye (ﺓ) ile gösterilmiştir.

şimdi (64a-2)

, gibi (70a-13)

1.1.6 /o/ Ünlüsü

Kelime başında ötreli elif vav (ﻭ) ile, kelime ortasında ise ötreli vav (ﻭ) ile ve ötre (ﻭ) ile gösterilmiştir.

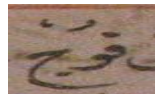
ol (63b-1)

, oğluñı (67a-7)

koç (63b-1)

, şol (110b-4)

1.1.7 /ö/ Ünlüsü

Kelime başında ötreli elif vav (اَو) ile, kelime ortasında ise ötreli vav (و) ile ve ötre (') ile gösterilmiştir.

ögüt (111b-8)

gösterdi (64a-5)

ötürü (68b-1)

, sözüm (102b-8)

1.1.8 /u/ Ünlüsü

Kelime başında ötreli elif (ا), ötreli elif vav (اَو) ile, kelime ortasında ve sonunda ise ötreli vav (و) ile gösterilmiştir.

uçmak (63b-3)

, uzun (67a-4)

muştılayı (66a-2)

, bulutdan (64a-3)

şu (64a-12)

, bızağı (67b-8)

1.1.9 /ü/ Ünlüsü

Kelime başında ötreli elif vav (اَو) ile, kelime ortasında ise ötreli vav (و) ile ve ötre (') ile gösterilmiştir.

üninden (65a-13)

, üç (70b-12)

düğümledi (71b-10)

, ötüri (73a-11)

Kelime sonunda vav ile yazılmıştır.

gérü (71a-9)

1.1.9.1 Ötreli Vav Elif

“ü” ünlüsünün kelime sonunda ötreli vav elif ile yazıldığı bir örnek tespit edilmiştir.

berü (68a-5)

Bu, nadir görülen bir imla şeklidir. Bu imla şeklini Ersoylu, (2000: 137) şu şekilde açıklamaktadır: Arap yazı dilinde genel çokluk belirten ü zamiri yazıya geçirilirken onun bu niteliğini bildirici özel bir işaret olan elif, Eski Türkiye Türkçesi döneminde yazılan bazı metinlerde sonu vav ile biten Türkçe kelimelere de getirilmiştir. Yani bu durum, yazıdaki imla aktarımıdır.

1.2 Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1 /p/ Ünsüzü

p ünsüzü kelime başında pe (پ) ile gösterilmiştir.

puşdı (90b-10)

Kelime ortasında kapu sözcüğünde pe (پ) ile, tepsi sözcüğünde be (ب) ile gösterilmiştir.

tepsiye (110b-10)

, kapu (71a-4)

Kelime sonunda ip sözcüğünde be (ب) ile gösterilmiştir.

ip (79b-9)

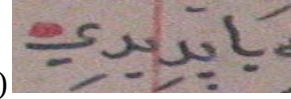

yap- fiili aynı satırda hem be ile hem pe ile yazılmıştır.

yapdı (64a-5)

, yapdı-y-ıdı (64a-5)

1.2.2 /ç/ Ünsüzü

ç ünsüzü kelime başında aşağıdaki sözcüklerde cim harfi (چ) ile gösterilmiştir.

çayırlarında (63b-3)

çağır (65a-7)

çıkılmış-ıdı (69b-12)

Aşağıdaki sözcükte ise kelime başında çim harfi (چ) ile gösterilmiştir.

çaldı (96b-8)

Kelime ortasında çim harfi (چ) ile gösterilmiştir.

açıldı (71a-9)

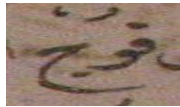

içidür (71a-13)

Kelime sonunda cim harfi (چ) ile gösterilmiştir.

kaç (63b-1)

, kaç (63b-11)

göç (73b-3)

, güç (78a-4)

1.2.3 /s/ Ünsüzü

Ön sıradan ünlü taşıyan kelimelerdeki söz başı s ünsüzü (س) ile, art sıradan ünlü taşıyan söz başı s ünsüzü genellikle (ص) ile karşılanmıştır.

sen (64b-4) , sevineyim (66a-2)

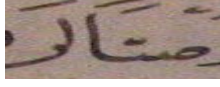
sevgülüdür (67a-2)

sürdi (67a-11) , sizi (67b-6)

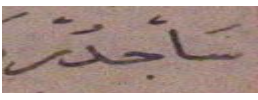
söyledi (69a-6) , sögdiler (77b-6)

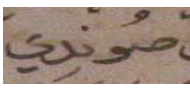
segirdiler (80a-2) , sekiz (80a-9)

sinünde (84a-7)

şadladı (68b-3) , şatalar (74a-3)

şoñra (79b-6) , şoğılan (84a-7)

şaçdur (84a-9) , şandı (84b-1)

şundı (84b-3) , şıgadı (84b-7)

şordı (92b-11) , şu (112a-8)

şarap, içki anlamına gelen süci kelimesi iki farklı şekilde yazılmıştır:

(86b-13),

(99a-1)

Art sıradan ünlü taşımasına rağmen bazı sözcükler (س) ile gösterilmiştir.

sıvadı (109a-6)

sağalsuz (67b-4)

Kelime ortasında (س) ile gösterilmiştir.

üstinden (101b-10)

1.2.4 /g/ Ünsüzü

Kelime başında Kef (ك) ile gösterilmiştir.

güzel (63b-1)

, günlük (85a-13)

Kelime ortasında Kef (ك) ile gösterilmiştir.

degin (63b-8)

, bugün (72b-2)

1.2.5 / ñ / Ünsüzü

ñ ünsüzü (ك) ile gösterilmiştir.

(72a-1) tañrı

, göñli (66a-7)

1.2.6 /t/ Ünsüzü

Kelime başında ön ünlülü sözcüklerde (ت) ile, art ünlülü sözcüklerde ise (ط) ile gösterilir.

tepsiye (110b-10)

taş-ıla (64a-7)

, tağdan (64a-8)

Kelime ortasında ve sonunda ise (ت) ile gösterilmiştir.

bulıt (64a-1)

, götürdi (84a-1)

2. Ses Bilgisi

2.1 Ünlüler

2.1.1 Ünlülerde Görülen Ses Olayları

2.1.1.1 Yuvarlaklaşma

2.1.1.1.1 Kelimelerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçe devresinde mevcut olan –ğ ve g’ler düşerken kendinden önceki ünlüsü yuvarlaklaştırmışlardır (Timurtaş, 2012:29).

kapu < kapığ (72a-5)

şaru < şarığ (107a-1)

Metinde dudak ünsüzü m’nin etkisiyle de yuvarlaklaşma görülmektedir.

demür (105a-2)

Bu kelimeler dışında metinde degül kelimesi yuvarlak ünlülüdür. Bu kelime Eski Türkçede yoktur (Timurtaş, 2012: 31).

degül (94b-6)

2.1.1.1.2 Eklerde Yuvarlaklaşma

Metnimizde ünlüsü sonradan yuvarlaklaşan ekler şu şekildedir:

2.1.1.1.2.1 +(U)m / +(U)mUz 1.Teklik ve Çokluk İyelik Ekleri

Eski Türkçede 1. Şahıs iyelik ekinin ünlüleri köke tâbidir; ancak kökte yuvarlak ünlü bulunduğu zaman ekin vokali yuvarlak olabilmektedir. Eski Anadolu

Türkçesinde ise 1, şahıs iyelik eklerinde ünlü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 33). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

baş+um (87a-10)

güc+üm (64b-3)

ata+muz (70a-3)

haber+ümüz (90b-8)

2.1.1.1.2.2 +(U)ñ / +(U)ñUz 2. Teklik ve Çokluk İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesinde 2. Şahıs iyelik eklerinin de ünlüsü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 33). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

ni‘met+üñ (64b-8)

terāzü+ñüz (114b-12)

kardeş+u+ñuz (91a-13)

pādişāhlığ+uñ (107a-10)

2.1.1.1.2.3 +Uñ / +nUñ İlgi Eki

İlgi ekinin ünlüsü Eski Türkçede ancak ancak yuvarlak ünlü taşıyan bir köke getirildiği zaman yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesinde ise ilgi ekinin ünlüsü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 34). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

Lūt+uñ (70a-1)

Mekke+nüñ (65a-1)

Mūsā+nuñ (118a-4)

Peygamber+üñ (63b-7)

2.1.1.1.2.4 +IU+ İsimden İsim Yapma Eki

Eski Anadolu Türkçesinde +IU’daki yuvarlak ünlünün bulunmasına sebep, ekin aslı +Ilg’ta bulunan -ğ ve -g’dir. Türk dilinin tarihî seyri içinde bu -ğ ve -g’ler Batı Türkçesinde düşmüş, daha doğrusu kendinden önceki ünlüyle kaynaşarak onu yuvarlaklaştırmış ve bazen uzatmıştır (Timurtaş, 2012: 34). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

baş+lu (66b-9)

iş+lü (69b-9)

ad+lu (68b-3)

at+lu (105b-2)

2.1.1.1.2.5 +sUz+ İsimden İsim Yapma Eki

+sUz'daki yuvarlak ünlü +IU tesiriyle ve analogi yoluyla meydana gelmiştir (Timurtaş, 2012: 34). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

sakal+suz (67b-4)	yazuksuz (108a-3)
ten+süz (64a-3)	

2.1.1.1.2.6 -dUm Görülen Geçmiş Zaman 1. Teklik Şahıs Eki

Ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 35). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

açma-du-m (73b-1)	yéme-dü-m (73a-12)
gör-dü-m (76a-3)	gel-dü-m (95b-11)

2.1.1.1.2.7 -dUñ Görülen Geçmiş Zaman 2. Teklik Şahıs Eki

Görülen geçmiş zaman 2. Şahıs ekinin ünlüsü de daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 35). Örnekler şu şekildedir:

al-du-ñ (96a-1)	ağla-du-ñ (103b-6)
yap-du-ñ (96b-13)	iste-düñ (97a-12)
git-dü-ñ (120b-8)	öldür-dü-ñ (111a-12)

2.1.1.1.2.8 -dUk Görülen Geçmiş Zaman 1. Çokluk Şahıs Eki

Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak ünlülüdür (Timurtaş, 2012: 35).

Örnekler şu şekildedir:

ört-dü-k (97a-6)	vér-dü-k (118a-8)
kal-du-k (90a-7)	ışmarla-du-k (118a-10)

2.1.1.1.2.9 -Uz 1. Çokluk Şahıs Bildirme Eki

Biz zamirinden gelişmiş olup ekin ünlüsü yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 35). Örnekler şu şekildedir:

resûlleri+y-üz (71a-2) kişi+y+üz (77a-10)
oğlanları+y-uz (90a-5)

2.1.1.1.2.10 -vUz 1. Çokluk Şahıs Eki

Biz zamirinden gelişen bu ekin ünlüsü de yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 36). Örnekler şu şekildedir:

al-a-vuz (71a-13) éd-e-vüz (68b-4)
sat-a-vuz (80a-6) ol-sa-vuz (76b-6)
gel-e-vüz (71a-13)

2.1.1.1.2.11 -Ur Geniş Zaman Eki

Eski Anadolu Türkçesinde ekin düz şekli yoktur, ünlüsü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 36). Örnekler şu şekildedir:

bil-ür-ler-di (66a-8) yat-ur (75b-12)
kıl-ur (69b-13) gel-ür (103b-12)

2.1.1.1.2.12 -Up Zarf-Fiil Eki

Eski Türkçede –p olan ek, Eski Anadolu Türkçesinde –Up şeklindedir (Ergin, 1998: 340,341). Metnimizdeki örnekler şu şekildedir:

éd-üp (68a/7) kıl-up (73b-4)
al-up (70a-9) dé-y-üp (76b-2)

2.1.1.1.2.13 -U Zarf-fiil Eki

Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

dé-y-ü (85b-13)

istey-ü (93a-8)

Bazı teşkil eklerindeki ünlüler, Eski Türkçe devresinde taşıdıkları yuvarlaklığı muhafaza etmektedir. (-uk) fiilden isim yapma eki ile (+Aru) yön gösterme durumu eki bu eklerdendir (Timurtaş, 2012: 29).

(-uk) Fiilden İsim Yapma Eki

art-uk (102b-2)

ayır-uk (114b-4)

(+Aru) Yön Gösterme Durumu Eki

il+erü (95a-8)

yuk+aru (117a-2)

2.1.1.2 Düz Ünlülü Ekler

Eski Anadolu Türkçesinde düz olan ekleri metnimizdeki örnekleriyle birlikte şu şekilde belirtebiliriz:

2.1.1.2.1 +ı Belirtme Durumu Eki

Eski Türkçede isimlere gelen belirtme durumu eki olan –ğ ve g, yuvarlak ünlülü kelimelerle kullanıldığı zaman –(u)ğ, –(ü)g şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesinde ise daima düzdür. (Timurtaş, 2012: 36, 37) Örnekler şu şekildedir:

tāvūs+ı (67a-1)

yol+ı (113a-4)

koç+ı (63b-4)

Yūsuf+ı (76b-3)

2.1.1.2.2 mI Soru Eki

Eski Türkçede bu ek daima –mu şeklinde iken Eski Anadolu Türkçesinde daima düz ünlülüdür. (Timurtaş, 2012: 37). Örnekler şu şekildedir:

gör-dü-ñ mi (78a-5)

eyt-me-dü-m mi (100a-5)

aldu-ñ mı (96a-1)

ķıl-ma-du-ķ mı (118b-8)

kul mı (121a-13)

2.1.1.2.3 +lık+ İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkçe döneminde dudak uyumuna tâbi olan ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde genellikle düz ünlülü şekildedir (Akar, 2019: 117). Metnimizdeki örnekler şu şekildedir:

döst+lık (77b-12)

çok+lık (110a-11)

ucuz+lık (88b-3)

cazu+lık (122a-8)

uğur+lık (93a-13)

2.1.1.2.4 +I/+Sı İyelik Eki

Teklik 3. Şahıs iyelik eki metnimizde Eski Anadolu Türkçesi dönemimde olduğu gibi düz şekli ile kullanılmıştır:

atası (76a-4)

kızı (82b-8)

2.1.1.3 Ünlü Düşmesi

2.1.1.3.1 Kelime Başında

Eski Anadolu Türkçesinde kelime başında ünlü düşmesi örneği çok azdır (Timurtaş, 2012: 40). Metnimizde aşağıdaki örnekler yer almaktadır:

şimdi < uş+imdi (64a-2)

şöyle < uş+öyle (66b-6)

şol < uş+ol (65a-13)

2.1.1.3.2 Kelime Ortasında

Türkçede orta heceler vurgusuz olduğundan, kelime ortasında ünlü düşmesi pek fazladır. Kelime ortasında ünlü düşmesi Türkçenin her devresinde görülmektedir (Timurtaş, 2012: 40).

gönlüm< gönül (66a-11, 118b-1)

boynın < boyun (67b-9)

oğlın < oğul (67a-10)

eylük < eyülük (89b-2)

2.1.1.3.3 Ünlü Türemesi

Metnimizde Arapça kökenli bazı kelimelerde ünlü türemesi örneklerine rastlanmaktadır:

şabur (97b-7)

şükür (108b-10)

Mışır (110a-5)

2.1.1.4 Ünlü Kaynaşması

Birleşik kelime kuruluşlarında yan yana gelen iki ünlünün kaynaşarak tek ünlü durumuna gelmesidir (Korkmaz, 2019: 241).

ana + oğ > ancak (120b-13)

ne + üçün > neçün (73b-10)

kendi + özi > kendüzin (84a-10)

2.2 Ünsüzler

2.2.1 Ünsüz Değişmeleri

2.2.1.1 / ħ - / > / k - / Değişmesi

Eski Anadolu Türkçesinde özellikle Azerbaycan bölgesine yakın yerlerde yazılmış metinlerde art sıradan ünlü taşıyan kelimelerde kelime başında ve ortasında yer alan k-’lar ħ-’ye dönüşmüştür (Akar, 2019: 120). Metnimizde aşağıdaki örnekler yer almaktadır:

ET akşam > EAT aħşam (119a-6)

ET yoksa > EAT yoħsa (123b-1)

2.2.1.2 /g- / < /k- / Değişmesi

Eski Türkçedeki k-’lerin Eski Anadolu Türkçesi döneminde g- olarak geliştikleri görülmektedir (Timurtaş, 2012: 49). Metnimizde aşağıdaki örnekler yer almaktadır:

ET kel- > EAT gel- (90a-13)

ET kör- > EAT gör- (65b-1)

ET kir- > EAT gir- (72a-13)

ET kerek > EAT gerek (74a-11)

2.2.1.3 /v-/ < /b-/ Değişmesi

Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerdeki b-‘ler Eski Anadolu Türkçesi döneminde daha ilk zamanlardan itibaren v-‘ye dönüşmüşlerdir(Timurtaş, 2012: 54). Metnimizdeki örnekler şu şekildedir:

ET bar- > EAT var- (91a-3)

ET bir- > EAT vér- (91a-3)

2.2.1.4 /d-/ < /t-/ Değişmesi

d- < t- değişikliği kelime başında görülen ve Eski Anadolu Türkçesinde geniş ölçüde vuku bulan bir değişikliktir. Eski Türkçede kelime başında görülen bazı t-‘ler Eski Anadolu Türkçesinde d- olmuştur (Ergin, 1998: 91). Metnimizdeki örnekler şu şekildedir:

ET tök- > EAT dök- (89a-8)

ET titre- > EAT ditre- (120a-10)

ET tut- > EAT dut- (122a-7)

ET tüken- > EAT düken- (103b-12)

2.2.2 Ünsüz Düşmesi

2.2.2.1 /g-/

Eski Türkçe döneminde mevcut olan –ğ ve -g’ler düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmışlardır (Timurtaş, 2012: 28).

kapu ((92a-1) < kapığ

Bazı kelimelerde kelime sonundaki -ğ düştüğü halde ünlüde yuvarlaklaşma olmamıştır.

arı (101b-1) < arığ

2.2.2.2 / l-/ Ünsüzünün Düşmesi

Kelime ortasında az sayıda kelime –l ünsüzü düşmüştür (Timurtaş, 2012: 62). Metnimizde aşağıdaki örnek yer almaktadır.

getür- < keltür- (121a-9)

3. Yapı Bilgisi

3.1 Yapım Ekleri

3.1.1 İsimden İsim Yapma Ekleri

3.1.1.1 +An

Kategori eki olarak çokluk yapar (Gülsevin ve Boz, 2019: 102).

oğul+an (68b-10)

3.1.1.2 +Aru

İstikamet bildiren kelimeler türetir (Gülsevin, 2017: 123).

il+erü (69b-5)

3.1.1.3 +Il

Renk adlarına gelerek onlardan sıfat görevli yeni kelimeler yapmıştır (Akar, 2019:129).

kız+ıl (93a-6)

yeş+il (116b-13)

3.1.1.4 +IU

İsimden sıfat yapmak için kullanılır. Kökün ünlüsü ne olursa olsun ekteki ünlü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012:78).

baş+lu (66b-9)

görk+lü+ler (67b-4)

bahā+lu (81a-6)

yük+lü (69a-10)

3.1.1.5 +IIk

Ünlü uyumuna girmekle birlikte, yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlü ile geldiği örnekler de bulunur (Gülsevin, 2017: 127). Metnimizde yuvarlak ünlülü tabanlara düz şeklinin geldiği görülmüştür.

uzun+lı+-ı (67a-5)

kıt+lık (88b-6)

dōst+lık (77b-12)

uğur+lık (93a-13)

hammal+lık (81b-3)

ata+lık (101b-12)

bişman+lık (82a-10)

pādişāh+lığ+ı (102b-1)

gün+lik (85a-13)

çok+lık (110a-11)

ucuz+lık (88b-3)

cazu+lık (122a-8)

3.1.1.6 +(I)ncI

Ekin ilk ünlüsü uyuma tabidir. İkinci ünlüsü, sadece damak uyumuna girer (Gülsevin, 2017: 128).

iki+nci, üç+(ü)nci, dörd+(ü)nci, beş+(i)nci (114b-3,4)

3.1.1.7 +rAķ

Karşılaştırma için kullanılan bu ek işlek olarak sıfat ve zarflar türetir (Gülsevin, 2017: 129).

yég+rek (76b-2)

aziz+raķ+dur (115a-13)

3.1.1.8 +cek

Sıfat ve zarf türünden kelimeler yapar (Gülsevin, 2017: 125).

tiz+cek (83a-11)

gök+cek (84a-6)

3.1.1.9+cı

Genellikle meslek isimleri yapan ve bazen bir işi alışkanlık hâline getiren kimseyi gösteren ektir (Timurtaş, 2012: 77).

kapu+cı+lar (88b-8)

3.1.1.10 +cuk

Küçültme yapar (Gülsevin, 2017: 124).

oğlan+cuk+larum (99b-4)

3.1.1.11 +daş

Bu ek umuniyetle ortaklık ve beraberlik bildirir (Timurtaş, 2012: 77).

karın+daş+laruñ (76a-11)

3.1.1.12 +sul

Eski Anadolu Türkçesinde tek örneği vardır (Gülsevin ve Boz, 2019: 104).

yok+sul+lar+a

3.1.1.13 +sUz

İsimden sıfat yapmak için kullanılır, olumsuz anlam taşır (Timurtaş, 2012: 79).

sağal+suz (67b-4)

göz+süz (75b-3)

Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü yuvarlak olan bu ekin metnimizde düz ünlü bulunan iki örneğine rastlanmaktadır:

baş+sız (66b-8)

konuk+sız (67b-1)

3.1.2 Fiilden İsim Yapma Ekleri

3.1.2.1–ak

Eski Türkçe döneminde (-gAk) ekinden gelişen bir ektir. Genellikle yer, araç gereç, alışkanlık gibi isimler yapar (Akar, 2018: 132).

bıç-ak (86a-8)

3.1.2.2 –n

Bu ekle çeşitli anlamlarda isimler yapılır (Timurtaş, 2012: 80).

kap-a-n-a (82b-10)

çık-ı-n-a (104a-8)

ek-i-n (65b-2)

3.1.2.3 –esi

Sıfat-fiil eki olan –AsI ekinin kalıcı isim yapma görevinde kullanılmasıyla meydana getirilen kelimelerde görülür (Akar, 2018: 132).

yi-y-esi (89a-6)

3.1.2.4 –gü

Ünlüsü yuvarlaktır. İsim yapar (Gülsevin, 2017: 146).

sev-gü-lüdür (67a-2)

3.1.2.5 –ICI

Fiilden bir işi maharetle ve itiyad halinde yapmanı göstermek üzere sıfat yapar (Timurtaş, 2012: 81).

yarad-ıcı-dan (66b-4)

al-ıcı (80a-6)

bekley-ici-lerdenüz (77a-4)

3.1.2.6 -Uk

Ünlüsü her zaman yuvarlaktır. Hem geçişli hem de geçişsiz fiilere gelir. Her durumda “edilgen çatıda –mış” ekinin fonksiyonunda isim ve sıfatlar türetir (Gülsevin ve Boz, 2019: 108).

kon-uk-sız (67b-1)

ıra-k (77b/4)

böl-ük (77a-9)

yırt-uk (79a-10)

art-uk (102b-3)

kapa-k(ğ)-ın (112a-10)

dire-k (106b-10)

ayır-uk (114b-4)

aç-uk (107b-8)

3.1.2.7 –Im

Bu ek genellikle yalnız bir defada veya bir hamlede olan işi ve mahsulünü ifade eder (Timurtaş, 2012: 81).

ad-ım-da (116b-10)

3.1.2.8 –mAk

Fiilin masdar şeklidir. Bir hareket ve oluşun mücerret ismidir. Her fiil tabanına getirilebilir (Timurtaş, 2012: 82).

éşit-dür-mek (65a-6)

gör-mek-le (86b-4)

ağla-mak-dan (75b-3)

vér-mek (86b-9)

aç-mak (84b-11)

al-mak-da şat-mak-da (115a-1)

kıl-mak (86a-4)

çak-mak (116b-4)

Bu ekin –lık eki alarak genişletilmiş şeklinin örnekleri de metnimizde mevcuttur:

yarlıgan-maklık (100a-9)

utan-maklığı-ı (117b-6)

ayırıl-maklık (102b-7)

3.1.3 Fiilden Fiil Yapma Ekleri

3.1.3.1 –n-

Ünlüyle ya da –l ile biten fiil köklerine gelir (Timurtaş, 2012: 118). Edilgen ya da dönüşlü çatılı fiiller yapar.

gör-i-n-di (64a-3)

şına-n-dılar (76b-7)

ko-n-dı-lar (79b-8)

3.1.3.2 –ar-

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller yapar. Kullanım sahası sınırlıdır (Akar, 2018: 1609).

çık-ar (71b-2)

3.1.3.3 –der-

Metnimizde aşağıdaki örnek mevcuttur.

dön-der-diler (93a-10)

3.1.3.4 –dUr-

Günümüzde de yaygın biçimde kullanılan ettirgen çatılı fiiller yapan bir ektir.

üleş-dür-di (63b-4)

öl-dür-di (114a-13)

birik-dür-üp (94a-7)

dut-dur-madı (116b-5)

3.1.3.5 –gUr-

Sınırlı bir kullanım alanı vardır. Metnimizde ir- fiiline eklenmiştir.

ir-gür-di (102b-6)

3.1.3.6 –Ur-

Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 117).

art-ur-sa (82b-4)

deg-ür-se (117b-12)

yet-ür-dük (95a-8)

3.1.3.7 –l-

Dönüşlü ya da edilgen çatılı fiiller yapar.

aç-ı-l-dı (63b-9)

vér-i-l-e (64b-10)

3.1.3.8 –ş-

Geçişli ve geçişsiz fiillere getirilerek işteşlik yapılır (Timurtaş, 2012: 119).

söyle-ş-üridi (86a-1)

ağla-ş-dı-lar (95b-6)

3.1.3.9 –t-

Geçişli ve geçişsiz fiillerden ettirgen çatılı fiiller yapmakta kullanılır (Akar, 2018: 161).

beze-t-miş (67b-10)

berk+i-t-di (108b-4)

ton+a-t-dılar (81a-8)

3.1.3.10 –mA-

Olumsuzluk yapar.

gözet-me-yesiz (77a-7)

al-ma-ğıl (97b-12)

3.1.4 İsimden Fiil Yapma Ekleri

3.1.4.1 +A-

Hem geçişli hem de geçişsiz fiil yapabilir (Gülsevin ve Boz, 2019: 105).

oyun+a-yalum (77a-2)

yarlığ+a-ya (99a-2)

beñiz+e-r (79b-13)

dil+e-rler(100a-7)

3.1.4.2 +Ar-

Bazı sıfatlara ve renk adlarına gelerek “olma” bildiren geçişsiz fiiller kuran +Ar- eki, Eski Türkçedeki er- fiilinin bir süre sonra birleştiği sözlerle kaynaşarak ekleşmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2017: 174).

kara+ar-dı (121b-3)

3.1.4.3 +I-

Ünsüzle biten kök ve gövdelerden fiil yapan bir ektir. Eski Türkçedeki işlekliği bu dönemde sınırlı kelimede kalmıştır (Akar, 2018: 163).

berk+i-tdi (108b-4)

3.1.4.4 +(I/U)k-

İşlek bir ek değildir. Kullanımı sınırlıdır (Timurtaş, 2012: 113).

bir+ik-dür-üp (94a-7)

3.1.4.5 +I-

Geçişsiz fiiller yapar (Gülsevin ve Boz, 2019:105).

koça+l-du-m(96b-11)

3.1.4.6 +Al-

Geçişsiz fiiller yapar (Gülsevin ve Boz, 2019:105).

bol+al-dı (104a-5)

3.1.4.7 +IA-

Çok kullanılan bir ek olup isimlerden farklı anlamlarda fiiller yapar (Timurtaş, 2012: 113).

boğaz+la-dı (63b-4)

giz+le-di (94a-2)

muştı+la-n (68b-6)

yumrı+la-dı (124a-6)

bağ+la-dı (79b-9)

3.2 Çekim Ekleri

3.2.1 İsim Çekimi Ekleri

3.2.1.1 Çokluk Ekleri

Eski Anadolu Türkçesinde çokluk eki +IAr'dır.

3.2.1.1.1 +IAr

kuş+lar (67a-6)

kız+lar+uñ (70b-8)

ferište+ler (67b-6)

göz+ler (74b-11)

3.2.1.2 İyelik Ekleri

Türk dilinin hemen hemen her dönem ve sahasında Eski Türkçeden beri hep aynı iyelik ekleri kullanılagelmıştır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde iyelik eklerinin yalnızca ünlülerinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu dönemde birinci ve ikinci şahıslar yuvarlak ünlü ile, üçüncü şahıslar ise düz ünlü ile kalıplaşmıştır. (Gülsevin ve Boz, 2019:86).

3.2.1.2.1 Teklik 1. Kişi: +(U)m

güc+üm (64b-3)

ķavm+üm (70a-7)

oğl+um (75a-13)

cān+um (65b-13)

70b-4 numaralı varakta yer alan “kızlarımdur” sözcüğünde iyelik ekinin yardımcı ünlüsünün düz olduğu görülmektedir.

3.2.1.2.2 Teklik 2. Kişi: +(U)ñ

ni‘met+üñ (64b-8)

ķaķķ+uñ (73b-7)

ümiz+üñ+e (65b-3)

oğl+uñ (102b-13)

3.2.1.2.3 Teklik 3. Kişi: +I, +sI

deri+si+n (63b-4)

göñl+i (77a-2)

endāze+si+n+ce (64a-4)

ana+sı (110b-1)

du‘ā+sı+nı (64b-9)

3.2.1.2.4 Çokluk 1. Kişi: +(U)mUz

dede+müz (76b-10)

göñl+(ü)+müz (76b-12)

ata+muz (76b-1)

kardaş+(u)+muz (91a-9)

3.2.1.2.5 Çokluk 2. Kişi: +(U)ñUz

ata+ñuz (90b-10)

bir+i+ñüz (92a-2)

vasf+uñuz (94a-4)

iş+ü+ñüz (115a-6)

3.2.1.2.6 Çokluk 3. Kişi: +lArI

ağaç+ları+n+a (64b-12)

saç+ları (121b-12)

kardaş+ları+n+a (76a-8)

gönül+leri (67b-11)

3.2.1.3 Durum (Hâl) Ekleri

3.2.1.3.1 İlgi Durumu Eki

Ünsüz ile biten isimlerde +Uñ, ünlü ile biten isimlerde +nUñ'dur (Timurtaş, 2012: 68).

bu+nuñ (74a-12)

Yusuf+uñ (74b-10)

a+nuñ (74b-2)

Reyyān+uñ (104a-8)

3.2.1.3.2 Belirtme Durumu Eki

Eski Anadolu Türkçesi döneminde belirtme durumu eki olarak +I ve +n eklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu eklerden +I isimlere getirilmekte, +n ise sadece üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra gelmektedir (Timurtaş, 2012: 70). Zamirlerden sonra ise +nI gelmektedir. Metnimizde yer alan örnekler şu şekildedir:

et+i+n (63b-4)

şoğaklar+ı+n (101a-3)

ev+i (64a-6)

a+nı (71b-12)

kanad+ı+n (71b-6)

3.2.1.3.3 Yönelme Durumu Eki

Yönelme hali eki +A'dır. Eski Türkçedeki +gA ekinden gelmiştir (Timurtaş, 2012: 69).

Hācer+e (63b-10)

sarāy+ı+n+a (104a-10)

namāz+a (66a-7)

sini+y+e (67b-13)

3.2.1.3.4 Bulunma Durumu Eki

Türkçenin her devrinde aynı olan, değişmeyen +dA ekidir (Timurtaş, 2012: 71).

haber+de (63b-1)

kapu+da (85a-1)

yöre+si+n+de (65b-1)

taht+ı+n+da (109b-1)

el+i+n+de (66a-3)

3.2.1.3.5 Ayrılma Durumu Eki

Bu dönemde ayrılma durumu eki +dAn'dır (Timurtaş, 2012: 72).

ka+n+dan (64a-7)

şehir+den (74a-2)

beş *tağ+dan* biri Kīnān

haber+den (74b-12)

tağ+ı+n+dan (64a-8)

kuyu+dan (112a-5)

3.2.1.3.6 Araç (Vasıta) Durumu Eki

İle edatının ekleşmiş şeklidir (Gülsevin ve Boz, 2019:60).

a+nuñ+ıla (63b-9)

taş+ıla (64a-7)

ne+y+ile (64a-6)

çubuk+ıla (90b-4)

gümiş+ile (64a-6)

benüm+ile (119b-6)

3.2.1.3.7 Eşitlik Durumu Eki

Eşitlik eki +cA'nın ifade ettiği mana ve taşıdığı fonksiyon oldukça çoktur. Genellikle “kadar, miktar” manasına gelmektedir (Timurtaş, 2012: 72-73)

mikdār+ca (64a-5)

endāze+si+n+ce (64a-4)

3.2.2 Fiil Çekimi Ekleri

3.2.2.1 Şahıs Ekleri

3.2.2.1.1 1.Tip Şahıs Ekleri

Şahıs zamiri menşeli olan eklerdir. Gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, istek ve gereklilik kipi çekimlerinde kullanılır. Metnimizde yer alan örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: -vAn, -Am, -In

kılısar-van (92b/10)

ķorkar-ın (77a-5)

degür-em (65a-9)

2. Şahıs: -sIn

bilür-sin (64b-4)

şata-sın (82a-5)

éşidür-sin (64b-4)

var-a-sın (69b-5)

3. Şahıs: - Ø

öl-miş (114b-1)

ķıl-ısar (110b-9)

gel-ür (72a-13)

yé-miş (79a-4)

Çokluk 1. Şahıs: -vUz, -Uz

-vUz eki sadece şart ve istek çekimlerinde kullanılmıştır.

ala-vuz (71a-13)

olsa-vuz (76b-6)

gele-vüz (71a-13)

döndere-vüz (117a-10)

ister-üz (80a-5)

urur-uz (77b-8)

2. Şahıs: -sİz

duta-sız (91b-10)

bilür-siz(94a-3)

kese-siz (86a-8)

bula-sız (96a-6)

3. Şahıs: -lAr

gele-ler (65a-3)

olmuş-lar(86b-1)

gelür-ler (81b-4)

çıkara-lar (87a-13)

3.2.2.1.2 2. Tip Şahıs Ekleri

İkinci tipteki şahıs ekleri iyelik menşeli olup Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman ve şart çekimi bu eklerle yapılmıştır. Şart çekiminde yalnız çokluk birinci şahısta birinci tip şahıs eki (-vUz) kullanılmıştır. Bu ekler şunlardır: (Ergin, 1998: 286-287)

Teklik 1. Şahıs: -m

dutdu-m (64b-3)

azsa-m (113a-4)

gördü-m (76a-3)

görse-m (78a-2)

2. Şahıs: -ñ

dilerse-ñ (74a-8)

geldü-ñ (95b-10)

inanmazsa-ñ (79a-8)

yapdu-ñ (96b-13)

3. Şahıs: - Ø

buyurdu (65a-2)

dilerse (102a-12)

vérdi (97b-9)

baksa (103b-10)

Çokluk 1. Şahıs: -k

şatdu-k (80a-11)

éşitdü-k (119b-3)

2. Şahıs: -ñUz

buldu-ñuz (80a-5)

inanursa-ñuz (99b-5)

geldü-ñüz (68a-10)

bilürse-ñüz (122b-5)

3. Şahıs: -lAr

çıkdı-lar (99b-2)

öldürse-ler (111b-5)

eytdi-ler (124b-4)

ursa-lar (94b-11)

3.2.2.1.3 3. Tip Şahıs Ekleri

Sadece emir kipinde kullanılan şahıs ekleridir. Emir ekleri aslında şekil ekleridir. Emirde her şahsın ayrı bir şekil eki olduğu için o şekil ekleri aynı zamanda şahıs da ifade ederler (Ergin, 1998: 288).

Teklik 1. Şahıs: -AyIn, -AyIm

éd-eyim (63b-12)

yap-ayın(64a-6)

var-ayım (77b-1)

getür-eyin (116b-9)

2. Şahıs: - gıl, -gil, Ø

bin-gil (63b-13)

yap (125b-4)

aķ-gıl (106a-12)

baķ (96a-9)

3. Şahıs –sUn

açıl-sun (77a-2)

git-sün (81a-12)

artma-sun (127a-7)

gir-sün (83b-3)

Çokluk 1. Şahıs: -AlUm

başlay-alum (75b-3)

ķapay-alum (92a-9)

vér-elüm (80a-7)

gid-elüm (100b-10)

2. Şahıs: -ñ, -Uñ, -Uñuz

muştıla-ñ (68b-6)

gel-üñ (65a-11)

korq-uñ (70b-7)

dut-uñuz (92a-9)

3. Şahıs: -sUnlAr

çık-sunlar (122b-11)

gör-sünler (81b-11)

bırak-sunlar (123b-2)

üreme-sünler (127a-6)

3.2.2.2 Şekil ve Zaman Ekleri

3.2.2.2.1 Haber Kipleri

3.2.2.2.1.1 Bilinen Geçmiş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki –dI’dır. Teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda ünlü daima yuvarlaktır (Timurtaş, 2012: 120). Üçüncü şahısta ise ünlü daima düzdür. Metnimizde yer alan örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs

doğ-du-m (73b-8)

gör-dü-m (86b-13)

uç-du-m (78a-11)

yéme-dü-m (92b-4)

2. Şahıs

ko-du-ñ (75a-12)

al-du-ñ (96a-1)

iste-dü-ñ (97a-12)

öldür-dü-ñ (111a-12)

3. Şahıs

söyle-di (69a-6)

eyt-di (76a-9)

(bağrına) baş-dı (77a-13)

ağladı (77b-5)

Çokluk 1. Şahıs

(meşgûl) ol-du-ķ (79a-4) ışmarla-du-ķ (118a-10)

görme-dü-k (86a-2) getür-dü-k (95a-8)

2. Şahıs

bul-du-ñuz (80a-5) melâmet ol-du-ñuz (86b-4)

getürme-dü-ñüz (90a-9) öğren-dü-ñüz (93a-11)

3. Şahıs:

başla-dı-lar (76b-2) kapa-dı-lar (90b-6)

dé-di-ler (93b-3) eyt-di-ler (94a-7)

Olumsuz Çekimi:

ķo-ma-dı-lar (88b-2) çık-ma-dı (95a-2)

3.2.2.2.1.2 Öğrenilen Geçmiş Zaman

Metinde öğrenilen geçmiş zaman eki olarak çoğunlukla -mİş eki kullanılmıştır.

Teklik 2. Şahıs

olur-mış-sın (119b-4)

3. Şahıs

beslen-miş (63b-3) bezet-miş (67b-10)

çık-mış (69b-12) aç-mış (71b-11)

Çokluk 2. Şahıs

ķo-n-mış-sız (94a-3)

3. Şahıs

(ğark) ol-mış-lar (86b-1) dër-miş-ler (110a-11)

(kubbe) ét-miş-ler (122b-13)

Olumsuz Çekimi:

ye-me-miş (67a-13)

Az sayıdaki örnekte ise -İp dur yapısına rastlanmaktadır:

édüp dururdı (63b-3)

gizlenüp dururdı (63b-8)

and içüp dürüz (94a-11)

3.2.2.2.1.3 Geniş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman eki olarak –Ur, -Ar ve –r ekleri kullanılmıştır (Timurtaş, 2012: 122). Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs

dök-er-em (65a-9)

çık-ar-am (82a-6)

kıl-ur-ın (122b-4)

dut-ar-ın (123b-4)

2. Şahıs

gör-ür-sin (64b-5)

bil-ür-sin (105b-8)

kıl kıl-ur-sın (101b-4)

bırağ-ur-sın (123b-1)

3. Şahıs

segird-ür (85a-1)

gel-ür (103b-12)

(ğāza) kıl-ur (69b-13)

ur-ur (71a-4)

Çokluk 1. Şahıs

iste-r-üz (80a-5)

sür-er-üz (115a-11)

ur-ur-uz (77b-8)

al-ur-uz (80a-8)

2. Şahıs

gel-ür-siz (90a-4)

bil-ür-siz (94a-3)

ur-ur-sız (77b-7)

3. Şahıs

dé-r-ler (64b-13)

gel-ür-ler (81b-4)

otur-ur-lar (70a-6)

dur-ur-lar (112a-7)

Olumsuz Çekimi: Fiil tabanına –mAz eki getirilerek yapılmaktadır.

kıl-maz-sın (97b-6)

ol-maz-sın (99b-7)

3.2.2.2.1.4 Şimdiki Zaman

Eski Anadolu Türkçesi döneminde şimdiki zamanı karşılamak üzere genellikle geniş zaman şekilleri kullanılmıştır. (Timurtaş, 2012: 126) .

Metinlerde geniş zaman eklerinin şimdiki zaman göreviyle kullanılıp kullanılmadığını anlayabilmek için metnin bağlamına bakmak gerekir. Metnin bağlamından hareketle tespit edilen şimdiki zaman kullanımları şu şekildedir:

Yūsuf eytdi ol nedür örtersin (84b-2)

bir oğul yoklığına nice ağlarsın (97b-6)

Metnimizde yer alan tek örnekte yorı- fiilinden gelen –A yorur biçiminin kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, metnin yazıldığı dönemde şimdiki zaman eki olarak –A yorur biçiminin kullanılmaya başlandığını göstermektedir.

geze yorurlar-ıdı (79b-2)

Olumsuz Şekli:

on bir oğul varlığına néçün şekür kıl-maz-sın (97b-6)

3.2.2.2.1.5 Gelecek Zaman

Eski Anadolu Türkçesindeki gelecek zaman eki –IsAr’dır. Bunun dışında istek eki olan –A da gelecek zaman anlamı taşımaktadır (Timurtaş, 2012: 125).

Metnimizde gelecek zaman eki olarak –IsAr ekinin kullanıldığı örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs

kılısarvan (92b-10)

2. Şahıs

ol-ısar-sın (111a-12)

3. Şahıs

kıl-ısar (71b-13)

ol-ısar (120a-1)

deg-iser (107a-11)

kıgır-ısar-ıdı (98a-1)

Çokluk 3. Şahıs

öldür-iser-ler (111b-5)

-A ekinin gelecek zaman anlamı taşıdığı örnekler ise şu şekildedir:

‘ahd étmiş idi kim konuksız yéyecek *yémeye* (67b-1)

Yūsuf eytdi érte sini zindāndan *çıkaralar* dāra *aşalar* kuşlar *gele* beynüñi *yéye* (87a-13)

yā Mūsā Fir‘avn katında seni söyleşürler ki seni *öldüreler* (111b-7)

ümüz dutarın ki ĩmāna *geleler* (123b-4)

3.2.2.2.2 Tasarlama Kipleri

3.2.2.2.2.1 İstek Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde istek eki –A’dır (Timurtaş, 2012: 126).

Teklik 1. Şahıs

var-a-m (84a-4)

inan-a-m (91a-12)

vér-e-m (110b-2)

getür-em (74a-7)

2. Şahıs

var-a-sın (69b-5)

bağla-y-a-sın (83b-4)

gör-e-sin (74a-10)

sür-e-sin (76a-11)

3. Şahıs

gel-e (73b-12)

gid-e (117b-7)

kork-a (85a-9)

çık-a (92b-12)

Çokluk 1. Şahıs

gel-e-vüz (71a-13)

helāk éd-e-vüz (68b-4)

al-a-vuz (71a-13)

dut-a-vuz (89a-4)

2. Şahıs

dut-a-sız (91b-10)

bul-a-sız (96a6)

kes-e-siz (86a-8)

gel-e-siz (122b-1)

3. Şahıs

koy-a-lar (72b-1)

çıkar-a-lar (87a-13)

éşid-e-ler (72b-1)

sür-e-ler (74a-3)

Olumsuz Şekli:

gözetmey-e-siz (77a-7)

gücenmey-e (78b-13)

3.2.2.2.2 Gereklilik Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik kipi şart ekine “gerek” kelimesi eklenerek yapılmıştır (Timurtaş, 2012: 132). Metnimizde aşağıdaki örnekler tespit edilmiştir:

ol nesne issinüñ kulu *olsa gerek* idi (93a-4)

uğrı mālı issinüñ kulu *olsa gerek* (94a-5)

3.2.2.2.3 Şart Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde şart eki –sA’dır (Timurtaş, 2012: 131).

Teklik 1. Şahıs:

alıkor-sa-m (94b-3)

az-sa-m (113a-4)

gör-se-m (78a-2)

dé-se-m (86a-8)

2. Şahıs

dutar-sa-ñ (92b-12)

diler-se-ñ (74a-8)

gelseñ (112b-1)

güd-se-ñ (112b-1)

3. Şahıs

(namāza) dursa (66a-7)

bağ-sa (103b-10)

gider-se (74b-11)

vér-se (96b-2)

Çokluk 1. Şahıs

alur-sa-vuz (91b-5)

olur-sa-vuz (123a-7)

diler-se-vüz (115a-3)

2. Şahıs

inanur-sa-ñuz (99b-5)

getürürseñüz (90b-11)

bilür-se-ñüz (122b-5)

3. Şahıs

(na‘ra) ur-sa-lar (94b-11) dürt-se-ler (107a-2)

déril-se-ler (83a-6)

Olumsuz Şekli:

getürmezseñüz (90b-13)

3.2.2.2.4 Emir Kipi

Metnimizde yer alan emir kipi ekleri şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: -AyIn, -AyIm

kıl-ayın (84b-9)

göster-eyin (63b-13)

var-ayım (77b-1)

sevin-eyim (66a-2)

2. Şahıs: -ğıl, -gil, Ø

gör-gıl (91b-4)

git (74a-9)

dur-ğıl (106a-12)

koğıl (67a-2)

3. Şahıs: -sUn

al-sun (75a-13)

yé-sün (119a-9)

yap-sun (63b-12)

göster-sün (124a-3)

Çokluk 1. Şahıs: -AlUm

kapay-alum (92a-9)

şalış-alum (122a-13)

gi(d)-elüm(71a-9)

vér-elüm (80a-7)

2. Şahıs: -ñ, -Uñ, -Uñuz

ko-ñ (105a-9)

öldür-üñ (108a-1)

al-uñ (91a-3)

ķondur-uñuz (92a-9)

3. Şahıs: -sUnlAr

yaz-sunlar (83b-2)

gör-sünler (81b-11)

bırak-sunlar (123b-2)

gir-sünler (120b-1)

Olumsuz Şekli

bilme-sünler (92b-9)

3.3 EK FİİL

Haberin geniş zaman hâlini ifade için kullanılan 1. ve 2. şahıs ekleri şahıs zamirlerinden; 3. şahıs eki ise tur- fiilinden meydana gelmiştir. Haberin görülen ve öğrenilen geçmiş zaman çekimi ile dilek-şart çekimi i- cevherî fiili ile yapılır (Timurtaş, 2012: 110).

3.3.1 Geniş Zaman Çekimi ve Bildirme Ekleri

Metinde örnekleri tespit edilen ekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: +Am, +vAn

ķarı+y+am (68b-12)

‘Azra’ il+em (65b-13)

yaradıcı+van (66b-4)

Bununla birlikte 68b-5’te “yā İbrāhīm ben *Cebrā īlin*” şeklinde –in eki ile yapılan teklik birinci şahıs bildirme çekimi örneğine rastlanmıştır.

2. Şahıs: +sIn

rezzāk+sın (65b-3)

kim+sin (65b-12)

3. Şahıs: +dUrUr, +dUr

muhtelif+ *durur* (75b-4)

kılıcı+*dur* (94b-8)

rahmet+*dür* (103b-11)

Çokluk 1. Şahıs: +Uz

oğlanları+y+uz (90a-5)

2. Şahıs: +sIz

kardaş+sız (90a-6)

3.3.2 Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde örnekleri tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Teklik 2. Şahıs: +idüñ

beşer+idüñ (103b-8)

3. Şahıs: +idi

güzel+idi (63b-1)

aç-ıdı (68a-1)

3.3.3 Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde sadece teklik üçüncü şahıs örneği tespit edilmiştir:

Yūsuf+ imiş

3.3.4 Şart Çekimi

Metinde sadece teklik üçüncü şahıs örneği tespit edilmiştir:

var +ise (121b-1)

3.4 Fiillerde Birleşik Çekim

3.4.1 Hikâye

çıkılmış-ıdı (69b-12)

ölürler-idi (115b-5, 115b-6)

atar-ıdı (113a-5)

olur-ıdı (117b-9)

çıkarılmış-ıdı (114a-5)

yudar-ıdı (124a-12)

gider-idi (113a-6)

3.4.2 Rivayet

vérür-imiş (100b-6)

3.4.3 Şart

gelürse (88b-9)

bilürseñüz (122b-5)

gönderürsem (91b-8)

irerse (124a-12)

dilerse (102a-12)

3.5 Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir fiille ondan önce gelen başka bir fiilin ya da isim cinsinden bir kelimenin birlikte kullanılmasından meydana gelir (Timurtaş, 2012: 140). Buna göre metnimizde geçen birleşik fiiller şu şekilde sıralanabilir:

3.5.1 İsim + Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Yabancı asıllı kelimeler, ét-, kıl-, eyle, ol- yardımcı fiilleri kullanılarak fiil hâline getirilmektedir. Bunlardan ét-, kıl-, eyle- ile yapılanlar geçişli, ol- ile yapılanlar geçişsiz manaya sahiptir. Aslında yardımcı fiil olmamakla birlikte bul-, ur-

, dut- fiillerinin oynadığı rol de hemen hemen yardımcı fiillerinki gibidir (Timurtaş, 2012: 114).

Metnimizde bu gruba giren örnekler şunlardır:

3.5.1.1 ét- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

haber étdiler (101a-12)

naql étdi (104a-6)

ihsān étdi (102a-9)

hürmet éder-idi (111a-3)

3.5.1.2 kıl- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

du`ā kıldı (64b-1)

hācet kılup (118a-11)

revā kıldı (103a-5)

ķabūl kıldılar (122b-6)

d`avet kıldı (114b-10)

`ibādet kılurlar-ıdı (122b-8)

3.5.1.3 eyle- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

ķabūl eylegil (64b-4)

işāret eylese (106b-3)

3.5.1.4 ol- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

tamām oldı (64b-1)

sākīn olur-ıdı (74b-9)

hoş oldı (67b-11)

helāk ola (76b-11)

`āciz oldı (70b-11)

pişmān oldılar (79b-10)

3.5.1.5 bul- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

nuşret buldı (97b-7)

nübüvvet buldı (97b-8)

3.5.1.6 ur- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

na'ra ura (74b-7)

çarmıḥā uralar (126a-10)

3.5.1.7 dut- Yardımcı Fiiliyle Yapılanlar

buyruḡuñ dutdum (64b-3)

eli dutmaz-ıdı (109b-13)

hoş dutḡıl (83a-1)

ḥaḳ dutuñ (114b-12)

andı dutasız (91b-10)

3.5.2 Tasvirî Fiiller

Fiillerin –A veya –U zarf-fiil şekillerine hususî fiiller eklemek suretiyle yapılır. Eski Anadolu Türkçesinde bu fiiller; devamlılık, çabukluk, yaklaşma ve iktidar fiilleri olmak üzere dört çeşittir (Timurtaş, 2012: 141).

Metnimizde yer alan tasvirî fiil örnekleri şunlardır:

3.5.2.1 Çabukluk Fiili

vér- yardımcı fiili yapılır (Timurtaş, 2012: 142).

alıvérürdi (64a-11)

3.5.2.2 İktidarî Fiil

bil- yardımcı fiili ile yapılır, olumsuzu için u- fiilinin olumsuz şekli kullanılır, zarf fiil eki ile u- arasına yardımcı ses gelmez. Eski Anadolu Türkçesinde iktidarî fiilin olumsuzu genellikle –I zarf-fiil eki ile yapılır (Timurtaş, 2012: 142).

Metnimizde sadece olumsuz örnekleri vardır:

bulımadılar (108b-5)

bulımadı (117a-2)

3.5.3 İsim + Fiil Grubu Şeklindeki Birleşik Fiiller

İsim, sıfat, zarf türündeki sözcüklerle meydana getirilen birleşik fiillerdir (Timurtaş, 2012: 140).

Metnimizdeki örnekler şu şekildedir:

ayru düşdi (75b-2)

gözin yumdı (81b-1)

3.6 Fiilimsiler

3.6.1 İsim-Fiiller

Metnimizde -.mAk ekine ait örnekler mevcuttur.

éşitdür-mek (65a-6)

rahmet kııl-mağ (86a-4)

ağla-mağ-dan (75b-3)

utan-mağ-lıgı (117b-6)

aç-mağ (84b-11)

3.6.2 Sıfat-Fiiller

Metnimizde yer alan sıfat-fiil örnekleri şunlardır:

3.6.2.1 -dUk

getür-dü(g)+i (90b-12)

dé-dü(g)+i (100b-1, 100b-2)

ét-dü(g)+üñüz (98b-13)

dé-dü(g)+ümüz (100b-4)

bıl-dü(g)+üm (100a-6)

dur-du(ğ)+ı (116b-11)

3.6.2.2 -An

şoğıl-an (84a-7)

çürü-y-en (84a-8)

yé-y-en+ile (90a-9)

dur-an (90b-11)

düş-en (119b-11)

3.6.3 Zarf-Fiiller

3.6.3.1 Zaman Zarf-Fiilleri

3.6.3.1.1 -IcAk

dé-y-icek (73b-8)

bırak-ıcağ (99a-8)

geç-icek (101a-10)

oñal-ıcağ (101b-7)

çıkar-ıcağ (119b-11)

3.6.3.1.2 -IncA

deg-ince (83a-4)

bilme-y-ince (108a-9)

olma-y-inca (94b-7)

öldür-ince (108b-2)

3.6.3.1.3 -mAdIn

deg-medin (78a-10, 78b-2)

gel-medin (127a-10)

ér-medin (126b-3)

3.6.3.1.4 -AndA

geç-ende (88b-7)

3.6.3.1.5 -AlI

ayrıl-alı (92b-4)

3.6.3.2 Durum Zarf-Fiilleri

3.6.3.2.1 -U

dé-y-ü (80b-5, 84b-11, 85a-10, 85b-13, 90b-7, 94a-12, 103b-8)

iste-y-ü (93a-8)

3.6.3.2.2 -ken

i-ken (110a-11)

3.6.3.2.3 -dUkça

yet-dükçe (64b-3)

kilidle-dükçe (84a-11)

kıl-dukça (83a-5)

gel-dükçe (84b-12)

3.6.3.2.4 -(U)p

bin-üp (63b-10)

geç-üp (83b-10)

götür-üp (64b-1)

dut-up (84a-12)

gid-üp (65b-10)

mühürle-y-üp (97a-2)

éd-üp (68a-7)

du‘ā kıl-up (118a-10)

feryād éd-üp (71a-12)

hācet kıl-up (118a-11)

düş-üp (72a-6)

dur-up (119b-7)

éşid-üp (74a-3)

çık-up (120a-2)

bişür-üp (80a-13)

kork-up (120b-8)

3.6.3.2.5 -U

muştıla-y-u (66a-2)

ağla-y-u (79a-12)

3.7 Zamir

3.7.1 Şahıs Zamirleri

Günümüzde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de kişi isimlerinin yerine kullanılan zamirlerdir. Bilindiği gibi zamir çekiminde kök değişmektedir. Eski Anadolu Türkçesinin zamir çekiminde en önemli hususiyet, ilgi hâlinde aradaki ünlünün yuvarlak olmasıdır (Timurtaş: 2012: 82).

3.7.1.1 Teklik 1. Şahıs: Ben

benüm (64b-3)

beni (86b-3)

baña (73b-5)

benüm-ile (92b-2)

ben (84a-3)

3.7.1.2 Teklik 2. Şahıs: Sen

sen (64b-4)

senün (96a-2)

saña (73a-9)

senün-ile (122a-13)

3.7.1.3 Teklik 3. Şahıs: Ol

ol (63b-1)

Çekimli şekilleri “a” ile yapılmaktadır:

anuñ (63b-5)

anca (90a-11)

anı (69b-11)

anuñ-ıla (121a-5)

aña (87b-2)

3.7.1.4 Çokluk 1. Şahıs: Biz

bizümile (77a-1)

biz (90a-6)

bizüm (80a-4)

3.7.1.5 Çokluk 2. Şahıs: Siz

siz (77a-1)

sizüñ-ile (91b-8)

3.7.1.6 Çokluk 3. Şahıs: Anlar

anlar (112b-10)

anları (114b-9)

3.7.2 İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri bu, şu, ol, o ve şol'dur (Timurtaş, 2012: 84). Metnimizde yer alan işaret zamiri örnekleri şu şekildedir:

3.7.2.1 Bu

bu (64a-5)

bunuñ (82a-4)

bundan (65b-3)

bunuñ-ıla (117b-3)

buña (81a-3)

İşaret zamiri bu'nun çokluğu bular ve bunlar olmak üzere iki çeşittir (Timurtaş, 2012: 84).

bular (65a-13)

bunları (70a-6)

3.7.2.2 Şu

şunuñ (85a-7)

3.7.2.3 Şol

şu ve ol'dan büzüşme yoluyla meydana gelmiştir. Bu zamirin çokluğu yoktur (Timurtaş, 2012: 85).

Şol (110b-4)

3.7.2.4 Ol

ol (71b-7)

3.7.3 Dönüştürme Zamirleri

Metnimizde dönüştürme zamiri olarak “kendü” zamiri kullanılmıştır.

kendüyi (84a-1)

kendüzin (84a-10)

kendü (124a-12)

3.7.4 Belirsizlik Zamirleri

Metnimizde yer alan belirsizlik zamiri örnekleri şunlardır:

bir niceler (64a-5)

şamu (91b-3)

kimisi (76b-3)

cümleyile (104a-2)

dükeli (82a-2)

ayruğın (115b-9)

her kim (88b-8)

3.7.4.1 Soru Zamirleri

Metnimizde geçen soru zamirleri “kim” ve “ne” zamirleridir. Örnekler şunlardır:

neyile (64a-6)

kimdür (85a-12)

ne (80a-7)

3.8 Sıfat

3.8.1 Niteleme Sıfatları

Metnimizde yer alan niteleme sıfatı örnekleri şunlardır:

genç oğlanları (71b-10)

kızıl kana (86a-12)

ağır bahālu tonlar (81a-6)

örilü saç (95b-1)

katı azab (85a-8)

gökcek koku (99b-11)

yeşil nūr-ıdı (116b-13)

3.8.2 İşaret Sıfatları

Metnimizde geçen işaret sıfatları bu, şol ve ol'dur.

bu géce (87a-10)

şol güci (117b-11)

ol 'asāyı (113b-13)

3.8.3 Sayı Sıfatları

3.8.3.1 Asıl Sayı Sıfatları

Metnimizde yer alan asıl sayı sıfatı örnekleri şunlardır:

bir pāre (64a-1)

yédi kez (71a-11)

iki ferişte (67b-4)

üç gün (80b-4)

altı yüz bin bāzergānda (82a-12)

kırk 'avrat (86a-1)

iki kişi (86b-7)

toğuz ay *on* gün (108a-5)

yédi kez (114a-1)

beş peygamber (114b-2)

üç adımda (116b-10)

dört hācet (118a-11)

3.8.3.2 Sıra Sayı Sıfatları

Metnimizde sıra sayı sıfatı görevinde kullanılan aşağıdaki örnek yer almaktadır:

üçünci gün (116a-10)

3.8.3.3 Soru Sıfatları

Metnimizde yer alan soru sıfatı örnekleri şunlardır:

kaç kardaşsız (90a-6)

kağı kul (106a-7)

3.8.3.4 Belirsizlik Sıfatları

Metnimizde yer alan belirsizlik sıfatı örnekleri şunlardır:

<i>bir kaç</i> yıl (63b-11)	<i>nice</i> begleri (101b-4)
<i>her</i> taraftan (82b-3)	<i>çok</i> 'ibretler (103b-2)
<i>dükeli</i> 'azāsını (84a-9)	<i>bir</i> zamandan (104a-5)
<i>fūlan</i> yere (101a-1)	<i>ayruk</i> peygamberlerden (114b-4)
<i>degme</i> 'ālem (101a-4)	<i>çok</i> dürlü hācetüm (117b-3)

3.9 Zarf

3.9.1 Zaman Zarfları

Türkçe ve yabancı asıllı pek çok zaman zarfı kullanılmıştır. Zarflar sıfat ve isimlerden isimlerin çeşitli çekim eki ve edatlarla kullanılmasından meydana gelmiştir. Birçok isimden zaman zarfı meydana getirmek mümkündür (Timurtaş, 2012: 92).

Metnimizde yer alan zaman zarfı örnekleri şunlardır:

<i>birazdan</i> (70a-5)	<i>dünle</i> (75b-12)
<i>erte</i> (71a-13)	<i>dün</i> (79b-2)
<i>gece gündüzün</i> (93b-6)	<i>yarıandası</i> (111a-4)
<i>nāgāh</i> (116a-11)	<i>bugur</i> (120b-9)
<i>yarın</i> (119b-9)	<i>tañla, ikündüyin</i> (125b-10)
<i>bugün</i> (121a-6)	

3.9.2 Yer ve Yön Zarfları

Metnimizde yer alan yer ve yön zarfı örnekleri şunlardır:

<i>ilerü</i> (69b-5)	<i>gérü</i> (71a-12)

taşra (71b-4)

içerü (86a-13)

berü (71b-5)

3.9.3 Miktar Zarfları

Metnimizde yer alan miktar zarfı örnekleri şunlardır:

şol kadar (74a-4)

biraz (102b-8)

3.9.4 Durum Zarfları

Metnimizde yer alan durum zarfı örnekleri şunlardır:

şöyle (66b-6)

tiz (87b-10)

eyle (67b-5)

bir bir (92a-1)

böyle (73a-10)

ayruk (97b-12)

ayru (75b-2)

eyle (115a-3)

şaf şaf (81b-9)

3.9.5 Soru Zarfları

Metnimizde yer alan soru zarfı örnekleri şunlardır:

néçün (73b-10)

nice (115a-3)

3.10 Edatlar

3.10.1 Bağlama Edatları

Kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlayan edatlardır. Belli başlıları ifade ettikleri manaya göre şu şekilde gruplandırılabilir (Timurtaş, 2012: 99).

3.10.1.1 Şart Bildirenler

gerçi ki *ḥaṭā* étdük (98b-10)

eger dünyāda görmeseñ (103b-6)

bāri çıkaruñ

3.10.1.2 Sınırlama Bildirenler

vel̄kin halkuñ ekseri bilmezler (92a-7)

3.10.1.3 Sebep Bildirenler

zirā ki ālemdede Mısır gibi yokdur (81a-3)

çünki kuyuya geldiler (77b-11)

çünkim gördiler (92a-5)

çün İbrāhīm bunu eşitdi (68b-9)

3.10.1.4 İstisna Bildirenler

meger baña düşmanlığa geldüñüz (68a-10)

illā berü bakmañ (71b-5)

3.10.1.5 Cümle Bağlayıcılar

Ḥaḳ Te‘ālā buyurdi *ki* baña bir ev yapsun (63b-12)

İbrāhīm gördi *kim* Mekke yöresinde ekin terke yok (65b-1)

3.10.2 Son Çekim Edatları

3.10.2.1 Benzetme Bildirenler

ḥamur gibi olgıl (72a-8)

3.10.2.2 Sebep Bildirenler

üç ‘amelümden *ötürü* (73b-2)

bizüm *içün* yarlığanmaıklık dile (100a-9)

3.10.2.3 Beraberlik Bildirenler

ikisi *bile* Fir‘avn sarāyına vardı (120a-5)

cevāhir *ile* bezemiş-idi (67b-9)

3.10.2.4 Yer ve Tarz Bildirenler

İslām dīni *üzre* (73a-8)

3.10.2.5 Zaman Bildirenler

kıyāmete *degin* (78b-13)

ol vakıtden *berü* (65a-1)

3.10.3 Ünlem Edatları

Metnimizde yer alan örnekler şu şekildedir:

uş ayağuma bukağı urdılar
(80b-5)

yā cebrā‘îl (72a-2)

iy baba (73a-9)

uşbu şuda (81a-12)

METİN

63b

(1) ammā ol қоç ақ ve güzel idi rivāyet haberde gelmişdür kim (2) ol қоç ol-ıdı kim Hābīl қurbān étدی ki Hақ Te‘ālā қабұл (3) édüp dururdı ve uçмақ қайыrlarında beslenmiş idi andan (4) İbrāhīm ol қоçı боғазladı etin üleşdürdi derisin (5) şöfra étدی-y-idi mü‘minler anuñ içinden yéyesi yérlerdi ve (6) Sāre yūñin egirdi idi bir kilīm eyledi İbrāhīm tābūtında (7) gizledi Mūsā peygamberüñ kefeni ol-ıdı rivāyet haberde gelmişdür (8) kim ol kilīm gizlenüp dururdı Bedir günine degin (9) peygamber anı ‘Ömere vérди İslām anuñ-ıla açıldı andan İbrāhīm (10) gitdi İsmā‘īli Hācere ısmarladı ve deveye binüp Sāreye geldi eytdi(11) bir kaç yıl olduқdan şöfra Cebrā‘il geldi eytdi yā İbrāhīm (12) Hақ Te‘ālā buyurdi ki baña bir ev yapsun eytdi қанда édeyim (13) Cebrā‘il eytdi deveye bingil göstereyin dédi andan İbrāhīm

64a

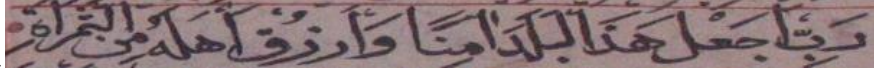
(1) bindi bir pāre bulut geldi başı üzerine durdı bulıt gider (2) İbrāhīm gider ol araya vardı kim şimdi aña Mekke dérler (3) ol bulutdan bir yüz görindi tensüz bulut dér-idi (4) ve birince қoldan bir yılan geldi ҳалқа oldı anuñ endāzesince (5) yapıdı birinceler eydür Cebrā‘il gösterdi bu miқdārca yapıdı-y-ıdı (6) andan İbrāhīm eytdi ilāhī bu evi ne-y-ile yapayın gümüш-ile mi (7) ya altun-ıla mı nidā geldi ki taş-ıla yap andan eytdi қандan (8) getüreyin dédi Cebrā‘il eytdi beş тағдан biri Kinān тағından (9) ikinci Түр-ı Sinā тағından üçünci Uhūd тағından dördünci (10) Şafā тағından beşinci Ebū Qubeys тағından dédi Cebrā‘il (11) taş taşurdi İbrāhīm yapardı İsmā‘īl alıvérürdi (12) Hācer şu taşurdi ve ol bulut içindeki yüzden (13) āvāz gelürdi ki fulān taşы fulān yére қо fulān taşы fulān yére қо

64b

(1) dér-idi çün ev tamām oldı İbrāhīm elin götürüp du‘ā (2) kıldı ki Қавluhū Te‘ālā (3) ya ‘nī ilāhī benüm gücüm yétdükçe buyruğuñ dutdum (4) sen қабұл eylegil bizden bedürüstī sen

¹ “Ey rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin. (Bakara 127)

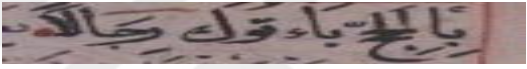
êşidürsin ve bilürsin (5) ve görürsin dédi gerü elin götürdi du‘ā kıldı Qavluhū (6)

Te‘ālā ²(7) ya‘nī

İbrāhīm eytdi ilāhī emīn kılğıl dahı bu ev ehline (8) rūzī kılğıl yemişlerden key şekür kılurlar senüñ ni‘metüñ (9) yérler dédi Hak Te‘ālā İbrāhīmüñ du‘āsını kabûl édüp Cebrā‘ile (10) buyurdi ki on iki ferseng yér dürlü ni‘metler ve yemişler [v]érile yérinden (11) güher turup Mekkeye getürdi yédi kez Mekke’i ol yére ve ol yemiş (12) ağaçlarına yédi kez tavāf étdürdi Tāyifde qodı (13) şimdi Tāyife’i Yemen-i Tāyif dérler ki Ka‘beyi yédi kez tavāf

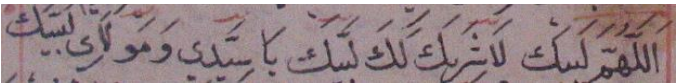
65a

(1) étdürdi Mekkenüñ ni‘meti ol vaqtden berü Tāyifdendür andan (2) soñra

Hak Te‘ālā buyurdi ki Qavluhū Te‘ālā

 ³(3) ya‘nī i‘lām ét halāyığa ki hacca geleler

(4) dédi andan İbrāhīm eytdi ilāhī ben kığırsam benüm ünümi halāyığdan (5) kim êşide dédi andan nidā geldi ki yā İbrāhīm kığıрмаq (6) senden êşitdürmek benden dédi ve halāyığdan cevāb (7) vèrmek dédi imdi sen çağır ben senüñ ünüñi êşitdürem (8) kimisine ervāh-ı ‘ālemde kimisine ataları arqasında kimisine anaları (9) rahminde degürem kimisine yér üzerinde érişdürem dédi andan (10) İbrāhīm Ebū Qubeys tağına çıqdı çağırđı ki ‘Ādem oğlanları (11) gelüñ bu eve ziyāret édüñ dört yañadan

āvāz geldi kim (12)

(13) şol kadar āvāz geldi kim İbrāhīmüñ uşı gitdi bularuñ üninden

65b

(1) andan İbrāhīm görđi kim Mekke yöresinde ekin terke yok yem yemiş yok (2) eytdi ilāhī bunda ekin tarla yok yem yemiş yok ‘ayāllarumuz (3) bunda qorur senüñ ümizüñe saña ışmarlaruz imdi sen rezzāqsın (4) elin götürüp du‘ā kıldı

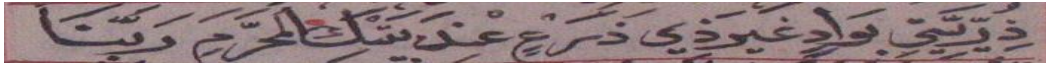
² Rabbim! Burayı güvenli bir şehir yap, halkından Allah’a ve âhiret gününe inananları da çeşitli ürünlerle rızıklandır. (Bakara 126)

³ İnsanlara hac ibadetini duyur (Hac 27)

Qavluhū Te‘ālā

(5)

(6)

(7)

⁴ya'nī

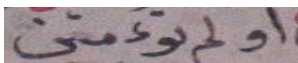
ilāhī bu eve (8) ekin rüzī kıl ve yem yemiş gerek dédi şimdi anlaruñ (9) rüzī
Taifdendür kim dédüñ idi İbrāhīm andan (10) gidüp Şāma geldi ‘ibādete meşğul oldı
halka ta‘ām (11) yédürdi bir gün ‘Azrā‘il geldi ‘ādem şüretinde selām vérdi (12)
İbrāhīm ‘aleyke aldı ve eytdi sen kimsin ben seni bilemedüm (13) eytdi ben
‘Azrā‘ilem dédi İbrāhīm eytdi cānum almağa mı geldüñ

66a

(1) ya ziyārete mi geldüñ dédi ‘Azrā‘il eytdi ziyārete geldüm (2) dağı
muştılayı geldüm eytdi sevineyim dédi eytdi Tañrı bir kılın (3) dōst édindi İbrāhīm
eytdi nişanı nedür eytdi elinde (4) ölü diri olur dédi İbrāhīm eytdi kākı ol ben
olaydum (5) ya göreydüm dédi fi‘l-hāl ‘Azrā‘il gāyib oldı andan İbrāhīm (6) ibādete
meşğul oldı rivāyet haberde gelmişdür kim kaçan (7) İbrāhīm namāza dursa bir
ferseng yér gönli çekildüsi gelürdi (8) andan bilürlerdi İbrāhīm Qavluhū Te‘ālā

⁵(9) andan Hāk Te‘ālā eytdi

⁶ya'nī dağı ĩmān (10) getürmedüñ mi

⁷ya'nī

belī ĩmānum var

(11)

⁸lākin

göñlüm muţma‘in olsun dölensün (12) Qavluhū Te‘ālā

⁴ Ey rabbimiz! Ben zürriyetimden bir kısmını, senin kutsal evinin (Kâbe) yanında tarıma elverişli olmayan bir vadiye yerleştirdim. Bunu yaptım ki rabbim, namazı kılsınlar. İnsanların gönüllerini onlara meylettir ve çeşitli ürünlerden onlara rızık ver ki şükretsinler. (İbrahim 37)

⁵ Ey Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster. (Bakara 260)

⁶ “Yoksa inanmıyor musun?” (Bakara 260)

⁷ “Hayır, inanıyorum” cevabını verdi. (Bakara 260)

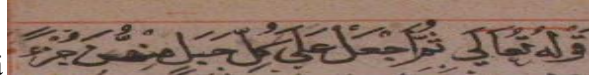
⁸ Fakat kalbim tam kanaat getirsin diye” cevabını verdi. (Bakara 260)

⁹ ya'nî dört (13) kuş dutğıl

başın kesgil gövdelerinden dibeye koyğıl döggil

66b

(1) dédi Qavluhū Te'ālā ¹⁰(2)

andan dört top eylegil dört tağ üzerinde koğıl (3) Qavluhū Te'ālā

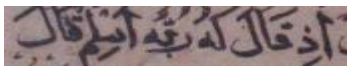

¹¹görgil kim ben (4) nice

yaradıcıvan dédi andan İbrāhīm dört kuş dutdı (5) boğazladı dibeye koyup dögdü yazıya varup durdı (6) Hāk Te'ālā fermānı-y-ıla bu kuş etleri şöyle qarışdı ve İbrāhīm (7) bunları dört bölük édüp dört yerde kodı dört (8) kuş oldu başsız İbrāhīm katına geldiler yeñin açdı (9) başlu başına vardı kara kuş kara kuşa vardı (10) tāvūs tāvūsa vardı qarğa qarğaya vardı horūs horūsa (11) vardı ne bir tamlā kan ne bir zerre yūñ ne bir zerre et (12) ne bir zerre kemik qarışmadı Hāk Te'ālā kudreti-y-ile horūs necün idi (13) anuñ-çün idi kim cānāvarlarda andan şehvetlū yoğdur

67a

(1) kim yā İbrāhīm sen şehvetden berü olğıl ikinci tāvūsı boğazladı (2) anuñ-çün ki dünyāda tāvūs sevgülüdür dünyā sevgüsini koğıl (3) kara sak anuñ-çün boğazladı ki dünyāda harīş yoğdur sen dahı (4) harīşligi koğıl kara kuşu anuñ-çün boğazladı ki yaşı uzun (5) olur sen dahı yaşı uzunluğu istemegil dédi andan (6) ol kuşlar yédi gün dün gün İbrāhīmi tavāf étdiler andan (7) nidā geldi ki yā İbrāhīm nite ki oğluñı teslīm kılduñ cānuñı (8) dahı teslīm kılgıl Qavluhū te'ālā

(9)

¹²

andan İbrāhīm nite kim tenin oda bırağdurdı (10) oğlın kurbān kılgıl dédi kıldı mālını dahı yoğsullara (11) vérdi toğşan yıl 'ömür sürdi ve Sāreden oğlı olmadı (12) ve tāmā kesmiş idi 'ayāldan

⁹ Kuşlardan dört tane al. (Bakara 260)

¹⁰ Sonra her bir tepeye onlardan bir parça bırak. (Bakara 260)

¹¹ Sonra onları çağır, koşarak sana gelecekler. (Bakara 260)

¹² Çünkü rabbi ona, "Bana teslim ol" buyurmuş; o da, "Âlemlerin rabbine teslim oldum" demişti. (Bakara 131)

İbrāhīm yédi gün olmuş idi (13) ki hîç ta‘ām yémemiş idi anuñ-çün kim ‘ahd étmiş idi kim

67b

(1) konuksız yéyecek yémeye andan Hāk Te‘ālā buyurdi on bir ferişte ile (2) Cebrā‘ile ingil ol Hālīlüm kaç gündür ki ta‘ām yémedi (3) aña ta‘ām yédürgil daħı Lūt kavmin yére baturgıl andan on (4) iki ferişte geldi saķalsuz görklüler İbrāhīme konuķ oldılar (5) selām vérdiler ‘aleyke aldı İbrāhīm eyle şandı ki ādemlerdür (6) bular hoz feriştelere idi İbrāhīm eytdi kimlersiz ben sizi (7) bilmez in andan konuķları ağırladı ne kadar hān getürdiyse (8) yémədiler elbette bize bızaģu et in gerek dédiler andan Sāre bir bızaģuyı (9) oģul édinmiş idi dürlü cevāhir-ile bezemiş idi boynın (10) kulaģın delmiş idi incü-y-ile bezetmiş idi çün gördi kim (11) konuķlar anuñ-ıla göñülleri hoş oldu İbrāhīm eytdi (12) Sāreye vér bızaģuyı konuķlara boģazlayayın dédi vérdi (13) İbrāhīm bızaģuyı boģazladı biryān eyledi siniye koyup

68a

(1) önlerine getürdi ķodı İbrāhīmüñ ķarnı aç-ıdı başını (2) aşāģa kı lup aş yér di bulara baķmaz-ıdı bular ho yéyesi yémezler idi (3) bundan evvel bir ‘Arab gelmiş idi aş yér di loķmasında (4) kı l var-ıdı İbrāhīm eytdi yā ‘Arab loķmañda kı l var (5) dédi ‘Arab küsdi yéyesi yémedi idi ol vaķtden berü (6) konuķ yüzine baķmaz-ıdı imdi buģurda İbrāhīm başıñ aşāģa (7) édüp yér di tamām ķarnı aç-ıdı toynca yédi nigāh-ı Sāre pérde (8) ardından baķar-ıdı gördi kim konuķlar yémezler andan (9) eytdi yā İbrāhīm bu konuķlar yémezler nice konuķlardur dédi (10) İbrāhīm baķdı gördi eydür meger baña düşmanlıģa geldüñüz (11) dédi Cebrā‘il eytdi biz aş bahāsın ödemeyince yémezüz (12) dédi İbrāhīm eytdi bahāsı oldur ki evvelinde Bismillāhi (13) déñ āħirinde Elħamdülillāhi déñ dédi andan Cebrā‘il eytdi

68b

(1) bundan ötürü Hāk Te‘ālā sizi dōst dutdı ve Hālīlüm dédi velīkin (2) yā İbrāhīm ben Cebrā‘ilin eytdi benden sen ķorķmaģıl bu Mikā‘ildür (3) ve Derdā‘il ve ‘Abķā‘ildür her bir in adlı adı-y-ıla şadladı (4) kim Hāk Te‘ālā ki buyurdi kim Lūt kavmin helāk édevüz pes (5) şehrini aşāģa baturavuz dédi hem Hālīlūme aş yédürüñ

(6) ve hem oğlın muştılañ kim adı İshāk olısdur (7) dédi İshākdan bir oğlı ola adı

Ya'kūb ola (8) Kavluhū Te'ālā

فَبَشِّرْنَا بِأَيِّهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ

¹³(9)

çün İbrāhīm bunı eşitdi durdı Sāre kıtına geldi (10) haber vérdiler ki senden bir oğlan olısar adı İshāk (11) andan elin yüzine urup eytdi Kavluhū Te'ālā

فَصَبَّحَتْ

وَدُجَاهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ

(12)

¹⁴

ya'nī Sāre eytdi ben kıarıyam

(13) ve hem kıızdan kışıram erüm kıocadur benden nite 'ayāl

69a

(1) doğa dédi 'acebledi Kavluhū Te'ālā

قُلْ تَعَالَى قَالُوا اتَّخَذَ ابْنُ امْرِئِكُمْ

(2)

نَذِيرًا لَّهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ

¹⁵(3)

bu feriştelere

eytdiler ki yā Sāre 'acebler misin Tañrı emrinden (4) ve rahmetinden Tañrı size berekāt vérsün Cebrā'il du'āsı (5) berekātında yetmiş biñ peygamber İshāk aşıldan oldı (6) andan Sāre dutık ardından söyledi ki nişān var mı Cebrā'il (7) yérden bir pāre ağaç aldı yére dikdi derhāl gögerdi yemiş (8) vérdi eytdi Tañrının kıudretinden ne tañ dédi Sāreden (9) İshāk oldı İshākdan Ya'kūb oldı Ya'kūbdan Yūsuf (10) oldı Yūsufdan 'Iyş oldı ol vakt ki Sāre yüklü (11) oldı İbrāhīm yüz altı yaşında idi kışşa-ı (12) Lūt 'aleyhi's-selām andan ol on bir ferişte İbrāhīm (13) kıatından gidüp Lūt şehrine geldiler İbrāhīm eytdi ben

69b

(1) sizün-ile bile varayın Cebrā'il eytdi sen bu heybete (2) döyemezsin dediler İbrāhīm eytdi Tañrıdan tevfiķ (3) dileyem vére yarım ferseng yér İbrāhimi kıodılar andan (4) Cebrā'il eytdi sen bunda dur destūr yokdur ki (5) bundan ilerü varasın dédi İbrāhīm anda durdı (6) feriştelere Lūt şehrine geldiler beş şehir idi Lūt bunlara (7) peygamber idi dördü helāk oldı ve biri kıaldı (8) ol dördün biri adı Sendum ve biri 'Āmīr ve biri Şām-ıdı (9) ve biri Zuğar idi ol dördü yavuz işlü idi Zuğar-ıla (10)

¹³ Bu sırada ona İshak'ın, İshak'ın ardından da Ya'kūb'un doğacağını müjdeledik. (Hud 71)

¹⁴ Karısı heyecanla bağırarak alnına vurdu; "Benim gibi yaşlı ve kısır bir kadın ha!" dedi. (Zariyat 29)

¹⁵ Elçiler de "Allah'ın işine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmet ve bereketi üzerinizdedir, ey hâne halkı! Şüphesiz ki O, övülmeye lâyıktır, şanı yücedir" dediler. (Hud 73)

görişmez-idi kız vérüp kız almaz-ıdı meger Zuğaruñ (11) fi'ili eyü-y-idi Tañrı anı
 'azābdan bekledi andan feriştelər (12)Sendum kuyusına geldiler Lūt kızları-y-ıla
 ekin ekmege çıkmış-ıdı (13) kızları öküz qatında dururdı kendü gāza kıılır-ıdı

70a

(1) Cebrā'il Lūtuñ kızlarına selām vérdi ve bular 'aleyke (2) aldılar Cebrā'il
 eytdi iy kızlar kimse var mı bunda ki (3) bizi konuklasa kızlar eytdi kimse yoqdur
 meger bizüm atamız (4) ola andan eytdi atañ qanı eytdi namāz kıılmağa vardı (5) uş
 geleler dédi birazdan Lūt geldi gördi kim on iki (6) saqalsuz oqlanlar otururlar Lūt
 melül oldı bunları (7) nice édeyin dédi ya'nī qavmüm bed-fi'illülerdür bunlar
 görklülerdür (8) ¹⁶dédi ya'nī ne qatı düşvār gün (9) oldı
 baña dédi andan konukların alup eve geldiler (10) Lūt 'avratına eydür bunca yıldur
 benüm-ile déridüñ imdi (11) bu emānetdür senüñ qatuñda kimseye démegil dédi
 'avrat (12) sözün dutmadı varup qavmine eytdi ki bizüm evimüzde (13) on iki güzel
 oqlanlar geldiler ki hergiz anlaruñ gibi kimse

70b

(1) gördügi yoqdur dédi ol qavm dérilüp geldiler Qavluhū Te'ālā (2)
 ¹⁷çün ol qavm geldiler bu oqlanları (3) gördiler
 qarārları qalması hücum étdiler andan Lūt eytdi (4) iy qavim bunlar benüm
 kızlarımdur ¹⁸ (5) ol qavm eytdiler yā Lūt
 konuklaruñ daşra çıkar Lūt (6) qapuyı bağladı eytdi yā qavm kızlarımı size vérem
 (7) nikāh-ıla tañrıdan qorquñ benüm kızlarım gibi yoğ-ıdı dér-ıdı (8) bular istemezüz
 dédi bular eytdiler senüñ kızlaruñ bize gerekmez (9) dédiler
 ¹⁹ Lūt eytdi eger benüm kuvvetüm (10) varmısa sizüñ-
 ile doqışadum ben yaluñuzın gücüm yétmez (11) nice ideyin dédi feriştelər bildiler ki

¹⁶ “Zor bir gün!” dedi. (Hūd 77)

¹⁷ Lūt'un kavmi koşarak ona geldi. (Hud 78)

¹⁸ “Ey kavmim! Şunlar kızlarımdır.” (Hud 78)

¹⁹ Lūt, “Keşke benim size karşı koyacak bir gücüm olsaydı dedi. (Hud 80)

Lût ‘âciz oldu (12) ol kavim dögdiler burun gözin kan étdiler üç(13) keret Lût ağladı

Cebrā‘il katına vardı

71a

(1)

²⁰(2) eytdiler yâ Lût biz Tañrının resülleriyüz sen bundan gitgil ehlün-ile (3) dédi ‘avrat kâfir idi iki kızın aldı gitdi ol (4) kavim geldiler kapuyı açdılar Cebrā‘il kanadı-y-ıla urur (5) gözleri görmez oldu Lût eytdi ne vaqt helâk édersiz (6) dédi

Cebrā‘il eytdi

²¹(7) érteye yakın helâk

olurlar dédi birince kavimde ol kavim (8) Lûta yalvardılardı ki du‘â kıl bizüm gözlerimiz görsün (9) gidelüm dédiler Lût du‘â kıldı gerü gözleri açıldı (10) gerü eytdiler Lût evine cāzûlar getürdi dédiler (11) fi‘l-cümle yédi kez gözleri görmez oldu yédi kez feryâd (12) édüp du‘â kıldurdılar gerü açıldı eytdi hâliyâ (13) dün içidür érte gelevüz maşşûdumuz alavuz dédiler

71b

(1) çün érte yakın oldu Cebrā‘il Lûta eytdi ol barkuñ (2) taş şehirden taşra çıkar dédi Lût eytdi kapular bağludur (3) nice édeyin dédi Cebrā‘il kanadı üzere kodı Cebrā‘il (4) şehirden taşra çıkdı eytdi İbrāhîm fulân yérdedür (5) siz de aña varuñ dédi ve illâ berü bakmañ dédi çün (6) bular İbrāhîme geldi Cebrā‘il kanadın yére şaңdı kara şuya (7) degin Hâk Te‘âlâ kudreti-y-ile ol dört şehri götürdi ve birini (8) şuyun ve taşın ve toprağın içindeki hâlâyık bile havâyâ (9) çıkardı şöyle kim kuşlar ünin ferîşteler eşidürdi (10) ve kadehleri dökülmedi ve beşikde genç oğlanları uyanmadı (11) İbrāhîm tağ üzerinden gördi ki Cebrā‘il kanadın açmış (12) idi İbrāhîmüñ kuvveti kalmadı anı görmege oturdu Cebrā‘ile (13) bakardı ki ne kılisar şabâh oldu ve aydınlık belürdi

72a

²⁰ Elçiler “Ey Lût! Biz rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla dokunamayacaklar. Sen gecenin bir vaktinde ailenle birlikte yola çık. (Hud 81)

²¹ Onlar için belirlenen zaman, sabah vaktidir. Sabah da yakın, değil mi?” dediler.(Hud 81)

(1) ki Tañrı emri geldi Qavluhū Te‘ālā

(2) ²²ya'nī Haq

Te‘ālādan nidā geldi yā Cebrā‘il (3) başların aşığa kılğıl başı aşığa oldurdi şehri altını (4) üstine döndürdi ol tağı ve taşı bularuñ üstine bırağdı (5) Qavluhū Te‘ālā

²³ bular çağrışurlar bir kapu (6) var-ıdı

dükeli anda düşüp helāk oldılar bularuñ ta‘accübine (7) İbrāhīm bağardı katlanmadı uşşı gitdi andan ol taş (8) emr oldı ki nerm olğıl ya‘nī hamur gibi olğıl Cebrā‘il (9) havādan bağıdı gördi ki İbrāhīm düşüp uşşı gitdi gelüp (10) kanadı-y-ıla şıgadı ‘aqlı gérü geldi Cebrā‘il eytdi yā İbrāhīm (11) saña démedüm mi kim kimise Tañrı gazābına bağımağı güci yétmez (12) İbrāhīm eytdi yā Cebrā‘il kanı ol kavm Cebrā‘il eytdi (13) köre girdi tā tamuya varınca rivāyetde gelür ki kıyāmetde

72b

(1) halāyık kamu qopalar gālebe eşideler eydeler ki bu ne ündür déyeler (2) bu ün oldur ki Lūt kavmi bugün tamuya érüşdi déyeler andan (3) buları yine hāzır kıllalar yine tamuya qoyalar İbrāhīm gérü evine (4) vardı Lūt bile iletđi ‘ibādet meşğul oldı ammā (5) İbrāhīme Haq Te‘ālā dört oğul vėrdi Hācerden İsmā‘il (6) oldı Sāreden İşhāk oldı iki oğı oldı birin adı (7) Medyen andan İsmā‘ilden bir oğı oldı adı Hızır idi (8) Hızır dükeli ‘Arabuñ meliki idi uzunı otuz arşün (9) eni yėdi arşün idi ve İşhākdan bir oğı oldı (10) adı Ya‘qub idi Ya‘qubdan on iki oğı oldı (11) eñ ulularınuñ adı Yehūz idi en kiçilerinüñ adı Yūsuf (12) idi Medyenden Şu‘ayb oldı Şu‘ayb peygamber oldı (13) Medyende bir oğı doğdı dükeli ‘Acem meliki oldı İbrāhīmüñ

73a

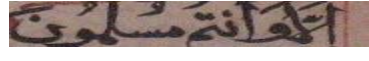
(1) ömri ahire érüşdi oğlanların okudı İsmā‘il Mekkenen geldi (2) İşhāk katında idi Medāin-i Hindden geldi Medyen ‘Irāğdan (3) geldi dördi atası katında hāzır oldı İbrāhīm bulara (4) vaşiyet kıldı Qavluhū Te‘ālā

²² Emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik. (Hud 82)

²³ Nihayet ortalık aydınlanırken korkunç ses onları yakalayiverdi! (Hicr 73)

(5)

(6) ²⁴ ya'nī İbrāhīm eytdi iy benüm oğlanlarum (7) bilün ki Hāk Te'ālā sizi orin diledi İslām ruzī kıldı (8) pes ölmeñ siz illā İslām dīni üzre ölün dédi (9) andan İsmā'īl eytdi iy baba Hāk Te'ālā saña Halīl dédi nübüvvet (10) vérdi ve 'amelünden böyle olduñ dédi cevāb eytdi ki (11) üç nesneden öturi vérdi dédi bu ol kim hergiz (12) rızķ için guşsa yémedüm érte olsa ne yéyem démedüm (13) géce olsa érte ne yéyem démedüm ikinci konuşsız orucum

73b

(1) açmadum üçünci Tañrı işin ihtiyār étdim dünyā üzerine bu (2) üç 'amelümden ötürü dōst édindi dédi çün İbrāhīm (3) āhirete naql étdi fānī evden bākī sarāya göç étdi oğlanları (4) dérilüp yarağın kılup namāzı kılup defn étdiler (5) ta'ziye dutdılar andan İsmā'īl eytdi yā İshāk baña atam mürüvvetinden baña (6) nesne vérdi-y-idi yādigār idi benüm dédi İshāk (7) eytdi sen qaravaş oğlın saña mīrās degmez ne hākķuñ (8) var ben kadından doğdum dédi ol böyle déyicek İsmā'īlün (9) göñli melül oldu ol sözden öturi Hāk Te'ālā Cebrā'ili (10) viribidi néçün eyle dérsün dédi kim seyyidi evlādı (11) Ādem Muḥammedi Muştafāyı ki ahir zamān devletidür kim anuñ neslinden (12) gele ve senüñ neslünden olan Cuhūdlar olalar ve haberde (13) gelmişdür ki Cebrā'il eytdi yā İshāk İsmā'ili serzeniş étdün

74a

(1) ben hāşın dédüñ kendüñi gördün andan ötürü Hāk Te'ālā hüküm (2) étdi ki senüñ oğlanlarıñ esir kılalar ilden ile şehirden şehire (3) süreler şatalar kullığa yanalar dédi andan İshāk bunu eşidüp (4) şol kadar ağladı kim iki gözi görmez oldu iki yıldan (5) şoñra Cebrā'il geldi muştıladı eytdi iy İshāk Tañrıdan korkup (6) ağladıñ gözlerün görmez oldu Hāk Te'ālā günāhuñ bağışladı (7) dahı dört biñ peygamberi senüñ neslünden getürem dédi ve eger (8) dilerseñ gözlerün görür kılsun eger dilerseñ dünyādan (9) gözsüz git yarınki gün kıyāmetde uçmak içinde (10) Allāhı göresin dédi andan İshāk eytdi yā Rabbī (11) senüñ dīzāruñ gerek ki seni

²⁴ İbrāhīm de bu dini oğullarına vasiyet etti, Ya'küb da. "Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçti; öyleyse yalnız O'na teslim olmuş müminler olarak can verin!" (dediler). (Bakara 132)

görem dünyā gözün gerekmez dédi (12) andan İshākuñ iki oğlu var-ıdı birinüñ adı 'Iys (13) idi ve birinüñ adı Ya'küb idi çün İshāk āhirete

74b

(1) nakl étđi yarağın édüp haqqına kodılar andan 'Iys (2) Rūma vardı melik anuñ aşılandandur Ya'küb Beytü'l-(3) Muqaddise vardı anda qarār étđi on iki oğlu oldı (4) her ikisi bir anadan oldı uluları adı Yehūz-ıdı ve kiçisi (5) adı Yūsuf idi degmesi bir nesneye meşğul idi Haq Te'ālā her bir (6) dürlü hüner vérđi ki anuñ gibi dünyāda yoğ-ıdı Yehuzanuñ sözi oldı ki (7) her kaçan kim bir kez na'ra ururđı eşidenüñ uşşı gider-ıdı kaçan kaçısıa kimesne (8) anuñ öninde durmaz-ıdı meger ki peygamber aslından bir kişi geleydi arkasını şıgayaydı (9) andan kaçımağı sākīn olurđı ve āvāzı çıkmaz olurđı kaçan kılıç (10) ursaydı taş hıyār gibi iki bölerđi Yūsufuñ görki öyle (11) idi kim her kaçan niķābın giderse güneşüñ nūrı hacil olurđı ve gözler (12) kamaşurđı Kıssa-ı Yūsuf Aleyhisselām haberde gelmişđür kim kāfirler (13) eytdi ki Muhammede ilerükilerüñ kışşaların söylerler bir nesne olsa kim

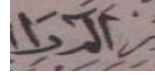
75a

(1) anı édeydüñ dédiler meger uluları Horasan eline altun (2) gümüş iletdi şāhnāme almağa şatun alup getürdiler anda (3) Haq Te'ālā bu süreyi resüle vérđi ki yā Muhammed bu süre (4) içinde nāsīh ve mensūh yok illā senden öñdinki peygamberler (5) kışşası var ki birinüñ adı Ya'küb ve anuñ bir oğlu (6) var-ıdı adı Yūsuf anuñ kışşası bundadur dağı rivāyetde (7) gelmişđür ki bir gün Hasan Hüseyin ve kendü oğlu adı İbrāhīm (8) idi resülün ileyinde oynarlardı meger resül bularuñ (9) oyunına meşğul-ıdı Cebrā'il gelüp Tañrıdan selām getürdi (10) yā Resülullāh bu üçden ikisin sevdüğüñi qabul étgil ki (11) birinüñ cānın 'Azrā'il alsun andan ötüri kim sen bizi (12) koduñ bularuñ oyunına meşğul olduñ dédi andan (13) Resül eytdi benüm oğlum cānın alsun kızum Fātımanuñ

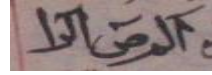
75b

(1) ünin eşidmeyeni andan bu süre indi kim nice yıl Ya'küb (2) oğlu Yūsufdan ayru düşđi bağı ve zārīlık étđi ve (3) ağlamakdan gözsüz oldı bu kışşa anuñdur imdi

başlayalım (4) ammā dört elif muhtelif durur

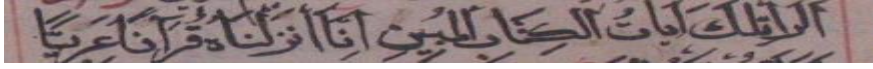
içinde

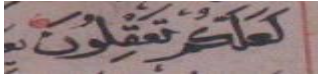
(5) içinde m'anisi ol olur

Qavluhū Te'ālā (6)

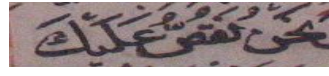
(7)

²⁵ya'nī ben görücü Tañrıvan Qur'an āyātdur (8) kitāb-ı

mübīndür ya'nī indürdük bu Qur'anı 'Arab dilince iy nebī (9) 'Arabī ve Qureyşi ve

Haşimīsin Qavluhū Te'ālā

(10)

²⁶biz éderüz saña kışşaların görklüregın (11) ki sen bundan ilerü gāfil idūñ muqātıl
étdürüp Yūsuf (12) atası Ya'qūb-ıla yatur idi dünle düş gördi értesi (13) atasına

eydüvérđi Qavluhū Te'ālā

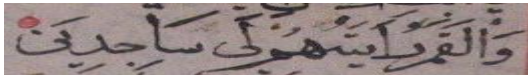

76a

(1)

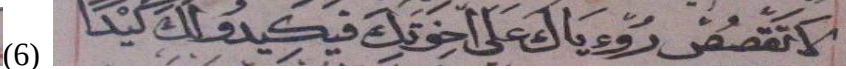
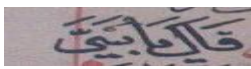

(2)

²⁷ya'nī eytdi iy ata bu gece (3) gördüm

ki on bir yıldız ay ve güneş baña secde kıllarlardı (4) atası eytdi iy ciger köşem
düşüñi qardaşlarıña (5) éyitme ola ki saña mekr éderler dédi Qavluhū Te'ālā

(6)

²⁸(7) haberde gelmişdür ki ol vaqt Ya'qūb uñ kız qardaşı kıızı (8) andaydı Yūsufuñ
düşini varup qardaşlarına uğrulayın (9) éydüvérđi ki Yūsuf atasına eytdi bu gece düş
gördüm (10) ki on bir yıldız ay ve güneş ayağuma secde éderler idi andan (11) atası
eytdi sen qardaşlarıñ üzerine beglik süresin (12) velīkin nite olduğın bilmezsin dédi
çün evvel şeytān (13) bu sözi bunlara eytdi qardaşları eşitdilerse eytdiler evvel

²⁵ Elif-lâm-râ. Bunlar apaçık kitabın âyetleridir. Anlayabilesiniz diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik. (Yūsuf 1, 2)

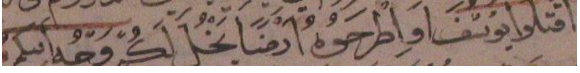
²⁶ Biz bu Kur'an'ı sana vahyetmekle en güzel kıssayı da anlatıyoruz. (Yūsuf 3)

²⁷ Bir gün Yūsuf, babasına demişti ki: "Babacığım! Ben rüyamda on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederken gördüm. (Yūsuf 4)

²⁸ Babası, "Yavrucuğum" dedi, "Rüyanı sakın kardeşlerine anlatma, sonra sana tuzak kurarlar! (Yūsuf 5)

76b

(1) ol bizden kiçi degmemüzden pür hüner şimdi atamız bizden anı (2) yégrek sever déyüp hîleye başladılar ki ortalarından (3) yaturlar tanışık étdiler kimisi eytdi

Yūsufi öldürelüm Qavluhū Te‘ālā (4)

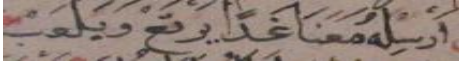
²⁹ (5) kimisi eytdi quyuya bırağalum meger atamız bizi andan bağa anı (6) gidermiş olsavuz şöıra tevbe kılavuz eyüler içinde olavuz (7) dédiler günāhda şınandılar tevbe dahı şıdılar zīrā (8) ki peygamber oğlanları-y-ıdı biri anı öldürmeysesiz (9) biri eytdi boğazlayamayasız zīrā ki nacaq anuñ boğazını kesmez (10) nitekim dedemüz İsmā‘īli boğazlayumadı atası dédi (11) pes quyuya bırağmağa tanışdılar tā ki quyuda

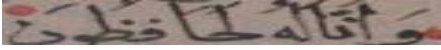
helāk ola (12) ve göñlümüz andan fāriğ ola Qavluhū Te‘ālā

(13) ³⁰bu fikirler gidüp atalarına geldiler eytdiler yā ata

77a

(1) bize inanmaz mısın Yūsufi katuñdan gidermezsın érte bizüm-ile (2) bile koyuvér varalum şahrāda oynayalum Yūsufuñ göñli açılsun (3) dédiler Qavluhū

Te‘ālā ³¹(4) biz anı bekleyicilerdenüz

 ³² andan (5) Ya‘qūb eytdi qorqarın ki Yūsufum

qurda yédüresiz (6) dédi

³³(7) hāl budur kim siz andan gāfillersiz anı gözetmeysesiz (8) dédi Qavluhū Te‘ālā

 (9)

 ³⁴eytdiler qurd nite ki biz bir bölük (10) kişiyüz eyle olsa biz ziyānkār olayuz elbette dédiler(11) çün şabāh oldılar durdılar gözlerine

²⁹ Yūsuf’u öldürün veya onu bir yere atın ki babanızın teveccühü yalnız size kalsın! (Yūsuf 9)

³⁰ Onu (kör) kuyunun dibine bırakın. (Yūsuf 10)

³¹ Yarın onu bizimle beraber gönder de bol bol yesin içsin, oynasın. (Yūsuf 12)

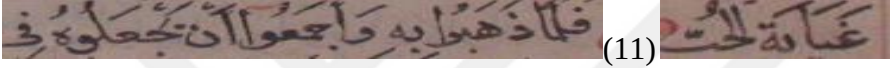
³² Onu mutlaka koruruz. (Yūsuf 12)

³³ Farkında olmadığınız bir sırada onu kurt yer diye korkuyorum” dedi.(Yūsuf 13)

³⁴ Dediler ki: “Biz böylesine kalabalık iken onu kurt yerse o zaman gerçekten bize yazıklar olsun!” (Yūsuf 14)

sürme koydılar (12) Yūsufuñ başın durdılar atası gögsi üzerine (13) alup bağına başdı andan Yūsuf eytdi iy baba n'ola

77b

(1) bularuñ-ıla қо varayım bile oynayalum temāşā görelüm dédi fi'l-(2) cümle Ya'qūb Yūsufi qodı bile gitdi ardınca uğrulayın (3) baqardı bular anı nāmūs-ıla omuzlarına aldılar göturdiler (4) Ya'qūb uñ gözinden tulınınca cün ırak gitdiler yére bıraқdılar (5) ve yalıñ ayak yer yöritdiler ayakları qapardı aqladı ve her (6) biri gelüp urdılar ve dédiler ve sögdiler ve Yūsuf (7) eytdi néçün urursız beni dédi ben size nesne démedüm (8) dédi eytdiler anuñ-çün ururuz ki atamız seni sever(9) bizi sevmez ve dağı ol düşüñ saña ıssı kılurum dédiler (10) Qavluhū Te'ālā (11) ³⁵çünkü kuyuya geldiler tınların çıkardılar ve güç-ile (12) kuyu qatına iletdiler ve beklemediler ol nesne dōstlıq (13) olasısın el-ḥikāyet haberde gelmişdür kim

78a

(1) bir gün resūl ḥazret eytdi yā Cebrā'il senüñ büyükligüñi (2) görsem Cebrā'il eytdi qorqarsın resūl eytdi Cebrā'il (3) indi qanadın yaydı tā maşrıqa degin mağribden érüşdi(4) resūl eytdi yā Cebrā'il bu heybete hīç kimseden güç (5) gördüñ mi dédi andan Cebrā'il eytdi yā Muḥammed üç yerde (6) güç gördüm ki hīç kimse görmiş degüldür biri ol (7) yérdür kim İbrāhīm Nemrūdı oda atdı dükeli ferishteler anı (8) esirgedi yā rabbī rahmet kıl Ḥalīline dédiler qaçan kim od (9) issi İbrāhīmüñ yüzine dokundu ise baña emr (10) oldu ki yā Cebrā'il Ḥalīlüm oda degmedin dut (11) dédi yigirmi beş biñ yıllık yoldan uçdum derḥāl (12) dutdum oda degürmedüm bu dağı qardaşları Yūsufi (13) qapu ağızına geturdiler içerü atmağa baña emr olundu ki tamām

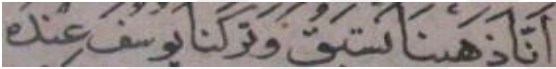
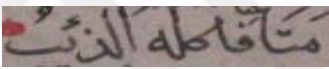
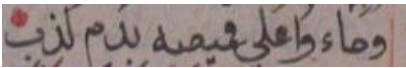
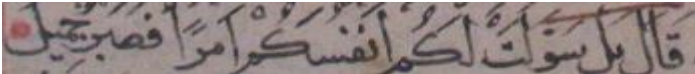
78b

(1) étdükden soñra eytdi yā Cebrā'il dutğıl Yūsufi (2) şuya degmedin dédi yine yigirmi beş biñ yıllık yoldan uçdum (3) bir qanadum altına şokup dutdum

³⁵ Onu götürüp (kör) kuyunun dibine bırakmaya ittifakla karar verince bunu yaptılar. (Yūsuf 15)

Yūsufi şuya degürmedüm (4) ve daħı biz daħı ‘Alī ġāzada kāfirleri Zülfikārı-y-ıla çaldı gitmedi (5)yine çaldı kesmedi üç kez degin çaldı kesmedi ‘Alī kaçıyup (6) Zülfikārı yére bırağdı nidā geldi ki yā Cebrā’ıl (7) dutğıl yére degürmegil dédi eger Zülfikār yére dokunur (8) ise yédi kat yérden aşığa öküze öküzden (9) balıktan aşığa ine ve yédi kat yérdeki ve yédi (10) kat gökdeki cānavarlar dükeli helāk olalar dédi (11) yine yigirmi beş biñ yıllık yoldan uçdum Zülfikārı (12) dutdum yére dokundı dédüüm bu üç yérde katı (13) gücendüm tā kıyāmete degin anuñ gibi kimse gücenmeye dédi

79a

(1) Qavluhū Te‘ālā ³⁶ ya‘nī Yūsuf (2) çün kuyuya bırağdıılar qardaşları aħşamın ataları qapusına (3) geldiler ağlayu ağlayu eytdiler yā ata Yūsufi qumaşumuz qatında qoduk (4) biz oyuna meşğül olduk idi kurd gelüp Yūsufi yemiş (5) dédiler Qavluhū Te‘ālā (6) ³⁷ ammā bir oğlağ boğazladılar Yūsufuñ (7) gönlegini yırtup qana buladılar getürüp atası eline bırağdıılar (8) eytdiler eger inanmazsañ uş tonı qan-ıla dédiler Qavluhū Te‘ālā (9) ³⁸ ya‘nī yalan qan-ıla (10) getürdiler Ya‘kūb gördi ki ton yırtuğ yoğ-ıdı Ya‘kūb (11) eytdi ³⁹ (12) Ya‘kūb ağlayu zārī kıldı ve eytdi bunu siz kılduñuz (13) pes Tañrı baña şabr-ı cemīl vėrsün ve Tañrıya feryād édem

79b

³⁶ Akşam ağlayarak babalarına geldiler. (Yūsuf 16)

³⁷ “Ey babamız! Biz yarış için uzaklaşmış, Yūsuf’u da eşyamızın yanında bırakmıştık; onu kurt yemiş! (Yūsuf 17)

³⁸ Gömleğinin üstünde uydurma bir kan izi de gösterdiler. (Yūsuf 18)

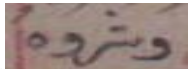
³⁹ “Hayır! Nefsiniz sizi kötü bir iş yapmaya sürüklemiş; artık (bana düşen) güzelce sabretmektir.(Yūsuf 18)

(1) tā ki baña dādum vére andan értesi qardaşları vardılar (2) geze yorurlar-ıdı üç gün üç dün kimesne ol yoldan (3) geçmedi ki ol kuyunuñ şuyı acı-y-ıdı Yūsuf berekātında tatlu (4) oldı ve Cebrā'il bir aq taş qodı Yūsufı ol taş (5) üzerine qodı ve ammā ayağı şu içindeydi destür (6) yoğ-ıdı ki şudan taşra gele ve üç günden soñra Mışır (7) kılāsı geldi kārban başınuñ adı Mālik Bin Zugar idi (8) oğlanlarına buyurdı andan qondılar qoğa alup kuyuya (9) geldiler şu çekeler qoğaya ip baqladı kuyuya bıraqladı ve (10) Yūsuf eyle şandı kim qardaşları meger pişmān oldılar (11) bunu çıkarmağa geldiler şandı ol qoğaya getürüp ip dutdı (12) güç-ile kuyu ağızına getürdiler gördiler ki bir nūr ayuñ on (13) dört gécesine beñzer oğlanuñ uşşı gitdi efendisine çağırdı

80a

(1) Qavluhū Te'ālā (2)

 ⁴⁰ya' nī eşidüp segirddiler Yūsufa geldiler ve eytdiler (3) bu bize emānetdür qardaşları var çün qardaşları ırakdan (4) gördiler segirdü geldiler eytdiler bu bizüm kulumuzdur üç (5) gündür qaçdı ve biz bunu isterüz dédiler imdi siz bulduñuz (6) eger alıcı var ise şatavuz bunuñ elinden zār olduq (7) andan kārvan eytdi vérmege altun gümüş yok ne vérelüm (8) eytdiler ne olursa aluruz biz yarar vérelüm andan ma (9) mālīkūñ pençuğunda sekiz dımışkī kara yarmak qalmış idi (10) çağırup bulara vérdiler ve bitı yazup dédiler ki (11) bu kul bizümdür şatduq ve līkin ki şakla bunu bu (12) qaçğındur anda bukağı ayağına urdılar ve aşların (13)

bişürüp yédiler ve durup geçdiler Qavluhū Te'ālā

80b

(1) ⁴¹çün mālīk yola girdi (2) Yūsuf atası meşhedine geldiyse deveden inüp atası üzerine (3) aqladı zār zār inledi eytdi iy ata qardaşlarum gérü (4) benüm-ile naqlıdılar bir kuyuya bıraqlılar üç gün anda yatdum

⁴⁰ Derken bir kervan geldi, sucularını gönderdiler, adam kovasını kuyuya saldı. (Yūsuf 19)

⁴¹ Onu yok pahasına, birkaç dirheme sattılar. (Yūsuf 20)

(5) soñra bunı kulumuzdur déyü şatdılar dédi uş ayağuma buğağ (6) urdılar déyü hālın ağlardı çün Yūsufi devede bulımadılar (7) istediler buldılar dilediler ki Yūsufi döğeler öyle vaqt-ıdı (8) bulut gelüp karañu oldı yol azdılar andan eytdiler (9) günāh işledüñ tevbe kılıñ dédiler Yūsufi dögenler Yūsufdan (10) helālлік dilediler Yūsuf bağışladı gün gérü açıldı (11) Yūsufi deveye bindürdiler Askalana vardılar andan (12) Yağraya vardılar andan Sehnaya vardılar Mışıra serhaddine (13) vardılar andan bir şehir vardur Bilbesiz dérler ol şehirde

81a

(1) Mışıruñ naibidür déye bitı yazdı ve Mışıra viribidi ki melik (2) bir ‘Arab oğlanı getürdi ki dükeli ‘ālemde anuñ gibi yoqdur (3) dédi andan Reyyān eytdi ki ben buña inanmayam zirā ki ālemde (4) Mışır gibi yoqdur anuñ gibi Mışırdı olmaya ol nite ola dédi (5) andan Reyyān buyurdı on iki biñ kız oğlan cem’ étdiler (6) ağır bahālu tınlar geyürdiler ve cevherleri-y-ile ve altun ve gümüş incü-y-ile (7) bezediler andan buyurdı yigirmi biñ güzel oğlanlar cemi’ étdiler dükeli (8) tınatdılar altunlar geyürüp kemerler kuşatdılar ve altun üsküf (9) geyürdiler la’l yaqut-ıla bezediler andan kişi vérdi mālİK (10) ol ‘Arab oğlanın alsun gelsün dédiler çün kārban (11) Nıl ırmağına geldiler anda qondılar mālİK eytdi yā Yūsuf (12) dur uşbu şuda yun yol tozı senden gitsün (13) Yūsuf tınların çıkarup şuya girdi bir balık Yūsufi görüp

81b

(1) gözün yumdı ve gitdi anuñ ‘izzetinden ötürü Haq Te‘ālā ol (2) balığa üç kerāmet vérdi biri ol ki Yūnusı yutdı (3) kırk gün Yūnusa hammālлік étdi dağı bir ol kim dükeli balıklar (4) şenbih günü balığa ziyārete gelürler ve üçünci (5) yüzigin ol yutdı çün Yūsufi şuda yundı dürlü (6) hil‘atları-y-ıla bezediler ve ibrişim destār başına şardılar cihān (7) nūrı-y-ıla tıldı çün bindiler kāfile göçdi Mışıra girdiler (8) Mışır hālāyıkı temāşāya çıqdılar ol oğlanlar ve ol kızlar (9) şaf şaf durdılar mecmu ‘ından Yūsuf görklü idi Haq Te‘ālā buluda (10) buyurdı ki güneşi örte tā ki Yūsufuñ heybetin (11) görsünler Melik-i Reyyān eytdi qanı ol ‘imrān kul dédi mālİK (12) eytdi uş i‘mār içindedür çün Yūsuf çıqdı yüzi (13) nūrından cihān münevver oldı Mışır hālāyıkı eyle şandı ki

82a

(1) güneş bulutdan çıktı ol kızların dükelinün yaşmağı (2) düşdi dükeli hayz oldılar ol güzel oğlanlar dükeli (3) hacil oldılar başların aşağı kıldılar dükeli Mısır ehili ikrâr étdiler (4) ki dünyâda bunuñ gibi yokdur andan melik Reyyân eytdi ne vakt (5) ki bunu şatasın baña haber étgil eytdi nevrüz günü meydâna (6) çıkaram çün ol gün oldıysa dükeli Mısır halkı meydâna dérildi (7) ol yere muvâfık derleridi Mısırdâ andan pek yer yoğ-ıdı (8) bir taht kurdılar Yūsufi anuñ üzerine oturdılar ve kığırdılar ki (9) bu ‘imrânı kulu kim alur deyü niķābın geydurdiler cihan nūr-ıla (10) münevver oldı her bir kişi hasret parmağın bişmanlık diş-ile (11) dişlediler dédiler ki iyi n’olaydı bizüm dağı mālumuz olaydı Yūsufi (12) şatun alayduķ altı yüz biñ bāzergānda (13) hāzır idi Zelīhāda gelüp bularuñ arasında oturdı

82b

(1) Mālik-i Reyyân dağı geldi birisi eytdi biñ altun Zelīhā eytdi (2) iki biñ altun vérem biri dağı üç biñ altun eyledi (3) her birisi her taraftan şol kadar arturışdı ki kimsenüñ (4) güci yétmez oldı her kim artursa Zelīhā iki ol kadar (5) arturdı ben üç anca vérem dér-idi aħır Zelīhā eytdi (6) her ne kim benüm mālum mülküm varısa mecmū‘ı vérürdüm dēdi andan Zelīhā (7) ebsem oldı ol zamānda andan görklü ve andan mālū kimesne (8) yoğ-ıdı mağrib pādīşāhınuñ kızı idi çün Yūsufi Mālik-i (9) Reyyân aldı velīkin gōñlinde niyet kıldı adı ki Zelīhāya (10) bağışlaya rivāyet haberde gelmişdür kim Yūsufi kapana urdılar (11) altundan ve gümüşden ve la‘lden ve gevherden tā yumurtaya varınca (12) on ağırı mālī-y-ıla tartdılar çün Yūsuf aldı

Zelīhāya bağışladı (13) Kavlūhū Te‘ālā

⁴²ya‘nī bunu

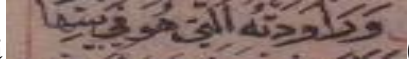
83a

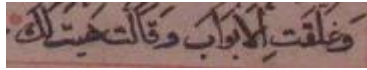
(1) hoş dutğıl ola ki bize menfā‘at ola oğul édinēvüz (2) dēdi çün Yūsufi sarāya getürdiler Yūsufa Zelīhā tapu (3) kılurdu hīzmet étdürdi ol vaktın on yēdi yaşında (4) degince kullık haķķı gerekdi ki Zelīhāya Yūsuf tapu kıla-y-ıdı ve (5) līkin bunlar

⁴² “Ona değer ver, güzel bak! Umarım ki bize faydası dokunur veya onu evlât ediniz.” (Yūsuf 21)

tapu kıldukça Yūsuf artuk ağlardı dükeli (6) ‘ālem dérilsele Tañrı ‘azīz kılduğın hōr kılmayalar ve ol Tañrı (7) hōr kılduğın kimse ‘azīz kılmaya çün on yédi yaşına érüşdi (8) Zelīhā Yūsufa ‘āşık oldı şöyle ki Yūsuf dükeli söz ma‘nisini (9) öğrendi Tañrı emri-y-ile çün Yūsuf bâliğ oldı Tañrı Yūsufa (10) ‘ilm ve hikmet rüzī kıldı ve ta‘bīr ‘ilminden vérdi her ne (11) şorarlarsa tizcek cevāb vérürdi çün Zelīhānuñ ‘aşkı (12) gālib oldı kendü dōstlarına rāz açdı her birisi bir hīle (13) öğretdiler āhir dayası eytdi bir sarāy yapğıl mermerden

83b

(1) yédi kapısı olsun ve ol sarāyı muşavver düz her divārında (2) senüñ şüretüñ ve Yūsufuñ şüretin yazsunlar ki iki göz (3) birbiri-y-ile oynar gibi şöhet kıluñ ilk Yūsuf girsün sen (4) ardınca gir karşı kapuyı bağla çün yédi kapuyı bağlayasın (5) tahta çıkup kendü zevki aña göstere meger göñli meyl éde (6) ve mehri deprene maķşūduñ hāşıl ola dédi andan Zelīhā (7) buyurdi bu düzen-ile bir sarāy yaptılar Zelīhā Yūsufi sarāya okıdı (8) eytdi iş bu eve girgil dédi Yūsufuñ hīç haberi yok idi (9) çün Yūsuf sarāya girdi Zelīhā ardınca girdi kapuları (10) berkitdi ve Zelīhā tahta geçüp oturdı ve tazī dilince (11) eytdi heyte leke ya‘nī gel buraya Yūsuf ki senüñ bu ev benüm (12) sensin dédi Qavluhū Te‘ālā (13)

⁴³ çün kapuları berkitdi

84a

(1) ve kendüyi Yūsufa ‘arzı étdi niķābın getürdi cemālin ‘arz (2) étdi yā Yūsuf gel berü dédi andan Yūsuf eytdi Qavluhū Te‘ālā (3) ⁴⁴ya‘nī Tañrı kılmasun ki ben zināya (4) yakın varam dédi ve efendimüñ evine hıyānat olam dédi (5) andan Zelīhā Yūsufi kelecıye dutdı kim beķāruñ emrine meyl (6) éde dér-idi eytdi ki yā Yūsuf gözün ne gökcek evet (7) sinüñde ilk şoğılan bu gözdür dédi yine eytdi saçuñ (8) ne görklü Yūsuf

⁴³ Evinde bulunduğu kadın, onunla birlikte olmak istedi. Kapıları iyice kapattı ve “haydi gel!” dedi. (Yūsuf 23)

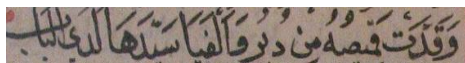
eytdi sinüñde ilk çürüyen bu (9) saçdur Zelîhâ bir bir dükeli 'azâsını şadladı Yûsuf (10) bir bir kendüzin şıdı Zelîhâ ögerdi Yûsuf kendüyi (11) hõrlardı rivāyetde gelür ki Zelîhâ kapuyı kilidledükçe (12) Yûsufı dutup kuçdı kendüye aldı Yûsuf eytdi yâ (13) Zelîhâ Tañrıdan utanğıl dédi ol evde Yûsuf var-ıdı

84b

(1) Zelîhâ eyle şandı ki ol put éder idi bir mizer-ile ol (2) putı örttdi Yûsuf eytdi ol nedür örtersin Tañrıdan (3) utanğıl dédi Zelîhâ elin şındı ki düğmesin şeşe (4) bizegledi ve geldi çün dügmelerin şeşdi bir düğme kaldı (5) ki şeşe nāgāh Yûsuf gözine atası Ya'kûb görindi ki (6) barmağın ısırmış ki yâ Yûsuf eyle mi dédi bir kavlden eydürler (7) Cebrā'il geldi kanadı-y-ıla Yûsufuñ arkasına şığadı Yûsufuñ (8) şehveti on barmağından çıkdı ve ayağı barmaklarından (9) çıkdı andan Yûsuf münâcât étdi ki ilāhî ne kılayın kapular (10) bağılu kaçmağa yaramaz dédi nidâ geldi ki kapudan yaña yörümek (11) senden kapuyı açmak bizden déyü istikbāl'el- bâb-ı Yûsuf (12) çün kapuya urdı her kapuya geldükçe kendü açılurdı (13) Yûsuf çıkardı Zelîhâ gördi kim Yûsuf kaçdı Yûsufuñ

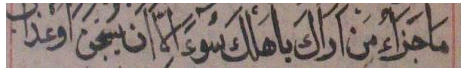
85a

(1) ardına düşdi eñ taşradağı kapuda yéttdi Yûsuf segirdür (2) Zelîhâ ardıradan göñlegi etegine yapışdı yéttdi Kavluhū Te'ālā (3)

⁴⁵(4) çün eytdi melik Reyyān kapuda buldılar ki

Zelîhâ (5) ne bahā n'olur melik eytdi hay nedür Zelîhâ eytdi (6)

(7) ⁴⁶yâ mālîk cezası nedür şunuñ

ki senüñ ehilüñe (8) yavûz şaña dédi ya zindāna koy yahūd qatı 'azāb vérgil (9) dédi ya'nî dédügi ol idi ki zindānda qorqa baña muṭī' (10) ola déyü Kavluhū Te'ālā

⁴⁵ Kadın onun gömleğini arkadan yakalayıp yırttı. Kapının önünde kocasıyla karşılaştılar.(Yûsuf 25)

⁴⁶ Kadın kocasına dedi ki: "Senin ailene kötülük etmeye kalkışanın cezası, ancak zindana atılmak veya ağır fiziksel cezaya çaptırılmak olmalıdır.(Yûsuf 25)

قال هي لاودتي عن نفسي وشهد

(11)

شاهد

⁴⁷

andan Yūsuf eytdi benüm tanıgum var kendü kıatında (12) dédi eytdiler tanıguñ kimdür dédiler Yūsuf eytdi (13) sarāydan bir genç oğlan var-ıdı on yédi günlük idi

85b

(1) ol oğlan Reyyānuñ kápucısı oğlıydı andan eytdiler bu genç (2) oğlan nite tanuklık vére dédiler andan Yūsuf işāret (3) kıldı oğlana oğlan fasīh dilberi-y-ile söyledi ki Kavlühü (4) Te‘ālā

ان كان قيسه قد من قبل فصدقته وهو من الط

(5)

ذبي وان كان قيسه قد من دبر فذبت وهو من

(6)

الصادق

ولما رأى قيسه قد من دبر

⁴⁸

ya ‘nī oğlan (7) eytdi görüñ eger Yūsufuñ gönlegi öñden yırtuğısa Yūsuf (8) yalandur Zelīhā gerçekdür eger Yūsufuñ gönlegi ardından (9) yırtuğ-ısa Zelīhā yalandur Yūsuf gerçektür dédi aradılar (10) gördiler yırtuğı ardından idi Reyyān bildi ki suçı Zelīhādandur (11) Reyyān eytdi suç sendendür ve günāhkārsın sen (12) dédi dükelı Mışıra m‘alüm oldu Zelīhā kendü kılına ‘aşık (13) oldu déyü Zelīhā eytdi imdi bunı zindāna viribigil

86a

(1) dédi zindāna ilettdiler andan kırk ‘avrat dérilüp söyleşürıdı ki (2) bunuñ gibi görmedük ādemde ferişte Yūsuf dédiler andan (3) ün étđi yarılson ol kışı ki kendü kılına ‘aşık ola (4) ün étđi ‘aşık belādur belāya rahmet kılamak revādur (5) ve ün étđi ilāhī bunları birbirine kavuşdurğıl Zelīhā (6) bunı eşidüp Yūsufa eytdi konuklık eyledi (7) ol ‘avratları eve okudı her birinüñ eline birer turunc (8) birer bıçak vérdi eytdi kaçan ki kesüñ désem kesesiz (9) dédi Yūsufi görüp hayrān oldılar Zelīhā eytdi (10) turunc göz kesüñ her biri bir turunc kesdiler turuncu (11) keseriz şandılar gözleri Yūsufuñ cemālinde idi ellerin (12) doğradılar kıızıl kana bulaşdılar Zelīhā gerü işāret (13) kıldı Yūsuf içeru girdi Zelīhā eytdi nedür iş bu

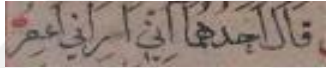
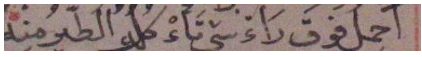
⁴⁷ Yūsuf, “Asıl kendisi benimle birlikte olmak istedi” dedi. Kadının akrabasından biri şöyle bilirkişilik yaptı (Yūsuf 26)

⁴⁸ Eğer (adamın) gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir; adam yalancıdır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir; adam doğru söylemektedir. Aziz, Yūsuf’un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce şöyle dedi (Yūsuf 26, 27, 28)

86b

(1) gördiler kana ğark olmuşlar melāmet olup rüsvā-yı ‘ām (2) oldılar eytdiler biz bunuñ gibi görmedük dédiler meger bu ferişte (3) ola dédiler andan Zeliḥā eytdi beni melāmet éderdüñüz (4) siz melāmet olduñuz bir görmek-ile dédi pes ben nite (5) şabır kılayın dün ü gün bileyin dédi Yūsufi zindānda (6) kıldı ⁴⁹ bir gün begüñ ḥāşlarından (7) iki kişi zindāna girmiş idi biri şerābdār idi (8) ve biri ḥān salār idi zīrā ki bunlar pādişāh kaşd (9) étdiler idi ve aġu vérmek dilerler-idi andan ol şerābdār (10) pişmān oldu Reyyāna eydüvérdi Reyyān ikisin bile (11) zindāna véreydi bir zamān yatdılar birisi düş gördi (12) Yūsufa déyüvérdiler ki ta‘bīr éde birisi eydür ben düşümde (13) gördüm ki üzüm şıkdum şüci içün dédi ol şerabdār

87a

(1) idi gören Kavluḥū Te‘ālā (2) ⁵⁰ Yūsuf eytdi érte seni pādişāh zindāndan çıkara (3) ḥil‘at vére manşıbuñ gérü vére ammā beni pādişāh katında (4) añasın dédi inşāallāh démedi Ḥaḳ Te‘ālā ‘ibret (5) édüp Cebrā‘ili viribidi ki yā Yūsuf va‘de tamām oldu (6) idi kim çıkayduñ çün bir ādeme sığınduñ (7) on yıl daḥı seni zindānda kodusı dédi fi‘l-cümle Yūsuf (8) zindānda on sekiz yıl qaldı (9) ⁵¹ ol ḥān salār (10) eytdi yā Yūsuf ben bu géce düşümde gördüm ki başum (11) üzerinde etmek götürdüm selā-y-ıla havādan kuşlar (12) gelüp yerleridi andan Yūsuf eytdi érte seni zindāndan (13) çıkaralar dāra aşalar kuşlar gele beynüñi yéye dédi andan

87b

(1) ḥān salār eytdi yalandum düş görmedüm dédi (2) Yūsuf eytdi aña çäre yokdur şimdengérü çün yorıldı (3) ancak durur bu bilmez dédi fi‘l-cümle eyle oldu

⁴⁹ Onunla birlikte zindana iki genç daha girdi. (Yūsuf 36)

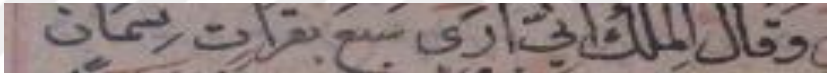
⁵⁰ Onlardan biri, “Ben rüyada şarap yaptığımı gördüm” dedi. (Yūsuf 36)

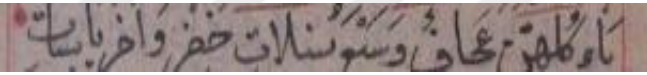
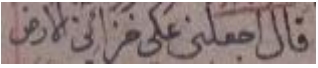
⁵¹ Diğeri de, “Ben de başımın üstünde bir ekmek taşıdığımı gördüm. Kuşlar ondan yiyordu. (Yūsuf 36)

ikisin (4) dahı zindāndan çıkardılar şerābdārı beg hil‘at geyürüp hoş (5) dutdı ve birin berdār kıldı andan Hāk Te‘ālā şerābdāra (6) unutturdı Yūsuf melike söylemeye unuttı aınadı (7) on sekiz yıl anda qaldı şuña degin melik Reyyāna Hāk Te‘ālā (8) düş havāle kıldı düş gördi gérü unuttı ne kadar ki (9) Mışırdı mu‘teberler var-ıdı divşürdi eytdi düş gördüm (10) idi gérü unuttum tīz bilüñ bunı dēdi ol ‘ālimler (11)‘āciz qaldılar bunı bilmekde ve eytdi (12) ⁵² ya‘nī eytdiler bu düş (13) qarışık düşdür biz bunı bilmeziz dēdiler ol vaqt şerābdār

88a

(1) eytdi yā melik zindānda bir yigit vardur ol bilür dēdi (2) bu sebeb-ile ögrendiler Yūsufa dēdiler Yūsuf bildi eytdi (3) uş böyle görmüş uş şöyle görmüş illā unutmış dēdi pādīşāh (4) sevindi Yūsufi zindāndan çıkardı bu arada söz çokdur (5)

Qavluhū Te‘ālā

(6) ⁵³ (7) ya‘nī yēdi semüz öküz yēdi aruk öküzü yerler ve yēdi (8) baş buğday başındaki yaşdur tazedür yēdi qurı (9) baş yēdür gördüñ dēdi imdi bunuñ ta‘biri (10) oldur kim yēdi yıl qatı ucuzlık andan soñra yēdi yıl (11) kıtlık ola dēdi andan melik Reyyāna hoş geldi (12) kethüdālık vērđi (13) ⁵⁴ andan Yūsuf yēdi yıl ekdürdi buğdayı

88b

(1) başından kırarlardı başağı-y-ıla hazīneler mağāralar ve kıyular ve anbarlar ve (2) evler kıomadılar doldurdılar şöyle kim hadd-i haqīri yoğ-ıdı (3) çün ucuzlık

⁵² Adamlar, “Bunlar karmakarışık düşlerdir. Biz böyle düşleri yorumlamayı bilmeyiz” dediler. (Yūsuf 44)

⁵³ Kral dedi ki: “Rüyamda yedi arık ineğin yedi semiz ineği yediğini gördüm. Ayrıca yedi yeşil ve bir o kadar da kuru başak gördüm. (Yūsuf 43)

⁵⁴ Yūsuf da, “Beni ülkenin hazinelerine tayin et! Çünkü ben çok iyi korurum ve bu işi bilirim” dedi. (Yūsuf 55)

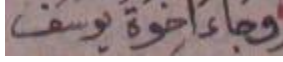
tamām oldı kıtlık hükmi girdi Yūsuf dünleden (4) hānlar yaraqladı pādīshāh çün melik Reyyān tañla uyandı (5) feryād étdi kim acıkdum géce kıarnum aç-ıdı dédi derhāl Yūsuf (6) eytdi uş kıtlık hükmi girdi andan vardı pādīshāhlığı (7) Yūsufa vérdi az zamān geçmedin melik Reyyān öldi Yūsuf (8) tahta oturdı ve her bir kapuda kapucılar kodı kim her kim (9) tahıl almağa gelürse nişānını alup Yūsufa getürürlerdi (10) ki kıandan gelür kimün aşıldur ya kimün oğıldur ol tahıl (11) almağa Haydar geldi ki İsmā‘ıl oğı İbrāhīm oğı (12) idi ki dükeli ‘Arabun melikiydi ve anun boyı otuz arşündi (13) ve eni yédi arşündi Muhammed Muştafānun nūrı anun alında idi

89a

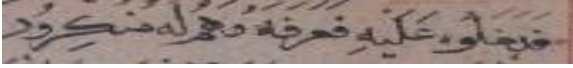
(1) çün kapuya geldi kapucılar bakdılar ve eytdiler bize buyruk yokdur (2) kıomazız meger melikden buyruk getüresin ve ol hergiz kimesne (3) baş egmez-idi kıılıç dartup hāmle étdi kapucılar eytdiler bunun (4) önine kimesne durmaz meger eyü sözi-y-ile dutavuz dediler ve eytdi (5) dédi kıarnı ziyāde aç-ıdı deveden (6) inüp oturdı yéyesi kıodılar yédi anun nişānı yazdılar (7) Yūsufa bildürdiler Yūsuf bildi ki atası kıardaşıdur buyurdı (8) ‘izzet-ile getürdiler tahta geçüp oturdı hān dökdiler hil‘at (9) geyürdiler Muştafā nūrı anun alında idi getürdi ki (10) nişānı alup hazineye kıodılar develerine tahıl yüklediler (11) Mekkeye gönderdiler andan Mışır ehli altun gümüş getürdiler (12) tahıl aldılar şöyle oldı ki Mışır şehrinun hiç mālı kıalmadı (13) evlerin ve yerlerin ve dükkānların ve mülklerin vérüp tahıl alurlardı

89b

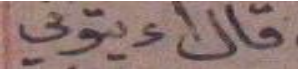
(1) ve ‘ayālların getürürlerdi kıullığa vérürlerdi ve aş yerlerdi (2) andan mecmū‘ı ‘āleme yayıldı ki Mışırın ‘azizi tahıl şatar halāyıkā eylük (3) éder andan Ken‘ānda dağı azık kıalmadı Ya‘kıb oğılanların (4) okudı Yehuz ve Lāviye ve Şemūn on oğılun bile (5) gönderdi meger İbni Yāmīn evde kıaldı ki Yūsufun ana ata (6) bir kıardaşı olur idi develerine yağdan ve peynirden yükletdiler (7) ve eyü bedevi etlerden ve kıumaşlardan vérdi Ya‘kıbu kıoyunı (8) çok idi aldılar Mışıra gitdiler çün kapucılar buları kıomadı (9) eytdiler ‘aziz haber édelüm dediler adların boyların kıekillerin (10) bitiye yazdılar gelüp i‘lām étdiler Yūsuf kıardaşıları (11) bitisin yazdısa

bildi ve öpdî başına qodî zār zār (12) aqladı andan buları getürdiler ve hîç bularuñ bundañ haberleri (13) yok çün Yūsuf qatına girdiler

90a

(1) ⁵⁵ ya'nî Yūsufî (2) buldılardı ve kendülerin bulara bildürmedi ve ol getürdükleri (3) nesneleri çıkardılar Yūsufuñ öñine qodılar andan Yūsuf (4) eytdi siz qandan gelürsüz dēdi eytdiler Ken'āndan gelürüz (5) eytdi siz kimüñ oqlanlarısız eytdiler Ya'qūb oqlanlarıyuz (6) eytdi kaç qardaşsız eytdiler biz on iki qardaşlaruz (7) şimdi on bir qalduq eytdi biriñüz qanı dēdi eytdiler (8) qurd yēdi ve biri dañı atamız qatındadır dēdiler eytdi anı (9) nēçün getürmedüñüz ol qurd yēyen-ile ol südi birdür anı (10) qurd yēyeli anı qatından gidermez haberleri yok dañı qurd yēdi (11) dēdiler atamız anca aqladı ki yabandağı geyükler ve deñizdeki (12) balıqlar dükeli bile aqladı anuñ zārılığından ve qurdlar (13) geldiler and içdiler ki Ya'qūb Tañrınıñ 'izzeti haqqı-çün Yūsufî

90b

(1) biz yēmedük dēdiler ve dañı senüñ zārılığundan ötüri tā kıyāmete (2) degin yēmeyüz dēdiler şimdi Ken'ān qurdları et yēmezler (3) tā kıyāmete degin yēl yudarlar andan Yūsuf elinde bir çubuk (4) dutardı elinde bir altun şa'ı qodı ol şa'ı ol çubuk-ıla (5) urdı āvāz geldi Yūsuf eytdi bu şa'ı eyle dēmez aqlısın (6) eydür ki qardaşlarını qurd yēmedi quyuya qapadılar dēdi (7) ve andan bir kişi çıkardı diger qardaşları gelüp qulumuzdur dēyü (8) şatdılar dēdi bular eytdiler ma'azallāh bizüm bu işden haberümüz (9) yokdur dēdiler andan ulusı eytdi meger sen Yūsufsın dēdi (10) andan Yūsuf qağıdı puşdı ve eytdi ve eger ol atañuz qatında (11) duran oqlını getürürseñüz aña dañı artuq tañıl vérem (12) dēdi bularuñ getürdüğü nesnelerin almadı (13) ⁵⁶ eger anı getürmezseñüz gērü gelmeñ dēdi

⁵⁵ Yūsuf'un kardeşleri gelip huzuruna girdiler. Kardeşleri onu tanımadıkları halde Yūsuf onları tanıdı. (Yūsuf 58)

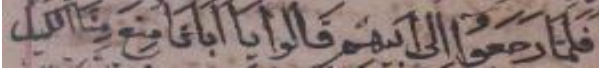
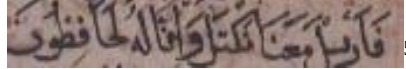
⁵⁶ "Sizin baba-bir kardeşinizi de bana getirin" dedi, (Yūsuf 59)

91a

(1) ne tahıl vérürin ne sizi ağırların dédi (2)

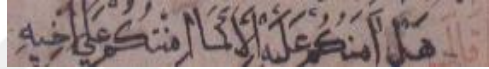
 ⁵⁷Yûsuf eytdi

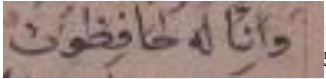
getürdükleriñüzi (3) aluñ gidüñ varuñ tâ ki eyü kim bilesiz anuñ-çün (4) getürdüklerin vérdi ki gérü ola kim bir dağı geleler dédi çün (5) gönderdi develerin tahıl yükletdi çün evlerine geldiler Kavlühü (6) Te‘ālā

 (7) ⁵⁸

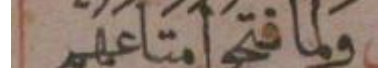
ya‘nī çün kim geldiler (8) atalarına eytdiler yā baba bu eylük ki bize oldu buğur varup (9) kardaşumuz ya‘nī ibni Yāmīn ki bizüm-ile vara çok tahıl (10) vére biz bunı

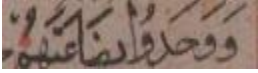
bekleyevüz dédiler andan Ya‘kūb eytdi (11)

(12) ⁵⁹ ya‘nī eytdi ben size nite inanam ki (13) nite kim eyledür inandum kardaşuñuz Hāk Te‘ālā saklayıcılaruñ yégregidür

91b

(1) ve ol rahmet kılıcıdur Kavlühü Te‘ālā (2)

 ⁶⁰ çünkü çuvalların açdılar alup (3) varduğların kamu gördiler gérü bulara vermiş eytdiler (4) iy ata görgil beni ki bizüm nesne gérü vérdi eger kardaşumuz (5) İbni Yāmīni alursavuz dağı artuğ nesne vére dédiler

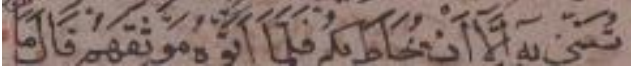
⁵⁷ Eğer onu bana getirmezseniz artık bende size verilecek tahıl yoktur; yanıma yaklaşmayın!” (Yûsuf 60)

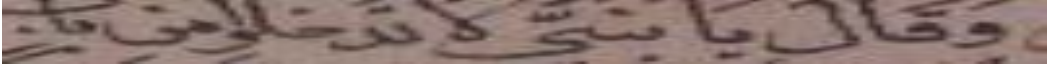
⁵⁸ Babalarına döndüklerinde, “Ey babamız! Artık bize erzak verilmeyecek. Kardeşimizi bizimle beraber gönder de erzak alalım. Biz onu mutlaka koruyacağız” dediler. (Yûsuf 63)

⁵⁹ Ya‘kūb dedi ki: “Daha önce kardeşi Yûsuf hakkında size ne kadar güvendiysen, bunun hakkında da size ancak o kadar güvenirim! En iyi koruyucu Allah’tır. O, acıyanların en merhametlisidir.” (Yûsuf 64)

⁶⁰ Eşyalarını açtıklarında ödedikleri bedelin kendilerine geri verildiğini gördüler. (Yûsuf 65)

(6) (7)

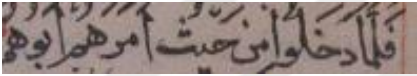
 ⁶¹ (8) Ya'küb eytdi İbni Yāmīn sizūñ-ile gönderürsem andan (9) size uymaya Ya'küb oğlanlarına and vėrdi Tañrıya ki (10) ayrılmayalar ibni gėrū getüreler ve gerekdür ki andı dutasız (11) görgil Ya'küb nice şakınıcıdur Tañrı hükmin gör ki (12) nite olur Qavluhū Te'ālā

(13) ⁶² Ya'küb eytdi

92a

(1) iy oğlanlarum dükeliñüz bir qapudan girmėñ bir bir girüñ ya (2) her biriñüz birer qapudan girüñ ola ki göz dege dėdi (3) qorqarın illā ki Tañrı hükmi ne-y-ise ol olur (4) müvekkel kıluñ kim ol begler kamu çün geldiler Qavluhū Te'ālā (5)

 ⁶³ çünkü gördiler (6) atası buyurduğı gibi ya'nī anuñdur hükmi ol öğredür (7) kamuya velikin halkuñ ekseri bilmezler Yūsuf köşkten (8) bakardı qardaşlarını gördi ve ağladı ve ādem gönderdi (9) qapayalım bunları eyü söz-ile dutuñuz ve qonduruñuz dėdi (10) buları 'izzet-ile indürdiler ve hān döktiler ve eytdiler (11) her biriñüz südi biri-y-ile şunuñ ikin ikin oturdılar (12) İbni Yāmīn yemez idi Yūsuf niqāb altından bakdı (13) gördi İbni Yāmīn yemez eytdi bu nēcün yemez ve eytdiler

92b

(1) anuñ südi birin qurd yėdi dėdiler andan Yūsuf eytdi eylese (2) ol benüm-ile yėsün dėdi anı tahta çağırdılar (3) Yūsuf-ıla yėdi andan eytdi iy 'azīz ben qardaşumdan (4) ayrıralı bundan tatlu yemek yemedüm dėdi hemān üç (5) loqma

⁶¹ Ya'küb şöyle cevap verdi: "Aşılabilir engellerle kuşatılmanız hariç, onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah adına yeminle kesin söz vermediğiniz takdirde onu sizinle beraber göndermem!" (Yūsuf 66)

⁶² Sonra şunu söyledi: "Oğullarım! hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. (Yūsuf 67)

⁶³ Şehre babalarının kendilerine emrettiği şekilde girdiler (Yūsuf 68)

yédi andan Yūsuf niķābın açdı İbni Yāmīn (6) gördi kim Yūsufdur bildi düşüp uşşı gitdi Yūsuf (7) başın dizi üzerine kodı yüzün yüzine urdı (8) gülāb saçdılar çün aklı geldi diledi kim çağıra idi (9) Yūsuf eytdi déme dédi ki bular bilmesünler dédi (10) ben hīle kılısarvan dédi andan Yūsuf atası hālını (11) şordı eytdi seni alıķoyam eytdi atam ağlamaķdan (12) gözsiz oldı bunı dutarsañ ola ki cānı çıķa (13) helāk ola dédi çün bunlara taķıl vérđi yaluñuz

93a

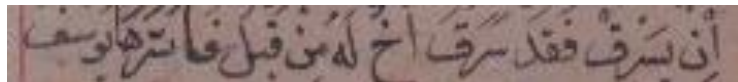
(1) İbni Yāmīne anlarca vérđi andan ölçiciye eytdi (2) ol altun şā' ibni Yāmīn çuvalında bile koğıl dédi (3) ol zamān 'ādet oldı kim kaçan biregü nesneye uğırlasa (4) uğırı ol nesne issinüñ kulu olsa gerek idi (5) anuñ maķşudı oldı kim hīle-y-ile kardaşını alıķoya-y-ıdı (6) ol şā' kıızıl altundan idi bir yıllık Mısıruñ ħarācı (7) idi fāşı beş gevher idi çün kāfile göçdi bir (8) köyde kındılar adı Bilbesiz idi şā' isteyü érdiler (9) nidā étdiler aradılar İbni Yāmīnüñ çuvalında buldılar (10) gerü dönderdiler Yūsuf eytdi peygamber oğlanlarısız (11) kandan öğrendüñüz bu şerī'atı dédi bunlar eytdi (12) biz Ya'ķūb oğlanlarıyuz dédi andan Yūsuf eytdi (13) Ya'ķūb oğlanları uğurlıķ mı éder dédi bunlar eytdi

93b

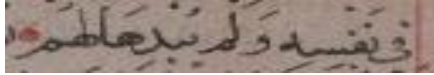
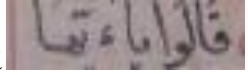
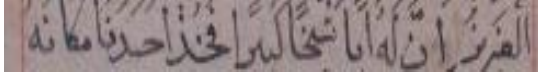
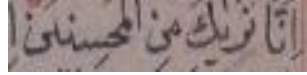
(1) Tañrı kılmasun kim biz uğurlıķ édeyüz meger bu oğlandur (2) oğlanlıķ éder ola ammā anuñ birisi daķı oğlanlıķ étdi (3) idi dédiler yoķsa ķurd yémedi dédiler ya'nī Yūsufuñ (4) bir deyzesi var-ıdı İshāķuñ ħātunıydı Yūsufı yavlaķ (5) severdi fikr éder ki bunı ne hīle-ile benüm édeyim ki (6) gece gündüzün benüm katumda ola dér-ıdı bir gün vardı (7) İshāķuñ kemeri var-ıdı Yūsufuñ beline ķuşatdı (8) Yūsufı evlerine gönderdi ol deyzesi ardınca geldi (9) eytdi İshāķuñ kemerini Yūsuf aldı dédi Yūsufı aradı (10) kemeri belinde buldı Ya'ķūb eytdi vācib (11) oldı kim Yūsuf saña ħızmet éde dédi olmağındur (12) ki Yūsuf uğurlıķ étdi dédukleri Kavlühü Te'ālā

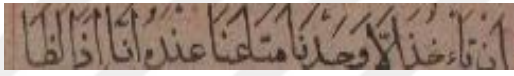
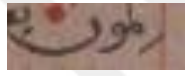
(13)

94a

(1) ⁶⁴ Yūsuf bu kažiyyeyi bildi (2) ammā kendü gönlinde gizledi bunlara āşikār étmedi Yūsuf eytdi (3) siz şerīrden kopmışsınız Tañrı bir bilürsüz aslıñuz (4) vasfuñuz budur dédi hem sizün şerī'atuñuz budur kim (5) uğrı mālı issinün kılı olsa gerek İbni Yāmīn benüm (6) kulum oldu size vérmezsin dédi andan qardaşları (7) ağız birikdürüp eytdiler Qavluhū Te'ālā (8) (9) ⁶⁵ eytdiler ya'nī yā 'azīz bizüm (10) atamız qocacuktur bizden birimüzi anuñ yérine dutğıl (11) ve bize eylügüñ olsun hem and içüpdürüz ki (12) gerü getürürüz déyü ağıladılar zārılık kıldılar çäre olmadı (13) andan Yūsuf eytdi Qavluhū Te'ālā

94b

(1) (2) ⁶⁶ ya'nī Yūsuf eytdi ma'azallāh haşā kim ben (3) dutmayam illā uğrum eger anuñ yérine biriñüz alıyorsam (4) zālimlerden olurun dédi Qavluhū Te'ālā (5) ⁶⁷ ya'nī çünkü bildiler (6) kim anı qoyıvéresi degül uluları eytdi bilürsüz (7) kim atamuzuñ gönli bize hoş olmayınca Tañrı bizüm (8) üzerümüzde hüküm kıla ki hüküm görklü kılıcıdır ya'nī bu sözden (9) maqşūd oldur ki bir gün halvetde bulavuz güç-ile alāvuz (10) dediler her birinün heybeti şol kadar idi ki eger bir kez (11) na 'ra ursalar eşiden ādemlerün ödi şıdar idi (12) ammā kaçan bir peygamber nesli gelüp arkasın şığasa (13) hışmı sākīn olurdu āvāzı çıkmaz-ıdı Yūsuf oğlına

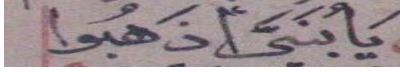
⁶⁴ Dediler ki: “Eğer o çaldıysa, daha önce onun kardeşi de çalmıştı.” Yūsuf onlara belli etmeksizin içinden şunları geçirdi (Yūsuf 77)

⁶⁵ Dediler ki: “Efendimiz! Gerçekten onun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine içimizden birini alıkoy. Şüphesiz biz seni iyilik sever biri olarak görüyoruz.” (Yūsuf 78)

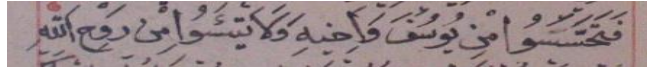
⁶⁶ Yūsuf, “Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah'a sığınırız! Aksi halde biz gerçekten zulm etmiş oluruz!” dedi. (Yūsuf 79)

⁶⁷ Ondan ümitlerini kesince görüşmek üzere bir kenara çekildiler. Büyükleri dedi ki (Yūsuf 80)

biraz dölendi oğlanlarına eytdi Yūsufuñ dirisin (6) varuñ isteye giduñ dédi ola ki bulasız ben ümizüm (7) Tañrıdan üzmezin dédi Qavluhū Te‘ālā

(8)

⁷⁰(9) ya‘nī Ya‘kūb eytdi Yūsufa baq diridür varuñ isteñ (10) Haq Te‘ālā kimseyi nevmiz kılmaz meger kâfirleri kıla dédi (11) çün Ya‘kūb oğlanların gerü gönderdi fi‘l-cümle (12) Mışıra geldiler Yūsufa érüşdiler ve eytdiler Qavluhū Te‘ālā (13)

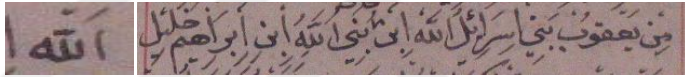

71

96b

(1) Ya‘kūb Yūsufuñ hālesin okudı eytdi bir bitı yazgıl (2) Mısıır ‘azizine viribigil meger ki esirgeye oğlum baña vërse (3) dédi ve bitı yazdılar ki

Bismillahirrahmanirrahim (4)

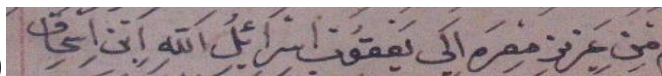

(5) imdi bilgil ki yā Mısıruñ ‘azizi emeklü hānedānuz (6) ol ulu belālar bize doqındı ammā ulu atamuz ya‘nī (7) dedemüz İbrāhimi Nemrūd oda atdı mancınığa urup (8) ve atamuz qardaşı İsmā‘ili qurbān kıлмаға nice bıcaq çaldı (9) boğazına kesmedi ve bu oğlumı benden qardaşları aldı (10) gitdi qurda yédürdiler beni miskīn kıldılar ve anuñ hasretinden (11) ağlamakdan gözsüz oldum ve kocaldum ve şimdiki hālde (12) İbni Yāmīni sen alıqoduñ guşsa üzerine guşsa oldu (13) aña uğurlıq yapduñ ve bizüm hānedanumuzda uğurlıq

97a

(1) olduğı yoğ-ıdı imdi kerem édüp anı baña bağışlağıl (2) dédi ve’s-selām çün tamām étdi bitı mühürleyüp birisine (3) vërdi eytdi oğlanlarumdan öñ varayduq ölem (4) dédi ola ki ibni Yāmīni baña vërse dédi ammā bulardan (5) öñ bitı érüşdürdi Yūsuf atası mührin görüp (6) öpüp başına qodı ve İbni Yāmīn okudı ikisi (7) bile okudılar ve ağladılar derhāl Cebrā‘il geldi eytdi (8) Yūsuf bitı cevābın yazdı ki

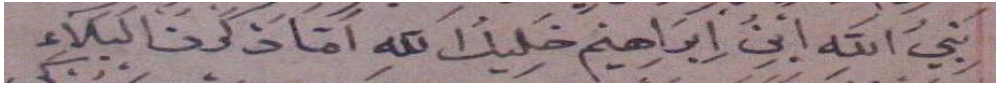
Bismillahirrahmanirrahim(9)

(10)

⁷⁰ Ey oğullarım! Gidin de Yūsuf’u ve kardeşini iyice araştırın, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. (Yūsuf 87)

⁷¹ Dediler ki: “Ey Aziz! Bizi ve ailemizi kıtlık bastı. (Yūsuf 88)

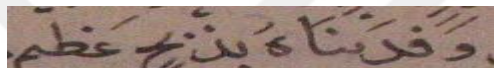
 (11)

 ya'nī bu bitı Mısrır 'azizinden Ya'kūb ki (12)
İsrāilullāhdur ki belā istedūñ ve ni'metin örtüdük (13) dédi eger ulu atañuzı oda
atdılersa nidā geldi

97b

(1)Tañrıdan

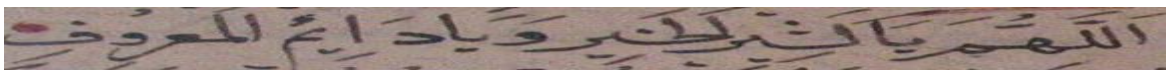

⁷²(2) eger atañ qarındaşın boğazladıysa bıçağa nidā geldi ki kesme (3) ve andan qocı
fedā étdi ki dédi (4) ve eger seni Yūsuf
firākına mübtelā kıldı-y-ısa andan ayruq (5) on bir oğluñ saña qodı bir oğul yoklığına
nice (6) ağılsın ve on bir oğul varlığına néçün şekür kılmazsın (7) nitekim İbrāhīm
şabūr kıldıysa nuşret buldı ve İbrāhīm (8) şabūr kıldıysa nübüvvet buldı ve bitı
mühürleyüp saña (9) vérdi Ken'āna vardı bitiyi Ya'kūb okudı cevāb (10) eşitdi eytdi
Tañrı Hakkı-çün démedi illā hak keleciler (11) kıldı andan Ya'kūb ağladı anda
Cebrā'il eytdi (12) yā Ya'kūb ayruq Yūsuf adını almağıl dédi Ya'kūbuñ (13) guşşası
dahı arttı birinceler éydür Yūsufi düşde

98a

(1) gördi kığırısar-ıdı ol va'de öğine düşdi dınmadı (2)

 dédi birinceler éydür bu du'āyı (3) okudı ki

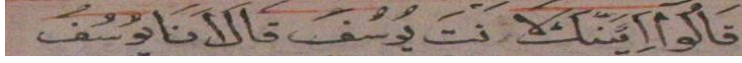
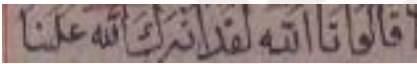
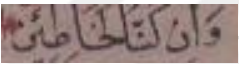
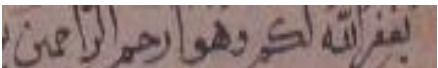
derhāl (4) Cebrā'il geldi eytdi yā Ya'kūb Yūsufi saña degürevüz (5) bir gün Yūsuf
İbni Yāmīne köşkden bakardı gördi ki (6) on qardaşları geldiler şehre girdiler melül
ol vaqt şöyle (7) idi kim buğdayuñ bir kilesi bir kile incüye oldu idi (8) beraber incü
vérürlerdi çün Yūsuf qatına geldiler Yūsuf (9) eytdi Qavluhū Te'ālā

⁷² Biz de "Ey ateş" dedik, İbrahim'e serin ve zararsız ol! (Enbiya 69)

(10) ⁷³ dedi ya'nī hîç bilürmisiz ki Yūsufa (11) ne kılduñuz ve kardaşına ne kılduñuz bilmez misiz (12) dedi andan İbni Yāmīn Yūsufuñ niķābın yüzinden (13) götürdi gördi ki bu 'azīz Yūsufdur ve eytdiler ki

98b

(1) (1) (2) ⁷⁴ya'nī eytdiler kardaşları ki (4) sen Yūsufsın dediler andan Yūsuf eytdi ben Yūsufin ve bu (5) kardaşım İbni Yāmīndür her ki Tañrıdan korpup şabr kılsa Hakk Te'ālā (6) anı zāyi' kılmaz eyülere murādın vérür dedi andan kardaşları (7) eytdiler Kavlühü Te'ālā (8) ⁷⁵andan kardaşları and içüp eytdiler (9) tallāhi ki Hakk Te'ālā seni ihtiyār étdi bizüm üzerimüze (10) gerçi ki haṭā étdük sen suçumuz bağışla dediler andan (11) Yūsuf eytdi Kavlühü Te'ālā (12) ⁷⁶ Yūsuf eytdi (13) bugünkü gün size serzeniş yokdur ya'nī étdüğünüz

99a

(1) suçı başıñıza urmazın ben bağışladum ve hem Hakk Te'ālā (2) sizi yarlıgaya ki ⁷⁷ oldur andan (3) Yūsuf eytdi yörüñ varuñ atama muştılañ olmasun ki (4) öle ben anı görmeyem dedi ve eytdi gönlegümi aluñ

⁷³ Yūsuf, “Siz, cahilliğınız yüzünden Yūsuf ve kardeşine yaptıklarınızı biliyor musunuz? dedi. (Yūsuf 89)

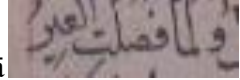
⁷⁴ “Yoksa sen, gerçekten sen Yūsuf musun?” diye sordular. O da “Evet” dedi, “Ben Yūsufum, bu da kardeşim. Allah bize iyilik etti. Kim Allah’tan korkar ve sabrederse, şüphesiz Allah güzel davrananların mükâfatını zayi etmez.” (Yūsuf 90)

⁷⁵ Dediler ki: “Allah’a andolsun, hakikaten Allah seni bize üstün kılmış. Gerçekten biz hataya düşmüştük.” (Yūsuf 91)

⁷⁶ Yūsuf şöyle dedi: “Bugün yaptıklarınız yüzünüze vurulmayacak, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir.” (Yūsuf 92)

⁷⁷ O, acıyanların en merhametlisidir. (Yūsuf 64)

varuñ (5) atamuñ yüzine sürüñ ki Hâk Te‘ālā gözini gerü vére ve raḥmet (6) kıla dédi ve ol gönlek ol idi ki Nemrūd İbrāhīmi oda (7) atıcağ uçmağdan İbrāhīme gelmiş idi her ki anı geyse ölçü (8) olurdı ve Yūsuf kuyuya bırakıcağ ol Yūsuf-ıla bile (9) idi yanında heykeli gibi bağılı idi çün ol gönlegi arkadaşlarına (10) vérdi ve eytdi Qavluhū Te‘ālā (11) ⁷⁸

Allāh-çün arkadaşları (12) şazılığ-ıla yola girdiler Qavluhū Te‘ālā

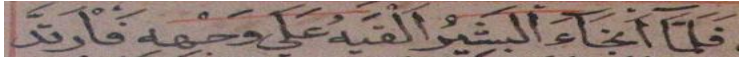
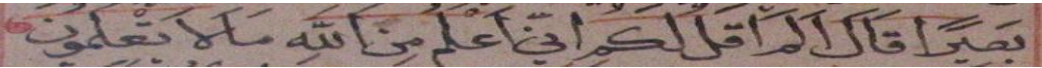
(13) ⁷⁹ çünkim buğday

99b

(1) kārīvān Yūsufuñ arkadaşları-y-ıla yola girdiler Mısır’dan (2) çıkdılar Hâk Te‘ālā kudreti-y-ile gönlegüñ koğusu Ya‘kūb uñ (3) burnına érüşdi Ya‘kūb oğlı oğlanları-y-ıla otururdu(4) eytdi iy oğlancuğlarum Yūsufuñ koğusu geldi mesemmüme (5) dédi eger siz beni inanursañuz dédi bunlar eytdiler Qavluhū Te‘ālā(6) ⁸⁰

eytdiler (7) kandan gelür Yūsufuñ koğusu ve sen hīç biri deyin olmazsın ve (8) kaçan olmuş yetmiş vaqtındağı Yūsuf koğusu dérler ya’nī (9) Ya‘kūba bunaduñ kendüñi Yūsuf biz anı görmedük uş (10) her birimüz tuvānā yigitler olduk sen dahı ümizüñ kesmezsin (11) dédiler nāgāh Ya‘kūb gerü çağırdı yā Yūsuf ne gökcek (12) koğuş var karşı eyle dér-idi uş geldi Yūsufuñ koğusu (13) dér-idi bir kaç günden Yūsufuñ kişileri geldi ki aña beşir dédiler

100a

(1)Qavluhū Te‘ālā
(2)

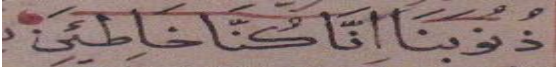
⁷⁸ Şu benim gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne koyun, gözleri görececek duruma gelir. (Yūsuf 93)

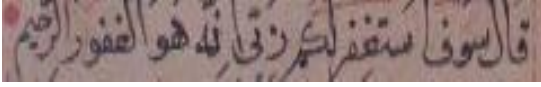
⁷⁹ Kafîle Mısır’dan ayrılınca babaları, (“Eğer bana bunamış demezseniz) inanın ben Yūsuf’un kokusunu alıyorum!” dedi. (Yūsuf 94)

⁸⁰ Yanındakiler ise, “Vallahi sen hâlâ eski şaşkınlığındasın” dediler. (Yūsuf 95)

⁸¹(3) ya'nî beşîr geldi Ya'kûba muştılayı Yûsufuñ gönlegin (4) getürdi Ya'kûb yüzine gözine sürdi Hâk Te'âlânuñ (5) kudreti-y-ile gözi açıldı Ya'kûb eytdi ben eytmedüm mi size (6) ki ben bildüğüm siz bilmezsiz andan oğlı oğlanları dédiler

(7)'özür dilerler-idi Kavlühü Te'âlâ (8)

 ⁸² ya'nî eytdiler iy bizüm (9) atamız bizüm için yarlığanmaklık dile ki biz haṭā (10) étdük dédiler andan Ya'kûb eytdi

Kavlühü Te'âlâ(11) ⁸³ (12) ya'nî Ya'kûb eytdi tîz ola ki sizüñ-çün istigfâr (13) dileyim ki ol Allâh ğafûru'r-rahîmdür ya'nî bu oğlanlar

100b

(1) dédügi vaktın ağşam idi Ya'kûb sevfe lafzı-y-ıla (2) dédügi bu-y-ıdı katlanuñ seher vaktında du'ā kılam (3) dédügi olurdu zîrâ ol vaktıda du'ā kabûl olur (4) eytdiler ol 'Aziz-i Mışır dédüğümüz hoş Yûsuf imiş (5) Hâk Te'âlâ sultanlığa érüşdürmiş dédiler bize karşı (6) taḥlî ol vérürmiş dédiler Ya'kûb evvel şordı ki Yûsuf (7) dîni ne dîndür eytdiler İslâm dînindendür ve İbrâhîm (8) milleti üzredür andan Ya'kûb secdeye vardı (9) Tañrıya şekûr kıldı Elḥamdülillah andan oğlanlarına eytdi (10) yarağunuz édüñ kim Mışıra gidelüm dédi ol gün ki Yûsuf (11) bulardan ayrıldı bular on bir kişi idi ve ol gün kim (12) Ken'āndan çıkdılar Mışıra vardılar yüz kişi idi oğlıdan (13) oğlı oğlanlarından bir gün Cebrā'il gelüp haber getürdi kim

101a

(1) yâ Yûsuf atañ fulân yere geldi çün Mışıra yakın geldi Cebrā'il (2) eytdi ataña karşı çık Yûsuf halkını 'arz kıldı ve her birin (3) ṭonatdı bezedi ve Mışıruñ şokaḳların bezediler ve yetmiş 'ālem (4) ṭonatdılar degme 'ālem altında on iki biñ er var-ıdı yaraklu (5) kendünüñ ḥāş 'āleminde biñ yazılı-y-ıdı

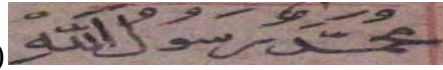
⁸¹ Müjdeci gelince, gömleği yüzüne koyar koymaz Ya'kûb tekrar görür hale geldi. Dedi ki: "Ben size, 'Allah tarafından sizin bilmediklerinizi bilirim' demedim mi?" (Yûsuf 96)

⁸² "Ey babamız! Bizim günahlarımızın affını dile! Çünkü biz gerçekten hata ettik" dediler. (Yûsuf 97)

⁸³ Ya'kûb, "Sizin için biraz sonra rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz O çok bağışlayan, pek esirgeyendir" dedi. (Yûsuf 98)

(6)

ve ol nürdan

ķamu cihān nūr oldı (7) andan Zelīhā eytdi bu gün Yūsuf atasına ķarşı varur (8) andan Zelīhā dayasına eytdi beni ilet köpri ķatında (9) ķo dēdi zīrā ki gözi görmez idi andan (10) eytdi Yūsuf ki gözedüñ ki köpriyi beraber geķecek (11) baña eydüvérüñ ķün Yūsuf atasını ķarşulayu köpriye (12) geldi Zelīhāya ķaber étdiler ki uş Yūsuf geldi andan (13) Zelīhā örü tırdı yüziñ göge dutdı eytdi

101b

(1)

ya'nī ey arı

(2) Tañrı ki sensin ķulları melik ķılursın saña muṭī' olduğı-y-ıla (3)

ya'nī (4) iy pāk Tañrı

sensin ki nice begleri ķul ķılursın (5) ma'şiyet sebebinden ķün Yūsuf bunu eşitdi Zelīhāya (6) baķdı hācibiñe eytdi iledüñ bunu tımarlañ işümüz (7) oñalıķ gérü baña getürüñ dēdi Qavluhū Te'ālā (8) ⁸⁴ ķün geldiler Yūsuf atasıyla buluşdılar (9) Yūsuf atasını gördi diledi ki atdan ine Ya'ķūb and (10) vērdi kim iy Yūsuf atdan inmegil at üstinden görüşdiler (11) andan ötürü Yūsufuñ sini ayrudur ata hürmetine eyle (12) gerek-idi ki atdan ineydi ķün inmedi atalıķ hürmetin (13) yérine getürmedi Ya'ķūb eytdi iy oğlum esenimsin yā Yūsuf

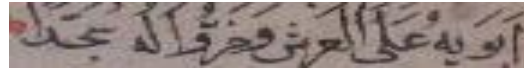
102a

(1) ķün birbiri-y-ile görüşdiler ağlaşdılar ķuçuşdılar hayli (2) zamān ķaberde gelmişdür ki ol vaķt gökler ķapısı açıldı (3) dükeli ferişterler göz yaşın döktiler

Qavluhū Te'ālā

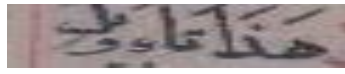

(4)

⁸⁵ Ya'ķūb

oğlanların görüp (5) şekūr kıldı yüzün göge dutdı ķardaşları dükeli tapu (6) kıldılar

andan Yūsuf eytdi Qavluhū Te'ālā

(7)

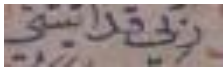
⁸⁴ Yūsuf'un yanına girdiklerinde (Yūsuf 99)

⁸⁵ Anne babasını makamına çıkardı. Hepsi onun huzurunda yere kapandılar. (Yūsuf 100)

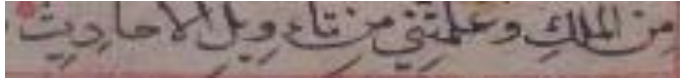

⁸⁶ ya'nī Yūsuf (8) eytdi iy ata ol düşüñ

ma'nisi kim ilerü gördüm idi (9) budur Hāḡ Te'ālā baña ihsān étdi ve sen ölmezden (10) öñ gördüm dédi andan şoñra İblis gör ki benüm-ile ıradaşlarum (11) arasına girdi benüm Tañrum laṭīfdür (12) kime dilerse vérür Kavluhū Te'ālā

(13)

⁸⁷ ya'nī

Allāhū Te'ālā

102b

(1) baña vérdi bu pādişāhlığı ve bildürdi baña düş ta'birin (2) iy yeri gögi yaradan Tañrı şekür saña ki senden artuḡ (3) Tañrı yok dünyāda ve āhiretde benüm ölümüm İslām üzerine (4) étgil ve şālihlerle ulaşıdurḡıl dédi çün köpriye geldiler (5) Zelīhā örü tırdı çağırdı yā Ya'kūb ol Tañrı-çün (6) ki mihnet dardı imdi uş ni'mete ırgırdı ve (7) ayrılmaklık gösterdi gerü kavuşdı ve hācetüñ (8) revā kıldı dilegüm oldur ki biraz durasın benüm sözüm (9) eşidesin çün Ya'kūb durdı Yūsuf-ıla dükeli ḡalayık (10) bile durdı eytdi ben melik Reyyānuñ 'avratıyam imdi (11) yigitligüm gitdi ve görküm gitdi ve mālum ve baylıgum gitdi (12) ve ḡatunluḡum gitdi şimdi mübtelā oldum gözüm de (13) görmez senüñ oḡluñ ḡasretinden dédi Ya'kūb eytdi

103a

(1) iy Zelīhā senüñ yüzüñ yoḡsa Tañrı ıratında bizüm var ne (2) dilerseñ dilegil Zelīhā eytdi yā Ya'kūb bayaḡı gör kim (3) gerek ve ḡelāl çiftüm Yūsuf gerek dédi Ya'kūb du'ā kıldı (4) ve oḡlanları āmin dédiler Hāḡ Te'ālā ol sā'atde (5) hācetlerin revā kıldı ve on yédi beşer kız oḡlan oldu (6) ve görki evvelden yég oldu fi'l-ḡāl Yūsufi kāin kıydı (7) Ya'kūb eytdi ilāhī şöyle güzellik vérgil ki Yūsuf aña (8) 'āşık oldu ki köpriden sarāya gelince Yūsuf yetmiş kez (9) ardına bakardı ki Zelīhā gelür ammā Yūsufuñ şabrı (10) ırararı ıralmadı çün géce oldu gerdege girdiler Zelīhā (11) namāza durdı Yūsuf bī-ırarār oldu ard yerden ırıkdı (12) gönlegin etegin yırtıdı Zelīhā

⁸⁶ İşte daha önce gördüğüm rüyanın mânası buymuş; rabbim onu gerçekleştirdi (Yūsuf 100)

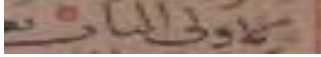
⁸⁷ Ey rabbim! Bana iktidar verdin ve bana rüyaların yorumunu da öğrettin. (Yūsuf 101)

eytdi yā Yūsuf bu anuñ (13) āvāzıdur ki ben yırtıdum dédi Kavlühü Te‘ālā

103b

(1) dédi ki oldur Kavlühü Te‘ālā (2)

 ⁸⁹ya‘nī peygamberler kıssalarında çok ‘ibretler (3) vardur göñül işlerine ya‘nī Hāk Te‘ālā nazar étmişdür mü‘min (4) kullara ve göñüllerine rahmeti vāsi‘dür vā‘zıhdur vāfırdur (5) ve Yūsuf atasına eytdi ki iy baba néçün (6) ağladuñ benüm-çün eger dünyāda görmeseñ āhıretde görürdüñ (7) dédi Ya‘kūb eytdi anuñ-çün ağladum ki ayruķ dünyā (8) giresin āhıretde dahı görmeyem deyü ağladum zīrā idi beşer (9) idüñ azduralar deyü korıkdum andan Hāk Te‘ālā eytdi (10) yā Muhammed bu kıssayı yazdurgıl her ki bu kıssaya baksa ‘ilm (11) édüp ‘aklı arta ve bu kıssa mü‘minlere rahmetdür rivāyetde (12) gelür ki Yūsufuñ hazinelelerinde ve anbarlarında tahıl dükendi ve (13) yanī érüşmek-ile kırk gün kaldı halāyık feryād éderlerdi

104a

(1) Yūsuf haftada bir gün meydāna çıkardı halāyık şaf şaf (2) dururlardı Yūsuf niķābın gösterüp bunlara bakardı bunları (3) cümle-y-ile toplardı tā ol hafta yéyecek edinürler-idi (4) kırk güne degin bu vechile geçdiler andan tahıl érüşdi (5) gérü ni‘metler bolaldı ‘ālem refāhiyyet oldı bir zamāndan (6) soñra Ya‘kūb dünyādan āhırete naķl étđi mermerden tābūt (7) yondılar İbrāhīm hazīnesine kodılar ve andan deyze (8) öldi anı da çıkına kodılar Reyyānuñ bir oğlı kaldı adı (9) Muş‘ab idi Yūsufdan oldı on yıldan soñra Yūsuf kalmadı (10) dünyāsını degşürdi āhıret sarāyına vardı sırcadan tābūt (11)étđiler andan İbrāhīm hazīnesine kodılar Yūsufuñ bir kıızı (12) var-ıdı adı Raħime idi Eyyūbuñ hatunı oldı andan (13) Muş‘ab Bin Reyyān pādışahlıķa oturdı āhır vardı

⁸⁸ Kadın onu kesinlikle arzulamıştı; (eğer rabbinin işaret ve ikazını görmeseydi) o da kadını arzulardı. (Yūsuf 24)

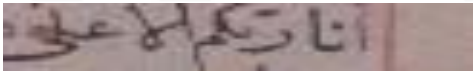
⁸⁹ Andolsun onların kıssalarında akıl sahipleri için ibretler vardır. (Yūsuf 111)

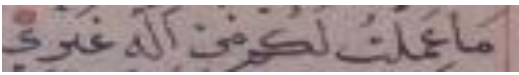
104b

(1) dīnin deġiřdürdi kâfir oldu mecmû'ı Mışır kavmi kâfir oldılar (2) puta tapdılar yüz yıl pâdişâhlık étđi Benī İsrâīl bularuñ-ıla (3) cenk étđi ol mu'aşiden bir oġlı qaldı idi adı adı (4) Velīd idi laġabı Fir'avn idi Qışşa-ı Fir'avn (5) 'aleyhi'llâne çünkü Muş 'ab ibni Reyyân evlâdı ibni Velīd (6) pâdiřâhlıġa oturđı buyurđı ribat düzdiler degme ribat biñ (7) burç idi ve aġaçlar dikdiler ve halka buyurđı ki ekin (8) ekeler ve illeri 'imâret kıllalar ve hārâc véreler üç yüz yıldan (9) soñra buyurđı bu ribata gir içinde bir köşk yaptılar (10) yüz arşun uzunı ol köřküñ dört bucaġında (11) mıknaıs taşları berkitdiler andan üstine bir taş qodılar (12) mıknaıs oldur ki demüri kendü alur çeker andan (13) bir polad çiniden taht düzdürdi ol köřküñ içine

105a

(1) girüp orta yérinde qodılar bu mıknaıs taşları bu (2) demür tahtı kendüye çekdi ol taht havâda mu'allaq dururđı (3) andan Fir'avn şakalın incü-y-ile la'l-ile cevâhir-ile bezedi (4) her bir qoluna dizdi ve bir tâc urundı iki depelü hâlâyıqa (5) buyurđı ki gelüñ tapuñ dédi hâlâyık aña muñi' (6) oldılar yonin hâlâyıqa döndürüp

eytdi (7) ⁹⁰ya'nī ben sizüñ ulu Tañrıñuz degül miyim (8) dédi aġzına taş toprak hâlâyık kamu aña secde kıldılar (9) eytdi puta tapmaġı koñ baña tapuñ dédi Qavluhū Te'ālā(10)

⁹¹ben bilmezsin ki size (11) benden artuq Tañrı varını nite kim bu sözi dédi(12) Nīl suyu qurudı aqmaz oldu hâlâyık dérilüp (13) eytdi eger sen Tañrıysañ suyu aqıt hâlâyıqa eytdi

105b

(1) derilüñ yüz biñ kişiden artuq déridiler bir ferseng (2) yérde yüzer biñ atlu qodı yédi ferseng yérden öte (3) yüz biñ atlu dağı qodı andan kendüsi yaluñuz gitdi (4) görđi bir maġâra atdan indi ol maġâraya girdi (5) tonların çıkardı bir çul geydi bir buqaġu ayaġına (6) urdı bir zencir boynına geçürdi yüzün topraġa urdı (7) eytdi ilâhī

⁹⁰ “Ben sizin en yüce rabbinizim!” dedi. (Naziat 24)

⁹¹ Sizin için benden başka tanrı tanımıyorum. (Kasas 38)

sen Hakk Tañrısın ben bâtil sen Halîksin (8) ve ben mahlûkın ve sen bilürsin ki bu dünyâda baña murâdum (9) vér âhiret gerekmez imdi bu Nîli benüm hükmümde kıl bu sözde (10) yigen bir kişi mağâra ağzına geldi Fir'avn'ı gördi (11) eytdi kimsün bunda neylersin ol kişi eytdi benüm bir kulum (12) var-ıdı baña 'âsi oldı sözüm dutmaz n'êtmek gerek (13) dédi Fir'avn eytdi bu dâd yeri degül bunda niye

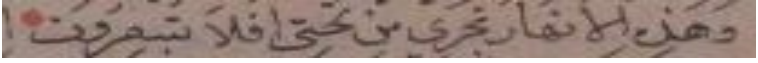
106a

(1) gelürsin dédi ol kişi eytdi ben güci bunda gördüm (2) ayruk yérime varayın andan mel'un eytdi imdi (3) benüm hâlüm oldur ki ol kul gibi Çalabına 'âsî ola ki (4) şuya ğark êtmek gerek dédi andan ol kişi eytdi (5) dest-i hať vér dédi Fir'avn eytdi bende divîd kalem (6) ve kâğıd yok ol er fi'l-hâl divîd kalem kâğıd vérdi (7) Fir'avn yazdı ki kanğı kul kim efendisine 'âsî ola (8) anı bu Nîle ğark êtmek gerek dédi (9) biti ol kişiye vérdi ol kişi ğâyıb oldı ol hoz Cebrâ'il idi (10) biti aldı gitdi Fir'avn mağâradan çıkdı atına bindi (11) şu ardınca akdı andan evvel koduğı çeriye geldi (12) andan ol la'in şuya eytdi durğıl durdı akgıl (13) dédi akdı böyle ol ile ol dédi oldı

106b

(1) añaru ak dédi akdı berü ak dédi akdı (2) yokuşa ak dédi akdı inişe ak dédi akdı her (3) nereye işâret eylese eyle olurdu andan yüzün (4) kavmine döndi eytdi

Qavluhü Te'âlâ (5)

 ⁹² eytdi (6) bu Mısır ki benüm mülkümdür bu Nîl şuyı benüm emrümdeür (7) ve Mısır ehli anı gördiyse hâlâyık dükeli aña Tañrı dérler (8) andan vardı köşkine çıkdı Fir'avnuñ köşkinde (9) aynü's-şems dedükleri dört bıñarlar aqardı ol (10) bıñarlarda dört altun direk itdürdi degme bir günde (11) bir altun burya qodı şu andan aqardı ol bıñardan (12) şu direge girer-idi direkden buryaya aqardı (13) ve buryadan yazıya aqardı Hakk Te'âlâ ol şudan

⁹² Ey milletim! Mısır'ın mülkiyeti benim değil mi? Şu ırmaklar ayaklarımın altında akıyor mu? Bunları görmüyor musunuz? (Zuhurf 51)

107a

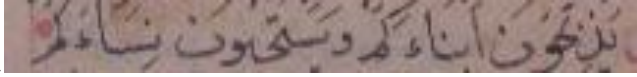
(1) iki ağaç yaratdı birinden şaru yağ çıkardı birinden kızıl yağ (2) çıkardı kanğı hastalığa dürtseler hoş olurdu (3) ve eger uşşı gidene dürtseler uşşı gérü gelürdi bu (4) iki ağaç sebebi-y-ile ol mel'ün Tañrılık da'vasın kılardı (5) pes bir gece uyurdu düş gördi ki bu iki ağaç (6) havāda durur ve yazıda ne kadar halāyık var-ısa altına (7) girür çün érte oldu Fir'avn müneccimler ve cāzūların (8) okudu kamu eytdi ki bu gece düş gördüm (9) bunun tedbirin édün müneccimler eytdiler Benī İsrāillerden (10) bir oğlan doğar senün pādīşāhlıguñ anuñ elinde (11) helāk olur senün mālūñ mülküñ ni'metün ana degiser (12) dēdiler andan eytdi ol oğlan ana karnına girdi (13) eytdiler henüz ana belindedür andan buyurdu Benī İsrāil mülkinde

107b

(1) müvekkeller kodılar kimse 'avratına yakınlık étmeye andan Fir'avn' uñ bir (2) nedimi var-ıdı adı 'İmrān-ıdı ol 'İmrānuñ bir kıızı (3) ve bir oğlı var-ıdı oğlı adı Hārūn idi kıızı (4) adı Meryem idi ve ol gece Hāk Te'ālā emri-y-ile ol oğlan (5) ata arkasından ana rahmine düşdi 'İmrān Fir'avn (6) katında idi ol 'avrata nişat ārzūsı düşdi (7) şabrı kararı kalmadı erini göresi geldi durup (8) Fir'avnuñ sarāyına degin kapuları açuk buldı ve ol (9) kişileri müvekkeller idi kamusı uykuya düşmiş olurlardı (10) çün ol hatun durup ana gitdi hīç (11) kimse duymadı andan Fir'avn yarındası müneccimleri dēr-ıdı ve (12) eytdiler ol hüküm tamām oldu dēdiler Fir'avn melül (13) oldu andan hüküm kıldı ki Benī İsrāilden her 'avrat ki

108a

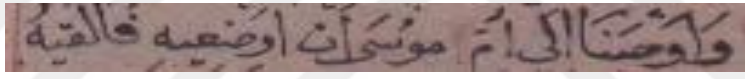
(1) érkek oğlan doğursa öldürün dēdi ne kadar (2) oğlan doğsa öldürdiler ve yetmiş akçe oğlan atasına (3) vérürdi ve yetmiş biñ yazuksuz oğlan boğazladılar (4) ve atasını anasını ağlatdılar andan Mūsānuñ anası (5) tokuz ay on gün götürdi Hāk Te'ālā şakladı kimse (6) bilemedi ki bunun karnında nesne var mı ya bu kamu çundu'ası (7) vakt oldu korkardı ki müvekkeller tuya ve bu her gün (8) Benī İsrāilün evlerin aradılar ellerin karınlarına şokarlardı (9) ve erin yoğun bilmeyince komazlardı

Qavluhū (10) Te‘ālā ⁹³(11) dört yüz yıl İsrâililer buları dardılar bir gün Mūsā (12) anasınıñ ağrısı dutdı tennūrda etmek bişürürdi derhāl (13) oğlı doğdı gördi ki bir cemāl-i kemāl ve er ol sâ‘atde

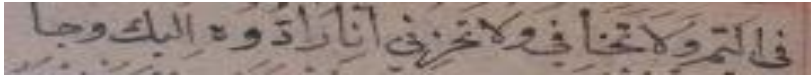
108b

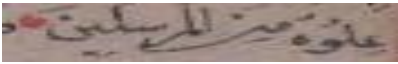
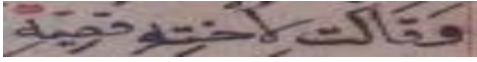
(1) müvekkeller qapuya geldiler Mūsā anası n’èdecegin bilemedi anası (2) eytdi bunı bular öldürince yégregi oldur ki ben (3) kendü elüm-ile köyündürem déyüp Mūsâyı tennūra bırağdı (4) ve ağzın qapadı berkitdi müvekkel gelüp içeri girdiler (5) nesne bulımadılar çıqıp gitdiler Mūsā anası ağladı eytdi (6) bu ne iş idi kim ben kıldum kendü elüm-ile ‘ayālumu yağdum (7) durayın sünüceklerin bāri çıkarayın déyüp durdı (8) tennūrı açdı gördi ki Mūsā burçağ burçağ (9) derlemiş elinde bir dutam reyhān dutar yıylar Mūsā anası (10) şükür kıldı nidā geldi ki Mūsâyı emzürgil ve bir sanduğa (11) koyğıl ve ağzın zift eylegil deñize bırağğıl ve bize ışmarlağıl (12) biz anı saña gérü véreyüz ve hem peygamber kılavuz dédi (13)

Qavluhū Te‘ālā

109a

(1) (2)

⁹⁴ ya‘nī Mūsānuñ anası dülger isteyü (3) andan çığdı Cebrā‘il qarşı geldi elinde avādānlığı (4) eytdi baña bir sanduğ gerek dédi Cebrā‘il alup evine (5) geldi indi ve gitdi Mūsā anası oğlın tábūta (6) kodı dört yanın sıvadı götürüp Nîl deñizine atdı (7) řu aldı gitdi ammā Nîl iki bölük ağardı bir bölügi (8) taht altına varurdı yarusı şehre uğrardı Mūsānuñ (9) atası kızına eytdi izlegil ki kanca varur (10) ve Qavluhū Te‘ālā ⁹⁵ ya‘nī iy kızum yağın varmağıl ki (11) kimse seni görmesin Cebrā‘il ol tábūti sarāy içine (12)

⁹³ Erkek çocuklarınızı boğazlıyorlar, kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. (Bakara 49)

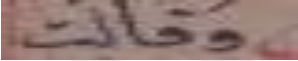
⁹⁴ Mūsā’nın annesine, “Onu emzir, başına bir şey gelmesinden endişe ettiğinde onu nehre bırak. Korkup kaygılanma. Biz onu sana geri döndüreceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız” diye vahyettik. (Kasas 7)

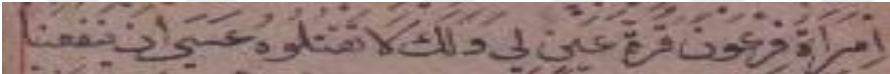
⁹⁵ Mūsā’nın ablasına, “Onu izle” dedi. (Kasas 11)

aķan řuya iletđi ve bir bürke var-ıdı anda vardı (13) tábüt řu içinde çevrülürđi Fir‘avn-ıla Āsiye ĥatūn

109b

(1) taĥtında oturlardı gördiler ĥatūn ādem var déđi (2) geldiler şudan çıķardılar birince ķavldede ĥalāyıkķlar üşdiler (3) dutamadılar déyü Āsiye taĥtından indide elin şundı (4) Fir‘avn gördide ‘acebe ķaldı anı gördiler ‘aceb bu (5) ne ola ĥün řanduĥı açdıılar Mūsāyı gördiler bir Mehdi (6) Fir ‘avn göñline düşdi Mūsānuñ gözleri şöyle (7) idi kim anı görse fitneye düşerdi Āsiye eytdi n’olaydı ki (8) bizüm gözümüz daĥı

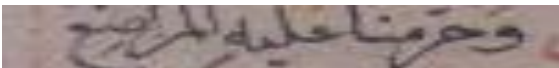
böyle olaydı Ķavluĥū Te‘ālā (9)

 (10)

 ⁹⁶ Fir ‘avn buyurđı ki öldürüñ ol düşmanum (11) bu ola déđi Āsiye eytdi bunı öldürme ola ki bize (12) menfā‘at deĥe ya oĥul éđinevüz ammā fir‘avnuñ bir kıızı (13) var-ıdı ki eli dutmaz-ıdı ĥün ol tábütı yoķadı

110a

(1) iki elleri dutar oldı Āsiye eytdi bu tábüt oĥlanuma (2) ķutlu oldı andan Fir ‘avn oĥlanı eline aldı daya (3) gerek ki emzüre déđi andan dayalar getürdiler ĥiĥ birinüñ (4) memesin almadı Ķavluĥū Te‘ālā

 (5)

⁹⁷ ne ķadar kim Mışırda emzüķlü ĥatun (6) var-ıdı getürdiler ĥiĥ birin almadı Mūsānuñ kıız (7) ķarındařı eytdi ben bir ĥatun ķiři bilürin anuñ südi (8) datludur ķanĥı oĥlanı emzirse alur déđi durup anasına (9) geldi eytdi yā ana bizüm devletümüz yarı kıldı ve yavuzluĥumuz (10) gitdi déđi durĥıl Fir‘avn sarāyına varĥıl (11) ĥün geldi gördi iken ĥoķlık dayalar dérmıřler (12) südlerin Mūsāya arz éderler emmez déđi Mūsā (13) ol vaķt ana deyü kıĥırısardı Allāĥ Te‘ālāyı bekledi ķomadı

⁹⁶ Firavun’un kıarı, “O, senin ve benim göz aydınlıĥımız, muradımız olsun! Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur veya onu evlāt ediniz” demişti. (Kasas 9)

⁹⁷ Biz önceden onun, başka sūtanneleri kabul etmesini engellemiştik. Bunun üzerine ablası, (“Sizin adınıza onun bakımını üstlenecek, üzerine titreyecek bir aile) bulayım mı?” dedi. (Kasas 12)

110b

(1) Kavluhū Te'ālā

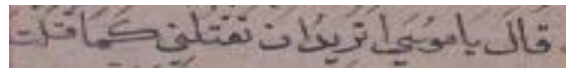
⁹⁸ anası

emcegin (2) dutdı Fir'avn kavlı étdi ki ayda iki yüz altun vérem (3) bu oğlanı emzür dédi ayda iki yüz altunı alup oğlanı (4) emzürürdi şol kadar sevgüsü düşdi Fir'avnuñ (5) göñline ki günde yetmiş kez görmese kararı kalmaz-ıdı bir gün (6) Mūsāyı getürdiler Fir'avn eline aldı Mūsā Fir'avnuñ (7) şağalın dutdı bir eli-y-ile yüzine urdı Fir'avn kaçdı (8) bu oğlanı öldürüñ bu ol olısar ki benüm mülküm (9) harāb kılısar Āsiye eytdi bu oğlandur ne 'aklı var gel imdi (10) bir nesne édem ki bir tepsiye kor ve bir tepsiye altun koyalum eger (11) altuna şokarsa 'aklı var çün eyle étdiler Mūsā elin (12) kora şokdı eli göyüñdi elin ağzına şokdı dili göyüñdi Āsiye (13) eytdi gör kim bu oğlandur bilmez dédi Fir'avn gerü

111a

(1) eline aldı Mūsānuñ dili göyümegin beltek oldı eytdi tā (2) vahiy gelince Mūsā buyurdı tā yigirmi yaşına érđi Mısır ehli (3) Mūsāya hürmet éderidi bir gün biregü çağırđı geldi (4) Mūsāya sığındı Mūsā alıkodı yarındası gerü geldi (5) Mūsāya eytdi koğıl bunı ol er eytdi komazım Mūsā urdı (6) nāgāh ol er öldi ol ölen matbahlar başı idi (7) Mūsāyı Sāmīrī kaçırđı ki kan oldı déyü yarındası (8) Mūsā geldi görđi ki Sāmīrī bir eri-y-ile şavaşırdı Mūsā (9) Sāmīrīye kaşđ étdi ki ura Sāmīrī korđı ve

eytdi (10) Kavluhū Te'ālā

(11)

⁹⁹ Sāmīrī eytdi yā Mūsā dilerem sen (12) ki beni de öldüresin nitekim dün ol eri öldürdüñ (13) dédi sen cebbār olıgarsın dédi ammā Fir'avn ol vaqt

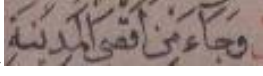
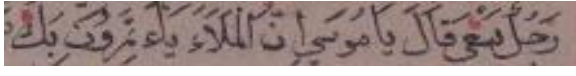
111b

(1) den devirüridi kim kimi öldürse yérine öldürdür idi (2) amān vérmez-idi eger kendü oğlı dahı Mūsā gelüp (3) anası-y-ıla oturdı bir er geldi Mūsāya eytdi ki

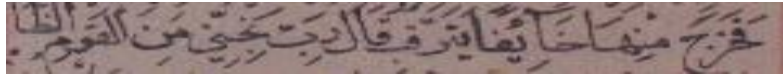
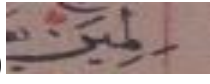
⁹⁸ Mūsā'nın annesinin yüreği ise yalnızca çocuğuyla meşguldü. (Kasas 10)

⁹⁹ "Ey Mūsā! Dün birini öldürdüğün gibi, şimdi de beni mi öldürmek istiyorsun? (Kasas 19)

seni (4) Fir'avn okur ki ol eri sen öldürdün seni anuñ yérine (5) öldüriserler dédi

Qavluhū Te'ālā (6)

¹⁰⁰ ya'nī (7) yā Mūsā Fir'avn katında seni söyleşürler ki seni öldüreler (8) tiz çık git ki ben saña öğüt vérürin dédi Qavluhū Te'ālā(9)

 (10) ¹⁰¹

ya'nī Mūsā tizcek şehirden çıkdı yédi (11) gün dün gün yayan yöridi ayağı kabardı hergiz Mūsā yayan ve yalın (12) ayak yürüdüğü yoğ-ıdı yüzün göge tutup eytdi kırtar (13) beni zālimlerden dédi birince tağa çıkdı dört yaña bağıdı

112a

(1) gördi imaretlik var aña vardı gördi bir kıyu Qavluhū Te'ālā

(2)

(3) (4)

¹⁰²çün Mūsā Medyen kıyusına geldi gördi çoklık (5) halk ol kıyudan şu darterlar ve kıyunların ve davarların şu yaykırlardı (6) andan bir taş kıyu ağzına kıoyarlardı giderlerdi (7) Mūsā gördi biraz kıyun ve iki kız ol olukda dururlar (8) kıyun şu ister Mūsā eytdi n'eylersiz kızlar eytdi bizüm kıyunumuza (9) şu gerek idi Mūsā eytdi ya néçün vérmezsiniz dédi (10) bunlar eytdiler kıyunuñ kıpağın kırkı kışı örer kırkı (11) kışı kıaldurur bizüm elümüzden gelmez ve hem atamız kıocadır (12) fi'l-hāl Mūsā durdı ol taşı bir eli-y-ile kıaldurdı ol kıyudan (13) şu çekdi kıyun sıvardı bu kızlar eytdiler bizüm atamız

112b

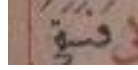
¹⁰⁰ Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi ve dedi ki: “Ey Mūsâ! İleri gelenler (seni öldürmek için) hakkında görüşme yapıyorlar. (Kasas 20)

¹⁰¹ Mūsâ korku içinde etrafı gözetleyerek oradan ayrıldı. “Rabbim! Beni zalimler topluluğundan kırtar” dedi. (Kasas 21)

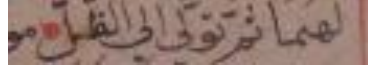
¹⁰² Medyen suyuna vardığında orada hayvanlarını sulayan bir grup insanla karşılaştı. Onların biraz ötesinde de (hayvanlarının suya gelmesini) engelleyen iki kadın gördü. Onlara, “Meseleniz nedir?” diye sordu. “(Çobanlar sulayıp çekilmeden) biz (hayvanlarımızı) sulayamayız dediler. (Kasas 23)

(1) koadur güci yétmez gelseñ koyunı güdseñ dédiler andan (2) Mūsā arımış ve hem karnı aç idi ağaç gölgesinde yatdı (3) kızlar koyunı sürüp evlerine geldiler

Ḳavluhū Te‘ālā

(4)

¹⁰³

Mūsā ol gölgede oturup eytdi (5) ilāhī n’ola bir pāre arpa etmegi olsa idi yéyeydüm kaç gün (6) oldu nesne yémedüm çün kızlar geldi Şu‘ayb koyunı arkasın (7) şığadı gördi tok idi iy kızlarum bu gün koyun katı (8) tok dédi kızlar eytdiler iy baba bir ‘Arab yigidi geldi (9) bizi esirgedi bir eli-y-ile ol taşı kaldırdı şu çekdi koyunumuzu (10) şıvardı Şu‘ayb eytdi imdi kanı ol yigit dédi anlar (11) eytdiler ağaç dibinde oturur Şu‘ayb eytdi var kığır aña (12) eylük kılalum dédi birisi geldi Mūsāyı kığırdı Ḳavluhū Te‘ālā

(13)

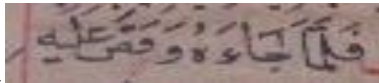

104

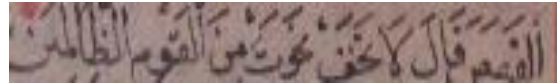
113a

(1) eytdi gel atam seni okur ki saña eylük éde Mūsā durdı (2) ol kız-ıla yola girdiler kız ilerü yöridi nāgāh yél esdi (3) kızın dopuğı açıldı Mūsā eytdi revā degüldür señ gérü yöri (4) dédi kaçan ben yol azsam taş atgıl yolu bulam dédi (5) çün Mūsā buyurdı kaçan yol iki olsa kız taş atardı (6) Mūsā aña giderdi çün geldiler Mūsā selām vérđi Şu‘ayb (7) ‘aleyke aldı Mūsānuñ elin alup kendü katına getürdi (8) Mūsāya hālinden şordı Mūsā eydüvérđi evvelde (9) ahire Mışır hālinden Ḳavluhū

Te‘ālā

(10)

¹⁰⁵ Şu ‘ayb (11) eytdi korkma ki kurtulduñ zālimlerden ol kız eytdi iy baba (12) bunu ter oğlına dutgıl ki bizüm koyunumuzu güdsün zīrā (13) ki güçlüdür emīndür Şu‘ayb eytdi gücin kanda gördüñüz

113b

¹⁰³ Bunun üzerine Mūsā, onların hayvanlarını sulayıverdi. Sonra gölgeye çekildi (Kasas 24)

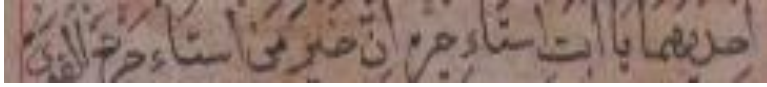
¹⁰⁴ Bu esnada kızlardan biri utangaç bir eda ile yürüyerek yanına geldi; “Bizim yerimize (hayvanlarımızı) sulamanın karşılığını ödemek üzere babam seni çağırıyor” dedi. (Kasas 25)

¹⁰⁵ Mūsā, babalarının yanına gelip de ona başından geçenleri anlatınca, “Korkma, zalimler güruhundan kurtuldun” dedi. (Kasas 25)

(1) ve emānını kanda gördünüz beyān étdiler Kavluhū Te‘ālā

(2)

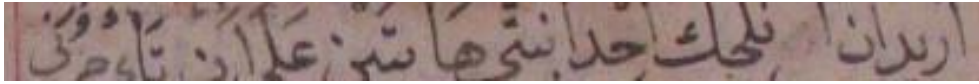
(3)

¹⁰⁶andan Şu‘ayb eytdi yā Mūsā Kavluhū Te‘ālā

(4)

(5)

¹⁰⁷ Şu‘ayb

eytdi (6) yā Mūsā ben dilerem ki bu iki kıزدan birin saña vérem (7) şunuñ üzerine ki sekiz yıl koyunum güdesin eger on (8) yıl güderseñ senüñ katuñdadur lîkin kimse emegin (9) yémezim ‘ivāzın éderin dédi Mūsā eytdi inşāallāh (10) beni şālihlerden bulasın beni dédi yarındası Şu‘ayb kıızına (11) eytdi hāzîne evine girgil ve bir ‘asā algıl ol kıız girdi (12) çıkardı Şu‘ayba getürdi Şu‘ayb gördi eydür ilet bunı (13) ko bir ayruk ‘asāyı getürene vardı hemān ol ‘asāyı getürdi

114a

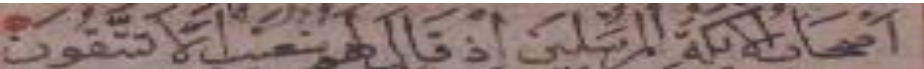
(1) yine eytdi gérü ilet tā yédi kez ilettdi kodı gérü eline (2) ol ‘asā girdi Şu‘ayb eytdi bunuñ issi Mūsā peygamberdür (3) andan Şu‘ayb eytdi ‘asāyı yére sançdı Mūsāya eytdi bunı (4) ölç Mūsā bunı ölçdi beraber geldi ol‘asāyı Ādem (5) uçmağdan çıkarmış-ıdı İbrāhīm’den Medyen Medyenden oğul (6) oğlına Şu‘ayba degin andan Mūsāya degdi Şu‘ayb eytdi (7) yā Mūsā zinhār koyunı fulān yére alup varma ki anda ejdehā (8) vardur kim bir koyunı bir loğma éder koyunı andan bekle dédi (9) çün Mūsā koyunı aldı gitdi ol yére ki ejdehā var Mūsā (10) koyunı ne kadar yığdıysa yığılmadı ol araya vardı andan (11) Mūsā bir yüksek yére çıktdı oturdı Mūsānuñ uykusu (12) geldi uyudı ‘asāsın dike kodı nāgāh ol ejdehā (13) öldi ol ejdehāyı öldürdi gér yérine geldi Mūsā

114b

¹⁰⁶ O iki kıızdan biri, “Babacığım, onu ücretle tut. Çünkü ücretle istihdam edeceğin en iyi kimse, güçlü ve güvenilir olandır” dedi. (Kasas 26)

¹⁰⁷ Baba, “Bana sekiz yıl çalışmana karşılık şu iki kıızımdan birini seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan bu da senin bileceğin bir şey. (Kasas 27)

(1) gördi ol ejdehā ölmüş yatur Mūsā' tañladı Kışsa-ı (2) Şu'ayb 'aleyhi's-selām ammā beş peygamber 'Arab dilin söyledi (3) biri Hūd idi ikinci Şālih üçüncü İsmā'īl dördüncü Şu'ayb (4) beşinci Muḥammed Muştafā resūl idi Şu'ayb ayruk peygamberlerden (5) fasīh idi andan Şu'ayb iki dürlü kavme indi biri (6) Medyen kavmine biri Aşhābü'l-eyke kavmine Kavluhū Te'ālā

(7) ¹⁰⁸ (8)

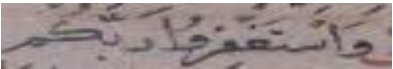
ammā Aşhābü'l-eyke Şu'ayba cefā étdiler ve ĩmān getürmediler (9) Hāk Te'ālā anları Cembrā'il āvāzı-y-ıla helāk kıldı andan (10) Şu'ayb Medyen kavmine d'avet kıldı Kavluhū Te'ālā (11)

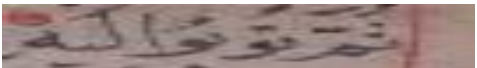
 ¹⁰⁹

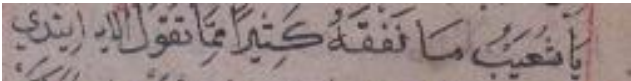
(12) eytdi yā kavmüm inanuñ Tañrıya ve terāzūñuz ve kileñüz ḥāk dutuñ (13) dédi ol vaktıda biñ rıtl etmek bir altuna idi degme

115a

(1) rıtl yüz dirhem ve bir altun on қоç idi almakda satmakda (2) hıyānatlık éderlerdi ol kavm eytdiler yā Şu'ayb bizüm (3) mālumuzdur nice dilersevüz eyle éderüz dédiler eger dilerse yüz (4) artuḳ kılavuz andan Şu'ayb eytdi size gele nitekim

(5) Nūh kavmine geldi Kavluhū Te'ālā (6)

 ¹¹⁰ eytdi yā kavm Tañrıya yavuz işüñüz қоқ istiḡfar (7) édüñ tevbe kıluñ andan cevāb vérdiler Kavluhū Te'ālā (8)

 ¹¹¹ eytdi (9) yā Şu'ayb biz éşitmeyevüz kim sen söylersin ve eger (10) dek durmazsañ senüñ gözüñ görmez ve ḡarībsin ḡarīblıḡuñ (11) bilgil yoḡsa seni şehirden sürerüz dédiler Şu'ayb bulara (12)

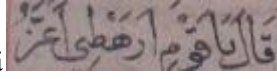
¹⁰⁸ Eyke halkı da peygamberleri yalancılıkla suçladı. Şuayb onlara şöyle demişti: “Allah’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? (Şuara 176, 177)

¹⁰⁹ Medyen’e kardeşleri Şuayb’ı (gönderdik). Dedi ki: “Ey kavmim! Allah’a kulluk edin; sizin O’ndan başka tanrınız yoktur. (Araf 85)

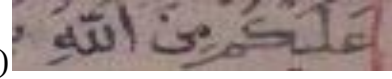
¹¹⁰ Rabbinizden bağışlanmayı dileyin, sonra O’na tövbe edin. (Hud 90)

¹¹¹ “Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz (Hud 91)

cevāb vērđi Qavluhū Te‘ālā

(13)

¹¹²yā kavmüm qarābetüm size azīzrakđur

115b

(1) Tañrıdan qorquñ bayıqđur ki Tañrıdan size ‘azāb geliserđür (2) bir gün Cebra‘il Şu‘ayba geldi eytdi yā Şu‘ayb Haq Te‘ālā (3) buyurđı evin barquñ al çık bu kavme bu gece ‘azāb gelür (4) dēđi Şu‘ayb kızların aldı Medyenden çıkđı ve (5) kızlık bularuñ içine girmiş idi ol kavm açından ölürleri-idi (6) çün Şu‘ayb bularuñ içinden gitdi yarındası maşrıqđan (7) bir bulut qopdı ve eyle şandılar ki yağmur yağar (8) ol bulut ot gibi yere dūşdı ol kavm baqındı şöyle kim tavadağı (9) balıklar gibi qavrulđılar ayruğın dağı Cebra‘il çıkardı (10) dükeli helāk oldu ol kavmden hıç kimesne qalmadı (11) andan Şu‘ayb geldi ol şehir içinde oturđı bir zamāndan (12) soñra Mūsā geldi Şu‘ayba şākirdlige yanaşdı (13) Kışsa-ı Mūsā peygamber ‘aleyhisselatü vesselām çün

116a

(1) Mūsā Şu‘ayba sekiz yıl kullık eyledi çobanlık étđi (2) andan Şu‘ayb eytdi bu yıl her ne kim kara quzı doğarsa (3) senüñ olsun dēđi ittifākā ol yıl her ne doğdıysa (4) kara doğdı dağı bir yıl eytdi bu yıl her ne kim aq quzı (5) doğarsa senüñ olsun dēđi ol yıl gerü dükeli (6) aq doğdı çün Mūsā evlendi Şu‘ayb eytdi yā (7) Mūsā uş evüñ gerekse bunda dur gerekse ataña var (8) dēđi bir zamān durđı bir zamāndan soñra qoyunını (9) sürđi ‘avratın bir eşege bindürđi ve şehirden çıkđı (10) ve bir tağa dūşdı iki gün gitdi üçüncü gün geceye (11) yakın Mūsā qoyunın yaydı ve nāğāh Şafiyyenüñ oğlan (12) ağrısı dutdı Şafiyye eytdi yā Mūsā mecālüm qalmadı (13) oğlan ağrısı dutdı eşekde oturamazım beni indür

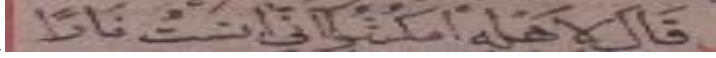
116b

(1) dēđi bu aralıkda yigen bulut geldi cihānı (2) kapladı cihān karañulık oldu ve hem yol yañıldılar ve qoyun dağıldı (3) ve çalu arasında qaldılar yol bulımadılar cihān yüzi (4) karañu oldu n’édesini bilemedi çaqmaq çaqa gördi od (5) dutdurmadı

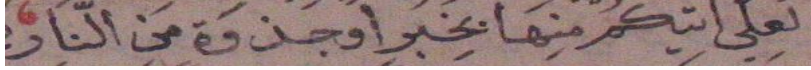
¹¹² Şuayb da, “Ey kavmim! Size göre benim kabilem Allah’tan daha mı hatırlı” dedi. (Hud 92)

Mūsā kağıdı çağmağı yere urdı (6) söyledi Mūsā çevre yaña bağıdı gördi bir nerede

od (7) yanar Qavluhū Te‘ālā

(8) ¹¹³ya‘nī Mūsā (9)

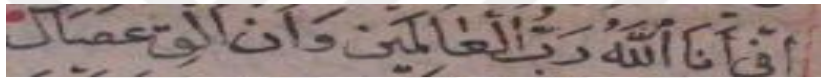

eytdi Şafıyye od gördüm varayın getüreyin dedi (10) sen bunda dur ve yönün ol oda
kıldı üç adımda (11) aña érüşdi ama Mūsā durduğı yérden ol ağaca degin (12) yüz
ferseng yol-ıdı vardı gördi bir ağaç nūr zīrā (13) ol ağaç başdan ayağa degin yeşil
nūr-ıdı Mūsā ‘aşāsı

117a

(1) ucına bez şardı oda şındı od aşğa geldi aşğa (2) şındı od yukaru gitdi
kanca şındı ise de bulımadı (3) Mūsā çekildi ve bir āvāz eşitdi ki yā Mūsā Qavluhū

Te‘ālā(4)

¹¹⁴ ve dahı

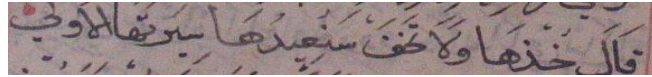
eydür (5)

¹¹⁵ya‘nī yā Mūsā

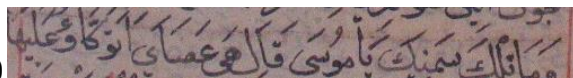
ben ‘ālemleri besleyen (6) Tañrıyın ‘aşāñ birağ ve na‘lınıñ çıkar çün ayağından yere
(7) atdı çıyan oldı ‘aşāyı yere birağıdı ezdehā oldı (8) Mūsā kórğıdı kıcın kıcın kağıdı

nidā geldi ki Qavluhū Te‘ālā (9)

¹¹⁶(10)ya‘nī kórğmağıl ki gérü evvelki şüretine dönderevüz (11) çün elin şındı gérü

kuruca ağaç oldı Qavluhū Te‘ālā (12)

(13)

¹¹⁷

ya‘nī

117b

¹¹³ Ailesine, “Siz bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size bir haber yahut ısınmanız için bir parça ateş getiririm” dedi. (Kasas 29)

¹¹⁴ Muhakkak ki ben yalnızca ben âlemlerin rabbi olan Allahım. Asânı yere bırak! (Kasas 30, 31)

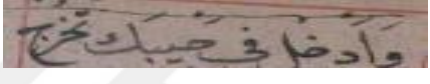
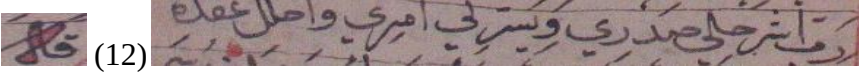
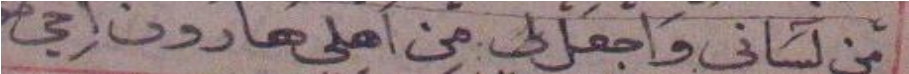
¹¹⁵ Pabuçlarını çıkar (Taha 12)

¹¹⁶ Allah, “Tut onu ve korkma, biz onu hemen eski haline döndüreceğiz” buyurdu. (Taha 21)

¹¹⁷ Nedir o sağ elindeki, ey Mûsâ?” Dedi ki: “O benim asâmdır. Ona dayanırım, onunla koyunlarıma yaprak silkelerim, ona başkaca ihtiyaçlarım da var.” (Taha 17, 18)

(1) Hâk Te‘ālā eytdi yā Mūsā sağ elüñdeki nedür dédi (2) Mūsā eytdi ilāhî ‘aşāmdur ki dayanuram ve koyunuma yaprak (3) dökerem dahı bunuñ-ıla çok dürlü hâcetüm var dédi Hâk (4) Te‘ālā sağ elüñde nedür dédi zîrâ şolya elinde yüzigi (5) var-ıdı ola ki zihni aña gideydi dédi zîrâ ki böyle (6) dédüğünden Mūsâyı söze dutdı ki azın azın utanmaqlığı (7) gide ve gözi ögrene ammā ağacı yére bıraksa yılan gibi (8) olurdı ululığı gibi ejdehā gibi olurdı ve yörümegi (9) perî gibi ve yetmiş iki ayağı olurdı degme ayağı pîl ayağı (10) gibi olur ve iki yüz dişi pîl dişi gibi eñsesinde saç (11) olurdı degme kılı oğ gibi Tañrı aña şol güci (12) vérürdi ki dişini taşā degürse şu gibi olup erirdi (13) emr oldı ki dut ‘aşāñı elin şundı gérü ağaç oldı

118a

(1) andan nidā geldi kim Qavluhū Te‘ālā (2) ¹¹⁸ ya‘nî yā Mūsā elüñi koynuña şok çün şokdı (3) gérü çıkardı ak nūr gibi oldı güneş nūrın hacil kaldı (4) ‘aşādan ayru mu ‘cizat biri bu-y-ıdı ammā Mūsānuñ dokuz (5) dürlü mu ‘cizātı var-ıdı andan nidā geldi ki yā Mūsā (6) Mışır’a varğıl Fir‘avnı dīne da‘vet étgil dédi Mūsā (7) eytdi ilāhî evüm yabandadur nidā geldi yā Mūsā biz (8) aña hūrîler vérdük aña hizmet éderler andan eytdi (9) ilāhî koyunuma kurd gele nidā geldi ki biz koyunı kūrda (10) ışmarladuğ güder sen Mışır’a varğıl ve andan Mūsā du‘ā kılup (11) dört hâcet kılup diledi ve eytdi Qavluhū Te‘ālā (12) ¹¹⁹ Mūsā (13)

118b

(1) eytdi ilāhî benüm gönlüm giñ kılğıl baña dilüm bağı (2) şeşgil ve qardaşım Hārūnı baña vezîr kılğıl baña arqa olsun (3) ve peygamber aña şerîk kılğıl saña du‘ā kılalum ve sen bizüm hālümüz (4) bilürsin dédi andan nidā geldi ki Qavluhū Te‘ālā

¹¹⁸ Şimdi elini koynuna sok da kusursuz bembeyaz olarak çıksın. (Neml 12)

¹¹⁹ Mūsā “Rabbim!” dedi, “Gönlüme ferahlık ver. İşimi bana kolaylaştır. Dilimden düğümü çöz. Ki sözümü iyi anlasınlar. Yakınlarımdan birini bana yardımcı ver. Kardeşim Hārûn’u. (Taha 25, 26, 27, 28, 29, 30)

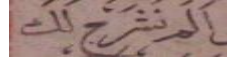
(5) ¹²⁰ ne diledüñse

vérdüm ve işüñ (6) rast kıldum Mūsā diledi anda vérdi ki

(7) dédi ammā Muḥammed-

idi bilemedin vérdi ki

(8)

¹²¹ ya'nī yā Muḥammed

biz senüñ göñlüñi yég kılmaduk mı (9) ammā Mūsā eytdi ilāhī kardeşüm Hārūnı

ḫalīfe kıl dédi (10) sen dilemedin ḫalīfe vérdüm Ebū Bekir ve 'Ömer saña ḫalīfe (11)

vérdüm ammā Ādem eytdi ḫalīfe kıldum

(12)

¹²² ve Dāvudı ḫalīfe

kıldum

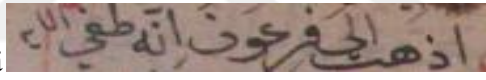
(13)

¹²³andan Hāk Te'ālā eytdi ki yā Mūsā

119a

(1) vargıl Fir'avna Kavluhū Te'ālā

¹²⁴ (2)

eytgıl ki yā Fir'avn Tañrıya döngıl yol azduñ yigitligüñ (3) gérü véreyin Mısır'dan artuk il yok dükeli 'ālemin pādişāhlığın (4) véreyin dahı dört yüz yıl 'ömür véreyin dédi (5) çün Mūsā Mısır'a gitdi 'aşādan artuk nesnesi yoğ-ıdı (6) aḥşamdan soñra Mısır kapusına geldi anası evine vardı (7) kapu kaçdı kız kardeşi çıkdı eytdi kimsin eytdi konuk (8) ol kız anasına girdi eytdi konukdur eytdi kapuyı açgıl (9) girsün yéyesi yésün Mūsā eve girdi Şafiyye bucağında (10) oturdı Hārūn anda degül-idi çerāğ getürdi ve arpa (11) etmegin getürdi tuz-ıla öñine qodı bir sâ'atden soñra (12) Hārūn geldi ve şordı kim bu kimdür eytdiler konukdur (13) çün Hārūn Mūsā qatına geldi gördi ki Mūsādur

¹²⁰ Allah buyurdu: "Ey Mūsâ! Dileğın kabul edildi. (Taha 36)

¹²¹ Senin kalbini açıp genişletmedik mi? (İnşirah 1)

¹²² Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım. (Bakara 30)

¹²³ Ey Dāvūd! Biz seni yeryüzünde halife yaptık (Sâd 26)

¹²⁴ İkiniz beraber Firavun'a gidin, çünkü o sınırı çok aştı. (Taha 43)

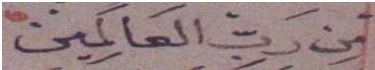
119b

(1) eytdi yā ana bu konuq hoz Mūsādur ve anası ve kız qardaşı (2) geldiler görışdiler Mūsāyı öpdiler kuçdılar andan Hārūn (3) eytdi yā Mūsā biz seni eşitdük ki bir peygamber qatında (4) olurmışsın sen anuñ kızını aldı dérlerdı Mūsā eytdi (5) evet dédi ve dağı muştuluk olsun size baña Haq (6) Te‘ālā peygamberlik vérdi ve vāsıtasuz benüm-ile söyleşür (7) Hārūn durup yüzini yére urdı andan Mūsā eytdi (8) yā qardaşum seni benüm-ile bile diledüm ikimüz bile ortağuz (9) yarın varalum Fir‘avnı da‘vet édelüm Tañrıya oqıyalum (10) baña Tañrı mu‘cizāt vérdi ‘aşām ejdehā olur ve (11) dağı elüm qoynuma şoksam çıkarıcaq yıldız gibi düşen (12) olur güneşden yégrek olur Hārūn şād oldı (13) eytdi meger Benī İsrāillere ferağa geldi Tañrı düşmanı helāk

120a

(1) olısar çün şabāh oldı gün doğdı Mūsā bir kilīm (2) geydi evden çıkup Fir‘avnuñ sarāyına vardılar ol mel‘ūn (3) hūrmā dikmiş idi degme hūrmā dibinde bir arslan bitmiş idi (4) ki hıç kimse sarāyına yakın varamaz-ıdı ol arslanlar yırtarlardı (5) ikisi bile Fir‘avn sarāyına vardılar ol vaqtda kimse (6) Fir‘avn sarāyına varmağa zahıresi yog-ıdı arslanlardan (7) qorqarlardı çün Mūsā ve Hārūn qapuya vardı ol (8) arslan qamusı yüzlerin yére urdılar yalındılar Mūsā (9) geldi qapuyı qağıdı ol dazı halkaların dutdı (10) depretdi ol heybetden Fir‘avnuñ köşki ditredi bir oğurdan(11)

ün geldi Mūsāya Fir‘avn dédi (12)

 bu Fir‘avnuñ qulağına érđi (13) Fir‘avn eytdi bu kimdür görük gördiler ki Mūsāy-ıla Hārūndur

120b

(1) gelüp eytdiler Fir‘avna eytdi varuñ eyidüñ girsünler (2) geldiler girdiler Fir‘avn taht üzerinde oturdı Qavluhū Te‘ālā (3)

 (4)

¹²⁵ Fir'avna geldiler eytdiler biz Tañrınıñ elçileriyüz (5)

gel ĩmāna gel ve Benī ĩsrāīli bize vēr dēdi andan Fir'avn (6) eytdi baķ baķ yā Mūsā ben seni besledüm oğlum gibi ve nice bunda (7) durduñ imdi nice oldı ki varduñ biregüyü öldürdüñ kaçduñ (8) gitdüñ Mūsā eytdi evet lĩkin gitdüm ise ķorķup (9) gitdüm buğur Hāķ Te'ālā baña peygamberlik vērđi ve saña viribidi (10) eyt ki

andan Fir'avn (11) eytdi yā

Mūsā eger ben bunı ĩtsem senüñ Tañrıñ baña ne (12) vére Mūsā eytdi yigitligüñ gérü vērür mülküñ Mıřır'dur (13) ancak dükeli dünyāyı saña vére geķmiř 'ömrüñce gérü 'ömrü vére

121a

(1) yarın kıyāmetde sağışsuz řevāb vére ve ĥisāb ĩtmeye (2) ve Hāķ Te'ālā

Mūsāya dēmiř idi ki Kavluhū Te'ālā

(3)

¹²⁶ ya'nĩ aña yumşak söyleñ (4) řāyed

ki bizi aña ya ķorķa dēdi andan Fir'avn eytdi (5) yā Mūsā benüm bir vezĩrüm vardur anuñ-ıla şanışayın ol (6) nedür göreysin bugün varğıl dēdi Mūsā anası şatına (7) vardı ĉün Hāmān Fir'avn şatına geldi eytdi (8) yā Hāmān n'ėdersin Mūsā gelüp baña eytdi seni Tañrıya (9) da'vet éderin Allāha ĩmān getür tā ki yigitligüñ gérü vére (10) ve daķı dōrt yüz yıl 'ömr vére ve dükeli yer yüzün dutasın (11) ve kıyāmetde ĥisābuñ olmaya vezĩr eytdi ayruğına (12) rağbetüm gelmedi illā yigitlig-ile Hāmān eytdi nice yıldur (13) Tañrılık da'vasın édersin andan gérü ķul mı olursın

121b

(1) eger yigitlig-ile ārzüñ var ise beñ seni yigit ķılam dēdi (2) aķřam oldı vardı řaķalın boyadı ķara oldı (3) saķ řaķal ķarardı eyle şandı kim yigit oldı yarındası (4)

Mūsā gérü geldi eytdi

(5) dükeli

¹²⁵ Firavun'a gidin ve deyin ki: "Gerçekten biz, ĩsrāiloğulları'nı bizimle beraber göndermen için ālemlerin rabbinin elçisiyiz." (şuara 16, 17)

¹²⁶ Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuřak bir üslūpla söyleyin, ola ki aklını bařına toplar veya içine bir korku düşer.(Taha 44)

dédi eger istemezseñ sen Benî İsrâîl kavmin alam (6) varam yanî Benî İsrâîller baña uyarlar anı kınamağıl (7) andan Fir'avn eytdi yâ Mūsā mu'cizātuñ nedür elin (8) koyına şokdı ve çıkardı kamu 'âlem nūr oldı (9) gözleri kamaşdı andan Fir'avn eytdi dağı varam (10) dédi eytdi var 'aşâyı yére bırağdı bir ejdehā (11) oldı yetmiş iki ayaklu degme ayağı fıl ayağı gibi ve eñsesinde (12) saçları her biri ok gibi ol ejdehā başını (13) qaldurdı ağı köpüklendi nereye düşdiyse

122a

(1) ot bitmez-idi kime doğundıysa ala benlü oldı yüzün (2) taşra kıldı kāmı halk kaçdılar ol vaqt yigirmi biñ kişi (3) ayak altında qaldı öldi ve hiç Benî İsrâîllere ziyān (4) degmedi Mūsāya eytdi da'vete mi geldüñ yoğsa halk (5) kırmağa mı geldüñ Mūsā eytdi da'vete geldüm eylese bunı (6) dutğıl bizüm tākatumuz qalmadı Mūsā vardı eñsesinden (7) dutdı gerü 'aşā oldı Fir'avn eytdi gördüm (8) eytdi gördüm eyü cāzūlık bunı qandan öğrendüñ (9) dédi Qavluhū Te'ālā

(10)

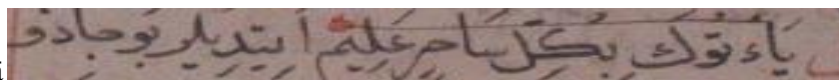
127

Fir'avn cāzūlara eytdi Mūsā geldi cāzūlīg-ıla (11) bizi yolumuzdan çıkara ayruq yola qoya bizüm (12) dağı cāzūlarımız var şabır kılūñ buları dérelüm gün (13) şalışalum va'de kılalum senüñ-ile ki bayram gün dükeli

122b

(1) halkı dérem kuşlık vaqtında gelesiz dédi andan Mūsā (2) anası qatına vardı ol günde tā bayrama degin altı (3) ay var-ıdı andan Fir'avn anlara eytdi dört yüz yıldur kim (4) benüm etmegüm vérsün ben size eylük kıların bu gün benüm (5) sizden bir hācetüm oldı ne bilürseñüz taqşırılık kılmazsınız (6) anlar dağı qabül kıldılar iş bizümdür dédiler ve Fir'avn buyurdı (7) hāzineden ne gerekse aldılar altı ayda tılısımlar düzdiler (8) Mūsā kavmi fāriğ olup Allāh Te'ālāya 'ibādet kılırlar-ıdı (9)

Qavluhū Te'ālā

¹²⁸eytdiler bu cāzūlıklar (10) tamām oldı dédiler andan Fir'avn eytdi çeri(11)

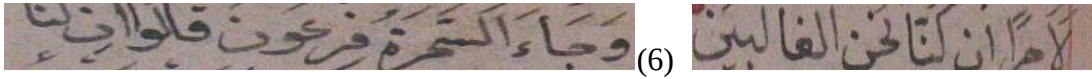
¹²⁷ Firavun, çevresindeki seçkinlere şöyle dedi: “Doğrusu bu, çok bilgili bir sihirbaz! (Şuara 34)

¹²⁸ “Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler.” (Araf 112)

atlansun meydāna çıksunlar atlu sağ yanında (12) durdılar yaya sol yanında durdılar ve köşk ortada (13) idi ve köşk üzerinde bir kubbeye étmişler-idi buyurdi

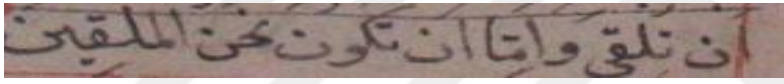
123a

(1) tahtuñ üzerinde kōdılar andan Fir‘avn ol taht (2) üzre oturdi ve ileyinde bir meydān var-ıdı eni uzunu (3) dört yüz ağaç-ıdı meydān açuq kōdılar ve ol (4) cāzūlar gelüp ol sihirlerin getürdiler meydāna dikdiler (5) andan Fir‘avn eytdi

¹²⁹ya‘nī eytdiler yā Fir‘avn biz (7) Mūsāya gālib olursavuz ne véresin dédiler eytdi (8) sizi maqbūllerden kılām andan Mūsā geldi Hārūn-ıla (9) gördiler ol hālāyık sultān ri‘āyet kāmı çıkdılar ol (10) cāzūlaruñ ulusu eytdi Mūsā nice kişidür eytdiler (11) bōrk ve bir kilīm egnine aldı ve n ‘alın ayağında ve ‘aşā (12) elindedür dédiler cāzū

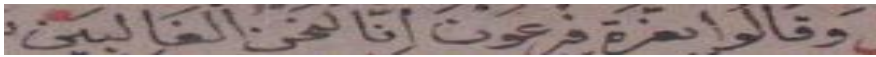
eytdi yā Mūsā Kavluhū Te‘ālā (13)

¹³⁰ya‘nī eytdi yā Mūsā

123b

(1) ilk sen mi birağursın yohsa biz birağalum andan Cebrā‘il geldi (2) eytdi yā Mūsā bular birağsunlar dédi Mūsā eytdi yā (3) Cebrā‘il ne görinür Cebrā‘il eytdi nesne görinmez ya‘nī (4) ümiz dutarın ki ĩmāna geleler zīrā Mūsāya merhamet (5) étdiler ki sen mi birağursın ya biz mi dédiler Mūsā eytdi (6) siz birağuñ andan ol cāzūlar anda cevap étdiler Kavluhū(7) Te‘ālā

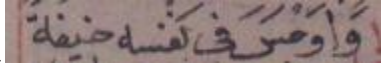
¹³¹ya‘nī (8)

eytdiler Fir‘avn ‘izzeti haqqı-çün bu gün Mūsāya biz gālibüz (9) çün birağdılar kuşlık vaqtı idi meydāna yayıldı (10) birbirine qarışdı mecmu’ı yılan çıyan oldı Mūsā (11) anı görüp qorqdı ki Benī İsrāilleruñ gönüllerine nesne (12) düşmeseydi Kavluhū

¹²⁹ Sihirbazlar Firavun’a geldiler; “Eğer üstün gelen biz olursak bize muhakkak bir ödül olmalıdır” dediler. (Araf 113)

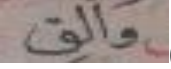
¹³⁰ “Sen mi atacaksın (asānı), yoksa (ilk) atan biz mi olalım?” (Araf 115)

¹³¹ Dediler ki: “Firavun’un üstün gücü adına, elbette üstün gelen biz olacağız.” (Şuara 44)

Te‘ālā (13)

 ¹³² emri érüşdi kim kórķma

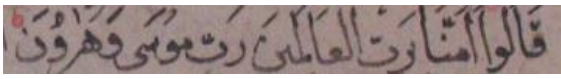
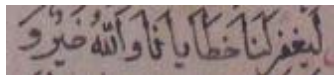
124a

(1) yā Mūsā ki senüñ elüñ üstündür Kavlühü Te‘ālā (2)

 ¹³³ bıraķķıl
elüñdeki (3) evvelde hünerin göstereñ ya‘nî ‘aşası hūyını bilürdi (4) çün bıraķķdı ‘asā yere girdi meydān içinde çıķdı (5) ejdehā oldu aķzın açdı ol dört yüz biñ (6) ipi yumrılardı yutdı bir loķma gibi andan yüzini Fir‘avna (7) dutdı Fir‘avn köşķden inüp sarāyına girdi ol vaķt (8) bildi ki Fir‘avn aķsaķımıñ andan ejdehā gelüp sarāya girdi (9) bir enegin sarāyuñ altına ķodı bir enegin saķfında ķodı (10) urdı kül gibi havāya dōķdı Fir‘avnuñ eceli vaķtıymıñ (11) ise helāk olurdı andan yüzini řaķa dutdı (12) her nereye irerse yudardı Mūsā kendü ‘aşasından kórķdı (13) emr oldu ki yā Mūsā dutģıl dedı çün Mūsā

124b

(1) çün ‘aşası dutdı ejdehā gerü ‘āsa oldu cāzūlar (2) eytdi ekin ulu işdür ki bugün bize oldu her ne gördilerse (3) ulularına and vėrdiler uluları eytdi ol (4) aķaķ hıç büyüdi mi nicedür eytdiler hemān bayağıdır (5) dediler uluları eytdi eylese Mūsā haķdır biz bātılız (6) ve ol cāzūlar bir oğurdan secde kılup eytdiler Kavlühü

Te‘ālā(7) ¹³⁴ eytdiler (8) biz ĩmān getürdük Mūsāy-ıla Hārūn Tañrısına dediler (9) andan Fir‘avn eytdi Mūsā Tañrısı size ne vėre cevāb (10) éytdiler ki Kavlühü Te‘ālā (11)

¹³² Mūsā birden içinde bir korku duydu. “Korkma!” dedik, “Üstün gelecek olan kesinlikle sensin. (Taha 67, 68)

¹³³ Sağ elindeki at da onların yaptıklarını yalayıp yutsun. (Taha 69)

¹³⁴ “Älemlerin rabbine, Mūsā ve Hārūn’un rabbine iman ettik” dediler. (Araf 121, 122)

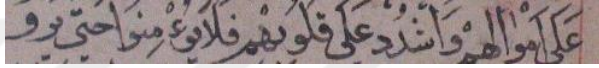
¹³⁵Tañrı yarlıgaya bizüm günāhlarumuzu andan Fir'avna (12) eytdiler sen bātılsın dēdiler andan Fir'avn kaçıyup (13) eytdi ben sizün ellerünüzi ayaklarıñuzu kesem ħurmā ağacında

125a

(1) aşam bunlar eytdiler ne dilerseñ ét biz qorqmazız dēdiler (2) andan Fir'avn buyurdı dutdılar kimün elin kesdiler (3) kimün ayağın kesdiler ħurmā ağacına aşdılar ol cāzūlar (4) tañla saħırleridi kuşlıgın mü 'mīnler oldılar (5) kuşlıkdan öyleye érince şehīd oldılar Mūsā anası (6) evine geldi elin götürüp du'ā kıldı ki

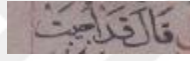

(7)

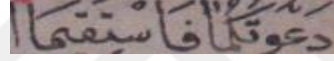

(8) ¹³⁶ya'nī bu zālīm çün īmāna gelmedi anuñ (9) mālını taşra saçgıl ve gönlini katı kılğıl īmāna gelmez (10) tā ki 'azābı elīm vérgil aña

Qavluhū Te'ālā

(11)

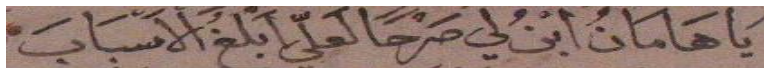
¹³⁷

andan Cebrā'il

geldi eytdi yā Mūsā (12) du'añı qabūl kıldum ammā daħı vaqt gelmedi tā kırk yıldan (13) soñra görsün dēdi qarşu Mūsā Fir'avna gelürdi

125b

(1) ve eydür ki dön gel īmāna gelgil yeri gögi yaradan Tañrıya (2) īmān getürgil dēdi bir gün Fir'avn Hāmāna eytdi (3)

¹³⁸

ya'nī (4) baña bir köşk

yap ki göge éruşsün Hāmān buyurdı (5) kiremīd bişürdiler bir yüksek yerde mināre yaptılar şöyle (6) yüce yaptılar ki taş ya kerpīç ya kiremīd ya kireç şunamazlar-ıdı (7) yél olur-ıdı Cebrā'il qanadı-y-ıla urdı (8) yere geçürdi dükeli isteyenleri bile helāk eyledi ol (9) qavmden hīç biri qalmadı rivāyetde gelür ki ol minārenün (10) gölgesi tañla güneş doqunsa mağribe düşer-ıdı ikündüyin (11) doqunsa gölgesi

¹³⁵ Hatalarımızdan (ve bize zorla yaptırdığın sihirden ötürü) bizi bağışlaması için rabbimize kesin olarak iman ettik. Hayırlı ve sürekli olan Allah'tır." (Taha 73)

¹³⁶ Ey rabbimiz! Artık onların servetlerini silip yok et, kalplerine sıkıntı ver; elem veren cezayı görmedikçe iman etmesinler de görsünler!" (Yunus 88)

¹³⁷ Allah şöyle buyurdu: "İkinizin de duası kabul edildi; doğruluktan ayrılmayın. (Yunus 89)

¹³⁸ "Ey Hāmān!" dedi, "Bana yüksek bir kule inşa et; belki bazı yollara, göklerin yollarına ulaşırım. (Mü'min 36)

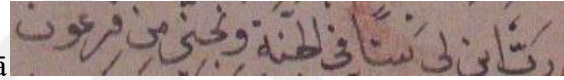
maşrığa dokunur-ıdı yigirmi yıldan soñra (12) Āsiye hatun başın darardı darağ elinden düşdi (13) nākes Fir'avn yere girsün dédi Fir'avnuñ bir kıızı

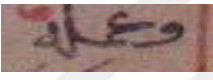
126a

(1) var-ıdı eşitdi eydür meger sen getürdün Mūsā Tañrısına (2) dédi Āsiye eytdi kırk yıldur müslümān olmuşum Tañrıya taparın (3) dédi ammā sırrum kimse bilmez meger Tañrı bilür dédi andan (4) āşikār oldı kız Fir'avna dédi Fir'avn hatunı getürdi (5) gel gérü baña dön saña bir altundan sarāy yapdurayın (6) dédi hatun eytdi hāşā ki Mūsā Tañrısından yüz dönmem (7) Tañrı baña uçmağda dahı yég ev vérür Fir'avn eytdi (8) 'azāb kılam dédi hatun eytdi ben senün 'azābuñdan (9) qorqmazın dédi andan Fir'avn buyurdi tonın çıkardılar (10) 'azāb étmege iletdiler çarmıha uralar

Qavluhū Te'ālā (11)

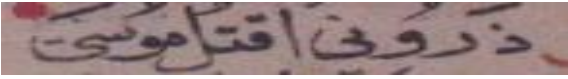
¹³⁹andan Āsiye eytdi Qavluhū (12) Te'ālā

(13) ¹⁴⁰ya'nī ilāhī benüm-çün uçmağda bir ev yap ve bir dahı

126b

(1) Fir'avndan ve dīninden qurtarıvér beni yā rabbī dédi ol (2) sā'at Tañrı anuñ gözini açdı çün hicāb götürildi (3) kendü köşkini uçmağda gördi 'azāb étmege érmedin Tañrı (4) anuñ cānını aldı qorqu üzre taşra bırağdılar cān yoğ-ıdı (5) kim anda girdi Mūsā bu kırk yılda dāim Fir'avnı da'vet (6) éderdi qarşu bir bile gelürdi fermān kılup amān dilerdi (7) çün ol bile giderdi gérü azardı imāna gelmez-ıdı (8) hikāyet-i meşhūrdur ki bir gün gérü gelüp da'vet étđi (9) Fir'avn kaçıdı eytdi

Qavluhū Te'ālā ¹⁴¹(10) ya'nī Fir'avn eytdi beni koñ ki Mūsāyı öldüreyin (11) qorqarım ki bu dīn érüşse Hağ Te'ālā emr étđi ol (12) arslanlar ki Fir'avnuñ sarāyı qapusında bağlu-y-ıdı bağlu bağıını (13) çüzüp Mūsā katına geldiler ki Mūsāya kimse ziyān degürmeye

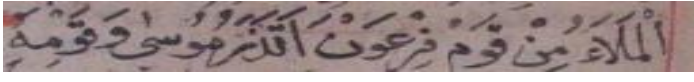
¹³⁹ Kazıklı Firavun'a? İşte bunların hepsi ülkelerinde azgınlık etmişlerdi. (Fecr 10, 11)

¹⁴⁰ "Rabbim!" demişti, "Yüce katında, cennette benim için bir ev yap; beni Firavun'dan ve yaptıklarından kurtar. (Tahrir 11)

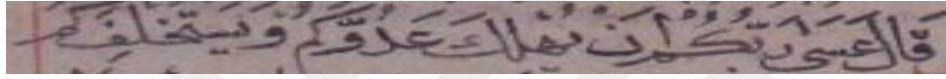
¹⁴¹ Bırakın beni de şu Mūsâ'yı öldüreyim! (Mü'min 26)

127a

(1) Fir'avn aşd tdi ki M s y  hel k de g rdi ki arslanlar (2) M s nu  atında dururlar Fir'avn ordı ki iler  gele adı (3) sar ya girdi geldiler aber v rdiler ki Ben  İsr iller aıldı (4) oraruz ki d n m ze ziy n r şdireler avluh 

Te' l  (5) ¹⁴²

eytdiler (6) bularu  o lanlarını  ld rel m  remes nler erlerin 'avratlarından (7) ayıralum kim d lleri artmasun Şimdi biz  hir z (8) bunlar ma rdur biz cebb ruz bunlar mecb rdur ve biz y rl y z (9) bular ar blerd r bular bu an Őıkda idi M s  avmi gel p (10) M s ya Őik yet ıldılar ki sen gelmedin bize 'az b ılmazlardı (11) Şimdi ki sen geld   bizi incid rler d di M s  cev b v rdi ki (12) avluh  Te' l 

 (13)

 ¹⁴³andan M s  eytdi y  avm m Şabr d   Ta rı

¹⁴² Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: "(Seni ve tanrılarını bırakıp yery z nde bozgunculuk ıkar nlar diye) mi M s 'y  ve kavmini serbest bırakacaksın? (Araf 127)

¹⁴³ "Umulur ki rabbiniz d Őmanınızı hel k eder ve (nasıl hareket edece inizi g rmesi i in onların yerine) sizi yery z ne h kim kılar" dedi. (Araf 129)

DİZİN

Arapça ve Farsça tamlamalar, ikilemeler, deyim ve atasözleri, deyimleşmiş birleşik fiiller, madde başı olarak dizinlenmiştir. Birleşik fiil çekimi ilgili zaman çekiminin hemen altında sıralanmıştır. Birleşik fiiller, maddenin en altında yer almaktadır. Dizin içerisinde aşağıdaki ek sırası sistemi uygulanmıştır:

İSİM	FIİL
Yalın	Olumlu Fiil Çekimi
Yalın + edatlar	Emir Çekimi
Yalın + yardımcı fiiller	Görülen Geçmiş Zaman
Yalın + Soru	Öğrenilen Geçmiş Zaman
İlgi Hâli	Geniş Zaman
Yükleme Hâli	Gelecek Zaman
Yaklaşma Hâli	Şimdiki Zaman
Bulunma Hâli	Şart Çekimi
Ayrılma Hâli	İstek Çekimi
Vasıta Hâli	Gereklilik Çekimi
Eşitlik Hâli	Zarf fiiller
Yön Gösterme Hâli	Sıfat fiiller
İsim Bildirme Çekimleri	Fiil isimleri
(Olumlu-Olumsuz)	Olumsuz Fiil Çekimi (Kendi
İyelik Şekilleri (Kendi İçinde	İçinde Yukarıdaki Sıra)
Yukarıdaki Sıra)	
Çokluk Şekilleri (Kendi İçinde Yukarıdaki Sıra)	

Özel adlar, Özel Adlar Dizini başlığı altında ayrıca listelenmiştir.

A**‘aceb** [Ar.] *acaba*

‘a. 109b/4

‘acebe kalmak: hayretler içinde kalmak

‘a.+e kaldı 109b/4

‘aceble- [Ar.] *şaşırmak*

‘a.- di 69a/1

‘a. -r 69a/3

acı *acı*

a.+(y)-ıdı 79b/2

acıķ - *acıkmaq*

a.- dum 88b/5

‘āciz *gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük*

‘a. 87b/11

‘a. oldu 70b/11

aç - *bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek*

a.- ğıl 119a/8

a.- dı 66b/8, 83a/12, 92b/5, 95b/1, 108b/8, 124a/5, 126b/2

a.- mış 71b/11

a.- dılar 71a/4, 91b/2, 109b/5

a.-up 94a/11

a.- maķ 84b/11

a.- madum 73b/1

aç *tok karşıtı*

a. 112b/2

a.+-ından 115b/5

a.+ -ıdı 68a/1, 68a/7, 88b/5, 89a/5

açıl - *açılmak*

a.- sun 77a/2

a.- dı 63b/9, 71a/9, 71a/12, 80b/10, 100a/5, 102a/2, 113a/3

a.- urdı 84b/12

açuk *açık*

a. 107b/8, 123a/3

ad *isim*

a.+ ı 72b/6, 72b/7, 68b/6, 68b/7, 68b/10, 69b/8, 72b/10, 72b/11, 74a/12, 74a/13, 74b/4, 74b/5, 75a/5, 75a/6, 75a/7, 79b/7, 82b/9, 93a/8, 97b/12, 104a/12, 104b/3, 107b/2, 107b/3, 107b/4, 104a/8

a.+ ı-y-ıla 68b/3

a.+ ların 89b/9

ādem [Ar.] *insan, insanoğlu,**adam*

ā. 65a/10, 73b/11, 92a/8, 95b/1, 109b/1, 114a/4, 118b/11

ā.+ üñ 95b/1

ā.+ e 87a/6

ā.+ de 86a/2

ā.+ lerdür 67b/5

ā.+ lerin 94b/11

‘**adet** [Ar.] *görenek*

ā. 93a/3

adım *adım*

a.+ da 116b/10

adlu *adlı*

a. 68b/3

ağaç *ağaç*

a. 69a/7, 107a/1, 107a/4,
107a/5, 112b/2, 112b/11, 116b/12,
116b/13, 117a/11, 117b/13, 124b/4

a.+ ı 117b/7

a.+a 116b/11

a.+ --ıdı 123a/3

a. + ına 125a/3

a.+ ında 124b/13

a.+ larına 64b/12

a. + lar 104b/7

ağar - *ağarmak, beyazlaşmak*

a.- dı 95a/12

ağır *değeri çok olan,
gösterişli*

a. 81a/6

ağır *ağırlık*

a.+ ı 82b/12

ağırla - *konuğa saygı
göstererek onun her türlü rahatını,
gereksinimini sağlamak, ikram etmek*

a.- dı 67b/7

a. + rın 91a/1

ağız *ağız*

a. 94a/7

a.+ ın 108b/4, 108b/11

a. + ı 121b/13

a.+ ına 78a/13, 79b/12, 105a/8,
105b/10, 110b/12, 112a/6, 124a/5,

ağla - *ağlamak*

a.- dı 74a/4, 77b/5, 80b/3,
90a/11, 90a/12, 92a/8, 95b/5, 108b/5

zār-zār a.- dı 89b/12

a.- dı 97b/11, 70b/13

a. +dılar 94a/12, 97a/7

a.- dum 103b/7, 103b/8

a.- duñ 74a/6, 103b/6

a.- rdı 80b/6, 83a/5

a.- rsın 97b/6

a.- mağdan 75b/3, 96b/11,

92b/11

a.- yu 79a/3, 79a/12

ağlaş - *birlikte ağlamak*

a.- dılar 95b/6, 102a/1

ağlat - *ağlamasına yol açmak*

a.- dılar 108a/4

ağrı *vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı*

a.+ sı 116a/12, 116a/13,
108a/12

ağşam *akşam*

a. 100b/1

ağu *zehir*

a. 86b/9

‘ahd [Ar.] *bir şeyi yapmak için verilen söz*

‘a. etmiş 67a/13

āhir [Ar.] *son*

a. 73b/11, 82b/5, 83a/13,
104a/13

a.+ e 73a/1, 113a/9

a.+ inde 68a/13

āhiret [Ar.] *ahiret*

a. 104a/10

a.+ e 73b/3, 74a/13, 104a/6

a.+ de 102b/3, 103b/6, 103b/8

aḥı [Ar.] *dost, arkadaş*

a.+ sın 90b/5

aḥşam *akşam*

a. 121b/2

a.+ dan 119a/6

a.+ın 79a/2

aḥ *beyaz*

a. 63b/1, 79b/4, 106b/1,
106b/2, 116a/4, 116a/6, 118a/3

aḥ - *akmak*

a.- ğıl 106a/12

a.- dı 106a/11, 106a/13, 106b/1

106b/2

a.- ardı 106b/9, 106b/11,

106b/12 109a/7

a.+ardı 106b/13

a.+an 109a/12

a. + maz 105a/12

aḥçe *akçe, para*

a. 108a/2

‘aḥıl [Ar.] *akıl*

‘a. + ı 72a/10, 92b/8, 103b/11,
110b/9 110b/11

aḥıt- *akıtmak*

a. 105a/13

aḥsaḥ *aksayan, hafifçe*

topallayan

a.+ ı-mış 124a/8

al - almak

a. 115b/3

a.- ğıl 113b/11

a.- sun 75a/11, 75a/13

a.- uñ 91a/3, 99a/4

a.- dı 65b/12, 67b/5, 69a/7,

71a/3, 82b/9, 82b/12, 84a/12,

93b/995b/4, 95b/8, 96b/9 106a/10,

109a/7, 110a/2, 110b/6, 111a/1,

113a/7, 114a/9, 115b/4, 119b/4,

123a/11, 126b/4

a.- dılar 70a/2, 77b/3, 89a/12,

89b/8, 122b/7

a.- duñ 96a/1

a.- mış 96a/2

a.- ur 82a/9, 104b/12, 110a/8

a.- urlardı 89a/13

a. - ursavuz 91b/5

a.- uruz 80a/8

a.- up 70a/9, 75a/2, 77a/13,

79b/8, 88b/9 89a/10, 91b/2, 109a/4,

110b/3, 113a/7, 114a/7

a.- mağa 75a/2, 88b/9, 88b/11,

95b/10

a.- mağda 115a/1

a. + mağa 65b/13

a. + madı 90b/12, 110a/4,

110a/6

a.- mağıl 97b/12

a.- maz-ıdı 69b/10

a.-ı vérir-idi 64a/11

a.- ı kodı 111a/4

a.-ı koduñ 96b/12

a.-ı korsam 94b/3

a.-ı koyam 92b/11

a.-ı koya-y-ıdı 93a/5

‘ālem [Ar.] *dünya, cihan*

‘a. 65a/8, 83a/6, 101a/3,

101a/4 104a/5, 121b/8

‘a.+ in 119a/3, 124b/7

‘a.+ e 89b/2

‘a.+ de 81a/2, 81a/3

‘a.+ inde 101a/5

‘a.+ leri 117a/5

‘aleyke [Ar.] *senin üzerine, sana*

‘a. al- 65b/12, 67b/5, 70a/1,

75b/9, 95b/8, 113a/7

alıcı *satın almak isteyen kimse*

a. 80a/6

alın *alın*

a.+ ında 88b/13, 89a/9

alt *alt*

a. 72a/3

a.+ ına 78b/3, 107a/6, 109a/8,

a. + ında 101a/4, 122a/3124a/9

a.+ ından 92a/12

altı *altı (6)*

a. 69a/11, 122b/2, 122b/7	109a/7, 109b/12, 111a/13, 114b/2,
a. 82a/12	114b/8, 116b/11, 117b/7, 118a/4,
	118b/7, 118b/9, 118b/11, 125a/12,
	126a/3
altun <i>altın</i>	
a. 75a/1, 80a/7, 81a/6, 81a/8,	
81a/10, 82b/1, 89a/11, 90b/4, 93a/2,	añ- <i>anmak, hatırlamak</i>
106b/10, 106b/11, 110b/2, 110b/10,	a.- a 121a/4
115a/1	a.- asın 87a/4
a. eyledi 82b/2	
a.+ ı 110b/3	ana <i>anne</i>
a.+ ıla 64a/7	a. 89b/5, 107a/11, 107a/12,
a. + a 110b/1, 114b/13	107a/13, 107b/5, 107b/10, 109b/9,
a.+ dan 93a/6, 126a/5	110a/9, 110a/13, 119b/1
a.+ dan 82b/11	a.+ dan 74b/4
a. + lar 81a/8	a.+ ları 65a/8
	a.+ sı 108a/4, 108b/1, 108b/9,
amān [Ar.] <i>yardım istenildiğini</i>	109a/2, 109a/5, 119a/6, 119b/1,
<i>anlatan söz</i>	121a/6,
a. 111b/2, 126b/6	125a/5, 108b/5, 110b/1, 122b/2,
	a. + sına 110a/8, 119a/8
‘amel [Ar.] <i>amel, iş</i>	a. + sında 108b/1
‘a.+ inden 73a/10	a. + sını 108a/4
‘a.+ ümden 73b/2	a. + sınıñ 108a/12
	a. + sı-y-ıla 111b/3
āmin [Ar.] <i>“Allah kabul etsin”</i>	
<i>anlamında dua sonunda kullanılan söz</i>	anbar <i>ambar</i>
ā. 103a/4	a. + lar 88b/1
	a.+ larında 103b/12
ammā [Ar.] <i>ama, fakat.</i>	
a. 63b/1, 72b/4, 75b/4, 79a/6,	ancağ <i>ama, fakat</i>
79b/5, 87a/3, 93b/2, 94a/2, 94b/12,	a. 87b/3, 120b/13
95a/6, 96b/6, 97a/4, 97a/10, 103a/9,	and <i>yemin</i>

a. 91b/9, 95a/8, 124b/3

a.+ içdiler 90a/13

a.+ içüp 98b/8

a.+içüpdürüz 94a/11

a.+vérdi 101b/9

a.+ ı 91b/10

a. 90a/13, 98b/8

arpa *arpa*

a. 112b/5, 119a/10

arslan *arslan*

a. 120a/3, 120a/8

a.+ lar 120a/4, 126b/12, 127a/1

a.+ lardan 120a/6

ara *ara*

a.+ya 64a/2, 114a/10

a. + sina 102a/11

a.+ sında 82a/13, 116b/3

arşün *arşın*

a. 72b/8, 72b/9, 104b/10

a. + dı 88b/12, 88b/13

ara - *aramak*

a. + dı 93b/9

a.- dılar 85b/9, 93a/9, 108a/8

ard *arka, son*

a. 103a/11

a.+ ınca 77b/2, 83b/4, 83b/9,

93b/8, 106a/11

a.+ ından, 68a/8, 69a/6, 85b/8,

85b/10

a. + ına 85a/1, 103a/9

a.+ıradan 85a/2

aralık *ara*

a.+ da 116b/1

arı- *yorgun olmak*

a.-miş 112b/2

art - *çoğalmak*

a.- dı 97b/13

a. + a 103b/11

a.- masun 127a/7

arka *arka*

a. 118b/2

a.+ sina 84b/7, 95b/4

a.+ sında 65a/8

a.+ sını 74b/8

a. + sından 107b/5

a. + sın 94b/12, 95a/1, 95a/2,

112b/6

artuk *başka*

a. 90b/11, 91b/5, 102b/2,

105a/11, 105b/1, 119a/3, 119a/5

a. kılavuz 115a/4

artur - *çoğaltmak*

a.- dı 82b/5

a.- sa 82b/4	a' . + m 119b/10
	a' .+ mdur 117b/2
arturış - <i>karşılıklı arttırmak</i>	a' .+ ñ 117a/6
a.+ dı 82b/3	a' .+ ñı 117b/13
	a' .+ sı 116b/13, 124a/3, 124b/1
aruk <i>zayıf, cılız</i>	a' .+ sın 114a/12
a. 88a/7	a' .+ sından 124a/12
'arz [Ar.] <i>sunma</i>	'āsī [Ar.] <i>isyankâr, başkaldıran</i>
'a. 84a/1	'a. 105b/12, 106a/3
'a.+ éderler 110a/12	'a. ola 106a/7
'a.+ etdi 84a/1	
'a.+ kıldı 101a/2	aşıl [Ar.] <i>köken</i>
	a.+ ından 69a/5
ārzū [Far.] <i>arzu, istek</i>	a.+ ındandur 74b/2
a.+ ñ 121b/1	a.+ ıdur 88b/10
a.+ sı 107b/6	a.+ ından 74b/8
	a.+ iñuz 94a/3, 95a/3
aş - <i>bir kimseyi boğazından ip vb. geçirip sallandırarak öldürmek, idam etmek</i>	aş <i>yemek</i>
a. + dılar 125a/3	a. 68a/2, 68a/3, 68a/11, 68b/5,
a.- alar 87a/13	89b/1
a. + am 125a/1	a.+ ların 80a/12
'ašā [Ar.] <i>baston</i>	aşağa <i>aşağı</i>
a' . 82b/13, 109b/9, 113b/11,	a. 68a/2, 68b/5, 72a/3, 78b/8,
113b/13, 114a/2, 124a/4, 127a/12,	78b/9, 117a/1
117a/12, 122a/7, 123a/11, 124b/1	a. édüp 68a/6
a' .+ yı 113b/13, 114a/3,	a. kıldılar 82a/3
114a/4, 117a/7, 121b/10	
a' .+ dan 118a/4, 119a/5	'āşık [Ar.] <i>âşık</i>
	'a. 85b/12, 86a/4

‘a. ola 86a/3	a.+ larına 76b/13, 91a/8
‘a. oldu 83a/8, 103a/8	a.+ m 73b/5, 92b/11, 113a/1
	a.+ ma 99a/3
aşikār [Far.] <i>açık, apaçık</i>	a.+ muñ 99a/5
a. 126a/4	a.+ muz 70a/3, 76b/1, 76b/5,
a. étmedi 94a/2	77b/8, 90a/8, 90a/11, 94a/10, 96b/6,
	96b/8, 100a/9, 112a/11,
	112a/13
‘aşk [Ar.] <i>aşk</i>	a.+ muza 95a/9
‘.a+ ı 83a/11	a. + muzuñ 94b/7
at - <i>atmak</i>	a.+ ñ 70a/4, 97b/2, 101a/1
a.- ğıl 113a/4	a. + ña 101a/2, 116a/7
a.- dı 78a/7, 96b/7, 109a/6,	a.+ ñuz 90b/10
117a/7	a.+ ñuza 95a/5
a.- dılarsa 97a/13	a.+ ñuzı 97a/13
a.- ardı 113a/5	a.+ sı 73a/3, 76a/4, 75b/12,
a.-ıcağ 99a/7	76a/11, 76b/10, 77a/12, 79a/7, 80b/2,
a.- mağa 78a/13	84b/5, 89a/7, 92a/6, 92b/10,
	97a/5, 109a/9
at <i>at</i>	a.+ sına 75b/13, 76a/9, 101a/7,
a. 101b/10	103b/5, 108a/2
a.+ dan 101b/10, 101b/9,	a. + sıyıla 101b/8
101b/12, 105b/4	
a.+ ına 106a/10	atalık <i>babalık</i>
	a. 101b/12
ata <i>baba</i>	
a. 76a/2, 76b/13, 79a/3, 80b/3,	atlan - <i>atlama işi yapılmak</i>
89b/5, 91b/4, 95a/6, 101b/11,	a.- sun 122b/11
102a/8, 107b/5, 108a/2	
a. + sını 101a/11, 101b/9,	atlu <i>atlı</i>
108a/4	a. 105b/2, 105b/3, 122b/11
a.+ ları 65a/8, 79a/2	avādānlıġ <i>bir işi yapmak,</i>

*bir aracı onarmak için kullanılan alet
takımı*

a.+ ı 109a/3

āvāz [Far.] *yüksek ses, nara*

a. 64a/13, 65a/11, 65a/13

90b/5, 117a/3

a.+ ı 74b/9, 94b/13, 95a/2

a.+ ıyıla 114b/9

a. + ıdur 103a/13

‘avrat [Ar.] *eş, kadın*

‘a. 70a/11, 71a/3, 86a/1,
107b/13

‘a.+ ın 116a/9

‘a.+ ına 70a/10, 107b/1

‘a.+ a 107b/6

‘a.+ ıyam 102b/10

‘a.+ ları 86a/7

‘a.+ larından 127a/6

ay 1.dünya'nın uydusu olan gök
cismi

a. 76a/3, 76a/10, 108a/5,
122b/3

2. yılın on iki bölümünden her
biri

a. + da 110b/2, 110b/3, 122b/7

a. + uñ 79b/12

ayak ayak

a. 77b/5, 111b/12, 122a/3

a.+ a 116b/13

a.+ ı 111b/11, 111b/11, 117b/9,

117b/9, 121b/11

a.+ ın 125a/3

a. + ına 80a/12, 105b/5

a. + ında 123a/11

a.+ ından 117a/6

a.+ ları 77b/5

a.+ larıñuzı 124b/13

a. + uma 76a/10, 80b/5

‘ayāl [Ar.] *bir kimsenin geçindirmek
zorunda olduğu kimseler, kadın, eş,
çocuk*

‘a. 68b/13

‘a.+ dan 67a/12

‘a.+ ımı 108b/6

‘a.+ ların 89b/1

‘a.+ larumuz 65b/2

ayaklı *ayaklı*

a. 121b/11

aydınlık *bir yeri aydınlatan güç,
ışık*

a. 71b/13

āyāt [Ar.] Kur'an surelerini
oluşturan kısımlardan her biri

ā.+ dur 75b/7

ayır - bölmek, birbirinden

uzaklaştırmak

a.- alum 127a/7

aynü'ş – şems [Ar.] *güneşin kendisi*

a.- 106b/9

ayrıl - bir yerden, bir
kimseden, bir şeyden uzaklaşmak

a.- dı 100b/11

a.- alı 92b/4

a. + maklık 102b/7

a. + mayalar 91b/10

ayru ayrı

a. 75b/2, 118a/4

a. + dur 101b/11

ayruğ *başka*

a. 97b/4, 97b/12, 103b/7,
106a/2, 114b/4, 122a/11

a. + ın 115b/9

a. + ına 121a/11

az - *şaşırmak, taşkınlıkta ileri
gitmek*

a.- dılar 80b/8

a. + duñ 119a/2

a.- ardı 126b/7

a.- sam 113a/4

az *çok karşıtı*

a. 88b/7

‘azā [Ar.] *organ*

‘a.+ sını 84a/9 ‘.

‘azāb [Ar.] *büyük sıkıntı, eziyet*

‘a. 85a/8, 115b/1, 115b/3,

‘a. étmege 126a/10, 126b/3

‘a. kılam 126a/8

‘a. kılmazlardı 127a/10

‘a.+ dan 69b/11

‘a.+ ı 125a/10

‘a.+ ına 72a/11

‘a. + uñdan 126a/8

azdur - *azdırmak*

a.- alar 103b/9

azık *yiyecek*

a. 89b/3

azın azın *azar azar*

a. 117b/6

‘azīz [Ar.] 1. *değerli,*

‘a. kılmaya 83a/7

‘a. kılduğın 83a/6

2. *Hız. Yusuf zamanında*

Firavun’dan sonraki en önemli makam

‘a. 92b/3, 94a/9, 98a/13

‘a.+ i 89b/2, 96b/5, 97a/9,

100b/4

‘a.+ inden 97a/11

‘a. + ine 96b/2	b.- dı 70b/6, 79b/9, 95b/2
	b.- yasın 83b/4
‘azīzrak [Ar.] <i>daha aziz</i>	
‘a.+dur 115a/13	bağlu <i>bağlı</i>
	b. 84b/10, 99a/9, 126b/12
B	b.+ dur 71b/2
	b. + y-ıdı 126b/12
bāb [Ar.] <i>kapı</i>	
istikbālū’l- b. 84b/11	bahā [Far.] <i>değer</i>
	b.+ sı 68a/12, 85a/5
baba <i>çocuğu olan erkek</i>	b.+ sın 68a/11
b. 73a/9, 77a/13, 91a/8,	
103b/5, 112b/8, 113a/11	bahālu <i>pahalı</i>
	b. 81a/6
bağ <i>her türlü düğüm</i>	bağ - bakmak
b.+ ın 118b/1	b. 120b/6
b.+ ını 126b/12	b.- dı 68a/2, 68a/10, 72a/9,
	92a/12, 101b/6, 111b/13, 116b/6
bağır <i>göğüs</i>	b.- dılar 89a/1
b.+ ına 77a/13	b.- ardı 68a/8, 77b/3, 92a/8,
	96a/9098a/5, 104a/2
bağışla - affetmek, bağışlamak	b.- ardı 72a/7, 71b/13, 103a/9
b. 98b/10	b.-sa 103b/10
b.- gıl 97a/1	b. + a 76b/5
b.- dı 74a/6, 80b/10, 82b/12	b.- mağa 72a/11
b.- dum 99a/1	b.- mañ 71b/5
b.- ya 82b/10	b.- maz-ıdı 68a/6
bağī [Ar.] <i>isyan</i>	bāķī [Ar.] <i>sürekli, kalıcı</i>
b. 75b/2	b. 73b/3
bağla - kilitlemek, düğümlemek	
b. 83b/4	bakın - çevreye göz

gezdirmek

b.- dı 115b/8

b.+ ın 82a/10, 84b/6

b.+ ından 84b/8

b.+ larından 84b/8

balıcağ *küçük balık*

b.+ lar 95b/6

baş- *bir şeyi üzerine kuvvet vererek
itmek*

b. + dı 77a/13

balık *suda yaşayan hayvan*

b. 81a/13

b.+ a 81b/2, 81b/4

b.+ dan 78b/9

b.+ lar 81b/3, 90a/12, 115b/9

baş *kafa*

b. 64a/1, 88a/8, 88a/9, 89a/3

b.+ dan 116b/13

b. + um 87a/10

b.+ ı 72a/3, 111a/6

b.+ ın 66a/13, 92b/7

b.+ ın 68a/6, 77a/12, 125b/12

b.+ ına 66b/9, 81b/6, 89b/11,

95b/2, 97a/6

b.+ ındaki 88a/8

b.+ ından 88b/1

b. + ını 121b/12

b.+ ınıza 99a/1

b. + ını 79b/7

b.+ ların 72a/3, 82a/3

b.+ sız 66b/8

b.+ ını 68a/1

bālīg [Ar.] *ergen*

b. 83a/9

baña *bana*

b. 63b/12, 68a/10, 70a/9,

73b/5, 76a/3, 78a/9, 78a/13, 79a/13,

79b/1, 82a/5, 85a/9, 96b/2, 97a/1,

97a/4, 101a/11, 101b/7, 102a/9,

102b/1, 105a/9, 105b/8, 105b/12,

109a/4, 118b/1, 118b/2, 119b/5,

119b/10, 120b/9, 120b/11, 121a/8,

121b/6, 125b/4, 126a/5, 126a/7

bāri *hiç olmazsa*

b. 108b/7

bark *ev, konut*

b. + uñ 71b/1, 115b/3

başag arpa, buğday, yulaf vb.

ekinlerin tanelerini taşıyan kılçıklı başı

b.+ ı-y-ıla 88b/1

başla - *başlamak*

b.- dılar 76b/2

barmağ *parmak*

b.- yalum 75b/3	b.+ da 82a/12
başlu başlı b. 66b/9	bed-fi'illü <i>fena, çirkin işler yapan, kötü huylu</i> b.+lerdür 70a/7
başsız başsız b. 66b/8	bedevi <i>çöl ve vahalarda develeriyle birlikte konar göçer olarak yaşayan Araplara verilen ad</i> b. 89b/7
bâtl inançlar bakımından gerçek olmayan b. 105b/7 b. + sın 124b/12 b.+ uz 124b/5	bedürüsti [Far.] <i>doğruluk üzerine</i> b.+ sen 64b/4
batur - <i>batırmak</i> b.- ğıl 67b/3 b.- avuz 68b/5	beg 1. <i>küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı</i> b.+ üñ 86b/6 b. + i 75b/2 b.+ ler 92a/4 b.+ leri 101b/4 2. sert, sıkı b. 87b/4
bayağı normal, adet üzere olan b. 103a/2 b.+ dur 124b/4	beglik beylik b. 76a/11
bayık şüphesiz, kesin, açık, belli b.+ dur 115b/1	beğār <i>hiç evlenmemiş</i> b.+ uñ 84a/5
baylık <i>zenginlik</i> b.+ (ğ)um 102b/11	beke - bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak
bayram dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün b. 122a/13 b.+ a 122b/2	
bāzergān <i>bezirgan, tacir</i>	

b. 114a/8	66a/4, 66b/3, 67b/6, 68b/2, 69a/13,
b.- di 69b/11, 110a/13	70b/10, 73b/8, 74a/1, 75b/7, 77b/7,
b.-diler 77b/12	82b/5, 84a/3, 86b/4, 86b/12, 87a/10,
b.- yevüz 91a/10, 95a/7	91a/12, 92b/3, 92b/10, 94b/2, 95b/9,
bekleyici <i>bekleyen kişi, nöbetçi</i>	96a/6, 98b/4, 99a/1, 99a/4, 100a/5,
b.+ lerdenüz 77a/4	100a/6, 102b/10, 103a/13, 105a/7,
bel <i>insan bedeninde</i>	105a/10, 105b/7, 105b/8, 106a/1,
<i>göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında</i>	108b/2, 108b/6, 110a/7, 111b/8,
<i>daralmış bölüm</i>	113a/4, 113b/6, 117a/5, 120b/6,
b.+ inde 93b/10	120b/11, 121b/1 122b/4, 124b/13,
b.+ indedür 107a/13	126a/8
b.+ ine 93b/7, 95b/2	b.+ üm 64b/3, 65a/4, 70b/4,
belā [Ar.] <i>büyük zarar ve sıkıntıya yol</i>	70b/7, 70b/9, 73a/6, 73b/6, 75a/13,
<i>açan olay</i>	80b/4, 82b/6, 83b/11, 85a/11, 93b/5,
b. 97a/12	93b/6, 94a/5, 102a/11, 102b/3, 102b/8,
b.+ dur 86a/4	105b/9, 105b/11, 106a/3, 106b/6,
b. + lar 96b/6	110b/8, 118b/1, 121a/5, 122b/4
b.+ ya 86a/4	b.+ üm-ile 70a/10, 92b/2,
belī [Ar.] <i>evet</i>	102a/10, 119b/6, 119b/8
b. 66a/10	b.+ üm-çün 103b/6, 126a/13
belür - <i>belirmek</i>	b.+ i 86b/3, 87a/3, 91b/4,
b.- di 71b/13	96b/10, 99b/5, 77b/7, 101a/8, 111a/12,
beltek <i>tutuk, titrek konuşma</i>	111b/13, 113b/10, 116a/13, 126b/1,
b. 111a/1	126b/10
ben <i>ben</i>	b. + de 105a/11, 106a/5
b. 65a/4, 65b/12, 65b/13,	b.+ den 65a/6, 68b/2, 68b/13,
benlū <i>benli</i>	96b/9
b. 122a/1	beñze- <i>benzemek</i>

b.-r 79b/13	b. 103a/5, 103b/9
beraber <i>birlikte, eşit, bir</i>	
b. 98a/8, 101a/10, 114a/4	beşir <i>müjde</i>
	b. 99b/13, 100a/3
berekāt [Ar.] <i>bolluk</i>	
b. 69a/4, 69a/5	beşik <i>beşik</i>
b.+ ında 79b/3	b.+ de 71b/10
	beşinci <i>beş rakamının sıra</i>
berdār [Ar.] <i>asılmış</i>	<i>sıfatı</i>
b. kıldı 87b/5	b. 64a/10, 114b/4
berkit - <i>sağlamlaştırmak</i>	beyān [Ar.] <i>bildirme</i>
b.- di 83b/10, 83b/13, 108b/4	b. étdiler 113b/1
b.- diler 104b/11	
berü <i>beri</i>	beyin <i>beyin</i>
b. 65a/1, 67a/1, 68a/5, 71b/5, 84a/2, 106b/1	b.+ üñi 87a/13
besle - <i>beslemek</i>	bez [Ar.] <i>bez</i>
b.- düm 120b/6	b. 117a/1
b.- yen 117a/5	beze - <i>süslemek</i>
beslen - <i>beslenmek</i>	b.- di 101a/3, 105a/3
b.- miş 63b/3	b.- diler 81a/7, 81a/9, 81b/6, 101a/3
beş <i>beş</i>	b. – miş 67b/9
b. 64a/8, 69b/6, 78a/11, 78b/2, 78b/11, 93a/7, 114b/2	bezet - <i>süsletmek</i>
	b.- miş 67b/10
beşer <i>insan</i>	bıçak <i>bıçak</i>
	b. 86a/8, 96b/8
	b.+ a 97b/2

bıñar *pınar*

b.+ dan 106b/11

b.+ lar 106b/9

b.+ larda 106b/10

b.- eyin 86b/5

b.- gil 96b/5, 115a/11

b.- üñ 73a/7, 87b/10

b.- di 85b/10, 88a/2, 89a/7,

92b/6, 94a/1, 124a/8

bıraķ - *bırakmak*

b. 117a/6

b.- ğıl 108b/11, 124a/2

b. +(ğ) uñ 123b/6

b.- sunlar 123b/2

b.- dı 78b/6, 79b/9, 108b/3,

117a/7, 121b/10, 124a/4

b.- dı 72a/4

b.- dılar 77b/4, 79a/2, 79a/7,

80b/4, 123b/9, 126b/4

b.- (ğ)ursın 123b/1, 123b/5

b.- sa 117b/7

b.- (ğ)alum 76b/5, 123b/1

b.- ıcaķ 99a/8

b.- mağa 76b/11

b.- diler 70b/11, 80b/7, 94b/5

b.- dise 95a/11

b.- ür 88a/1, 124a/3, 126a/3

b.-ürin 110a/7

b.- ürlerdi 66a/8

b.- ür misiz 98a/10

b.- ürseñiz 122b/5

b.- ürsin 64b/4, 105b/8, 118b/4

b.-ürsiz 94b/6, 94a/3

b.- esiz 91a/3

b.- düğüm 100a/6

b.- mekte 87b/11

b.- mesünler 92b/9

b.- medi 108b/1

b.- emedi 108a/6, 116b/4

b.- emedüm 65b/12

b.- emedin 118b/7

b.- mez 87b/3, 98a/11,

110b/13, 126a/3

b.- mezdük 95a/7

b.- mezin 67b/7, 76a/12,

105a/10

b.- meziz 87b/13

b.- mezler 92a/7

b.- mezsiz 100a/6

b.- meyince 108a/9

bızağu *yeni doğmuş, ana**sütüyle beslenen sığır yavrusu*

b. 67b/8

b.+ yı 67b/12, 67b/13

bıl - *bir şeyi anlamış veya öğrenmiş**bulunmak*

b. 111a/11

bildür -	<i>bildirmek</i>	varlığı belirsiz olarak gösteren sayı
b.- di 102b/1		b. 63b/6, 63b/11, 63b/12,
b.- diler 89a/7		64a/1, 64a/3, 64a/4, 64a/5, 65b/11,
b.- medi 90a/2		66a/2, 66a/7, 66b/11, 66b/12, 67b/1,
		67b/8, 68a/3, 68b/7, 68b/10, 68b/12,
bile	<i>birlikte, beraber</i>	69a/12, 69b/8, 71a/7, 71b/1, 72a/5,
b. 69b/1, 71b/8, 72b/4, 77a/2,		72b/7, 72b/9, 72b/13, 74b/4, 74b/5,
77b/1, 77b/2, 86b/10, 89b/4, 90a/12,		74b/7, 74b/8, 74b/13, 75a/5, 75a/7,
93a/2, 95b/12, 97a/7, 99a/8, 102b/10,		76a/3, 76a/10, 76b/1, 77a/9, 78a/1,
119b/8, 120a/5, 125b/8, 126b/6,		78b/3, 79a/6, 79b/4, 79b/12, 80b/4,
126b/7		80b/13, 81a/2, 81a/13, 81b/3, 82a/8,
		82a/10, 83a/12, 83a/13, 83b/7, 84a/9,
bin -	yüksek bir şeyin veya bir	84a/10, 84b/1, , 84b/4, 84b/6, 85a/13,
hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını		86a/10, 86b/4, 86b/6, 86b/11, 87a/6,
sallandırarak oturmak		88a/1, 88b/8, 89b/6, 90a/7, 90b/3,
b.- gil 63b/13		90b/4, 90b/7, 91a/4, 92a/1, 93a/6,
b.- di 64a/1, 106a/10		93a/7, 93b/4, 93b/6, 94a/3, 94b/9,
b.- diler 81b/7		94b/10, 94b/12, 96b/1, 97b/5, 97b/6,
b.- üp 63b/10		97b/13, 98a/2, 98a/5, 98a/7, 99b/13,
		100b/11, 100b/13, 104a/1, 104a/5,
biñ	bin	104a/8, 104a/11, 104b/3, 104b/9,
b. 69a/5, 74a/7078a/11, 78b/2,		104b/11, 104b/13, 105a/4, 105b/1,
78b/11, 79b/7, 81a/5, 81a/7, 82a/12,		105b/4, 105b/5, 105b/6, 105b/10,
82b/1, 82b/2, 104b/6, 101a/4, 101a/5,		105b/11, 106b/10, 106b/11, 107a/5,
104a/13 , 105b/1, 105b/2, 105b/3,		107a/10, 107b/1, 107b/2, 107b/3,
108a/3, 114b/13122a/2, 124a/5		108a/11, 108a/13, 108b/9, 108b/10,
		109a/4, 109a/7, 109a/12, 109b/2,
bindür -	<i>bindirmek</i>	109b/5, 109b/12, 110a/7, 110b/5,
b.- di 116a/9		110b/7, 110b/10, 111a/3, 111a/8,
b.- diler 80b/11		111b/3, 111b/13, 112a/1, 112a/6,
		112a/12, 112b/5, 112b/8, 112b/9,
bir	sayıların ilki, herhangi bir	113b/11, 114a/8, 114a/11, 114b/13,

115a/1, 115b/2, 115b/7, 115b/11,
116a/4, 116a/8, 116a/9, 116a/10,
116b/6, 116b/12, 117a/3, 119a/11,
119b/3, 120a/1, 120a/3, 120a/10,
120b/7, 121a/5, 121b/10, 122b/5,
122b/13, 123a/2, 123a/11, 124a/6,
124a/9, 124b/6, 125b/2, 125b/4,
125b/5, 125b/13, 126a/5, 126a/13,
126b/6, 126b/8

b.+ in 72b/6

b.+ i 69b/7, 69b/8, 99b/7

b. + dür 90a/9

biraz kısa bir süre için

b. 96a/5, 102b/8

b. 112a/7

b. + dan 70a/5

birbiri karşılıklı olarak bir
diğeri

b.+ -y-ile 83b/3, 102a/1

b. +ne 86a/5, 123b/10

birden aniden

b. 69a/7, 105b/2

biregü birisi

b. 93a/3, 111a/3

b.+ yi 120b/7

birer herkese bir

b. 86a/7, 86a/8, 92a/2

biri bilinmeyen kimse

b. 64a/8, 69b/9, 76b/8, 76b/9,
77b/6, 78a/6, 81b/2, 82b/2, 86a/10,
86b/7, 86b/8, 90a/8, 111b/1, 114b/3,
114b/5, 114b/6, 118a/4, 121b/12,
125b/9

b. +-y-ile 92a/11

b.+ nün 74a/12, 74a/13, 75a/5,
75a/11, 86a/7, 94b/10, 110a/3

b.+ ni 71b/7

b. + nden 107a/1

b. + si 82b/1, 82b/3, 83a/12,
86b/12, 86b/11, 93b/2, 112b/12

b. + sine 97a/2

b. + müz 99b/10

b. + müzi 94a/10

b. + n 68b/3, 87b/5, 92b/1,
95a/8, 101a/2, 110a/6, 113b/6
b. + nüz 90a/7, 92a/2, 92a/11,
94b/3

birik - toplanıp yığılmak

b.- di 84b/4

birikdür- toplayıp yığmak

b. + üp 94a/7

birince birçok, birkaç

b. 64a/4, 71a/7, 109b/2, 111b/13

b.+ler 64a/5, 97b/13, 98a/2

biryan	<i>kebab</i>	123b/8, 124b/5, 124b/8, 125a/1, 127a/7, 127a/8
	b. eyledi 67b/13	
bişmanlık	<i>pişmanlık</i>	b.+üm 70a/12, 70a/3, 71a/8, 80a/4, 82a/11, 90b/8, 91b/4, 94a/9, 94b/7, 96b/13, 98b/9, 100a/8, 100a/9, 103a/1, 109b/8, 110a/9, 112a/8, 112a/11, 112a/13, 113a/12, 115a/2, 118b/3, 122a/6, 122a/11, 124b/11
	b. 82a/10	
bişür -	<i>pişirmek</i>	
	b.- diler 125b/5	
	b.-ürdi 108a/12	b.+ üm-ile 77a/1, 91a/9
	b.- üp 80a/13	b.+ ümdür 80a/11, 122b/6 b.+ i 70a/3, 75a/11, 76b/5, 77b/9, 112b/9, 121a/4, 122a/11, 127a/11
bit – 1.	<i>çıkmaq, yeşermek</i>	
	b.- mez-idi 122a/1	
	2. <i>belirmek, ortaya çıkmak</i>	b.+ e 67b/8, 70b/8, 77a/1, 80a/3, 83a/1, 89a/1, 91a/8, 94a/11, 94b/7, 96b/6, 100b/5, 108b/11, 109b/11, 120b/5, 124b/2, 127a/10
	b.- miş 120a/3	
biti	<i>mektup, yazı</i>	b.+ den 64b/4, 76b/1, 84b/11, 94a/10
	b. 80a/10, 81a/1, 96b/1, 96b/3, 97a/5, 97a/8, 97a/11, 106a/10, 97b/8, 97a/2, 106a/9	
	b. + yi 97b/9	
	b.+ ye 89b/10	
	b. + sin 89b/11	
biz	<i>biz</i>	
	b. 68a/11, 71a/2, 75b/10, 77a/4, 77a/9, 77a/10, 78b/4, 79a/4, 80a/5, 80a/8, 86b/2, 87b/13, 90a/6, 90b/1, 91a/10, 93a/12, 93b/1, 95a/6, 95a/7, 95a/9, 99b/9, 100a/9, 108b/12, 118a/7, 118a/9, 118b/8, 119b/3, 120b/4, 123a/6, 123b/1, 123b/5,	bizegle- <i>süslemek</i> b. 84b/4
		boğaz <i>boğaz</i> b. + ına 96b/9 b. + ını 76b/9
		boğazla - <i>hayvanı boğazından kesmek</i> b.- yayın 67b/12 b.- dı 63b/4, 66b/5, 67a/1, 67a/3, 67a/4, 67b/13

b.- dılar 79a/6, 108a/4	böyle <i>bunun gibi</i>
b.- dıysa 97b/2	b. 73a/10, 73b/8, 88a/3,
b.- yamadı 76b/10	106a/13, 109b/8, 117b/5
b.- yamayasız 76b/9	
bolal- <i>bollaşmak</i>	bu <i>bu</i>
b.- dı 104a/5	b. 64a/5, 64a/6, 64b/7, 64b/10,
	65a/11, 65b/7, 66b/6, 68a/9, 68b/2,
boy <i>uzunluk</i>	69a/3, 69b/1, 70a/11, 70b/2, 72b/1,
b. + ı 88b/12	72b/2, 73a/11, 73b/1, 75a/3, 75a/10,
b.+ ların 89b/9	75b/1, 75b/3, 75b/8, 76a/9, 76a/2,
	76a/13, 76b/13, 78a/4, 78a/12, 78b/12,
boya - <i>boyamak</i>	80a/3, 80a/4, 80a/11, 80a/12, 82a/9,
b.- dı 121b/2	83b/7, 83b/8, 83b/11, 84a/7, 84a/8,
	85b/1, 86a/13, 86b/2, 87a/10, 87b/3,
boyun <i>boyun</i>	87b/12, 88a/2, 88a/4, 90b/5, 90b/8,
b.+ ın 67b/9	91a/8, 92a/13, 93a/11, 93b/1, 94a/1,
b. + ına 105b/6	94b/8, 96b/9, 97a/11, 98a/2, 98a/13,
	98b/13, 100a/13, 101a/7,
böl - <i>bölmek</i>	102b/1, 103a/12, 103b/10, 103b/11,
b.- erdi 74b/10	104a/4, 104b/9, 105a/1, 105a/11,
	105b/8, 105b/9, 105b/13, 106a/8,
bölük <i>bir bütünden ayrılmış</i>	106b/6, 107a/3, 107a/5, 107a/8,
olan parça, kısım	108a/6, 108a/7, 108b/6, 109b/4,
b. 77a/9, 109a/7	109b/11, 109b/12, 110a/1, 110b/3,
b.édüp 66b/7	110b/8, 110b/9, 110b/13, 112a/13,
b. +(g) i 109a/7	112b/7, 113b/6, 115b/3, 116a/2,
	116a/4, 116b/1, 119a/12, 119b/1,
börk <i>genellikle hayvan</i>	120a/12, 120a/13, 122b/4, 122b/9,
<i>postundan yapılan başlık</i>	123b/8, 125a/8, 126b/5, 126b/11,
b. 123a/11	127a/9
	b.+ nuñ 80a/6, 82a/4, 86a/2,
	86b/2, 88a/9, 89a/3, 108a/6, 107a/9,

114a/2

b.+ nuñ-ıla 117b/3

b.+ nı 68b/9, 74a/3, 79a/12,

79b/11, 80a/5, 80a/11, 80b/5, 82a/5,

82b/13, 86a/6, 87b/10, 87b/11, 85b/13,

87b/13, 91a/10, 92b/12, 93b/5, 101b/5,

101b/6, 108b/2, 109b/11, 111a/5,

113a/12, 113b/12, 114a/3, 114a/4,

120b/11, 122a/5, 122a/8

b.+ na 72b/1, 81a/3

b.+ nda 65b/2, 65b/3, 69b/4,

70a/2

b.+ ndan 64b/10, 68a/3, 68b/1,

69b/5, 75b/11, 89b/12, 92b/4

b.+ nca 70a/10

b. + y-ıdı 100b/2, 118a/4

b.+ dur 77a/7, 94a/4, 102a/9

b.+ lar 65a/13, 67b/6, 68a/2,

70a/1, 70b/8, 72a/5, 90b/8, 100b/11,

71b/6, 77b/3, 92b/9, 108b/2, 123b/2,

127a/9

b.+ laruñ 72a/4, 72a/6, 75a/8,

75a/12, 82a/13, 89b/12, 90b/12,

115b/6, 115b/5, 127a/6

b.+ laruñla 77b/1, 104b/2

95a/3, 95a/8, 105b/11, 105b/13,

106a/1, 116a/7, 116b/10, 120b/6

b.+ nlar 70a/7, 70b/4, 83a/5,

86b/8, 93a/13, 93a/11, 99b/5, 112a/10,

125a/1, 127a/8

b.+ ları 66b/7, 70a/6, 72b/3,

86a/5, 89b/8, 89b/12, 92a/9, 92a/10,

108a/11, 122a/12

b.+ lara 68a/2, 73a/3, 80a/10,

90a/2, 91b/3, 115a/11

b.+ nlara 69b/6, 76a/13,

92b/13, 94a/2, 104a/2

b.+ lardan 97a/4, 100b/11

b.+ ndadur 75a/6

bu arada*burada*

b. 88a/4

bucağ*kenar, köşe, yer*

b.+ (ğ)ında 104b/10, 119a/9

buğday*buğday*

b. 88a/8, 99a/13

b.+ uñ 98a/7

b.+ ı 88a/13

buğur -*şimdi, bundan sonra*

b.-91a/8, 95a/13, 120b/9

b.+da 68a/6

bugün*bugün*

b. 72b/2, 121a/6, 124b/2

bugünkü*bugünkü*

b. 98b/13

buğağı*köstek*

b.80a/12, 80b/5, 105b/5

bul - <i>bulmak</i>	gücünü yitirerek ne yaptığını bilemez
b.- dı 107b/8	duruma gelmek
b.- dı 93b/10, 97b/7, 97b/8	b.- duñ 99b/9
b.- dılar 80b/7, 85a/4, 93a/9	
b.- dıladı 90a/2	bura <i>bu yer</i>
b.- duñuz 80a/5	b.+ya 83b/11
b.- am 113a/4	b.+dan 71a/2
b.- asın 96a/4, 113b/10	
b.- asız 96a/6	burç [Ar.] <i>taze ağaç dalı,</i>
b.- avuz 94b/9	<i>tomurcuk</i>
b.- ımadı 117a/2	b. 104b/7
b.- madılar 80b/6, 108b/5,	
116b/3	burçağ baklagillerden, taneleri
bula - <i>bulamak</i>	hayvan yemi olarak kullanılan yıllık
b.- dılar 79a/7	bir yem bitkisi
	b. 108b/8
bulaş - <i>bulaşmak</i>	
b.- dılar 86a/12	burun <i>burun</i>
	b. 70b/12
bulıt <i>bkz. bulut</i>	b.+ ına 99b/3
b. 64a/1	
buluş- bir araya gelmek	burya [Far.] <i>hasır</i>
b. + dılar 101b/8	b. 106b/11
	b.+ ya 106b/12
	b.+dan 106b/13
bulut <i>bulut</i>	
b. 64a/3, 64a/12, 80b/8,	buyruk <i>emir</i>
115b/7, 115b/8, 116b/1	b. 89a/1, 89a/2
b. + (d)a 81b/9	b.+ uñ 64b/3
b.+ dan 64a/3, 82a/1	
buna - çeşitli sebeplerle zihin	buyur - <i>emretmek</i>
	b.- dı 63b/12, 64b/10, 65a/2,

67b/1, 68b/4, 79b/8, 81a/5, 81a/7,
81b/10, 83b/7, 89a/7, 95a/1, 104b/6,
104b/7, 104b/9, 105a/5, 107a/13,
109b/10, 111a/2, 113a/5, 115b/3,
122b/6, 122b/13, 125a/2, 125b/4,
126a/9

b.- duğı 92a/6

c. 122a/10, 122b/9, 123a/12
c.+ lar 71a/10, 123a/4, 123b/6,
124b/1, 124b/6, 125a/3
c. + lara 122a/10
c.+ larımız 122a/12
c.+ laruñ 123a/10
c.+ ların 107a/7

bürke *havuz, su birikintisi*

b. 109a/12

cāzūlūk [Far.] *cadılık*

c. 122a/8

büyü - *büyülemek*

b.- di 124b/4

cebbar [Ar.] *kudret sahibi*

c.+ uz 111a/13, 127a/8

büyüklik *büyüklik*

b.+ (g)üñi 78a/1

cefā [Ar.] *zulüm*

c. étdiler 114b/8

cem' [Ar.] *toplama, bir araya
getirme*

c. étdiler 81a/5, 81a/7

C

cān [Far.] *insanın kendi varlığı,
özü*

c. 126b/4

c.+ ın 75a/11, 75a/13, 96a/1,

96a/2

c.+ ım 65b/13, 95b/10

c.+ uñi 67a/7,

c. + ını 126b/4

cānāvar [Far.] *canavar*

c. 66b/13, 78b/10

cemāl [Ar.] *yüz güzelliği*

c.+ in 84a/1

c.+ inde 86a/11

cemāl-i kemāl [Ar.] *mükemmelliğin
güzelliği*

c. 108a/13

cemīl [Ar.] *güzel*

sabr-ı c. 79a/13

cāzū [Far.] *kötülük yaparak*

başkalarına zarar veren kadın, cadı

cenk [Far.] *savaş*

c. étdi 104b/3

c.+ -y-ile 104a/3

cevāb [Ar.] *cevap, yanıt*

c. 65a/6, 73a/10, 83a/11,
95a/9, 97b/9, 115a/7,
115a/12, 123b/6, 124b/9, 127a/11
c. étdiler 123b/6

c.+ ın 97a/8

cevāhir [Ar.] *kıymetli taş, cevher*

c.+ le 67b/9, 105a/3

cevher [Ar.] *kıymetli taş*

c.+ leri-y-ile 81a/6

ceza [Ar.] *ceza*

c.+ sı 85a/7

ciger köşe [Far.] *çok sevdiğim, çok sevgili evladım*

c.+m 76a/4

cihān [Far.] *dünya*

c. 81b/6, 81b/13, 82a/9,
101a/6, 116b/2, 116b/3
c.+ ı 116b/1

çok *çok*

c.+ dur 88a/4

cümle [Ar.] *hepsi, herkes*

c. 77b/2

Ç

çağır - herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek

ç.65a/7

ç.- a 92b/8

ç.- dı 65a/10, 79b/13, 99b/11,

102b/5, 111a/3

ç.- dılar 77b/11, 92b/2

ç.- up 80a/10

çağırış - *hep birden bağırarak*

ç.- urlar 72a/5

çağ- yakmak, parıldamak

ç. + a 116b/4

çağmak çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti

ç. 116b/4

ç.+ ı 116b/5

çal - *vurmak*

ç.- dı 78b/4, 78b/5, 96b/8

çalı *çalı*

ç. 116b/3

çāre [Far.] *deva, tedavi yolu,*
çözüm

ç. 87b/2, 94a/12

çarmıh [Far.] *suçlunun öldürülmek*
amacıyla çivilendiği haç biçimindeki
darağacı

ç. + a 126a/10

çayır *çayır*

ç.+ larında 63b/3

çek - *çekmek*

ç.- di 105a/2, 112a/13, 112b/9

ç.- er 104b/12

ç.- eler 79b/9

çekil - *geri gitmek*

ç.- di 117a/3

ç.- esi 66a/7

çerāğ *kandil*

ç. 119a/10

çeri *asker*

ç. 122b/10

ç.+ ye 106a/11

çevre *bir şeyin yakını, etraf*

ç. 116b/6

çevrül - *çevrilmek*

ç.- ürdi 109a/13

çık - *çıkma*

ç. 101a/2, 111b/8, 115b/3

ç.- sunlar 122b/11

ç.- dı 65a/10, 71b/4081b/12,
82a/1, 84b/8, 84b/9, 103a/11, 106a/10,
106b/8, 109a/3, 111b/10 111b/13,
114a/11, 115b/4, 116a/9, 119a/7,
124a/4

ç.- dılar 81b/8, 99b/2, 100b/12,

123a/9

ç.- mışdı 69b/12

ç.- ar 70b/5

ç.- aram 82a/6

ç.- ardı 84b/13, 104a/1, 107a/1

ç.- a 92b/12

ç.- ayduñ 87a/6

ç. - madı 95a/2

ç.- maz 74b/9

ç.- maz-ıdı 94b/13

çıkar - *çıkarmak*

ç. 71b/2, 117a/6

ç.- ayın 108b/7

ç.- dı 71b/9, 88a/4, 90b/7,
105b/5, 107a/2, 113b/12, 115b/9,
118a/3, 121b/8

ç.- dılar 77b/11, 87b/4, 90a/3,
109b/2, 126a/9

ç.- mışdı 114a/5

ç.- a 122a/11

ç.- alar 87a/13
 ç. - ıcak 119b/11
 ç.- up 81a/13, 83b/5, 108b/5,
 120a/2
 ç.- mağa 79b/11

çıkın *bir beze sarılarak düğümlenmiş
 küçük bohça*
 ç.+ a 104a/8

çıyan çok ayaklılardan,
 sarımtırak renkte, zehirli bir böcek
 ç. 117a/7, 123b/10

çift [Far.] bir erkek ve bir dişiden
 oluşan iki eş
 ç.+ üm 103a/3

çini [Far.] duvarları kaplayıp
 süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı
 ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli,
 pişmiş, balçık levha, fayans
 ç.+ den 104b/13

çobanlık çobanlık
 ç. étdi 116a/1

çok çok
 ç. 89b/8, 91a/9, 103b/2,
 115a/6, 117b/3
 ç.+dur 88a/4

çoklık çokluk
 ç. 110a/11, 112a/4

çubuk değnek biçiminde ince,
 uzun ve sert olan şey
 ç. 90b/3
 ç.+ ıla 90b/4

çul genellikle kıldan
 yapılmış kaba dokuma
 ç. 105b/5

çuval [Far.] çuval

ç.+ ında 93a/2, 93a/9
 ç.+ ların 91b/2

çün çünkü, gibi, mademki
 ç. 64b/1, 67b/10, 68b/9, 70b/2,
 71b/1, 71b/5, 73b/2, 74a/13, 76a/12,
 77a/11, 77b/4, 79a/2, 80a/3, 80b/1,
 80b/6, 81a/10, 81b/5, 81b/7, 81b/12,
 82a/6, 82b/8, 82b/12, 83a/2, 83a/7,
 83a/9, 83a/11, 83b/4, 83b/9, 83b/13,
 84b/4, 84b/12, 85a/4, 87a/6, 87b/2,
 88b/3, 88b/4, 89a/1, 89b/8, 89b/13,
 91a/4, 91a/5, 91a/7, 91b/2, 92b/8,
 92b/13, 93a/7, , 94b/5, 95a/11, 96a/11,
 97a/2, 98a/8, 99a/9, 101a/1, 101a/11,
 101b/5, 101b/8, 101b/12, 102a/1,
 102b/4, 102b/9, 103a/10, 107a/7,
 107b/10, 108a/6, 109b/5, 109b/13,

110a/11, 110b/11, 112a/4, 112b/6,
113a/5, 113a/6, 114a/9, 115b/6,
115b/13, 116a/6, 117a/6, 117a/11,
118a/2, 119a/5, 119a/13, 120a/1,
120a/7, 121a/7, 123b/9, 124a/4,
124a/13, 124b/1, 125a/8, 126b/2,
126b/7

çünkü *mademki*
ç. 77b/11, 104b/5

çünkü *-diğına göre*
ç. 92a/5, 99a/13

çürü - *bozulmak*
ç.- yen 84a/8

çüz - *çözmek*
ç.- üp 126b/13

D

dād *hak, adalet*
d.+ um 79b/1, 105b/13

dağıl - *toplu durumdayken
ayrılıp birbirinden uzaklaşmak*
d.- dı 116b/2

dahı *de, da anlamında
kullanılan bağlaç*
d. 64b/7, 66a/2, 66a/9, 67a/3,

67a/5, 67a/8, 67a/10, 67b/3, 74a/7,
75a/6, 76b/7, 77b/9, 78a/12, 78b/4,
81b/3, 82a/11, 82b/1, 82b/2, 87a/7,
87b/4, 89b/3, 90a/8, 90a/10, 90b/1,
90b/11, 91a/4, 91b/5, 93b/2, 97b/13,
99b/10, 103b/8, 105b/3, 109b/8,
111b/2, 115b/9, 116a/4, 117a/4,
117b/3, 119a/4, 119b/5, 119b/11,
121a/10, 121b/9, 122a/12, 122b/6,
125a/12, 126a/7, 126a/13

dāim *her zaman*
d. 126b/5

dār [Far.] *idam mahkûmlarını
asmak için dikilen direk*
d.+ a 87a/13

dara - *taramak*
d.- rdı 125b/12

darağ *tarak*
d. 125b/12

dart- 1. *çekmek*
d.- arlar 112a/5
d.- up 89a/3
2. *alıkoymak, men etmek*
d.- dılar 108a/11

dartdur- *çektirmek*

d.- dı 102b/6	<i>kendini dayamak</i>
	d.- uram 117b/2
daşra <i>dış çevre, içeri karşıtı</i>	
d. 70b/5	dazı <i>yuvarlak</i>
	d. 120a/9
datlu <i>tatlı</i>	
d.+ dur 110a/8	de <i>dahi anlamı taşıyan</i>
	<i>bağlaç</i>
da'va [Ar.] <i>sav, ülkü</i>	d. 71b/5, 102b/12, 111a/12,
d.+ sın 107a/4, 121a/13	117a/2
davar <i>koyun ve keçiye verilen ortak</i>	dé - <i>demek, söylemek</i>
<i>ad</i>	d.- ñ 68a/13, 95a/6
d. + ların 112a/5	d.- di 63b/13, 64a/8, 64a/10,
	64b/5, 65a/4, 65a/5, 65a/6, 65a/7,
da'vet [Ar.] <i>çağrı, çağırma</i>	65b/8, 65b/13, 66a/1, 66a/2, 66a/4,
d. 114b/10, 126b/5,	66b/4, 67a/5, 67a/10, 68a/5,
d. étgil 118a/6	68a/9, 68a/11, 68a/12, 68a/13, 68b/1,
d. kıldı 114b/10	68b/5, 69a/1, 69a/8, 70a/5, 70a/7,
d. étdi 126b/8	70b/5, 71b/2
d. éderin 121a/9	71b/5, 73a/8, 73a/9, 73a/10, 73a/11,
d. éder-idi 126b/5	73b/2, 73b/6, 74a/3,
d. édelüm 119b/9	74a/7, 74a/10, 74a/11, 75a/12, 76a/5,
d.+ e 122a/4, 122a/5	76a/12, 76b/10, 77b/1,
	77b/7, 78a/5, 78b/2, 78b/13, 80b/5,
daya [Far.] <i>dadı, sütnine</i>	81a/4, 81b/11, 82b/6, 83b/6, 83b/8,
d. 110a/2	83b/12, 84a/2, 84a/4, 84a/7, 84a/13,
d.+ sı 83a/13	84b/3, 84b/6, 84b/10, 85a/8,
d. sina 101a/8	85a/9, 85a/12, 85b/9, 85b/12, 86b/4,
d. + lar 110a/3, 110a/11	86b/5, 87a/4, 87a/7, 87a/13,
	87b/1, 87b/10, 88a/1, 88a/3, 88a/7,
dayan - <i>bir yere yaslanmak,</i>	88a/9, 88a/11, 88b/5, 89a/5,

90a/4, 90a/7, 90b/6, 90b/8, 90b/9,
 91a/4, 92a/2, 92a/9, 92b/2, 92b/9,
 92b/10, 92b/13, 93a/2, 93a/11, 93a/13,
 93b/11, 95b/9, 95b/10, 97b/3, 100b/10,
 103b/1, 103b/7, 106a/4, 106a/13,
 106b/1, 106b/2, 108a/1, 108b/12,
 109a/4, 109b/1, 109b/11, 110a/8,
 110a/10, 110a/12, 110b/13, 111a/13,
 111b/13, 112a/9, 115b/4, 116a/5,
 116a/8, 116b/1, 116b/9, 117b/1,
 117b/4, 117b/5, 119a/4, 119b/5,
 120a/11, 121b/1, 121b/5, 122a/9,
 122b/1, 123b/2, 124a/13, 125a/13,
 125b/2, 126a/2, 126a/3, 126a/6,
 126a/8, 126b/1, 127a/11, 65a/9, 66a/5,
 66b/1, 67b/12, 68b/7, 69b/5, 70a/8,
 70a/9, 70a/11, 70b/11, 71a/3, 71a/6,
 71a/7, 71b/3, 71b/5, 73b/10, 77a/6,
 77a/8, 77b/8, 78a/11, 78b/7, 78b/10,
 81a/3, 83a/2, 86a/1, 86a/9, 86b/13,
 87b/3, 90b/12, 90b/13, 91a/1, 92b/4,
 93a/12, 93b/9, 94a/4, 94a/6, 94b/4,
 95a/1, 95a/6, 95b/9, 95b/11, 95b/13,
 96a/1, 96a/3, 96a/4, 96a/6, 96a/7,
 96a/10, 96b/3, 97a/2, 97a/4, 97a/13,
 97b/12, 98a/2, 98a/10, 98a/12, 98b/6,
 99a/4, 99a/6, 99b/5, 101a/9, 101b/7,
 102a/10, 102b/4, 102b/13, 103a/3,
 103a/13, 105a/5, 105a/8, 105a/9,
 105a/11, 105b/13, 106a/1, 106a/5,
 106a/8, 106a/13, 110a/3, 110b/3,
 111a/13, 111b/5, 111b/8, 112b/8,

112b/10, 112b/12, 113a/4, 113b/9,
 113b/10, 114a/8, 114b/13, 116a/3,
 117b/3, 118a/6, 118b/4, 118b/7,
 118b/9, 120b/5, 121a/4, 121a/6,
 121b/10, 125b/13, 126a/3, 126a/4,
 126a/9

d.- düm 78b/12

d.- düñ 65b/9, 74a/1

d.- diler 67b/8, 69b/2, 70b/9,
 71a/9, 71a/10, 71a/13, 75a/1, 76b/7,
 77a/3, 77a/10, 77b/6, 77b/9, 78a/8,
 79a/5, 79a/8, 80a/5, 80a/10, 80b/9,
 81a/10, 82a/11, 85a/12, 85b/2, 86a/2,
 86b/2, 86b/3, 87b/13, 88a/2, 89a/4,
 89b/9, 90a/8, 90a/11, 90b/1, 90b/2,
 90b/9, 91a/10, 91b/5, 92b/1, 93b/3,
 94b/10, 95a/7, 98b/4, 98b/10, 99b/11,
 99b/13, 100a/6, 100a/10, 100b/5,
 100b/6, 103a/4, 107a/12, 112b/1,
 115a/3, 115a/11, 122b/6, 122b/10,
 123a/7, 123a/12, 123b/5, 124b/8,

124b/12, 124b/5, 125a/1

d.- diler-idi 95a/9

d.- miş 121a/2

d.- r-idi 64a/3, 64b/1, 70b/7,
 82b/5, 84a/6, 93b/6, 99b/12,
 99b/13, 107b/11

d.- rler 64a/2, 64b/13, 80b/13,
 99b/8, 106b/7

d.- rlerdi 82a/7, 95a/7, 119b/4

d.- rsin 73b/10

d.- sem 86a/8

d. –ye 81a/1	d.- di 114a/6
d.- yeler 72b/1, 72b/2	d.- ürem 65a/9
d. – (y)icek 73b/8	d.- e 109b/12
d.- yü 80b/5, 110a/13	d.- ince 83a/4
d.-yüverdi 99b/12	d.- medin 78a/10, 78b/2
d.-yüverdiler 86b/12	d. -medi 122a/4
d.- yüp 76b/2, 95a/3, 95a/13,	d.- mez 73b/7
108b/3, 108b/7	d.- mevüz 98a/4
d.- dügi 85a/9, 100b/1, 100b/2,	2. <i>miras kalmak</i>
100b/3	d.- iser 107a/11
d.- düğüme 63b/8	degin <i>dek, kadar</i>
d.- dügümüz 100b/4	d. 63b/8, 71b/7, 78a/3, 78b/5,
d.- düğünden 117b/6	78b/13, 87b/7, 90b/2, 90b/3, 104a/4,
d.- dükleri 93b/12, 106b/9	107b/8, 114a/6, 116b/11, 116b/13,
d.- me 92b/9	122b/2
d.- medi 87a/4, 97b/10	değişdür- <i>değiştirmek</i>
d.- medüm 72a/11, 73a/12,	d.- di 104b/1
73a/13, 77b/7	degme <i>her, herhangi bir</i>
d.- megil 70a/11	d. 101a/4, 104b/6, 106b/10,
d.- mez 90b/5	114b/13, 117b/9, 117b/11, 120a/3,
d.- yü vérdi 99b/12	121b/11
d.- yü vérdiler 86b/12	d. + müzden 76b/1
dede <i>torunu olan erkek,</i>	d.+si 74b/5
<i>büyükbaba, dede</i>	degşür - <i>değiştirmek</i>
d.+ müz 76b/10, 96b/7	d.- di 104a/10
defn [Ar.] <i>ölüyü toprağa verme</i>	degür - <i>ulaştırmak, değdirmek,</i>
d. et- : ölüyü gömmek	<i>temas ettirmek</i>
d.-diler 73b/4	
deg - 1. <i>ulaşmak,</i>	

1. deġdirmek	dér - <i>toplamak</i>
d.- se 117b/12	d.-mişler 110a/11
d.- meġil 78b/7	d.- em 122b/1
d.- medüm 78a/12, 78b/3	d.- elüm 122a/12
d.- meye 126b/13	
2. ulaştırmak	derĥāl [Far.] <i>hemen, çabucak</i>
d.-evüz 98a/4	d. 69a/7, 78a/11, 88b/5, 98a/3,
dek <i>sakin, sessiz</i>	97a/7, 108a/12
d. 115a/10	
del- <i>delik açmak</i>	deri <i>deri</i>
d.- miş 67b/10	d.+ sin 63b/4
demür <i>demir</i>	déril - 1. toplanmak
d. 105a/2	d.-ün 105b/1
d.+ i 104b/12	d.- di 82a/6
	d.- diler 105b/1
	d.- seler 83a/6
deñiz <i>deniz</i>	d.-üp 70b/1, 73b/4, 86a/1,
d. 95b/6	105a/12
d.+ e 108b/11	2. bir arada olmak
d.+ deki 90a/11	d.- düñ 70a/10
d. + ine 109a/6	derincek <i>çal</i>
	d. + in 95b/3
depelü <i>tepli</i>	derle- <i>terlemek</i>
d. 105a/4	d. 108b/9
depren- <i>kımıldamak, hareket etmek</i>	dest-i ĥať [Far.] <i>el yazısı</i>
d.- e 83b/6	d. 106a/5
depret- <i>titretmek</i>	destār [Far.] <i>sarık, tülbent</i>
d.- di 120a/10	d. 81b/6

destür <i>izin, müsaade</i> d. 69b/4, 79b/5	dibek <i>taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan</i> d.+ e 66a/13, 66b/5
deve <i>deve</i> d.+ ye 63b/10, 63b/13, 80b/11 d.+ de 80b/6 d.+ den 80b/2, 89a/5 d.+ lerin 91a/5 d.+ lerine 89a/10, 89b/6	diger <i>öteki</i> d.+ inde 90b/7
devlet [Ar.] <i>devlet</i> d.+ ümüz 110a/9 d.+ idür 73b/11	dik – 1. <i>yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek</i> d.- di 69a/7 d.- diler 104b/7, 123a/4 d.- miş 120a/3
deyin <i>gibi</i> d. 99b/7	dike қо- <i>bir cismi dik olarak durdurmak</i> d.-e kodı 114a/12
déyü <i>diye</i> d. 80b/5, 82a/9, 84b/11, 85a/10, 85b/13, 90b/7, 94a/12, 103b/8, 103b/9, 109b/3, 111a/7	dil <i>tat alma organı</i> d.+ üm 118b/1 d.+ i 110b/12, 111a/1 d.+ in 114b/2 d.+ ince 75b/8, 83b/10
deyze <i>teyze</i> d.+ si 93b/4, 93b/8, 104a/7	dilber [Far.] <i>alımlı, güzel kadın</i> d.+ i-y-ile 85b/3
dın- <i>ses çıkarmak, söz söylemek</i> d.- madı 98a/1	dile - <i>istemek</i> d. 100a/7, 100a/9 d.- gil 103a/2 d.- düm 119b/8 d.- düşünse 118b/5
divān [Ar.] <i>büyük meclis</i> d.+ a 83b/6	

d.-di 73a/7, 92b/8, 101b/9, 118a/11, 118b/6	direk <i>ağaçtan veya demirden yapılan kalın destek</i>
d.- diler 80b/7, 80b/10	d. 106b/10
d.- rdi 126b/6	d.+ e 106b/12
d.- rem 111a/11, 113b/6	d.+ den 106b/12
d.- rlerdi 86b/9, 100a/7	
d.- rse 102a/12	
d.- rseñ 74a/8, 103a/2, 125a/1	dirhem [Ar.] <i>okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü</i>
d.-rse 115a/3	d. 115a/1
d.- rsevüz 115a/3	
d.- rüm 102b/8	
d.- yem 69b/3	diri <i>yaşamakta olan, canlı</i>
d.- yim 100a/13	d. 66a/4
d.- medin 118b/10	d.+ dür 96a/3, 96a/9
dımışkī <i>kaliteli bıçak ve kılıç demiri</i>	d.+ sin 96a/5
d. 80a/9	diş <i>diş</i>
dīn [Ar.] <i>din</i>	d.+ i 117b/10, 117b/10
d. 73a/8, 126b/11	d. + ini 117b/12
d.+ in 104b/1	d.+ ile 82a/10
d. + e118a/6	dişle - <i>ısırmak</i>
d.+ dür 100b/7	d.- diler 82a/11
d.+ ümüze 127a/4	
d.+ i 100b/7	ditre- <i>titremek</i>
d.+ inden 126b/1	d.-di 120a/10
d.+ indendür 100b/7	
dip <i>oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü</i>	divār [Far.] <i>duvar</i>
d. 112b/11, 120a/3	d.+ ında 83b/1
	divīd [Ar.] <i>hokkadaki mürekkebe</i>

*batırılarak yazı yazmaya yarayan ve
değişik uçları olan bir kalem türü*

d. 106a/5, 106a/6

doğur - *doğum yapmak*

d.- sa 108a/1

divşür- *toplamak*

d.- di 87b/9

dokış - *çarpışmak, çatışmak*

d.- adum 70b/10

dizār [Ar.] *yüz, çehre*

d.+ uñ 74a/11

doğun - *değmek, temas etmek*

d.- dı 78a/9, 78b/12, 96b/6

d.- dıysa 122a/1

diz *diz*

d.+ i 92b/7

d.-ur 78b/7

d.- urdı 125b/11

d.- sa 125b/10, 125b/11

diz- *yan yana veya üst üste
sıralamak*

d.- di 105a/4

doldur - *dolmasını sağlamak*

d.- dılar 88b/2

doğ - *dünyaya gelmek, ufuktan
yükselecek görünmek (güneş, ay ve
yıldızlar için)*

d.-ar 107a/10

d.- arsa 116a/2, 116a/5

d.- dum 73b/8

d.- dı 72b/13, 108a/13, 116a/4,

116a/6, 120a/1

d.- dıysa 116a/3

d.- sa 108a/2

d.- a 69a/1

dopuğ *topuk*

d.+(ğ) ı 113a/3

dōst [Far.] *sevilen, güvenilen,
yakın arkadaş*

d. édindi 66a/3, 73b/2

d. dutdı 68b/1

d.+ larına 83a/12

dōsthk *dostluk*

d. 77b/12

doğra - *keserek parçalamak
veya elle küçük parçalara ayırmak*

d.- dılar 86a/12

dög - 1. öğütmek, ezmek

d.- di 66b/5

2. dövmek

d.-gil 66a/13
 d.-diler 70b/12
 d.-eler 80b/7
 d.- enler 80b/9

d.- evüz 117a/10
 d.- üp 105a/6

dördinci *dördüncü*
 d. 64a/9, 114b/3

dök - *dökmek*

d.- di 124a/10
 d.- diler 89a/8, 92a/10, 102a/3
 d.- erem117b/3

dört *dört*
 d. 65a/11, 66a/12, 66b/2,
 66b/4, 66b/7, 71b/7, 72b/5, 74a/7,
 75b/4, 79b/13, 104b/10, 106b/9,
 106b/10, 108a/11, 109a/6, 111b/13,
 118a/11, 119a/4, 121a/10, 122b/3,
 123a/3, 124a/5

dökül - *dökülmek*

d.- medi 71b/10

döl *nesil*

d.+ leri 127a/7

d.+ i 69b/7, 69b/9, 73a/3

dölen- *rahat etmek, sükûnet bulmak,*
yatışmak, sakinleşmek

d.- sün 66a/11

d.- di 96a/5

döy - *dayanmak, tahammül*
etmek

d.- emezsin 69b/2

du‘ā [Ar.] *Tanrı'ya yalvarma,*
yakarış

dön - *geri gelmek, dolanmak,*
çevrilmek

d. 125b/1, 126a/5

d.-gil 119a/2

d.- di 106b/4

d.- mem 126a/6

d. 100b/3

d. édüp 71a/12

d. kı1 71a/8

d. kıldı 64b/1,64b/5, 65b/4,
 71a/9, 103a/3, 125a/6

d. kıldılar 71a/12

d. kılam 100b/2

d. kılalum 118b/3

d. kı1up 118a/10

d. kıldurdılar 71a/12

d.+ yı 98a/2

dönder - *döndürmek, geri*
çevirmek

d.- di 72a/4

d.- diler 93a/10

d.+ ñı 125a/12

d.+ sı 69a/4, 108a/6

d. + sını 64b/9

d.- ğıl 110a/10

4. bulunmak

d. – duñ 120b/7

dur - 1. *beklemek*

d. 69b/4, 71b/4, 81a/12,

116a/7, 116b/10, 120b/1

d.-ayın 108b/7

d.- dı 66b/5, 68b/9,

69b/5, 102b/9, 102b/10, 103a/11, ,

108b/7, 113a/1, 112a/12, 116a/8

d.- dılar 77a/11, 77a/12, 81b/9,

122b/12

d.-ır 92b/6

d.- ur 87b/3, 107a/6

d.- urdı 63b/8, 69b/13, 105a/2

d.- urlar 112a/7, 127a/2

d.- urlardı 104a/2

d.- uruz 94a/11

d.- sa 66a/7

d.- asın 102b/8

d.- an 90b/11

d.- duğı 116b/11

d.- up 80a/13, 107b/7, 107b/10,

110a/8, 119b/7

d.- maz 89a/4

d.- maz-ıdı 74b/8

d.- mazsañ 115a/10

2. *hareketsiz durumda olmak*

d.- dı 64a/1

d.- ğıl 106a/12, 106a/12

3. *ayağa kalkmak*

dut - *tutmak, yakalamak, başlamak*

d. 78a/10, 117b/13

d.-ayım 94b/3

d.- ğıl 66a/13, 78b/1, 78b/7,

83a/1, 94a/10, 113a/12, 122a/6,

124a/13

d.-uñ 114b/12

d.- uñuz 92a/9

d.- dum 64b/3, 78a/12,

78b/3, 78b/12

d.- dı 66b/4, 68b/1, 79b/11,

84a/5, 87b/5, 101a/13, 102a/5,

108a/12, 110b/2, 110b/7, 116a/12,

116a/13, 117b/6, 120a/9, 122a/7,

124a/7, 124a/11, 124b/1

d.- dılar 73b/5, 125a/2

d.- ar 108b/9, 110a/1

d.- ardı 90b/4

d.- arın 123b/4

d.- arlar 112a/5

d.- arsañ 92b/12

d.- am 108b/9

d.- asın 121a/10

d.- avuz 89a/4

d.- asız 91b/10

d.- up 84a/12

d.- amadılar 109b/3

d.- madı 70a/12

d.- maz 105b/12

d.- maz-ıdı 109b/13

dutdur- *tutturmak, tutmasını
sağlamak*

d.- madı 116b/5

dutık *peçe*

d. 69a/6

duy- *işitmek*

d.- madı 107b/11

düğme *düğme*

d. 84b/4

d.+ lerin 84b/4

d.+ sin 84b/3

dükeli *her biri, hepsi, hep,*

bütün

d. 72a/6, 72b/8, 72b/13, 78a/7,

78b/10, 81a/2, 81a/7, 81b/3, 82a/2,

82a/3, 82a/6, 83a/5, 83a/8, 84a/9,

85b/12, 88b/12, 90a/12, 95b/6, 102a/3,

102a/5, 102b/9, 106b/7, 115b/10,

116a/5, 119a/3, 120b/13, 121a/10,

121b/5, 122a/13, 125b/8

d.+ nüñ 82a/1

d. +ñüz 92a/1

düken- *bitmek, tükenmek*

d.- di 103b/12

dükkân [Far.] dükkân

d.+ ların 89a/13

dülger *yapıların kaba ağaç*

işlerini yapan kimse, marangoz

d. 109a/2

dün *gece*

d. 67a/6, 71a/13, 79b/2, 86b/5,

111a/12, 111b/11

dün ü gün *gece gündüz*

d. 86b/5

dünle *geceleyin*

d. 75b/12

d.+ den 88b/3

dünle- *dinlemek*

d.- (y)üñüz 92a/1

dünyā [Ar.] *dünya*

d. 67a/2, 73b/1, 74a/11,

103b/7, 120b/13

d.+ da 67a/2, 67a/3, 74b/6

82a/4, 102b/3, 103b/6

105b/8

d.+ dan 74a/8, 104a/6

d. + sın 104a/10

dürlü *çeşitli*

d. 64b/10, 67b/9, 74b/6, 81b/5,
114b/5, 117b/3, 118a/5

dürt - *sürmek*

d.- seler 107a/2, 107a/3

düş - *düşmek*

d.- di 75b/2, 82a/2, 85a/1,
98a/1, 107b/5, 107b/6, 110b/4, 115b/8,
116a/10, 125b/12

d.- diyse 121b/13

d.- miş 107b/9

d.- erdi 109b/7, 125b/10

d.- üp 72a/6, 72a/9, 92b/6

d.- en 119b/11

d.- meseydi 123b/12

düş *uyurken zihinde beliren*

olayların, düşüncelerin bütünü, rüya

d. 75b/12, 76a/9, 86b/11,
87b/1, 87b/8, 87b/9, 87b/12, 102b/1,
107a/5, 107a/8

d.+ de 97b/13

d.+ dür 87b/13

d.+ ümde 86b/12, 87a/10

d.+ üñ 77b/9, 102a/8

d.+ üñi 76a/4

d.+ ini 76a/8

düşman[Far.] *düşman*

d.+ ı 119b/13

d.+ um 109b/10

düşmanlık[Far.] *düşmanlık*

d.+ a 68a/10

düşvār [Far.] *güç, zor*

d. 70a/8

düz - *düzenlemek, yapmak*

d. 83b/1

d.- diler 104b/6, 122b/7

düzdür - *yaptırmak*

d.- di 104b/13

düzen *yerleştirme, tertip*

d. 83b/7

E

ecel [Ar.] *ölüm zamanı*

e.+ i 124a/10

efendi [Yun.] *buyruğu yürüyen, sözü*

geçen kimse

e.+ müñ 84a/4

e.+ sine 79b/13, 106a/7

eg - *eğik duruma getirmek*

e.- mez-idi 89a/3

eger [Far.] *şart anlamını*

güçlendirmek için şartlı cümlelerin

başına getirilen kelime, şayet

e. 70b/9, 74a/7, 74a/8, 78b/7
79a/8, 80a/6, 85b/7, 85b/8, 90b/10,
90b/13, 91b/4, 94b/3, 94b/10, 97a/13,
97b/2, 97b/4, 99b/5, 103b/6, 105a/13,
107a/3, 110b/10, 111b/2, 113b/7,
115a/3, 115a/9, 120b/11, 121b/1,
121b/5

egin sırt

(egn)+ ine 95b/3, 123a/11

egir - *yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp
iplik durumuna getirmek*

e.- diydi 63b/6

ehl [Ar.] 1.karı kocadan her biri,
eş

e.+ üñile 71a/2

e.+ üñe 85a/7

2. bir yerde oturan

e.+ i 82a/3, 89a/11, 106b/7,
111a/2

ejdehā [Far.] ejderha

e. 114a/7, 114a/9, 114a/12,
114b/1, 117a/7, 117b/8, 119b/10,
121b/10, 121b/12, 124a/5, 124a/8,
124b/1

e.+ yı 114a/13

ek - *toprağı ekip biçmek için*

kullanmak

e.- eler 104b/8

e.- mege 69b/12

ekdür - *ektirmek*

e.- di 88a/13

ekin *tahılın tarlaya atıldığı andan
harman oluncaya kadar aldığı durum*

e. 65b/1, 65b/2, 65b/8, 69b/12,
75b/11, 104b/7, 124b/2

ekser [Ar.] *çok, ziyade*

e.+ i 92a/7

el *el*

e.+ ümle 108b/3, 108b/6

e.+ ümüzden 112a/11

e.+ üñ 124a/1

e.+ üñde 117b/4

e.+ üñdeki 117b/1, 124a/2

e.+ üñi 118a/2

e.+ in 64b/1, 64b/5, 65b/4,
68b/11, 84b/3, 109b/3, 110b/11,
110b/12 113a/7, 117b/13, 125a/2,
125a/6, 117a/11, 121b/7

e.+ i 109b/13, 110b/12

e.+ i-y-ile 112b/9

e.+ ine 79a/7, 86a/7, 110a/2,
110b/6, 114a/1

e.+ inde 66a/3 90b/3, 90b/4,

107a/10, 108b/9, 109a/3, 117b/4

e.+ indedür 123a/12	e.+ in 113b/8
e.+ inden 80a/6, 125b/12	
e.+ i-y-ile 110b/7, 112a/12	emeklü <i>emek harcanarak elde edilen</i>
e. + leri 110a/1	e. 96b/5
e.+ lerin 86a/11, 108a/8	
e.+ lerüñüzi 124b/13	
el şehir	emîn [Ar.] <i>şüphesi olmayan</i>
e.+ ine 75a/1	e. 64b/7
	e. kılğıl 64b/7
	e.+ dür 113a/13
elbette [Ar.] <i>mutlaka</i>	emr [Ar.] <i>buyruk, komut</i>
e. 67b/8, 77a/10	e oldu. 72a/8, 78a/9, 117b/13,
elçi <i>Peygamber</i>	124a/13
e.+ leri 120b/4	e. olındı 78a/13
	e. étdi 126b/11
em - <i>dudak, dil ve soluk</i>	e.+ ümmedür 106b/6
<i>yardımla bir şeyi içine çekmek</i>	e.+ i 72a/1, 123b/13
e.- mez 110a/12	e.+ i-y-ile 83a/9, 107b/4
	e.+ ine 84a/5
emân [Ar.] <i>güvenilirlik</i>	e.+ inden 69a/3
e.+ ını 113b/1	
emānet [Ar.] <i>birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse</i>	emzüklü <i>çocuğunu emziren kadın</i>
e.+ dür 70a/11, 80a/3	e. 110a/5
emcek <i>meme</i>	emzür - <i>emzirmek</i>
e.+(g) in 110b/1	e.- 110b/3
	e.- gil 108b/10
emek <i>emek</i>	e.- ürdi 110b/4
	e.- se 110a/8
	e.+ e 110a/3

eñ başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime e. 72b/11,85a/1	érişdür- erişirmek é. em 65a/9
endāze [Far.] ölçü e.+ since 64a/4	érkek erkek e. 108a/1
eñse boynun arkası e.+ sinde 117b/10, 121b/11 e.+ sinden 122a/6	érte bir günün, haftanın, ayın, mevsimin, yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), sonraki é. 71a/13, 71b/1, 77a/1, 73a/12, 73a/13, 87a/2, 87a/12, 107a/7 é.+ ye 71a/7 é.+ si 75b/12, 79b/1 érte+sini 87a/2, 87a/12
er erkek e. 101a/4, 106a/6, 111a/5, 111a/6, 111b/3 e.+ i 111a/12, 111b/4 e. + in 108a/9 e.+ ini 107b/7 e.+ i-y-ile 111a/8 e.+üm 68b/13 e.+ lerin 127a/6	érüş - ulaşmak é.- sün 125b/4 é.- di 72b/2, 73a/1 78a/3, 83a/7, 99b/3, 104a/4, 116b/11, 123b/13 é.- diler 96a/12 é.- direler 127a/4 é.- se 126b/11 é.- mekle 103b/13
ér - erişmek, dokunmak é.-di 111a/2 é.- erse 124a/12 é.- ince 125a/5 é.- medin 126b/3	érüşdür - ulaştırmak é.- di 97a/5 é.- miş 100b/5
eri - 1. katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek e.- rdi 117b/12	ervāḥ [Ar.] ruhlar e. 65a/8
	es- esmek

e.- di 113a/2	
esen <i>ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı</i>	éşitdür - <i>işittirmek</i>
e.+ imsin 101b/13	é.- düm 65a/7
	é.- mek 65a/6
esir [Ar.] <i>esir</i>	et <i>et</i>
e. kılalar 74a/2	e. 66b/12, 90b/2
	e.+ in 63b/4, 67b/8
	e.+ lerden 89b/7
	e.+ leri 66b/6
esirge - <i>korumak</i>	
e.- di 78a/8, 112b/9	ét - <i>yapmak, kılmak</i>
e.- ye 96b/2	é. 68a/7, 71b/3, 89b/3, 93a/13,
	93b/2, 93b/5, 106a/4, 125a/1
eşek <i>binek ve hizmet hayvanı</i>	é.- (d)eyin 70a/7, 70b/11, 71b/3
e.+(g) e 116a/9	é.- (d)eyim 63b/12, 93b/5
e.+ de 116a/13	é.- gil 82a/5, 102b/4, 118a/6
	é.- (d)üñ 107a/9
éşit - <i>duymak</i>	é.- düm 73b/1
é.- di 68b/9, 97b/10, 101b/5,	é.- di. 74a/2, 75b/2, 81b/3,
117a/3, 126a/1	84a/2, 89a/3, 93b/2, 93b/12, 95a/6,
é.- dük 119b/3	98b/9, 102a/9, 104b/2, 104b/3, 110b/2,
é.- dilerse 76a/13	116a/1, 126b/8, 126b/11
e.- (d)ürdi 71b/9	é.- dük 98b/10
é.- (d)ürsin 64b/4	é.- diler 70b/12, 76b/3, 81a/7,
é.- (d)esin 102b/9	89b/10, 95b/7, 101a/12, 104a/11,
é.- (d)e 65a/5	110b/11, 114b/8, 123b/5, 124b/10
e.- (d)eler 72b/1	é.- di-y-idi 63b/5
é.- (d)en 94b/11	é.- diler-idi 86b/9
é.- (d)enüñ 74b/7	é.- mişler-idi 122b/13
é.- (d)üp 74a/3, 80a/2, 86a/6	é.- (d)erin 95a/13, 113b/9,
é.- meyen 75b/1	121a/9
é.- meyvüz 115a/9	é.- (d)ersin 121a/8

é.- (d)er 114a/8	e.+(g) in 119a/11
é.- (d)er-idi 84b/1, 126b/6	e.+ (g)üm 122b/4
é.- (d)erlerdi 115a/2	
é.-(d)ersin 121a/13	ev <i>ev</i>
é.- (d)erdüñüz 86b/3	e. 63b/12, 64b/1, 64b/7,
é.- (d)erüz 75b/10, 115a/3	82b/13, 83b/11, 85a/6, 109b/9, 116b/8,
é.- sem 120b/11	121a/3, 126a/7, 126a/13
é.- (d)e 83b/5, 84a/6, 93b/11,	e.+ üñ 116a/7
113a/1	e.+ i 64a/6
é.- (d)eyüz 93b/1	e.+ e 65a/11, 65b/7, 70a/9,
é.- (d)eydüñ 75a/1	83b/8, 86a/7, 119a/9
é.-(d) elüm 119b/9	e.+ de 84a/13, 89b/5
é.- (d)üp 66b/7, 71a/12, 74b/1,	e.+ den 73b/3, 120a/2
87a/5, 97a/1, 103b/11	e.+ üm 118a/7
é.- dügüñüz 98b/13	e.+ imüzde 70a/12
é.-(d)eñ 73b/13	e.+ ine 71a/10, 72b/3, 84a/4,
é.- dükden 78b/1	109a/4, 113b/11, 119a/6, 125a/6
é.- mezseñ 121b/5	e.+ ler 88b/2
é.-(d) ivérdi 76a/9	e.+ lerin 89a/13, 108a/8
é.-(d)üp durdı 63b/3	e.+ lerine 91a/5, 93b/8, 112b/3
etek <i>etek</i>	evvel [Ar.] <i>önce</i>
e.+(g) in 103a/12	e. 68a/3, 69a/12, 76a/12,
e.+(g) ine 85a/2,	76a/13, 100b/6 , 106a/11
	e.+ de 124a/3
étdür - <i>ettirmek, yaptırmak</i>	e.+ den 103a/6, 113a/8
é.- di 64b/12, 65a/1, 83a/3	e.+ inde 68a/12
é- ür 75b/11	
etmek <i>ekmek</i>	evet 1. öyledir anlamında kullanılan onaylama sözü
e. 87a/11, 108a/12, 114b/13	e. 119b/5, 120b/8
e.+(g) i 112b/5	2. <i>ama, fakat</i>

e. 84a/6	84a/7, 84a/8, 84a/12, 84b/2, 85a/4, 85a/5, 85a/11, 85a/12, 85b/7, 85b/11, 85b/13, 86a/6, 86a/8, 86a/9, 86a/13, 87a/2, 87a/10, 87a/12, 87b/1, 87b/2, 87b/9, 87b/11, 88a/1, 88a/2, 88b/6, 89a/4, 90a/4, 90a/5, 90a/6, 90a/7, 90a/8, 90b/5, 90b/9, 90b/10, 91a/2, 91a/10, 91a/12, 91b/13, 92a/13, 92b/1, 92b/3, 92b/9, 92b/11, 93a/1, 93a/11, 93a/12, 93a/13, 94a/2, 95a/12, 95b/9, 95b/13, 97a/3, 97a/7, 97b/10, 97b/11, 98a/4, 98b/12, 100a/5, 100b/9, 101a/8, 101b/6, 101b/13, 102a/8, 103a/12, 103b/5, 103b/7, 103b/9, 105a/13, 105b/11, 106a/4, 106a/5, 106a/12, 107a/8, 108b/5, 109a/9, 110a/1, 110a/9, 110b/9, 111a/5, 111a/9, 111a/11, 112b/4, 115a/8, 116a/2, 116a/4, 118a/8, 118b/9, 118b/11, 118b/13, 119b/13, 120a/13, 120b/1, 120b/6, 121a/4, 121a/7, 121a/11, 121a/12, 122a/4, 122a/5, 122a/7, 122a/8, 122a/10, 122b/3, 122b/10, 123a/7, 123a/10, 123a/12, 123a/13, 123b/2, 123b/3, 123b/5, 124b/2, 124b/3, 124b/5, 124b/9, 124b/13, 125a/11, 125b/2, 126a/2, 126a/6, 126a/7, 126a/8, 126a/11, 126b/9, 126b/10, 127a/13, 65b/2, 66a/1, 66a/2, 66a/3, 67b/11, 69a/13, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 70a/2, 70a/4, 70a/10, 71a/5, 71a/6, 72a/12, 73a/6, 75a/13, 79a/11,
evlāt [Ar.] <i>bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk</i>	
e.+ ı 104b/5	
evlen- <i>evlenmek</i>	
e.- di 116a/6	
evvelki [Ar.] <i>önceki</i>	
e. 117a/10	
eyt - <i>söylemek, demek</i>	
e. 120b/10	
e.- gil 119a/2	
e.- (d)üñ 95a/5 120b/1	
e.- di 63b/10, 63b/11, 63b/12, 63b/13, 64a/6, 64a/7, 64a/8, 64b/7, 65a/4, 65b/12, 65b/13, 66a/3, 66a/4, 66a/9, 67b/6, 68a/4, 68a/9, 68a/11, 68a/12, 68a/13, 68b/2, 68b/11, 68b/12, 70a/3, 70a/4, 70a/12, 70b/3, 70b/6, 70b/9, 71a/12, 71b/1, 71b/2, 71b/4, 72a/10, 72a/12, 73a/9, 73a/10, 73b/5, 73b/7, 73b/13, 74a/5, 74a/10, 74b/13, 76a/2, 76a/4, 76a/9, 76a/11, 76a/13, 76b/3, 76b/5, 76b/9, 77a/5, 77a/13, 77b/7, 78a/1, 78a/2, 78a/4, 78a/5, 78b/1, 79a/12, 80a/7, 80b/3, 81a/3, 81a/11, 81b/11, 81b/12, 82a/4, 82a/5, 82b/1, 82b/5, 83a/13, 83b/8, 83b/11, 84a/2, 84a/6,	

86b/3, 91b/8, 93a/10, 93b/9, 93b/10,
 94a/13, 94b/2, 94b/6, 95a/3, 95a/4,
 95b/10, 95b/11, 96a/1, 96a/5, 96a/9,
 96b/1, 98a/9, 98b/4, 98b/11, 99a/3,
 99a/4, 99a/10, 99b/4, 100a/10,
 100a/12, 101a/2, 101a/7, 101a/10,
 102a/6, 102b/13, 103a/2, 103a/7,
 105a/6, 105b/7, 105b/13, 106a/1,
 106a/2, 106b/4, 106b/5, 107a/12,
 108b/2, 109a/4, 109b/7, 109b/11,
 110a/7, 110b/13, 111a/5, 111b/3,
 111b/12, 112a/8, 112a/9, 112b/10,
 112b/11, 113a/3, 113a/11, 113a/13,
 113b/3, 113b/5, 113b/9, 113b/11,
 114a/1, 114a/2, 114a/3, 114a/6,
 115a/4, 115b/2, 116a/6, 116a/12,
 116b/9, 117b/1, 117b/2, 118a/7,
 118a/11, 118b/1, 119a/7, 119a/8,
 119b/3, 119b/4, 119b/7, 120b/8,
 120b/11, 120b/12, 121a/8, 121b/7,
 121b/9, 123a/5, 65b/13, 66a/2, 69a/8,
 101a/13, 102b/10, 105a/9, 105b/11,
 111a/1, 113a/1, 114b/12, 115a/6,
 119b/1, 121b/4, 121b/10

e.- diler 69a/3, 70b/5, 70b/8,
 71a/2, 71a/10, 76a/13, 76b/13, 77a/9,
 77b/8, 79a/3, 79a/8, 80a/2, 80a/4,
 80a/8, 80b/8, 85a/12, 85b/1, 86b/2,
 87b/12, 89a/1, 89a/3, 89b/9, 90a/4,
 90a/5, 90a/6, 90a/7, 90b/8, 91a/8,
 91b/3, 92a/10, 92a/13, 94a/7, 94a/9,
 96a/12, 98a/13, 98b/3, 98b/7, 98b/8,

99b/5, 99b/6, 100a/8, 100b/4, 100b/7,
 107a/9, 107a/13, 107b/12, 112a/10,
 112a/13, 112b/8, 112b/11, 115a/2,
 119a/12, 120b/1, 120b/4, 122b/9,
 123a/6, 123a/10, 123b/8, 124b/4,
 124b/6, 124b/7, 127a/5, 124b/12,
 125a/1

e.-(d)ür 64a/5, 68a/10, 70a/10,
 86b/12, 90b/6, 96a/1, 97b/13, 98a/2,
 113b/12, 117a/4, 125b/1, 126a/1

e.+ (d)ürler 84b/6

e.- me 76a/5

e.- medüm 100a/5

e.-(d)ü vérüñ 101a/11

e.-(d)ü vérđi 75b/13, 86b/10,
 113a/8

eyle *öyle*

e. 67b/5, 73b/10, 77a/10,
 79b/10, 81b/13, 84b/1, 84b/6, 87b/3,
 90b/5, 99b/12, 101b/11, 106b/3, 115b/7,
 121b/3

e. étdiler 110b/11

e. éderüz 115a/3

e.+ dür 91a/13

e.+se 92b/1, 122a/5, 124b/5

eylük *iyilik*

e. 91a/8

e. kılalum 112b/12

e. kıılırın 122b/4

e. éde 113a/1

e. éder 89b/2	<i>sıkıntısız, tasasız olma durumu</i>
e.+(g) üñ 94a/11	f.+ a 119b/13
eyü iyi	ferište [Far.] <i>melek</i>
e. 89a/4, 89b/7, 91a/3, 92a/9, 122a/8	f. 67b/1, 67b/4, 67b/669a/12, 86a/2, 86b/2
e.+ -y-idi 69b/11	f.+ler 69a/3, 69b/6, 69b/11,
e.+ ler 76b/6	70b/11, 71b/9, 78a/7, 95b/7, 102a/3
e.+lere 98b/6	f.+ leri 95b/12
F	fermān [Far.] <i>buyruk, emir</i>
fānī [Ar.] <i>geçici</i>	f. kılup 126b/6
f. 73b/3	f.+ ı-y-ıla 66b/6
fāriğ [Ar.] <i>vazgeçmiş, çekilmiş</i>	ferseng [Ar.] <i>yaklaşık beş</i>
f. ola 76b/12	<i>kilometrelik bir uzaklık ölçüsü</i>
f. olup 122b/8	f. 64b/10, 66a/7, 69b/3, 105b/1, 105b/2, 116b/12
fāşş [Ar.] <i>yüzük taşı</i>	feryād [Far.] <i>haykırış, çığlık</i>
f.+ ı 93a/7	f. edüp 71a/11
faşīh [Ar.] <i>açık ve düzgün</i>	f. édem079a/13
konuşma yeteneği olan	f. éderleridi103b/13
f. 85b/3, 114b/5	f. etdiler 88b/5
fedā [Ar.] <i>bir amaç uğrunda bir</i>	fīl [Ar.] <i>fil</i>
<i>değer veya varlıktan vazgeçme,</i>	f. 121b/11
<i>uğruna verme</i>	fī-l - cümle [Ar.] <i>sonunda</i>
f. étdi 97b/3	f.- 71a/11, 77b/1, 96a/11, 87a/7, 87b/3
ferah [Ar.] <i>kalp, gönül, iç vb.nin</i>	fī'l-hāl [Ar.] <i>bu halde, şimdi</i>

f.- 66a/5, 103a/6, 106a/6,
112a/12

fī'il [Ar.] *iş, davranış*
f.+ i 69b/11
f.+ lerdür 70a/7

fikir [Ar.] *düşünce*
f. éder 93b/5
f.+ ler 76b/13

firāk [Ar.] *ayrılık*
f.+ ina 97b/4

fitne [Ar.] *karışıklık, kargaşa*
f.+ ye 109b/7

fulān [Ar.] *falan*
f. 64a/13, 71b/4, 101a/1,
114a/7

G

ġāfil [Ar.] *habersiz, hazırlıksız*
ğ. 75b/11
ğ.+ ler 77a/7

ġafūru'r-rahīm [Ar.] *çok bağışlayıcı,*
merhamet eden ve bağışlayan
ğ. + dür 100a/13

ġalebe [Ar.] *kalabalık*
ğ. 72b/1

ġālib [Ar.] *üstün gelen, kazanan*
g. 83a/12, 123a/7
g.+ üz 123b/8

ġarīb [Ar.] *yabancı, gurbette*
yaşayan
ğ.+ sin 115a/10
ğ.+ lerdür 127a/9

ġarībhlğ *garip olma durumu*
ğ.+ uñ 115a/10

ġark [Ar.] *suya batma, boğulma*
ğ. étmek 106a/4, 106a/8
ğ. olmuşlar 86b/1

ġāyib [Ar.] *kaybolma*
ğ.- oldı 66a/5, 96a/4, 106a/9

ġāza [Ar.] 1. *vaktinde kılınmayan*
namazı yerine getirme

ğ. kılur-ıdı 69b/13

2. *Müslümanlığı yaymak ya da*
korumak ereğiyle İslam olmayanlara
karşı yapılan savaş, din uğruna savaş
ğ.+ da 78b/4

ġéce *gece*
g. 73a/13, 76a/2, 76a/9,
87a/10, 88b/5, 93b/6, 103a/10, 107a/5,
107a/8, 107b/4, 115b/3,

g. + ye 116a/10	72a/10, 73a/1, 73a/2, 73a/3, 74a/5,
g.+ sine 79b/13	78b/6, 79b/7, 82b/1, 84b/4, 84b/7,
geç - <i>geçmek</i>	84b/10, 88a/11, 88b/11, 89a/1, 90a/13,
g.- diler 80a/13, 104a/4	90b/5, 92b/8, 93b/8, 95a/3, 97a/7,
g.- e 120b/13	97a/13, 97b/2, 98a/4, 99b/4, 99b/12,
g.- medin 88b/7	99b/13, 100a/3, 101a/1, 106a/11,
g.- ıcek 101a/10	108b/10, 101a/1, 101a/12, 105b/10,
g.- üp 83b/10, 89a/8	107b/7, 109a/3, 109a/5, 110a/9,
g.- medi 79b/3	110a/11, 111a/3, 111a/4, 111a/8,
geçmiş <i>geçmiş, geride kalmış olan</i>	111b/3, 112a/4, 112b/6, 112b/8,
g. 120b/13	112b/12, 114a/4, 114a/12, 114a/13,
geçür - <i>geçirmek</i>	115a/5, 115b/2, 115b/11, 115b/12,
g.- di 105b/6, 125b/8	116b/1, 117a/1, 117a/8, 118a/1,
gel - ulaşmak, varmak	118a/5, 118a/7, 118a/9, 118b/4,
g. 83b/11, 84a/2, 110b/9,	119a/6, 119a/12, 119a/13, 119b/13,
112b/1, 113a/1, 120b/5, 125b/1,	120a/9, 120a/11, 121a/7,
126a/5	121b/4, 122a/10, 123a/8, 123b/1,
g.- gil 125b/1	125a/6, 125a/11
g.- üñ 65a/11, 105a/5	g.- diler 66b/8, 69a/13, 69b/6,
g.- sün 81a/10	69b/12, 70a/9, 70a/13, 70b/1, 70b/2,
g.- düm 66a/1, 66a/2, 95b/11,	71a/4, 76b/13, 77b/11, 79a/3,
122a/5	79b/9, 79b/11, 80a/2, 80a/4, 81a/11,
g.- düñ 65b/13, 66a/1, 95b/10,	91a/5, 91a/7, 92a/4, 95a/11, 96a/12,
122a/4, 122a/5, 127a/11	98a/6, 98a/8, 101b/8, 102b/4, 108b/1,
g.- di 63b/10, 63b/11, 64a/1,	109b/2, 112b/3, 113a/6, 119b/2,
64a/4, 64a/7, 65a/5, 65a/11, 65a/13,	120b/2, 120b/4, 126b/13, 127a/3
65b/10, 65b/11, 67b/4, 95a/3 67a/7,	g.- diyse 80b/2
68b/9, 70a/5, 71b/6, 72a/1, 72a/2,	g.- düñüz 68a/10
	g.- miş 63b/7, 68a/3, 99a/7,
	124a/11
	g.- mişdür 63b/1, 66a/6, 73b/13,
	74b/12, 75a/7, 76a/7, 77b/13, 82b/10,

102a/2	g.- mez-idi 126b/7
g.- ür 72a/13, 84a/11, 88b/10,	
99b/7, 103a/9, 103b/12, 115b/3,	geñ geniş, ferah
125b/9	g. 118b/8
g.- ürdi 64a/13, 66a/7, 107a/3,	
125a/13, 126b/6	geñç [Far.] genç
g.- ürlər 81b/4	g. 71b/10, 85a/13, 85b/1
g.- ürse 88b/9	
g.- ürsin 106a/1	gerçek yalan olmayan, doğru
g.- ürsiz 90a/4	olan şey, hakikat
g.- ürüz 90a/4	g.+ dür 85b/8, 85b/9
g.- işerdür 115b/1	
g.- señ 112b/1	gerçi [Far.] her ne kadar, ise de
g.- e 73b/12, 79b/6, 87a/13,	g. 98b/10
115a/4, 118a/9, 127a/2	
g.- eler 65a/3, 70a/5, 91a/4,	gerdek [Far.] gerdek
123b/4	g.+ e 103a/10
g.- esiz 122b/1	
g.- evüz 71a/13	gerek gerek
g.-eydi 74b/8	g. 65b/8, 67b/8, 74a/11, 93a/4,
g.- ince 103a/8, 111a/2	94a/5, 103a/3, 105b/12,
g.- üp 72a/9, 75a/9, 77b/6, 79a/4,	106a/4, 106a/8, 109a/4, 110a/3, 112a/9
80b/8, 82a/13, 87a/12, 89b/10,	g.+ di 83a/4, 101b/12
90b/7, 94b/12, 95b/7, 95a/2, 100b/13,	g.+ dür 91b/10
108b/4, 111b/2, 120b/1, 121a/8,	g.+ se 116a/7, 122b/7
123a/4, 124a/8, 126b/8, 127a/9	
g.- dükçe 84b/12	gerek - gerekmek
g.- meñ 90b/13	g.- mez 70b/8, 74a/11, 105b/9
g.- medi 125a/8, 125a/12	
g.- medi 121a/12	gérü geri
g.- medin 127a/10	g. 64b/5, 71a/9, 71a/10,
g.- mez 112a/11, 125a/9	71a/12, 72a/10, 72b/3, 80b/3, 80b/10,

86a/12, 87a/3, 87b/2, 87b/8, 87b/10,
90b/13, 91a/4, 91b/3, 91b/10, 93a/10,
94a/12, 96a/3, 91b/4, 96a/11, 99a/5,
99b/11, 101b/7, 102b/7, 104a/5,
107a/3, 108b/12, 110b/13, 111a/4,
113a/3, 114a/1, 114a/13, 116a/5,
117a/10, 117a/11, 117b/13, 118a/3,
119a/3, 120b/12, 120b/13, 121a/9,
121a/13, 121b/4, 122a/7, 124b/1,
126a/5, 126b/7, 126b/8

getür - *getirmek*

g. 91a/3, 121a/9
g.- eyin 64a/8, g.- eyin 116b/9
g.- gil 125b/2
g.- üñ 101b/7
g.- di 64b/11, 68a/1, 71a/10,
75a/9, 81a/2, 84a/1, 89a/9, 100a/4,
100b/13, 113a/7, 113b/12, 113b/13,
119a/10, 119a/11, 126a/4
g.- dük 95a/8, 124b/8
g.- dün 126a/1
g.- diler 75a/2, 78a/13, 79a/10,
79b/12, 83a/2, 89a/8, 89a/11, 89b/12,
110a/3, 110a/6, , 110b/6, 123a/4
g.- diyse 67b/7
g.- ürlər 76b/3
g.- ürlərdi 88b/9, 89b/1
g.- ürseñüz 90b/11
g.- ürüz 94a/12
g.- em 74a/7
g.- eler 91b/10

g.- esin 89a/2
g.- üp 79a/7, 79b/11
g.- dügi 90b/12
g.- dükleri 90a/2
g.- dükleriñüzi 91a/2
g.- ene 113b/13
g.- medi 66a/10, 101b/13
g.- mediler 114b/8
g.- medüñüz 90a/9
g. mezseñüz 90b/13

gevher [Far.] *değerli taş, mücevher*

g. 93a/7
g.+ den 82b/11

geyicek *geyikçik*

g.+ ler 95b/5

geyük *geyik*

g.+ ler 90a/11

gez- *gezmek*

g.-e yorurlar-ıdı 79b/2

gibi *benzetme edatı*

g. 70a/13, 70b/7, 72a/8, 74b/6,
74b/10, 75b/11, 78b/13, 81a/2, 81a/4,
82a/4, 83b/3, 86a/2, 86b/2, 92a/6,
99a/9, 106a/3, 115b/8, 115b/9, 117b/7,
117b/8, 117b/9, 117b/10, 117b/11,
117b/12, 118a/3, 119b/11, 120b/6,
121b/11, 121b/12, 124a/6, 124a/10

gider - *kaldırmak, ortadan*

kaldırmak, yok etmek

g.- diler 82a/9

g.- miş 76b/6

g. – se 74b/11

g.- mezsın 77a/1, 90a/10

giñ *geniş*

g. 118b/1

g. kı1.- 118b/1, 125a/9

gir - *girmek*

g.83b/4, 104b/9

g.- gil 83b/8, 113b/11

g.- üñ 92a/1, 92a/2

g.- sün 83b/3, 119a/9, 125b/13

g.- sünler 120b/1

g.- di 72a/13, 80b/1, 81a/13,

83b/9, 86a/13, 88b/3, 88b/6, 102a/11,

105b/4, 107a/12, 113b/11, 114a/2,

119a/8, 119a/9, 124a/4, 124a/7,

124a/8, 126b/5, 127a/3,

g.- diler 81b/7, 89b/13, 98a/6,

99a/12, 99b/1, 103a/10, 108b/4,

113a/2, 120b/2

g.- miş 86b/7, 115b/5

g.- ür 107a/7

g.- ürdi 106b/12

g.-esin 103b/8

g.- üp 105a/1

g.- meñ 92a/1

git - *gitmek*

g. 74a/9, 111b/8

g.- gil 71a/2

g.-(d) üñ 91a/3, 96a/6, 120b/8

g.- sün 81a/12

g.- düm 120b/8, 120b/9

g.- di 63b/10, 65a/13, 71a/3,

72a/7, 72a/9, 77b/2, 79b/13, 81b/1,

92b/6, 96b/10, 102b/11,

102b/12, 105b/3, 106a/10, 107b/10,

109a/5, 109a/7, 110a/10, 114a/9

115b/6, 116a/10, 117a/2, 119a/5

g.- diler 77b/4, 89b/8, 108b/5

g.- (d)er 64a/1, 64a/2

g.-(d)erdi 74b/7, 113a/6,

126b/7

g.- (d)erlerdi 112a/6

g.-(d) e 117b/7

g.- (d)eydi 117b/5

g.- (d)elüm 71a/9, 100b/10

g.-(d) üp 65b/10, 69a/13,

76b/13, 95b/4

g.-(d)ene 107a/3

g.- medi 78b/4

gey - *giymek*

g.- di 95b/3, 105b/5, 120a/2

g.- se 99a/7

geyür - *giydirmek*

g.- diler 81a/6, 81a/9, 89a/9

g.- üp 81a/8,87b/4	g.+ si 125b/10, 125b/11
gizle - <i>saklamak</i>	g.+ sinde 112b/2
g.- di 63b/7, 94a/2	gönder - <i>bir yere doğru yola</i>
gizlen - <i>saklanmak</i>	<i>çıkarmak, yollamak</i>
g.- ip 63b/8	g.- di 89b/5, 91a/5, 92a/8,
göç <i>göç</i>	93b/8, 96a/11
g. 73b/3	g.- diler 89a/11
g. etdiler 73b/3	g.-ürsem 91b/8
göç - <i>göçmek</i>	gönül <i>gönül</i>
g.- di 81b/7, 93a/7	g. 103b/3
gök <i>gök</i>	g.+ üm 66a/11, 118b/1
g. 95b/12	g.+ üñi 118b/8
g.+ i 102b/2, 125b/1	g.+ i 66a/7, 73b/9, 77a/2,
g.+ e 101a/13, 102a/5,	83b/5, 94b/7, 96a/5
111b/12, 125b/4	g.+ ini 125a/9
g.+ deki 78b/10	g.+ ine 109b/6, 110b/5
g.+ ler 102a/2	g.+ inde 82b/9, 94a/2
göger - <i>yeşermek</i>	g.+ ümüz 76b/12
g.- di 69a/7	g.+ leri 67b/11
gögüs <i>göğüs</i>	g.+ lerine 103b/4, 123b/11
g.+ i 77a/12	gönlek <i>gömlek</i>
gökcek <i>güzel, hoş, sevimli</i>	g. 99a/6
g. 84a/6, 99b/11	g.+ ümi 99a/4
gölge <i>gölge</i>	g.+ üñ 99b/2
g.+ de 112b/4	g.+ i 85a/2, 85b/7, 85b/8, 99a/9
	g.+ in 100a/3, 103a/12
	g.+ ini 79a/7
	gör - <i>görmek</i>
	g. 86a/10, 91b/11, 102a/10,

103a/2, 110b/13	g.- sem 78a/2
g.-eyin 121a/6	g.- em 74a/11
g.- gil 66b/3, 91b/4, 91b/11	g.- eydüm 66a/5
g.- üñ 85b/7	g.- esin 74a/10
g.- sün 71a/8, 125a/13	g.- elüm 77b/1
g.- sünler 81b/11	g.- üp 81a/13, 86a/9, 97a/5,
g.- düm 76a/3, 76a/9, 78a/6,	102a/4,123b/11
86b/13, 87a/10, 87b/9, 102a/8,	g.- dügi 70b/1
102a/10, 106a/1, 107a/8,	g.-en 87a/1
116b/9, 122a/7, 122a/8	g.-esi 107b/7
g.- düñ 74a/1, 78a/5, 88a/9	g.- mekle 86b/4
g.- di 65b/1, 67b/10, 68a/8,	g.mege 71b/12
68a/10, 70a/5, 71b/11, 72a/9, 75b/12,	g.- medüm 87b/1
79a/10, 84b/13, 86b/11, 87b/8,	g.- medük 86a/2, 86b/2, 99b/9
92a/8, 92a/13, 92b/6, 98a/1, 98a/5,	g.- mez 71a/5, 71a/11, 74a/4,
98a/13, 102/9, 105b/4, 105b/10,	74a/6, 101a/9, 102b/13, 115a/10
107a/5, 108a/13,108b/8, 109b/4,	g.- mese 110b/5
110a/11, 111a/8, 112a/1, 112a/4,	g.- meseñ 103b/6
112a/7, 112b/7, 113b/12,	g.- mesin 109a/11
114b/1,116b/4, 116b/6, 116b/12,	g.- meyem 99a/4, 103b/8
119a/13, 126b/3, 127a/1	
g. – düñüz 113a/13, 113b/1	görüci <i>gören, gözetleyen</i>
g.- diler 70b/3, 79b/12, 80a/4,	g. 75b/7
85b/10, 86b/1, 91b/3, 92a/5, 109b/1,	
109b/4, 109b/5 120a/13, 123a/9	göriñ - <i>görünmek</i>
g.- dilerse 124b/2	g.- di 64a/3, 84b/5
g.- diyse 106b/7	g.- ür 123b/3
g.- miş 78a/6, 88a/3	g.- mez 123b/3
g.- ür 74a/8	
g.- ürdüñ 103b/6	göriş- <i>buluşup konuşmak, konuşup</i>
g.- ürsin 64b/5	<i>sohbet etmek</i>
g.- se 109b/7	g.- diler 101b/10,102a/1,119b/2

g.- mez-idi 69b/10

g.- üp 64b/1, 65b/4, 109a/6,
125a/6

görk *güzellik*

g.+ üm 102b/11

g.+i 74b/10, 103a/6

gövde *gövde*

g.+ lerinden 66a/13

görklü *güzel*

g. 70a/7, 75b/10, 81b/9, 82b/7,
84a/8, 94b/8

g.+ ler 67b/4

göyün - *yanmak*

g.- di 110b/12

g.- megin 111a/1

görklürek *daha güzel*

g.+(g)in 75b/10

göz *göz*

g. 78b/5, 83b/2, 92a/2,

101a/10

g.+ den 78b/9

g.+ dür 84a/7

g.+ üm 102b/12

g.+ üñ 84a/6, 115a/10

g.+ i 74a/4, 100a/5, 101a/9,

117b/7

g.+ in 70b/12, 74a/11, 81b/1

g.+ ini 99a/5, 126b/2

g.+ ine 84b/5, 100a/4

g.+ inden 77b/4

g.+ ümüz 109b/8

g.+ ler 74b/11

g.+ leri 71a/5, 71a/9, 71a/11,

86a/11, 109b/6, 121b/9

g.+ lerüm 95a/12

g.+ lerüñ 74a/6, 74a/8

g.+ lerimüz 71a/8

g.+ lerine 77a/11

görüük *açık, görünür*

g. 120a/13

göster - *göstermek*

g.- eyin 63b/13

g.- sün 124a/3

g.- di 64a/5, 102b/7

g.-e 83b/5

g.- üp 64b/11, 104a/2

götiril - *giderilmek, götürülmek*

g.- di 126b/2

götür - *götürmek*

g.- düm 87a/11

g.- di 64b/5, 71b/7, 98a/13,
108a/5

g.- diler 77b/3

gözet - *gözlemek, takip etmek*

g.-ün 101a/10

g.- meyesiz 77a/7,

g. gördün 78a/4

güçlü *güçlü, kuvvetli*

g.+ dür 113a/13

gözsüz *görme engeli olan,*

görmeyen

g. 74a/9, 75b/3, 92b/12,

96b/11

güd - *hayvan veya hayvan sürüsünü*

önüne katıp otlatarak sürmek

g.-er 118a/10

g.- erseñ 113b/8

g.- señ 112b/1

g.- esin 113b/7

gözyaşı *gözyaşı*

g.+n 102a/3

ğuşsa [Ar.] *üzüntü, keder*

ğ. 96b/12

ğ.+ s1 97b/13

ğ.- yémek: acı çekmek

ğ.- yémedüm 73a/12

güher [Far.] *mücevher*

g. 64b/11

gülāb [Ar.] *gül suyu*

g. 92b/8

gücen - *zorlanmak*

g.- düm 78b/13

g.- meye 78b/13

gümiş *gümüş*

g. 75a/2, 80a/7, 81a/6, 89a/11

g.+ ile 64a/6

g.+ den 82b/11

güç *güç, kuvvet*

g.+(c) üm 64b/3, 70b/10

g.+ (c)i 72a/11, 82b/4, 112b/1,

117b/11

g.+(c) in 113a/13

2. zor

g.+ ile 77b/12, 79b/12, 94b/9

g.+(c)i 106a/1

güç görmek: zorluk çekmek

g. gördüm 78a/6

gün *gün*

g. 65b/11, 67a/6, 67a/12,

70a/8, 74a/9, 75a/7, 78a/1,

79b/2, 80b/4, 80b/10, 81b/3, 81b/4,

82a/6, 86b/5, 86b/6, 93b/6,

94b/9, 98a/5, 98b/13, 100b/10,

100b/11, 100b/13, 101a/7, 103b/13,

104a/1, 108a/5, 108a/7, 108a/11,

110b/5, 111a/3, 111b/11, 112b/5,

112b/7, 115b/2, 116a/10, 120a/1,
122a/12, 122a/13, 122b/4, 123b/8,
125b/2, 126b/8

g.+ e 104a/4

g.+ de 106b/10, 110b/5, 122b/2

g.+ den 79b/6, 99b/13

g.+ dür 67b/2, 80a/5

g.+ i 82a/5

g.+ ine 63b/8

güt- bkz. *güd-*

g. sün 113a/12

güzel *güzel*

g. 63b/1, 70a/13, 81a/7, 82a/2

güzellik *güzellik*

g. 103a/7

günāh [Far.] *günah*

g. 80b/9

g. işledük 80b/9

g.+ uñ 74a/6

g.+ da 76b/7

g.+ larumuzu 124b/11

H

haber [Ar.] *haber*

h. 68b/10, 95a/11,

100b/13, 127a/3

h. étgil 82a/5

h. étdiler 101a/12

h.édelüm 89b/9

h.+ de 63b/1, 63b/7 66a/6,

73b/12, 74b/12, 76a/7, 77b/13, 82b/10,

102a/2,

h.+ i 83b/8, 95a/2

h.+ ümüz 90b/8

h.+ leri 89b/12, 90a/10

günāhkār [Far.] *günah işleyen*

g.+ sın 85b/11

gündüz *gündüz*

g.+ i 93b/6

güneş *güneş*

g. 76a/3, 76a/10, 82a/1,

118a/3, 125b/10

g.+ üñ 74b/11

g.+ den 119b/12

g.+ i 81b/10

hac [Ar.] *kutsal kabul edilen*

mekânları dinî maksatla ziyaret etme,

İslâm'ın beş şartından biri

h.+ ca 65a/3

günlük *günlük*

g. 85a/13

hâcet [Ar.] *ihtiyaç, istek*

h. kılup 118a/11

h.+ in 102b/7	h.+ inden 113a/8, 113a/9
h.+ üm 117b/3, 122b/5	h.+ ini 92b/10
h. + lerin 103a/5	
hācib [Ar.] <i>kapıcı</i>	hāle [Ar.] <i>hala, babanın kız kardeşi</i>
h.+ ine 101b/6	h.+ sin 96b/1
hacil [Ar.] <i>utanmış</i>	halāyık [Ar.] <i>insanlar, kadın hizmetçiler</i>
h. 74b/11, 82a/3, 118a/3	h. 71b/8, 72b/1, 81b/13, 102b/9, 103b/13, 104a/1, 105a/5, 105a/8, 105a/12, 106b/7, 107a/6, 123a/9
hadd-i haķır [Ar.] <i>alt sınır</i>	
h.88b/2	
hafta [Far.] <i>hafta</i>	h.+ a 65a/3, 89b/2, 105a/4, 105a/13, 105a/6
h. 104a/3	h.+ dan 65a/4, 65a/6
h.+ da 104a/1	h.+ ı 81b/8
haķķ [Ar.] <i>adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç</i>	h.+ lar 109b/2
h.114b/12	hāliyā [Ar.] <i>hālā, şimdi</i>
h.+ı-çün 90a/13, 97b/10, 123b/8	h. 71a/12
h.+uñ 73b/7	halīfe [Ar.] <i>vekil</i>
h.+ ı 83a/4, 114b/12	h. 118b/10
h.+ına 74b/1	h. kıl 118b/9
hāl [Ar.] <i>durum</i>	h. kıldum 118b/11, 118b/12
h. 77a/7	
h.+ de 96b/11	halk [Ar.] <i>halk</i>
h.+ üm 106a/3	h.+ uñ 92a/7
h.+ ümüz 118b/3	h.+ a 65b/10, 104b/7
h.+ in 80b/6	h. 112a/5, 122a/2, 122a/4
	h.+ ı 82a/6, 122b/1

h.+ ını 101a/2

halka [Ar.] *çember biçiminde olan*

h. 64a/4,

h.+ ların 120a/9

halvet [Ar.] *tenha yer*

h.+ de 94b/9

hamle [Ar.] *ileri atılma, atılım, saldırı*

h. étdi 89a/3

hammâllık *taşıyıcılık*

h.étdi 81b/3

hamur[Ar.] *unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu*

h. 72a/8

hân [Far.] *sofra, yemek*

h. 67b/7, 88b/4, 89a/8

h.+ lar 88b/4

h. dökmek: sofra kurmak

h. dökdiler 92a/10

hân salar [Far.] *kilerci, sofracıbaşı*

h. 86b/8, 87a/9, 87b/1,

hānedān [Far.] *hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan soy, büyük aile*

h.+ uz 96b/5

h.+ umuz 96b/13

harāb [Ar.] *bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, viran*

h. kılar 110b/9

harāc [Ar.] *vergi*

h. 104b/8

h.+ ı 93a/6

hariş [Ar.] *açgözlü, hırslı*

h. 67a/3

harişlik *açgözlülük*

h.+i 67a/4

hāş [Ar.] *mahsus, özel*

h. 101a/5

h.+ ın 74a/1

h.+ larından 86b/6

hāşıl [Ar.] *olan, ortaya çıkan*

h. ola 83b/6

hasret [Ar.] *özlem*

h. 82a/10

h.+ inden 95a/12, 95a/13,

96b/10, 102b/13

hastalık *hastalık*

h.+ a 107a/2

ḥāṣā [Ar.] <i>asla, hiçbir vakit</i>	<i>ünlemi</i>
ḥ. 94b/2, 126a/6	h. 85a/5
ḥaṭ [Ar.] <i>yazı</i>	ḥayli [Far.] <i>çok</i>
ḥ. 106a/5	ḥ. 102a/1
ḥaṭā [Ar.] <i>yanlış</i>	ḥayrān [Ar.] <i>çok beğenen, hayranlık eden</i>
ḥ. étdük 98b/10, 100a/9	ḥ. 86a/9
ḥatun <i>kadın, eş</i>	ḥ oldılar 86a/9
ḥ. 107b/10, 109a/13, 109b/1, 110a/5, 110a/7125b/12, 126a/6, 126a/8	ḥayz [Ar.] <i>aybaşı (kadınlarda)</i>
ḥ.+ ı 104a/12, 126a/4	h. 82a/2
ḥ.+ ıydı 93b/4	ḥāzır [Ar.] <i>bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, amade</i>
hatunluk <i>kadınlık</i>	ḥ. 82a/13
h.+ (ğ)um 102b/12	ḥ. kıl-alar 72b/3
havā [Ar.] <i>gökyüzü</i>	ḥazır ol- dı 73a/3
h.+ ya 71b/8, 124a/10	ḥazīne [Ar.] <i>devlet malının ve parasının saklandığı yer</i>
h.+ da 105a/2, 107a/6	ḥ. 113b/11
h.+ dağı 95b/5	ḥ.+ ye 89a/10
h.+ dan 72a/9, 87a/11	ḥ.+ den 122b/7
ḥavāle [Ar.] <i>bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ismarlama, devretme</i>	ḥ.+ sine 104a/11, 104a/7
ḥ. kıldı 87b/8	ḥ.+ lerinde 103b/12
hay <i>ey, hey anlamındaki seslenme</i>	ḥ.- ler 88b/1
	ḥazret [Ar.] <i>yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen</i>

unvan

h. 78a/1

helāk [Ar.] *yok etme, yok olma*

h. eyledi 125b/8

h. édevüz 68b/4

h. éde 127a/1

h. édersiz 71a/5

h. kıldı 114b/9

h. oldı 69b/7, 115b/10

h. oldılar 72a/6

h. olısar 119b/13

h. ola 76b/11, 92b/13

h. olalar 78b/10

h. olurlar 71a/7

h. olurdı 124a/11

h. olur 107a/11

henüz [Far.] *az önce, daha şimdi, yeni*

h. 107a/13

her [Far.] *her*

h. 68b/3, 73a/11, 74b/4, 74b/5, 77b/5, 82a/10, 82b/3, 82b/4, 82b/6, 83a/10, 83a/12, 83b/1, 84b/12, 86a/7, 86a/10, 88b/8, 92a/2, 92a/11, 94b/10, 98b/5, 99a/7, 99b/10, 101a/2, 103b/10, 105a/4, 106b/2, 107b/13, 108a/7, 116a/2, 116a/3, 116a/4, 121b/12, 124a/12, 124b/2

hergiz [Far.] *asla, katiyen*

h. 70a/13, 73a/11, 89a/2, 111b/11

helāl [Ar.] *helal*

h. 103a/3

her kaçan *her ne zaman*

h. 74b/1, 74b/11

helālīk *helal etme*

h. 80b/10

heybet [Ar.] *büyüklik, ululuk*

h.+ e 69b/1, 78a/4

h.+ den 120a/10

h.+ i 94b/10

h.+ in 81b/10

hem [Far.] *aynı zamanda*

h. 68b/5, 68b/6, 68b/13, 94a/4, 99a/1, 108b/12, 112b/11, 112b/2, 116b/2

heykel [Ar.] *heykel*

h.+i 99a/9

hemān [Far.] *hemen, çabucak, derhal*

h. 92b/4, 113b/13, 124b/4

hışm [Far.] *kızgınlık, öfke*

h.+ı 94b/13

hıyānat [Ar.] *kutsal sayılan şeylere el
uzatma, kötülük etme veya karşı
davranma, hainlik, ihanet*
h. 84a/4

hıyānatlık [Ar.] *hainlik*
h. éderler-idi 115a/2

hıyār [Far.] *salatalık*
h. 74b/10

hīç [Far.] *olumsuz yargılı
cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren
bir söz*
h. 67a/13, 78a/4, 78a/6, 83b/8,
89a/12, 89b/12, 98a/10, 99b/7,
107b/10, 110a/3, 110a/6, 115b/10,
120a/4, 122a/3, 124b/4, 125b/9

hicāb [Ar.] *perde, engel*
h. 126b/2

hikāyet [Ar.] *hikāye*
h. 126b/8

hikmet [Ar.] *bilgelik*
h. 83a/10

hil‘at [Ar.] *süslü elbise, kaftan*
h. 87a/3, 87b/4, 89a/8

h.+ ları-y-ıla 81b/6

hīle [Ar.] *birini aldatmak,
yanıltmak için yapılan düzen*
h. 83a/12, 92b/10, 93b/5
h.+ ye 76b/2
h.+ -y-ile 93a/5

hisāb [Ar.] *hesap*
h. ét.- meye 121a/1
h.+ uñ 121a/11

hizmet [Ar.] *birinin işini görme
veya birine yarayan bir işi yapma*
h. etdürdi 83a/3
h. ede 93b/11
h. éderler 118a/8

ho [Far.] *artık*
h. 68a/2

hōr [Far.] *değersiz, aşağı*
h. kılmayalar 83a/6
h. kılduğın 83a/7

hōrla -[Far.] *hor görmek*
h.- rdı 84a/11

horūs [Far.] *horoz*
h. 66b/10, 66b/12
h.+ a 66b/10

hoş [Far.] *beğenilen, güzel*
 h. 67b/11, 83a/1, 87b/4,
 88a/11, 94b/7, 107a/2
 h. oldu 67b/11

hoz [Far.] *kendi*
 h. 67b/6, 100b/4, 106a/9,
 119b/1

hūrī [Ar.] *cennette yaşadığına*
inanılan dişi varlık
 h.+ ler 118a/8

hurma [Far.] *hurma meyvesi*
 h. 120a/3, 124b/13, 125a/3

hūy [Far.] *huy*
 h.+ ını 124a/3

hücūm [Ar.] *saldırı*
 h. etdiler 70b/3

hükūm [Ar.] *yargı, egemenlik*
 h. 74a/1, 92a/6, 94b/8,
 107b/12
 h. kıldı 107b/13

h kıla 94b/8

h.+ ümde 105b/9

h.+ i 88b/3, 88b/6, 92a/3

h.+ in 91b/11

hüner [Far.] *beceri isteyen ustalık*
 h. 74b/6

h.+ in 124a/3

hürmet [Ar.] *saygı*

hürmet é.- erdi 111a/3

h.+ in 101b/12

h.+ine 101b/11

I

ıraq *uzak*

ı. 77b/4

ı.+ dan 80a/3

ırmak *büyük akarsu, nehir*

ı.+ ına 81a/11

ışır - *dişleriyle koparmak*

ı.- mış 84b/6

ısmarla - *emanet etmek*

ı.- ğıl 108b/11

ı.- dı 63b/10

ı.- duk 118a/10

ı.- ruz 65b/3

İ

‘ibādet [Ar.] *bir dinin buyruklarını*
yerine getirme:

‘i. kılurlar-ıdı 122b/8

‘i.+ e 66a/6, 65b/10, 72b/4

İbn [Ar.] oğul

i.- 96b/5, 104b/5

i.+i 91b/10

‘ibret [Ar.] *kötü bir olaydan*

alınması gereken ders, uyarıcı sonuç

‘i. édüp 87a/4

‘i.+ ler 103b/2

ibrişim [Far.] *kalınca bükülmüş ipek iplik*

i. 81b/6

iç *iç*

i.+ ine 104b/13, 109a/11,

115b/5

i.+ inde 74a/9, 75a/4, 75b/4,

75b/5, 76b/6, 104b/9,

109a/13, 115b/11, 124a/4

i.+ idür 71a/13

i.+ indedür 81b/12

i.+ indeki 64a/12, 95b/6

i.+ inden 63b/5, 115b/6

i.+ inde-y-idi 79b/5

içerü *içeri*

i. 78a/13, 86a/13, 108b/4

içün *için*

i. 73a/12, 86b/13, 100a/9

iḥsān [Ar.] *iyilik etme, bağışlama*

i. étdi 102a/9

iḥtiyār *seçme*

i. étdüm 73b/1

i. étdi 98b/9

iki *birden sonra gelen*

sayının adı

i. 64b/8, 67b/4, 70a/5, 70a/13,

71a/3, 72b/10, 74a/4, 74a/12,

74b/3, 74b/10, 81a/5, 82b/4, 83b/2,

86b/7, 90a/6, 95a/12, 101a/4,

107a/1, 107a/4, 107a/5, 109a/7,

110a/1, 110b/2, 110b/3, 112a/7,

113a/5, 113b/6, 114b/5, 116a/10,

117b/9, 117b/10, 121b/11

i. 72b/6, 74a/4, 82b/2, 105a/4

i.+ müz 119b/8

i.+ si 74b/4, 97a/6, 120a/5

i.+ sin 75a/10, 87b/3, 86b/10

ikin ikin *ikişer ikişer*

i. 92a/11

ikinci *ikinci*

i. 64a/9, 73a/13, 114b/3

i. 67a/1

iḳrār [Ar.] *saklamayıp doğruca*

söyleme, kabul etme

i. etdiler 82a/3

ikündüyin *ikindi vakti*

i. 125b/10

il	<i>ülke, diyar</i>	109a/12, 114a/1
	i. 119a/3	i.- diler 86a/1, 126a/10
	i.+ e 74a/2	
	i.+ den 74a/2	iley huzur, yan
	i.+ leri 104b/8	i.+inde 75a/8, 123a/2
ilāhī [Ar.]	<i>Allah'ım (seslenme ünlemi)</i>	ilk <i>önce, başlangıç</i>
	i. 64a/6, 64b/3, 64b/7, 65a/4, 65b/2, 65b/7, 84b/9, 86a/5, 103a/7, 105b/7, 112b/5, 117b/2, 118a/7, 118a/9, 118b/1, 118b/9, 126a/13	i. 83b/3, 84a/7, 84a/8, 123b/1
i'lām [Ar.]	<i>bildirme, anlatma</i>	illā [Ar.] <i>ancak</i>
	i'.ét 65a/3	i. 71b/5, 73a/8, 75a/4, 88a/3, 92a/3, 94b/3, 97b/10, 121a/12
	i'. étdiler 89b/10	'ilm [Ar.] <i>bilme, biliş</i>
		'i. 83a/10
		'i.édüp 103b/10
		'i.+ inden 83a/10
ile	<i>ile, birlikte</i>	īmān [Ar.] <i>inanma, ,inanç, İslam dinini kabul etme</i>
	i. 67b/2, 80b/4, 92a/9, 93b/5, 95a/8, 105a/3, 106a/13, 113a/2, 119a/11	i. 66a/9, 114b/8, 121a/9, 124b/8, 125b/2
ilerü	<i>ileri</i>	i.+ a 120b/5, 123b/4, 125a/8, 125a/9, 125b/1, 126b/7
	i. 69b/5, 75b/11, 95a/8, 102a/8, 113a/2, 127a/2	i.+ um 66a/10
	i.+kilerüñ 74b/13	i'mār [Ar.] <i>bakılıp güzelleştirilmiş olan, bakımlı yer</i>
ilet -	<i>götürmek, alıp götürmek</i>	i. 81b/12
	i. 101a/8, 113b/12, 114a/1	'imāret [Ar.] <i>yurt, memleket</i>
	i.- üñ 101b/6	
	i.- di 72b/4, 75a/2, 77b/12,	

‘i. kıllalar 104b/8	i.- mazsañ 79a/8
‘ imaretlik [Ar.] <i>bayındırlık</i>	incit - <i>üzmek, zahmet</i>
‘i. 112a/1	<i>çektirmek</i>
	i.- ürler 127a/11
imdi <i>şimdi</i>	
i. 65a/7, 65b/3, 68a/6, 70a/10,	incü <i>inci</i>
75b/3, 80a/5, 85b/13, 88a/9, 96b/5,	i. 98a/8
97a/1, 102b/6, 102b/10, 105b/9,	i.+ -y-ile 67b/10, 81a/6, 105a/3
106a/2, 110b/9, 112b/10, 120b/7	i.+ ye 98a/7
‘ imrân [Ar.] <i>evine bağlı kalan</i>	indür - <i>indirmek</i>
‘i.81b/11	i. 116a/13
‘i.+ı 82a/9	i.- dük 75b/8
	i.- diler 92a/10
in - <i>inmek</i>	iniş <i>yokuş karşıtı</i>
i.- gil 67b/2	i.+ e 106b/2
i.- di 75b/1, 78a/3, 105b/4,	
109a/5, 109b/3, 114b/5	iñle- <i>acı, üzüntü belirten kesik sesler</i>
i.- e 78b/9, 101b/9	<i>çıkarmak</i>
i.- eydi 101b/12	i.- di 80b/3
i.- üp 80b/2, 89a/6, 124a/7	i.-rler 95b/12
i.- medi 101b/12	
i.-megil 101b/10	iñşāallāh [Ar.] <i>yapılacak her</i>
inan - <i>inanmak</i>	<i>işin ilâhî irade ve izne bağlı olarak</i>
i.- uñ 114b/12	<i>gerçekleşebileceğini belirtmek</i>
i.- dum 91a/13	<i>amacıyla işin öncesinde söylenen söz</i>
i.-ursañız 99b/5	i. 87a/4, 113b/9
i.- am 91a/12	
i.-amayam 81a/3	irgür- <i>eriştirmek, ulaştırmak</i>
i.- maz 77a/1	i. – di 102b/6

ip	<i>ip</i>	istikbāl'el bāb-ı Yusuf [Ar.] Yusuf'un kapıda karşılanması
i. 79b/9, 79b/11		
i.+ i 124a/6		i.- 84b/11
issi	1. <i>sıcak, sıcaklık</i>	iş <i>iş, amaç</i>
i. 78a/9		i. 83b/8, 86a/13, 108b/6,
2. <i>sahip</i>		122b/6
i. 114a/2		i.+ den 90b/8
i. kılurum 77b/9		i.+ dür 124b/2
i.+ nuñ 93a/4, 94a/5		i.+ üñ 118b/5
		i.+ in 73b/1
iste - <i>istemek, dilemek</i>		i.+ ümüz 101b/6
i.- gil 96a/3		i.+ üñüz 115a/6
i.- ñ 96a/9		i.+ lerine 103b/3
i.- düñ 97a/12		
i.- diler 80b/7		işāret [Ar.] <i>anlam yükletilen şey, anlamlı iz</i>
i.- r 112a/8		i. eylese 106b/3
i.- rüz 80a/5		i. kıldı 85b/2, 86a/12
i.- ye 96a/6		
i.- yenleri 125b/8		işle- <i>yapmak</i>
i.- megil 67a/5		i.- düñ 80b/9
i.- mezüz 70b/8		
isteyü	<i>isteyerek</i>	işlü <i>işli</i>
i. 93a/8, 109a/2		i. 69b/9
istiğfār	[Ar.] <i>bağışlanmayı dileme, tövbe etme</i>	itdür- <i>yaptırmak</i>
i. 100a/12		i.-di 106b/10
i. édüñ 115a/6		ittifākā [Ar.] <i>rastgele</i>
		i. 116a/3

‘ivāz [Ar.] karşılık, bedel

‘i.+ın éderin 113b/9

iy *ey, seslenme ünlemi*

i. 76a/2, 95a/6, 95a/12,
101b/1, 101b/4, 101b/10, 102b/2,
103b/5, 109a/10, 70a/2, 70b/4, 73a/6,
73a/9, 74a/5, 75b/8, 76a/4, 77a/13,
80b/3, 82a/11, 91b/4, 92a/1, 92b/3,
95b/8, 95b/13, 100a/8, 101b/13,
102a/8, 103a/1, 112b/7, 112b/8,
113a/11

izle - *izinden gitmek, takip*
etmek

i.- gil 109a/9

‘izzet [Ar.] *büyüklik, yücelik*

‘i. 90a/13, 123b/8

‘i.+ ile 89a/8, 92a/10

‘i.+ inden 81b/1

K

ķabar- *şışmek, kabarmak*

k.- dı 111b/11

ķabūl [Ar.] *bir şeye isteyerek veya*
istemeyerek razı olma

ķ. édüp 63b/2 64b/9

ķ. olur 100b/3

ķ.eyledi 64b/4

ķ.étgil 75a/10

ķ. ķıldum 125a/12

ķ. ķıldılar 122b/6

ķaç *herhangi bir şeyin niceliğini*
sormak için kullanılan soru sıfatı

k. 63b/11, 67b/2, 90a/6,

99b/13, 112b/5

ķaç- *kaçmak*

ķ.- dı 80a/5, 84b/13, 117a/8,

127a/2

ķ.- duñ 120b/7

ķ.- dılar 122a/2

ķ.- mağa 84b/10

ķaçan *ne zaman*

ķ. 66a/6, 74b/7, 74b/10, 78a/8,

86a/8 93a/3, 94b/12, 99b/8, 113a/4,

113a/5

ķaçğın *kaçak, kaçan*

k.+ dur 80a/12

ķaçır - *kaçmasını sağlamak*
veya kaçmasına imkân yaratmak

ķ.- dı 111a/7

ķadar [Ar.] *kadar*

ķ. 65a/13, 67b/7, 74a/4, 82b/3,

82b/4, 87b/8, 94b/10, 107a/6, 108a/1,

110a/5, 110b/4, 114a/10

ḳadeḥ [Ar.] *kadeh*

k.+ leri 71b/10

ḳarı *yaşlı, ihtiyar*

ḳ.+ yam 68b/12

ḳadın *kadın*

ḳ.+ dan 73b/8

ḳafile [Ar.] *birlikte hareket eden topluluk*

ḳ. 81b/7, 93a/7

kāfir [Ar.] *genellikle Müslüman olmayanlara verilen ad*

k. 71a/3, 104b/1

k.+ ler 74b/12

k.+ leri 78b/4, 96a/10

kāğid [Far.] *kāğıt*

k. 106a/6

ḳāhir [Ar.] *kahreden, ezen, yok eden*

ḳ.+ üz 127a/7

kāin [Ar.] *mevcut olan, bulunan, var olan*

k. 103a/6

ḳaḳı- 1.öfkelenmek

ḳ.-dı 90b/10, 95a/4, 116b/5,

126b/9

ḳ.-sa 74b/7

ḳ- (y)up 78b/5, 124b/12

ḳ.-mağı 74b/9

2. itmek, itelemek

ḳ.-dı 119a/7, 120a/9

ḳal - kalmak

ḳ.- duḳ 90a/7

k.- dı 69b/7, 84b/4, 87a/8,

87b/7, 89b/5, 103b/13, 104a/8, 104b/3,

109b/4, 118a/3, 122a/3

ḳ.- dılar 87b/11, 116b/3

k.-miş 80a/9

ḳ.- madı 70b/3, 71b/12, 89a/12,

89b/3, 103a/10, 104a/9, 107b/7,

116a/12, 122a/6, 125b/9

ḳ.- maz-ıdı 110b/5

ḳaldur - kaldırmak

ḳ.- dı 112a/12, 112b/9,

121b/13

ḳ.- ur 112a/11

ḳalem [Ar.] *kalem*

ḳ. 106a/5, 106a/6

ḳamaş - güçlü ışık dolayısıyla bakamamak

k.- dı 121b/9

ḳ.- urdı 74b/12

ķamu	<i>hep, bütün, her</i>	90a/4, 93a/11, 95a/3, 99b/7, 122a/8
	ķ. 72b/1, 91b/3, 92a/4, 101a/6, 105a/8, 107a/8, 108a/6, 121b/8, 122a/2, 123a/9	ķanġı <i>hangi</i>
	ķ.+ ya 92a/7	ķ. 106a/7, 107a/2, 110a/8
ķamusı	<i>hepsi</i>	ķanı <i>hani</i>
	ķ. 107b/9, 120a/8	ķ. 70a/4, 72a/12, 81b/11, 90a/7, 112b/10
ķan	<i>kan</i>	ķapa - <i>kapatmak</i>
	ķ. 66b/11	ķ.- dı 108b/4
	ķ étdiler 70b/12	ķ.- dılar 90b/6
	ķ. oldı 111a/7	k.- yalum 92a/9
	ķ.+ ıla 79a/8, 79a/9	ķapak <i>kapak</i>
	ķ.+ a 79a/7, 86a/12, 86b/1	ķ.+ ın 112a/10
ķanad	<i>kanat</i>	ķapan <i>tartı</i>
	ķ.+ ı-y-ıla 71a/4, 72a/10, 84b/7 125b/7	ķ.+ a 82b/10
	ķ.+ um 78b/3	ķapar- <i>şışmek, kabarmak</i>
	k.+ ı 71b/3	k.- dı 77b/5
	k.+ ın 71b/6, 71b/11, 78a/3	ķapla - <i>üzerini örtmek</i>
ķanca	<i>nereye</i>	ķ.- dı 116b/2
	ķ. 109a/9, 117a/2	ķapu <i>kapı</i>
ķanda	<i>nerede</i>	ķ. 72a/5, 78a/13, 119a/7
	ķ. 113a/13, 113b/1	ķ.+ yı 70b/6, 71a/4, 83b/4, 84a/11, 84b/11, 119a/8, 120a/9
ķandan	<i>nereden</i>	ķ.+ ya 77b/11, 84b/12, 89a/1, 108b/1, 120a/7
	ķ. 63b/12, 64a/7, 88b/10,	

ķ.+ da 85a/1, 85a/4, 88b/8	k.+ ları 70b/3
ķ.+ dan 84b/10, 92a/1, 92a/2	
ķ.+ sı 102a/2, 83b/1	ķarar - <i>kararmak</i>
ķ.+ sına 79a/2, 119a/6	ķ.- dı 121b/3
ķ.+ sında 126b/12	
ķ.+ ları 83b/9, 83b/13, 107b/8	ķara saķ <i>kara ayak, bir kuş türü</i>
ķ.+ lar 71b/2, 84b/9	k. 67a/3
ķapucı <i>kapıcı, bekçi</i>	ķaravaş <i>cariye</i>
k.+ sı 85b/1	k. 73b/7
k.+ lar 88b/8, 89a/1, 89a/3, 89b/8	
ķara 1. <i>geniş toprak parçası</i>	ķārbān [Far.] <i>kervan</i>
ķ. 71b/6	k. 79b/7, 81a/10
2. <i>kara, siyah</i>	ķardaş <i>kardeş</i>
ķ. 66b/9, 67a/3, 67a/4, 80a/9,	ķ. +laruz 90a/6
116a/2, 116a/4, 121b/2	ķ.+ sız 90a/6
	ķ.+ um 98b/5, 118b/2
ķarābet [Ar.] <i>yakınlık, akrabalık</i>	118b/9, 119b/8
ķ.+ üm 115a/13	ķ.+ umdan 92b/3
	ķ.+ ı 76a/7, 89b/6, 96b/8
ķarañu <i>karanlık</i>	119a/7, 119b/1
k. 80b/8, 116b/4	ķ.+ ını 93a/5
	ķ.+ ına 98a/11
ķarañulıķ <i>karanlık</i>	ķ.+ ıdur 89a/7
k. 116b/2	ķ.+ umuz 91a/9, 91b/4
	ķ.+uñuz 91a/13
ķarār <i>karar, sabır</i>	ķ.+ ları 76a/13, 78a/12, 79a/2,
k. 74b/3	79b/1, 79b/10, 80a/3, 89b/10, 90b/7,
k. étdi 74b/3	94a/6, 96b/9, 98a/6, 98b/3, 98b/6,
ķ.+ ı 103a/10, 107b/7, 110b/5	98b/8, 99a/11, 102a/5
	ķ.+ ları-y-ıla 99b/1

ķ.+ ların 92a/8	ķ. 83b/4,99b/12, 100b/5,
ķ.+ larını 90b/6	101a/7, 109a/3, 125a/13, 126b/6
ķ.+ larına 76a/4 76a/8, 99a/9	ķ. çık- 101a/2
ķ.+ larum 80b/3, 102a/11	ķ. var- 101a/7
ķ.+ laruñ 76a/11	
ķarga <i>karga</i>	ķarşula- <i>karşılamak</i>
ķ. 66b/10	ķ.-yu 101a/11
ķ.+ ya 66b/10	
ķarı <i>yaşlı, ihtiyar</i>	ķārvān [Far.] <i>kervan</i>
ķ 68b/12	k. 80a/7, 99b/1
ķarın <i>karın</i>	ķaşd [Ar.] <i>kötülük etmek, kıymak,</i>
ķ.+ ı 68a/1, 68a/7, 89a/5,	<i>zarar vermeyi istemek</i>
112b/2	ķ. étđi 111a/9, 127a/1
ķ.+ um 88b/5	ķ. étđiler-idi 86b/8
ķ.+ ına 107a/12	ķāşki [Far.] <i>keşke</i>
ķ.+ ında 108a/6	k. 66a/4
ķarındaş <i>kardeş</i>	ķat <i>yan, huzur, makam</i>
ķ.+ ı 110a/7	ķ. 78b/8, 78b/9, 78b/10,
ķ.+ ın 97b/2	95b/12
ķarış - <i>karışmak</i>	ķ.+ umda 93b/6
ķ.- dı 66b/6, 123b/10	ķ.+uñda 70a/11
ķ.- madı 66b/12	k.+ uñdadur 113b/8
ķarışık <i>dağınık, düzensiz,</i>	ķ.+ uñdan 77a/1
<i>anlaşılması güç</i>	ķ.+ ına 66b/8, 68b/9, 70b/13,
ķ. 87b/13	77b/12, 89b/13, 98a/8, 113a/7,
ķarşu <i>karşı, karşısına doğru</i>	119a/13, 121a/6, 121a/7, 122b/2
	126b/13
	ķ.+ ında 69b/13, , 73a/2, 73a/3,

79a/3, 85a/11, 87a/3, 90b/10, 101a/8,
103a/1, 107b/6, 111b/7, 119b/3,
122a/8, 127a/2

ķ.+ indadur 90a/8

ķ.+ indan 69a/13, 90a/10

ķatı *zor, şiddetli, ķok*

ķ. 70a/8, 78b/12, 85a/8,

88a/10, 112b/7, 125a/9

ķatlan - *dayanmak, tahammül etmek*

ķ.- uñ 100b/2

ķ.- madı 72a/7

ķavl [Ar.] *söz*

ķ.+ étđi 110b/2

ķ + den 84b/6

ķ+de 71a/7, 109b/2

ķavm [Ar.] *aralarında töre, dil ve
kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy
bakımından da birbirine bağlı insan
topluluğu*

ķ. 70b/1, 70b/2, 70b/4, 70b/5,
70b/6, 70b/12, 71a/4, 71a/7, 72a/12,
115a/2, 115a/6, 115b/5, 115b/8

ķ.+ e 114b/5, 115b/3

ķ.+ den 115b/10, 125b/9

ķ.+ üm 70a/7, 114b/12,

115a/13, 127a/13

ķ.+ i 72b/2, 104b/1, 122b/8,

127a/9

ķ.+ in 67b/3, 68b/4, 121b/5

ķ.+ ine 70a/12, 106b/4, 114b/6,

114b/10, 115a/5

ķavrul - *kavurmak eylemine
konu olmak*

ķ.- dılar 115b/9

ķavuřdur - *kavuşmak eylemini
yaptırmak*

ķ.- ğıl 86a/5

ķ.- dı 102b/7

ķaźiyye [Ar.] *iř, husus*

ķ+yi 94a/1

ķiçi *küçük*

ķ.+si 74b/4

ķ.+ lerinüñ 72b/11

ķefen [Ar.] *ķefen*

ķ.+ i 63b/7

ķeleci *söz, laf*

ķ.+ ye 84a/5

ķ.+ ler 97b/10

ķemer [Far.] *ķemer*

ķ.+ i 93b/7, 93b/10

ķ.+ in 95b/2

ķ.+ ini 93b/9

ķ.+ ler 81a/8

kemik kemik

k. 66b/12

kendü kendi

k. 69b/13, 75a/7, 83a/12,
83b/5, 84b/12, 85a/11, 85b/12, 86a/3,
94a/2, 104b/12, 108b/3, 108b/6,
111b/2, 113a/7, 124a/12, 126b/3

k.+nüñ 101a/5

k.+ yi 84a/1, 84a/10

k.+ ye 84a/12, 105a/2

k.+ ñi 74a/1, 99b/9

k.+ lerin 90a/2

k.+si 105b/3

kendüz kendi, öz

k.+in 84a/10

kerāmet [Ar.] *ermiş kimselerin
gösterdiklerine inanılan, doğaüstü,
şaşıklık uyandırıcı davranış veya
durum*

k. 81b/2

kerem [Ar.] *büyüklik, soyluluk*

k. édüp 97a/1

keret [Ar.] kere, kez

k. 70b/13

kerpīç kerpiç

k. 125b/6

kes - *bıçak, makas vb. bir araçla bir
şeyi ikiye ayırmak, parçalamak,
doğramak*

k.- gil 66a/13

k.- üñ 86a/8, 86a/10

k.- diler 86a/10, 125a/2, 125a/3

k.- em 124b/13

k.- eriz 86a/11

k.- esiz 86a/8

k.- miş 67a/12

k.- medi 78b/5, 97b/3, 96b/9

k.- mez 76b/9

k.- mezsın 99b/10

kethüdālık [Ar.] *devlet büyüklerinin
buyruğunda çalışarak, onların
birtakım işlerini görme*

k. 88a/12

key [Soğ.] çok

k. 64b/8

kez kez, defa

g. 64b/11, 64b/12, 64b/13,

71a/11, 74b/7, 94b/10, 103a/8, 110b/5,
114a/1

kıcin kıcin geri geri, ardın ardın

k. 117a/8

kıgır - seslenmek, bağlamak

- k. 112b/11
 k.- dı 112b/12
 k.- dılar 82a/8
 k.- ııardı 98a/1, 110a/13
 k.- sam 65a/4
 k.- mağ 65a/5
- kıl** - *yapmak, etmek*
 k. 65b/8, 105b/9, 118b/9
 k.- ayın 84b/9, 86b/5
 k.-ğıl 72a/3, 118b/2, 118b/3
 k.- uñ 92a/4, 122a/12
 k.- sun 74a/8
 k.-dum 108b/6, 118b/6,
 118b/11, 118b/12
 k.- duñuz 79a/12, 98a/11,
 k.- dı 79a/12, 82b/9, 86b/6,
 87b/5, 87b/8, 95b/4, 97b/11, 102a/5,
 102b/8, 103a/5, 116b/10, 122a/2,
 k.-dılar 82a/3, 94a/12, 96b/10,
 102a/6
 k.- dıysa 97b/4, 97b/7, 97b/8
 k.- urın 122b/4
 k.- ur-ıdı 69b/13, 83a/2, 107a/4
 k.- urlardı 122b/8
 k.- ursın 101b/2, 101b/4
 k.- urum 77b/9
 k.- ııar 71b/13, 110b/9
 k.- ııarvan 92b/10
 k.- sa 98b/5
 k.- a 96a/10, 99a/5
 k.- alar 72b/3
- k. – alum 122a/13
 k.-avuz 115a/4
 k.- alar 74a/2, 104b/8
 k.- alum 112b/12
 k.- am 121b/1, 123a/8
 k.- am 126a/8
 k.- avuz 108b/12
 k.- aydı 83a/4
 k.- up 68a/2, 73b/4, 118a/11
 k.- duğça 83a/5
 k.- duğın 83a/7
 k.-mağa 96b/8
 k.- masun 84a/3, 93b/1
 k.- maduğ 118b/8
 k.- maz 98b/6
 k.- mazsın 97b/6
 k.- masız 122b/5
 k.- maz 96a/10
 k.- maya 83a/7
 k.- mayalar 83a/6
- kıl** *sağ teli*
 k. 68a/4
 k.+ ı 117b/11
- kıldur-** *kıldurmak, yaptırmak*
 k.-dılar 71a/12
- kılıç** *kılıç*
 k. 74b/9, 89a/3
 k.+(c) ıdur 91b/1, 94b/8

kına - *cezalandırmak*

ķ.- mağıl 121b/6

kır - *koparmak, parçalamak*

ķ.- arlardı 88b/1

kır - *yok etmek, öldürmek*

ķ.- mağa 122a/5

kırk *kırk*

ķ. 81b/3, 86a/1, 103b/13,

104a/4, 112a/10, 112a/11, 125a/12,

126a/2, 126b/5

kışır *üreme imkânı olmayan*

ķ.+am 68b/13

kışsa [Ar.] *yalın bir olayın*

çevresinde kişilerin ilişkilerini

anlatma esasına dayanan edebî tür

ķ. 69a/11, 75b/3, 103b/10,

103b/11

ķ.+yı 103b/10

ķ.+ ların 74b/13

ķ.+ larında 103b/2

ķ.+ laruñ 75b/10

ķ.+ sı 75a/5, 75a/6

k.+ sını 95a/11

kıtlık *kıt olma durumu, ihtiyaca*

yetmeyecek kadar azlık, az ve zor

bulunma

ķ. 88a/11, 88b/3, 88b/6

kıyamet [Ar.] *tek tanrılı dinlerin*

inanışına göre dünyanın sonu ve bütün

ölülerin dirilerek mahşerde

toplanacağı zaman, hesap günü,

kıyamet günü, mahşer günü

ķ.+ e 78b/13, 90b/1, 90b/3

ķ.+ de 72a/13, 74a/9, 121a/1,

121a/11

kız *kız*

ķ. 69b/10, 76a/7, 81a/5,

103a/5, 108a/3, 110a/6, 112a/7, 113a/2,

113a/5, 113a/11, 113b/11, 119a/7,

119a/8, 119b/1, 126a/4

ķ. + ıla 113a/2

ķ.+ dan 68b/13, 113b/6

ķ.+ um 75a/13, 109a/10

ķ.+ ı 76a/7, 82b/8, 104a/11,

107b/2, 107b/3, 109b/12, 125b/13

ķ.+ ın 71a/3, 113a/3

ķ.+ ını 119b/4

ķ.+ ına 109a/9, 113b/10

k.+ları 69b/13

ķ.+ ları-y-ıla 69b/12

ķ.+ ların 115b/4

ķ.+ larına 70a/1

ķ.+ larum 70b/7, 112b/7

ķ.+ larumı 70b/6

ķ.+ larımdur 70b/4

ķ.+ laruñ 70b/8, 82a/1

ķ.+ lar 70a/2, 70a/3, 81b/8,
112a/8,112a/13, 112b/6,112b/3,
112b/8

ķızıl *ķızıl renk*

ķ. 86a/12, 93a/6, 107a/1

ķızlık *ķıtlık*

ķ. 115b/5

ķi [Far.] *ķi bağlacı*

k. 63b/2, 63b/12, 64a/7, 64a/13,
64b/10, 64b/13, 65a/2, 65a/3, 65a/5,
65a/10, 66a/10, 67a/2, 67a/3, 67a/4,
67a/7, 67a/13, 67b/2, 67b/5, 68a/12,
68b/4, 68b/10, 69a/3, 69a/6, 69a/10,
69b/4, 70a/2, 70a/12, 70a/13, 70b/11,
71a/8, 71b/11, 71b/13, 72a/1, 72a/8,
72a/9, 72a/13, 72b/1, 72b/2, 73a/7,
73a/10, 73b/11, 73b/13, 74a/11, 74b/6,
74b/8, 74b/13, 75a/3, 75a/5, 75a/7,
75a/10, 76a/3, 76a/5, 76a/7, 76a/9,
76a/10, 76b/2, 76b/8, 76b/9, 76b/11,
77a/5, 77a/9, 77b/8, 78a/6, 78a/10,
78a/13, 78b/6, 79a/10, 79b/1, 79b/2,
79b/6, 79b/12, 80a/10, 80a/11, 80b/7,
81a/1, 81a/2, 81a/3, 81b/2, 81b/10,
81b/13, 82a/4, 82a/5, 82a/8, 82a/11,
82b/3, 82b/9, 83a/1, 83a/4, 83a/8,
83b/2, 83b/11, 84a/3, 84a/6, 84a/11,
84b/1, 84b/3, 84b/5, 84b/6, 84b/9,
84b/10, 85a/4, 85a/7, 85a/9, 85b/3,

85b/10, 86a/1, 86a/3, 86a/8, 86b/8,
86b/12, 86b/13, 87a/5, 87a/10, 87b/8,
88b/10, 88b/11, 88b/12, 89a/7, 89a/12,
89b/5, 90a/11, 90a/13, 90b/6, 91a/3,
91a/4, 91a/8, 91a/9, 91a/12, 91b/2,
91b/4, 91b/9, 91b/10, 91b/11, 92a/2,
92a/3, 92b/9, 92b/12, 93a/3, 93b/5,
93b/12, 94a/11, 94b/5, 94b/8, 94b/9,
94b/10, 95a/7, 95b/5, 95b/11, 96a/1,
96a/4, 96a/6, 96b/2, 96b/3, 96b/5,
97a/4, 97a/8, 97a/11, 97a/12, 98a/3,
98a/5, 98a/10, 98a/13, 98b/3, 98b/5,
98b/9, 98b/10, 99a/2, 99a/3, 99a/5,
99a/6, 99a/7, 99b/13, 100a/6, 100a/9,
100a/12, 100a/13, 100b/6, 100b/10,
101a/9, 101a/10, 101a/12, 101b/2,
101b/4, 101b/9, 102a/2, 102a/10,
102b/2, 102b/6, 102b/8, 103a/7,
103a/8, 103a/9, 103a/13, 103b/1,
103b/5, 103b/7, 103b/10, 103b/12,
104b/7, 104b/12, 105a/5, 105a/10,
105b/8, 106a/3, 106a/7, 106b/6,
107a/5, 107a/8, 107b/13, 108a/6,
108a/7, 108a/13, 108b/2, 108b/8,
108b/10, 109a/9, 109a/10, 109b/7,
109b/10, 109b/11, 109b/13, 110a/3,
110b/2, 110b/5, 110b/8, 110b/10,
111a/7, 111a/8, 111a/9, 111a/12,
111b/3, 111b/4, 111b/7, 111b/8,
113a/1, 113a/11, 113a/12, 113a/13,
113b/6, 113b/7, 114a/7, 114a/9,
115b/1, 115b/7, 117a/3, 117a/10,

117b/2, 117b/5, 117b/6, 117b/12,
118a/5, 118a/9, 118b/4, 118b/6,
118b/7, 118b/13, 119a/2, 119a/13,
119b/3, 120a/4, 120a/13, 120b/10,
121a/2, 121a/9, 122a/13, 123b/4,
123b/5, 123b/11, 124a/1, 124a/8,
124a/13, 124b/2, 125a/6, 125a/10,
125b/1, 125b/4, 125b/6, 125b/9,
126a/6, 126b/8, 126b/10, 126b/11,
126b/12, 126b/13, 127a/1, 127a/2,
127a/3, 127a/4, 127a/10, 127a/11

kiçi *küçük*

k. 76b/1

kile [Ar.] *genellikle tahıl ölçmede
kullanılan belirli hacimdeki kap, ölçek*

k. 98a/7

k.+ ñüz 114b/12

k.+ si 98a/7

kilidle - *kilitlemek*

k.- dükçe 84a/11

kilīm [Far.] *kilim*

k. 63b/8, 120a/1, 123a/11

k. eyledi 63b/6

k.+ in 95b/3

kim *ki (bağlaç)*

k. 63b/1, 63b/2, 64a/2, 65a/5,

65a/11, 65a/13, 65b/1, 66a/6, 66b/3,

66b/13, 67a/1, 67a/9, 67a/13, 67b/10,
68a/8, 68b/4, 68b/6, 70a/5, 71b/9,
72a/11, 73a/11, 73b/10, 73b/11, 74a/4,
74b/6, 74b/7, 74b/11, 74b/12, 74b/13,
75a/11, 75b/1, 77a/7,
77b/13, 78a/7, 78a/8, 79b/10, 81b/3,
82a/9, 82b/4, 82b/6, 82b/10,
84a/5, 84b/13, 87a/6, 88a/10, 88b/2,
88b/5, 91a/3, 91a/4,
91a/7, 91a/13, 92a/4, 92b/6, 92b/8,
93a/3, 93a/5, 93b/1, 93b/11,
94a/4, 94b/2, 94b/6, 94b/7, 98a/7,
100b/11, 100b/13, 101b/10, 102a/8,
103a/2, 105a/11, 106a/7,
108b/6, 109b/7, 110a/5, 110b/13,
111b/1, 114a/8, 115a/9,
115b/8, 116a/2, 116a/4, 118a/1,
119a/12, 121b/3, 122b/3, 123b/13,
126b/5, 127a/7

kim *kim (soru zamiri)*

k. 88b/8, 120a/13

k.+ üñ 88b/10, 90a/5, 125a/2,
125a/3

k.+ i 111b/1

k.+ e 102a/12, 122a/1

k.+ sin 65b/12, 95b/9, 105b/11,
119a/7

k.+ dür 85a/12, 119a/12

k.+ lersiz 67b/6

kimesne *kimse*

k. 74b/7, 79b/2, 82b/7, 89a/2,
89a/4, 115b/10

kimisi *bazısı*
k. 76b/3, 76b/5
k.+ne 65a/8, 65a/9

kimse *kimse*
k. 70a/2, 70a/3, 70a/13,
72a/11, 78a/6, 78b/13, 83a/7,
107b/1, 107b/11, 108a/5, 109a/11,
113b/8, 120a/4, 120a/5, 126a/3,
126b/13
k.+ nüñ 82b/3
k.+yi 96a/10
k.+ ye 70a/11
k.+ den 78a/4

kireç [Far.] *kireç*
k. 125b/6

kiremid [Yun.] *kiremit*
k. 125b/5, 125b/6

kişi *kimse, insan*
k. 74b/8, 81a/9, 82a/10, 86a/3,
86b/7, 90b/7, 95b/8, 100b/11,
100b/12, 105b/10, 105b/11, 106a/1,
106a/4, 106a/9, 110a/7, 112a/11,
122a/2
k.+ ye 106a/9
k.+ den 105b/1
k.+ dür 123a/10

k.+leri 99b/13, 107b/9
k.+ yüz 77a/10

kitāb-ı mübīn [Ar.] *iyiyi, kötüyü,
hayrı, şerri bildiren kitap*
k.- ı mübīndür 75b/8

ko - *koymak, bırakmak, terk etmek*
k. 64a/13, 77b/1, 101a/9
k.-ğıl 66b/2, 67a/2,
67a/4, 93a/2, 111a/5

k.- ñ 105a/9, 126b/10
k.- duñ 75a/12
k.- duğ 79a/3, 87a/7, 95a/9
k.- dı 64b/12, 66b/7, 68a/1
71b/3, 77b/2, 79b/4, 79b/5, 88b/8,
89b/11, 90b/4, 92b/7, 97a/6, 97b/5,
105b/2, 105b/3, 106b/11, 109a/6,
114a/1, 119a/11, 124a/9
k.- dılar 69b/3, 74b/1, 89a/6,
89a/10, 90a/3, 104a/7, 104a/8, 104a/11,
104b/11, 105a/1, 107b/1,
123a/1, 123a/3

k.- r 110b/10
k.- duğı 106a/11
k.- madı 89b/8, 110a/13
k.- madılar 88b/2
k.-mazım 111a/5
k.-mazlardı 108a/9
k.- mazız 89a/2

koç *damızlık erkek koyun*

ķ. 63b/1, 63b/2, 115a/1	ķ. 68a/6, 119a/7, 119b/1
ķ.+1 63b/4, 97b/3	ķ. oldılar 67b/4
ķoca <i>yaşlı</i>	k.+ dur 119a/8, 119a/12
ķ.+ dur 68b/13, 112a/11, 112b/1	ķ.+ lar 67b/11, 68a/8, 68a/9
ķocacuk <i>ihtiyarcık</i>	ķ.+ laruñ 70b/5
ķ.+ dur 94a/10	ķ.+ ların 70a/9
ķocal- <i>yaşlanmak</i>	ķ.+ lara 67b/12
ķ.-dum 96b/11	ķ.+ ları 67b/7
ķoĝa <i>kova</i>	ķ.+ lardur 68a/9
ķ. 79b/8	ķonukla- <i>misafir olarak kabul etmek, davet etmek</i>
ķ.+ ya 79b/9, 79b/11	ķ.- sa 70a/3
ķoķu <i>koku</i>	ķonuklık <i>misafirlik</i>
ķ.+ ñ 99b/12	ķ. eyledi 86a/6
ķ.+ sı 99b/2, 99b/4, 99b/7,	ķonuksız <i>misafir olmadan</i>
99b/8, 99b/12	ķ. 67b/1, 73a/13
ķol <i>kol</i>	ķop - 1. <i>Kıyamet günü öldükten sonra hesap günü için dirilmek</i>
ķ.una 105a/4	ķ -alar 72b/1
ķon - <i>kısa bir süre için bir yere yerleşmek</i>	2. <i>ortaya çıkmak</i>
ķ.- dılar 79b/8, 81a/11, 93a/8	ķ.- dı 115b/7
ķondur - <i>konmasını sağlamak</i>	ķ-mışsız 94a/3
ķ.- uñuz 92a/9	ķor <i>ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası</i>
ķonuk <i>misafir</i>	ķ.+ a 110b/12

ķorkķ - *korku duymak, ũrkmek*

ķ.- uņ 70b/7, 115b/1

ķ.- dum 103b/9

ķ.- dı 111a/9, 117a/8, 123b/11,

127a/2

ķ.- arım 126b/11

ķ.- arın 77a/5,92a/3

ķ.- arsin 78a/2

ķ.- ardı 108a/7

ķ.- aruz 127a/4

ķ.- arlardı 120a/7

ķ.- a 85a/9, 121a/4

ķ.-up 74a/5,98b/5, 120b/8

ķ.- ma 113a/11, 123b/13

ķ.- mağıl 117a/10

ķ.- mağıl 68b/2

ķ.- mazın 126a/9

ķ.- mazız 125a/1

ķorkķu *korku*

k. 126b/4

ķoru - *korumak*

k.- r 65b/3

ķoy - *koymak*

ķ. 85a/8

ķ.- ğıl 66a/13, 108b/11

ķ - dılar 77a/11

ķ.- arlardı 112a/6

ķ.-a 122a/11

ķ.- alum 110b/10

ķ.-alar 72b/3

ķ- up 66b/5, 67b/13

ķ.- uver 77a/2

k.-ıvéresi 94b/6

ķoyun 1.*kollar arası, kucak*

ķ.+uma 119b/11

k.+uņa 118a/2

ķ.+ına 121b/8

2. *eti, sũtũ, yapağısı ve derisi*

için yetiştirilen evcil hayvan

ķ. 112a/7, 112a/8, 112a/13,

112b/7, 116b/2

ķ.+ ı 89b/7, 112b/1, 112b/3,

112b/6, 114a/7, 114a/8, 114a/9,

114a/10, 118a/9

ķ.+ ın 116a/8, 116a/11

k.+ um 113b/7

ķ.+ uma 117b/2, 118a/9

ķ.+ umuzı 112b/9, 113a/12

k.+ umuza 112a/8

ķ.+ların 112a/5

ķöpri *ķöpri*

k. 101a/8

k.+yi 101a/10

k.+ ye 101a/11,102b/4

k.+ den 103a/8

ķöpüklen - *ķöpük bağlamak*

k.- di 121b/13

ķör [Far.] *mezar*

k.+ e 72a/13	99b/2, 100a/5
	ķ.+ inden 69a/8
köşk [Far.] <i>köşk</i>	
k.104b/9, 122b/12,122b/13	ķul 1. <i>Tanrı'ya göre insan</i>
125b/4	ķ. 106a/3, 121a/13
k.+ üñ 104b/10, 104b/13	ķ.+ ın 66a/2
k.+ den 92a/7,98a/5, 124a/7	ķ.+ dan 64a/4, 84b/6
k.+i 120a/10	ķ.+ ına 97b/1
k.+ini 126b/3	k.+ları 101b/2
k.+ine 106b/8	ķ.+ lara 103b/4
k.+ inde 106b/8	2. <i>köle</i>
	ķ. 80a/11, 81b/11, 82a/9,
köy <i>köy</i>	101b/4, 106a/7
k. + de 93a/8	ķ. kı尔斯ın 101b/4
	k.+ um 94a/6, 105b/11
köyündür- <i>yanmasına sebep olmak,</i>	ķ.+ ı 93a/4, 94a/5
<i>yakmak</i>	ķ.+ ına 85b/12, 86a/3
k.-em 108b/3	ķ.+ umuzdur 80a/4, 80b/5,
	90b/7
ķubbe [Ar.] <i>yarım küre biçiminde</i>	
<i>olan ve yapıyı örten dam, kümbet</i>	ķulā [Ar.] <i>baş, yönetici</i>
ķ. étmişler-idi 122b/13	ķ.+ sı 79b/7
ķuç- <i>kucaklamak</i>	ķulak <i>kulak</i>
ķ- dı 84a/12	ķ.+ ın 67b/10
ķ.- dılar 119b/2	ķ.+ ına 120a/12
ķuçuş - <i>kucaklaşmak</i>	ķullık <i>kul olma durumu,</i>
k.- dılar 102a/1	<i>kölelik</i>
ķudret [Ar.] <i>güç</i>	ķ. 74a/3, 83a/4,
ķ.+ i-y-ile 66b/12071b/7,	ķ éyledi 116a/1
	ķ.+ (ğ)a 89b/1

ķumaş [Ar.] *eşya*

ķ.+ umuz 79a/3

ķ.+ lardan 89b/7

ķur - *hazırlamak*

ķ.- dılar 82a/8

ķurbān [Ar.] *kurban*

ķ. étdi 63b/2

ķ kılmağa 96b/8

ķ. kılğıl 67a/10

ķurd *kurt*

ķ. 77a/9, 79a/4, 90a/8, 90a/9,
90a/10, 90b/6, 92b/1, 93b/3, 118a/9

ķ + a 77a/5, 96b/10, 118a/9

ķ.+ lar 90a/12

ķ.+ ları 90b/2

ķurı *kuru*

ķ. 88a/8

ķurtar- *kurtulmasını
sağlamak*

ķ. 111b/12

ķ.-ı vér 126b/1

ķurtul - *tehlikeli veya kötü bir
durumu atlatmak*

ķ.-duñ 113a/11

ķuruca *kuruya yakın*

ķ. 117a/11

ķuru- *kurumak*

ķ.-dı 105a/12

ķuş *kuş*

ķ. 66a/13, 66b/4, 66b/6, 66b/8,

66b/9

ķ.+ ı 67a/4

ķ.+ a 66b/9

ķ.+ lar 67a/6, 71b/9, 87a/11,

87a/13, 95b/5

ķuşat - *çevresini sarmak*

ķ.- dı 93b/7

ķ.- dılar 81a/8

ķuşlık *kuşluk vakti*

ķ. 122b/1, 123b/9

ķ.+ dan 125a/5

ķuşluk *kuşluk vakti*

ķ.+ ın 125a/4

ķutlu *uğurlu*

ķ. 110a/2

ķuvvet [Ar.] *güç*

ķ.+ üm 70b/9

ķ.+ i 71b/12

ķuyu *kuyu*

ķ 77b/12, 79b/12,

112a/1, 112a/6

ķ.+ nuń 79b/3, 112a/10

ķ.+ ya 76b/5, 76b/11, 77b/11,

79a/2, , 79b/8, 79b/9, 80b/4, 90b/6,

99a/8

ķ.+ dan 76b/11, 112a/5,

112a/12

ķ.+ sına 69b/12, 112a/4

ķ.+ lar 88b/1

ķuzı *kuzu*

ķ. 116a/2, 116a/4

ķül *yanan Őeylerden artakalan toz
madde*

ķ. 124a/10

ķüs - *darılmak*

ķ.- di 68a/5

L

la‘l [Ar.] *inciler*

l. 81a/9, 105a/3

l.+ den 82b/11

lafz

l.+ ı-y-ıla 100b/1

la‘in [Ar.] *kovulmuş, istenmeyen*

l. 106a/12

lağab *lakap, takma ad*

l.- ı 104b/4

lākin [Ar.] *ama, fakat*

l. 66a/11

līkin [Ar.] *bkz. lākin*

l. 80a/11, 83a/5, 96a/3, 120b/8

laṭīf [Ar.] *yumuşak, hoş, ince bir
güzelliği olan*

l.+ dūr 102a/11

loğma [Ar.] *lokma*

l. 92b/5, 124a/6

l. éder 114a/8

l.+ ñda 68a/4

l.+ sında 68a/3

M

ma [Ar.] *işte*

m. 80a/8

mağāra [Ar.] *mağara*

m. 105b/4, 105b/10

m.+ya 105b/4

m.+ dan 106a/10

m.+ lar 88b/1

mağrib [Ar.] *batı tarafında olan*

memleketler

m. 82b/8

m.+ e 125b/10

m.+ den 78a/3

mahlūk [Ar.] *yaratılmış*

m.+ın 105b/8

maqbūl [Ar.] *kabul olunmuş*

m.+ lerden kılam 123a/8

maḫhūr [Ar.] *kahrolmuş*

m.+ dur 127a/8

maḫṣūd [Ar.] *kasdolunan, istenilen*

şey

m. 94b/9

m.+ uñ 83b/6

m.+ı 93a/5

m.+ umuz 71a/13

māl *bir kimsenin, bir tüzel kişinin*

mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya

taşınmaz varlıkların bütünü

m.+ um 82b/6, 102b/11

m.+ uñ 107a/11

m.+ ı 89a/12, 94a/5

m.+ ı-y-ıla 82b/12

m.+ ını 67a/10, 125a/9

m.+ umuz 82a/11

m.+ umuzdur 115a/3

mālīk [Ar.] *hükümdar*

m. 80b/1, 81a/9, 81a/11, 85a/7

m.+ uñ 80a/9

māllu *mallı, varlıklı*

m. 82b/7

m‘alūm [Ar.] *bilinen, belli*

m. 85b/12

ma‘lūm o.- dı 85b/12

ma‘nī [Ar.] *anlam*

m.+ si 75b/5, 102a/8

m. +sini 83a/8

mancınıḫ *top yapımının*

bilinmediği çağlarda, kale

kuşatmalarında, ağır taş gülle

fırlatmakta kullanılan basit bir savaş

aracı

m. 96b/7

manşīb [Ar.] *makam, rütbe, onur*

m.+ uñ 87a/3

ma‘şīyet [Ar.] *meşrû emir ve isteklere*

uymama anlamında bir terim

m. 101b/5

maşrıḫ [Ar.] *doğu*

m.+ a 78a/3, 125b/11

m.+ dan 115b/6	89b/5, 90b/9, 93b/1, 96a/10, 96b/2, 119b/13, 126a/1, 126a/3
matbah [Ar.] <i>mutfak</i> m.+lar 111a/6	mehr [Ar.] <i>evlilik</i> m.+i 83b/6
ma‘azallāh [Ar.] <i>Tanrı korusun,</i> <i>Tanrı esirgesin` anlamlarında bir söz</i> m. 90b/8, 94b/2	mekr [Ar.] <i>hile</i> m. éderler 76a/5
mecāl [Ar.] <i>güç, kuvvet, derman,</i> <i>takat</i> m.+ üm 116a/12	melāmet [Ar.] <i>ayıplama, kınama</i> m. olup 86b/1, m. éderdüñüz 86b/3 m. olduñuz 86b/4
mecbūr [Ar.] <i>herhangi bir konuda</i> <i>yükümlü, bir şeyi yapmak zorunda</i> <i>olan</i> m.+ dur 127a/8	melik [Ar.] <i>padişah, hükümdar</i> m. 74b/2, 81a/1, 82a/4, 85a/4, 85a/5, 87b/7, 88a/1, 88a/11, 88b/7, 88b/4, 102b/10 m. kılursın 101b/2 m.+ e 87b/6 m.+ den 89a/2 m.+ i 72b/8, 72b/13, 81b/11 m.+iydi 88b/12
mecmū‘ <i>bir araya getirilmiş,</i> <i>toplanmış, bütün, hep</i> m.+ı 82b/6, 89b/2, 123b/10 m.- ından 81b/9, 104b/1	melūl [Ar.] <i>hüzünlü, mahzun</i> m. 70a/6, 73b/9, 98a/6, 107b/12
medāin [Ar.] <i>şehirler</i> m. 73a/2	mel‘ūn [Ar.] <i>lanetlenmiş, kovulmuş</i> m. 106a/2, 107a/4, 120a/2
meger [Far.] <i>bilinmeyen, farkında</i> <i>olunmayan bir durum için kullanılan</i> <i>bir söz, meğerse, oysa, oysaki</i> m. 68a/10, 69b/10, 70a/3, 74b/8, 74b/11, 75a/1, 75a/8, 76b/5, 79b/10, 83b/5, 86b/2, 89a/2, 89a/4,	meme <i>meme</i>

m.+sin 110a/4	m.+dur 126b/8
menfāʿat [Ar.] <i>çıkar, fayda</i> m. 83a/1, 109b/12	meydān [Ar.] <i>alan</i> m. 123a/2, 123a/3, 124a/4 m.+ a 82a/5, 82a/6, 104a/1, 122b/11, 123a/4, 123b/9
mensūh [Ar.] <i>hükümsüz bırakılmış, hükümü kaldırılmış</i> m. 75a/4	meyl [Ar.] <i>ilgi, gönül verme</i> m. éde 83b/5, 84a/5
merḥamet [Ar.] <i>acıma</i> m. étdiler 123b/4	mı <i>soru edatı</i> m. 64a/7, 65b/13, 69a/6, 70a/2, 93a/13, 95b/10, 96a/1, 108a/6, 118b/8, 121a/13, 122a/5 m. + sın 77a/1
mermer [Ar.] <i>mermer</i> m.+ den 83a/13, 104a/6	mıknatıs [Ar.] <i>mıknatıs</i> m. 104b/11, 104b/12, 105a/1
mesemm [Ar.] <i>cilt üzerindeki küçük küçük delik, burun delikleri</i> m.+ üme 99b/4	mīrās [Ar.] <i>birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet</i> m. 73b/7
meşgūl [Ar.] <i>meşgul</i> m. 65b/10, 66a/6, 72b/4, 74b/5, 75a/12, 79a/4 m. olduñ 75a/12 m. oldu 65b/10, 72b/4 m. olduk 79a/4 m.+ -ıdı 75a/9	mi <i>soru edatı</i> m. 64a/6, 66a/1, 72a/11, 78a/5, 84b/6, 95b/10, 100a/5, 103a/9, 122a/4, 123b/1, 123b/5, 124b/4 m.+yem 105a/7 m.+sin 69a/3 m. + siz 098a/11
meşhed [Ar.] <i>bir adamın şehit olduğu veya bir şehidin gömüldüğü yer</i> m.+ ine 80b/2	
meşhūr [Ar.] <i>şöhretli, ün salmış</i>	

- mihnet** [Ar.] *eziyet, zahmet, keder*
m. 102b/6
- miḳdār** [Ar.] *miktar*
m.+ ca 64a/5
- millet** [Ar.] *millet*
m.+ i 100b/8
- mināre** [Ar.] *minare*
m. 125b/5
m.+ nūñ 125b/9
- miskīn** [Ar.] *aciz, zavallı*
m. kıldılar 96b/10
- mizer** [Ar.] *peştemal, örtü*
m.+ le 84b/1
- mu‘allak** [Ar.] *asılı, havada*
m. 105a/2
- mu‘aşı** [Ar.] *itaatsiz, isyan eden*
m.+ den 104b/3
- mu‘cizāt** [Ar.] *mucizeler*
m. 118a/4, 119b/10
m.+ uñ 121b/7
m.+ ı 118a/5
- muhtelif** [Ar.] *çeşitli*
- m. 75b/4
- muḳātil** [Ar.] *birbiriyle vuruşan, birbirini öldüren*
m. etdürüp 75b/11
- murād** [Ar.] *istek, dilek, amaç*
m.+ um 105b/8
m.+ın 98b/6
- muşavver** [Ar.] *resimli, tasvirli*
m. 83b/1
- muştıla - müjdelemek**
m.- ñ 68b/6, 99a/3
m.- dı 74a/5
m.- yu 66a/2, 100a/3
- muştuluk** *müjdelik*
m. 119b/5
- mu‘teber** [Ar.] *itibarlı, saygın*
m.+ ler 87b/9
- muṭi‘** [Ar.] *yumuşak başlı, itaat eden*
m. 85a/9, 101b/2, 105a/5
- muṭma‘in** [Ar.] *gönlü kanmış, içi rahat*
m. 66a/11

muvaḥḥat [Ar.] *uygunluk*

m. étdiler 95b/7

muḥāḥiḥ [Ar.] *yerinde, uygun*

m. 82a/7

mübtelā [Ar.] *düşkün*

m. oldum 102b/12

m. kıldı-y-ısa 97b/4

mühür[Far.] *bir kimsenin, bir*

kuruluşun adının veya unvanının

tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik

vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe

m.+in 97a/5

mühürle - *mühür basmak*

m.- yüp 97a/2, 97b/8

mülk [Ar.] *ülke, memleket,*

taşınmaz mal

m.+ üm 82b/6, 110b/8

m.+ümdür 106b/6

m.+ üñ 107a/11, 120b/12

m.+ inde 107a/13

m.+ lerin 89a/13

mü‘min [Ar.] *iman etmiş, İslam*

dinine inanmış, müslüman

m. 103b/3

m.+ ler 63b/5, 125a/4

m.+ lere 103b/11

münācāt [Ar.]

Allah’a dua

etme, yalvarma

m. étdi 84b/9

müneccim [Ar.]

yıldızların

hareket ve vaziyetlerinden ahkâm

çıkararak, yıldız falına bakan kimse,

falcı

m.+ ler 107a/7, 107a/9

m.+ leri 107b/11

münevver [Ar.]

nurlandırılmış,

parlatılmış, ışıklı

m. 81b/13

münevver o.- dı 82a/10

mürüvvet [Ar.]

mertlik, yiğitlik

m.+ inden 73b/5

müslümān [Ar.]

İslam dininden

olan kimse

m. 126a/2

müvekkel [Ar.] *biri tarafından vekil*

tayin edilen kimse

m. 108b/4

m. kıluñ 92a/4

m.+ler 107b/1, 107b/9,

108a/7, 108b/1

N

nacak *sapı kısa, küçük odun*
baltası

n. 76b/9

nāgāh [Far.] *ansızın, birdenbire,*
vakitsiz

n. 68a/7, 84b/5, 99b/11,
111a/6, 113a/2, 114a/12, 116a/11

naib [Ar.] *vekil, birinin yerine*
geçen

n.+ idür 81a/1

nākes [Far.] *insaniyetsiz, alçak*
n. 125b/13

naql [Ar.] *bir şeyi başka bir yere*
götürme, taşıma

n. 73b/3, 74b/1

n. étdi 104a/6

n. étdiler 73b/3, 74b/1

n.+ ıdılar 80b/4

na‘lın [Ar.] *genellikle hamamda ve*
benzeri ıslak tabanlı yerlerde
kullanılan, ağaçtan yapılmış, tabanı
yüksekçe, üstü tasmalı, açık ayakkabı.

n.+ uñ 117a/6

namāz [Ar.] *namaz*

n.+ı kılup 73b/4

n. kılmağa 70a/4

n.+ a 66a/7, 103a/11

nāmūs [Ar.] *doğruluk, nizam, edep,*
namus

n.+ ıla 77b/3

na ‘ra [Ar.] *bağırma, haykırma*
n. 74b/7, 94b/11

nāsih [Ar.] *nasihat eden, öğüt*
veren

n. 75a/4

naẓar [Ar.] *bakma, bakış*
n. 103b/3

n. étdiler 103b/3

ne *hangi şey anlamına*
gelen soru zamiri

n. 66b/11, 66b/12, 67b/7, 69a/8,
70a/8, 71a/5, 71b/13, 72b/1, 73a/12,
73a/13, 73b/7, 80a/7, 80a/8, 82a/4,
82b/6, 83a/10, 84a/6, 84a/8, 84b/9,
85a/5, 87b/8, 91a/1, 93b/5, 95a/9,
98a/11, 99b/11, 100b/7, 103a/1,
107a/6, 108a/1, 108b/1 108b/6, 109b/5,
110a/5,
110b/9, 114a/10, 116a/2, 116a/3,
116a/4, 118b/5, 120b/11, 121a/8,
122b/5, 122b/7, 123a/7, 123b/3,

124b/2, 124b/9, 125a/1

n.+eylersin 105b/11

n.+eylersiz 112a/8

n.+étmek 105b/12

n.+édersin 121a/8

n.+édeceğin 108b/1

n.+édesini 116b/4

n.+édevüz 95a/7

n.+ola 77a/13, 112b/5

n.+olaydı 82a/11, 109b/7

n.+olur 85a/5

n.kılayın 84b/9

n.kılduñuz 98a/11

n.+ -y-ile 64a/6

n.+(y) ise 92a/3

n.+dür 66a/3, 72b/1, 84b/2,

85a/5, 85a/7, 86a/13, 117b/1, 117b/4,

121a/6, 121b/7

nebi [Ar.] peygamber

n. 75b/8

néçün *niçin*

n. 66b/12, 73b/10, 77b/7

90a/9, 92a/13, 97b/6, 103b/5, 112a/9

nedim [Ar.] *arkadaş, yakın dost*

n.+ i 107b/2

nerede *nerede, hangi yerde*

n. 116b/6

nereye *nereye, hangi yere*

n. 106b/3, 121b/13, 124a/12

nerm [Far.] *yumuşak*

n. 72a/8

nesl [Ar.] *nesil, kuşak*

n.+ üñden 73b/12, 74a/7

n.+i 94b/12

n.+ inden 73b/11

nesne *şey, bir şey*

n. 73b/6, 74b/13, 77b/7,

77b/12, 91b/4, 91b/5, 93a/4, 108a/6,

108b/5

110b/10, 112b/6, 123b/3, 123b/11

n.+ye 74b/5

n.+ den 73a/11

n.+ si 119a/5

n.+ leri 90a/3

n.+ lerin 90b/12

ne tãñ *şaşılmaz, şaşılmır mı*

ı. 69a/8

nevmiz [Far.] *ümitsiz*

n. 96a/10

nevrüz [Far.] *yeni gün, ilkbahar*

başlangıcı

n. 82a/5

neye *niçin*

n. 105b/13

nice *nasıl, kaç, ne kadar*

n. 64a/4, 66b/4, 68a/9, 70a/7,
70b/11, 71a/7,
75b/1, 91b/11, 97b/5, 101b/4, 109b/2,
111b/13, 115a/3, 120b/6, 120b/7,
121a/12,

123a/10

n. édeyin 70a/7, 70b/11

n. éderin 95a/13

n. ede 71b/3

n.+dür 124b/4

nidā[Ar.] *çağırma, seslenme*

n. 64a/7, 65a/5, 67a/7, 72a/2,
78b/6, 84b/10, 93a/9, 97a/13, 97b/2,
108b/10, 117a/8, 118a/1, 118a/5,
118a/7, 118a/9, 118b/4
n.étdiler 93a/9

nigāh-ı Sāre [Ar.] *Sare'nin bakışı*

n. 68a/7

niḳāb [Ar.] *peçe, yüz örtüsü*

n. 92a/12

n.+ ın 74b/11, 82a/9, 84a/1,
92b/5, 98a/12, 104a/2

nikāḥ [Ar.] *kanuni evlenme töreni*

n.+ la 70b/7

ni‘met [Ar.] *iyilik, lütuf, ihsan*

n.+ e 102b/6

n.+ üñ 64b/8, 107a/11

n.+ i 65a/1

n.+ in 97a/12

n.+ ler 64b/10, 104a/5

niṣān [Ar.] *iz, belirti, işaret*

n. 69a/6

n.+ ı 66a/3, 89a/10

n.+ ın 89a/6

n.+ ını 88b/9

niṣaṭ [Ar.] *gönül, şevk*

n. 107b/6

nite *nasıl*

n. 67a/7, 67a/9, 68b/13,
76a/12, 77a/9, 81a/4, 85b/2, 86b/4,
91a/12, 91a/13, 91b/12

nite kim *nasıl ki, şöyle ki*

n. 76b/10, 97b/7, 111a/12,
115a/4

niyet [Ar.] *niyet, meram*

n. kıldı 82b/9

nūr [Ar.] *aydınlık, parlaklık*

n. 79b/12, 101a/6, 116b/12,
118a/3, 121b/8

n.+ ıla 82a/9	o.+ uñ 79b/13
n.+ dan 101a/6	o.+ uma 110a/1
n.+ ı 74b/11, 88b/13, 89a/9	o.+ ı 110a/2, 110a/8, 110b/3,
n.+ ı-y-ıla 81b/7	110b/8
n.+ ın 118a/3	o.+ ın 81a/10
n.+ ından 81b/13	o.+ a 85b/3
n.+ -ıdı 116b/13	o.+ dur 93b/1, 110b/9, 110b/13
nuşret [Ar.] <i>yardım, Allah'ın</i>	o.+ ları 071b/10, 73b/3, 93a/12,
<i>yardımlı</i>	93a/13, 100a/6, 103a/4
n. 97b/7	o.+ ları-y-ıla 99b/3
nübüvvet [Ar.] <i>nebilik,</i>	o.+ ların 73a/1, 74a/2, 89b/3,
<i>peygamberlik</i>	96a/11, 102a/4
n. 73a/9, 97b/8	o.+ larını 127a/6
O	o.+ larına 79b/8, 91b/9, 96a/5,
od <i>ateş</i>	100b/9
o. 78a/8, 116b/4, 116b/6,	o.+ larından 100b/13
116b/9, 117a/1, 117a/2	o.+ larıyuz 90a/5, 93a/12
o.+ a 67a/9, 78a/7, 78a/10,	o.+ larısız 90a/5, 93a/10
78a/12, 96b/7, 97a/13, 99a/6, 116b/10,	o.+ larıydı 76b/8
117a/1	o.+ lar 70a/6, 70a/13, 81a/7,
oğlak <i>keçi yavrusu</i>	81b/8, 82a/2, 100a/13
o. 79a/6	o.+ larum 73a/6, 92a/1
oğlan <i>erkek çocuk</i>	o.+ larumdan 97a/3
o. 68b/10, 81a/5, 85a/13,	o.+ ları 70b/2
85b/1, 85b/2, 85b/3, 85b/6, 103a/5,	oğlan ağrısı <i>doğum sancısı</i>
107a/10, 107a/12, 107b/4, 108a/1,	o. 116a/11
108a/2, 108a/3, 116a/11, 116a/13	oğlancuk <i>çocuk, erkek çocuğu</i>
	o.+ larım 99b/4

oğlanlık *yiğitlik*

o. éder 93b/2

oğul *oğul, evlat*

o. 67a/7, 72b/5, 83a/1, 90b/11,

97b/5, 97b/6, 109b/12, 114a/5

o. édinmiş 67b/9

o. édinevüz 83a/1, 109b/12

o.+um 75a/13, 96b/2, 101b/13,

120b/6

o.+umı 96b/9

o.+uñ 95a/6 97b/5, 102b/13

o.+ı 67a/11, 68b/7, 72b/6,

72b/7, 72b/9, 72b/10, 72b/13, 74a/12,

74b/3, 75a/5, 75a/7, 75b/2, 88b/11,

99b/3, 100a/6, 100b/13, 104a/8,

104b/3, 107b/3, 108a/13, 111b/2

o.+ın 67a/10068b/6, 89b/4,

109a/5

o.+ına 94b/13, 113a/12, 114a/6

o.+ ısın 73b/7

o.+ ıdur 88b/10

o.+ ıydı 85b/1

o.+ ları 65a/10

oğur *yön, yol, taraf*

o.+ dan 120a/10, 124b/6

o.+ m 94b/3

ok *ok*

o. 117b/11, 121b/12

oku - 1. *çağırmaq, davet etmek*

o.- dı 73a/1, 83b/7, 86a/7,

89b/4, 96b/1, 97a/6, 97b/9, 98a/3,

107a/8

o.- dılar 97a/7

o.- r 111b/4, 113a/1

2. *söylemek, demek*

o.-yalum 119b/9

ol *o*

o. 63b/1, 63b/2, 63b/4, 63b/8,

64a/2, 64a/3, 64a/12, 64b/11, 65a/1,

66a/4, 67a/6, 67b/2, 68a/5,

69a/10, 69a/12, 69b/9, 70b/1, 70b/2,

70b/5, 70b/12, 71a/3, 71a/7, 71b/1,

71b/7, 72a/4, 72a/7, 72a/12, 73a/11,

73b/8, 75b/5, 76a/7, 76b/1, 77b/9,

77b/12, 78a/6, 79b/2, 79b/3,

79b/4, 79b/11, 80b/13, 81a/4, 81a/10,

81b/1, 81b/2, 81b/3, 81b/5, 81b/8,

81b/11, 82a/1, 82a/2, 82a/6, 82a/7,

82b/4, 82b/7, 83a/3, 83a/6, 83b/1,

84a/13, 84b/1, 84b/2, 85a/9, 85b/1,

86a/3, 86a/7, 86b/9, 86b/13, 87a/9,

87b/10, 87b/13, 88a/1, 88b/10, 89a/2,

90a/2, 90a/9, 90b/4, 90b/10, 91b/1,

92a/3, 92a/4, 92a/6, 92b/2, 93a/2,

93a/3, 93a/4, 93a/6, 93b/8, 96b/6,

98a/1, 98a/6, 99a/6, 99a/8, 99a/9,

100a/13, 100b/3, 100b/4, 100b/10,

100b/11, 101a/6, 102a/2, 102a/8,

102b/5, 103a/4, 104a/3, 104b/3,

104b/10, 104b/13, 105a/2, 105b/4,

105b/11, 106a/1, 106a/3, 106a/4,
 106a/6, 106a/9, 106a/12, 106a/13,
 106b/9, 106b/11, 106b/13, 107a/4,
 107a/12, 107b/2, 107b/4, 107b/6,
 107b/8, 107b/10, 107b/12, 108a/13,
 109a/11, 109b/10, 109b/13, 110a/13,
 110b/8, 111a/5, 111a/6, 111a/12,
 111a/13, 111b/4, 112a/5, 112a/7,
 112a/12, 112b/4, 112b/9, 112b/10,
 113a/2, 113a/11, 113b/11, 113b/13,
 114a/2, 114a/4, 114a/9, 114a/10,
 114a/12, 114a/13, 114b/1, 114b/13,
 115a/2, 115b/5, 115b/8, 115b/10,
 115b/11, 116a/3, 116a/5, 116b/10,
 116b/11, 116b/13, 119a/8, 120a/2,
 120a/4, 120a/5, 120a/7, 120a/9,
 120a/10, 121a/5, 121b/12, 122a/2,
 122b/2, 123a/1, 123a/3, 123a/4,
 123a/9, 123b/6, 124a/5, 124a/7,
 124b/3, 124b/6, 125a/3, 125b/8,
 125b/9, 126b/1, 126b/7, 126b/11

a.+ nuñ: onun

63b/5, 64a/4, 73b/11, 74b/2, 74b/6,
 74b/8, 75a/5, 75a/6, 76b/9, 78b/13,
 81a/2, 81a/4, 81b/1, 82a/8 88b/12,
 88b/13, 89a/6, 89a/9, 90a/12, 92b/1,
 93a/5, 93b/2, 94a/10, 94b/3, 96b/10,
 103a/12, 107a/10, 110a/7, 111b/4,
 119b/4, 125a/8, 126b/2, 126b/4

a.+nuñ+çün: onun için

66b/13, 67a/2, 67a/3, 67a/4, 67a/13,
 77b/8, 91a/3, 95b/11, 103b/7

a.+ nuñ+ıla: onunla

63b/9, 67b/11, 121a/5

a.+nuñdur 75b/3

a.+ nı: onu

63b/9, 69b/11, 71b/12, 75a/1, 76b/1,
 76b/5, 76b/8, 77a/4, 77a/7, 77b/3, 78a/7,
 90a/8, 90a/9, 90a/10, 90b/13, 92a/6,
 92b/2, 94b/6, 95a/7, 97a/1, 98b/6,
 99a/4, 99a/7, 99b/9, 104a/8, 106a/8,
 106b/7, 108b/12, 109b/4, 109b/7,
 121b/6, 123b/11

a.+ ña: ona

64a/2, 67b/3, 71b/5, 83b/5, 87b/2,
 90b/11, 96b/13, 99b/13, 103a/7,
 105a/5, 105a/8, 106b/7, 112a/1,
 112b/11, 113a/6, 116b/11, 117b/5,
 117b/11, 118a/8, 118b/3, 118b/3,
 121a/3, 125a/10

a+nda: *orada*

a. 69b/5, 72a/6, 74b/3, 75a/2,
 80a/12, 80b/4, 81a/11, 87b/7, 94a/11
 97b/11, 109a/12, 114a/7,

118b/6, 119a/10, 123b/6,

126b/5

a.+ ydı 76a/8

andan: *ondan sonra*

a. 63b/3, 63b/13, 64a/6, 64a/7,
 65a/1, 65a/4, 65a/5, 65a/9, 65b/1,
 65b/9, 66a/5, 66a/8, 66a/9, 66b/2,
 66b/4, 66b/13, 67a/5, 67a/6, 67a/9,
 67b/1, 67b/3, 67b/7, 67b/8, 68a/8,
 68a/13, 68b/11, 69a/6, 69a/12, 69b/3,

69b/11, 70a/4, 70a/9, 70b/3, 72a/7,
 72b/2, 72b/7, 73a/9, 73b/5, 74a/1,
 74a/3, 74a/10, 74a/12, 74b/1, 74b/9,
 75a/11, 75a/12, 75b/1, 76a/10, 76b/5,
 76b/12, 77a/4, 77a/7, 77a/13, 78a/5,
 79b/1, 79b/8, 80a/7, 80a/8, 80b/8,
 80b/11, 80b/12, 80b/13, 81a/3, 81a/5,
 81a/7, 81a/9, 82a/4, 82a/7, 82b/6,
 82b/7, 83b/6, 84a/2, 84a/5, 84b/9,
 85a/11, 85b/1, 85b/2, 86a/1, 86a/2,
 86b/3, 86b/9, 87a/12, 87a/13, 87b/5,
 88a/10, 88a/11, 88a/13, 88b/6, 89a/11,
 89b/2, 89b/3, 89b/12, 90a/3, 90b/3,
 90b/7, 90b/9, 90b/10, 91a/10, 91b/8,
 92b/1, 92b/3, 92b/5, 92b/10, 93a/1,
 93a/12, 94a/6, 94a/13, 95a/3, 95b/13,
 96a/1, 96a/4, 97b/3, 97b/4, 97b/11,
 99a/2, 98a/12, 98b/4, 98b/6, 98b/8,
 98b/10, 100a/6, 100a/10, 100b/8,
 100b/9, 101a/7, 101a/8, 101a/9,
 101a/12, 101b/11, 102a/6, 102a/10,
 103b/9, 104a/4, 104a/7, 104a/11,
 104a/12, 104b/11, 104b/12, 105a/3,
 105b/3, 106a/2, 106a/4, 106a/11,
 106a/12, 106b/3, 106b/8, 106b/11,
 107a/12, 107a/13, 107b/1, 107b/11,
 107b/13, 108a/4, 109a/3, 110a/2,
 110a/3, 112a/6, 112b/1, 113b/3,
 114a/3, 114a/6, 114a/8, 114a/10,
 114b/5, 114b/9, 115a/4, 115a/7,
 115b/11, 116a/2, 118a/1, 118a/5,
 118a/8, 118a/10, 118b/4, 118b/13,

119b/2, 119b/7, 120b/5, 120b/10,
 121a/4, 121a/13, 121b/7, 121b/9,
 122b/1, 122b/3, 122b/10, 123a/1,
 123a/5, 123a/8, 123b/1, 123b/6,
 124a/6, 124a/8, 124a/11, 124b/9,
 124b/11, 124b/12, 125a/2, 125a/11,
 126a/3, 126a/9, 126a/11, 127a/13

a+nca *en çok, o kadar*
 a. 82b/5, 90a/11
 a+ñaru: ona doğru
 a. 106b/1
 o.+ dur 68a/12, 72b/2, 88a/10,
 94b/9, 99a/2, 102b/8, 103b/1, 104b/12,
 106a/3, 108b/2
 anlar: *onlar*
 a. 112b/10, 122b/6
 a.+ uñ 65b/8, 70a/13
 a.+ ı 114b/9
 a.+a 122b/3

anlarca: *onlara göre*
 a. 93a/1

ol - *meydana gelmek,*
gerçekleşmek, bulunmak, yapılmak
 o.- ğıl 67a/1, 72a/8
 o.- sun 66a/11, 83b/1, 94a/11,
 116a/3, 116a/5, 118b/2, 119b/5
 o.- dum 96b/11, 102b/12
 o.- duñ 73a/10
 o.- duķ 80a/6, 99b/10
 o.- duñuz 86b/4

o.- dı 63b/2, 63b/7,
 64a/4,66a/5, 66b/8, 69a/5, 69a/9,
 69a/10, 69a/11, 70a/6, 70a/9, 71a/5,
 71a/11 71b/1, 71b/13, 72a/8, 72b/6,
 72b/7, 72b/9, 72b/10, 72b/12, 72b/13,
 73b/9, 74a/4, 74a/6, 74b/3, 74b/4,
 74b/6, 75b/3, 78a/10, 79b/4, 80b/8,
 81b/13, 82b/4, 82b/7, 83a/9, 83a/12,
 85b/13, 87b/3, 88b/3, 89a/12, 91a/8,
 92b/12, 93a/3, 93a/5, 93b/11, 94a/6,
 96b/12, 98a/7, 101a/6, 103a/5,
 103a/6, 103a/10, 103a/11, 104a/5,
 104a/9,104a/12, 104b/1, 105a/12,
 105b/12, 106a/9, 106a/13, 107a/7,
 107b/13, 108a/7, 110a/1, 110a/2,
 111a/1, 111a/7, 112b/6, 116b/2,
 116b/4, 117a/7, 117a/11, 117b/13,
 118a/3, 120a/1, 120b/7, 121b/2,
 121b/3, 121b/8, 121b/11, 122a/1,
 122a/7, 122b/5, 122b/10, 123b/10,
 124a/5,124a/13, 124b/1, 124b/2,
 126a/4

o.- dılar 77a/11, 82a/2, 82a/3,
 86b/2, 104b/1, 105a/6, 107b/12,
 125a/4, 125a/5

o.- dıysa 82a/6

o.- muşum 126a/2

o.- mış 67a/12, 99b/8

o.-urın 94b/4

o.- urmışsın 119b/4

o.-ursın 121a/13

o.- ur 66a/4, 67a/5, 75b/5,

89b/6, 91b/12, 92a/3, 100b/3, 107b/9,
 117b/10, 119b/10, 119b/12

o.- urdı 74b/9, 74b/11,

94b/13,99a/8, 100b/3, 106b/3, 107a/2,
 117b/8,117b/9, 117b/11, 125b/7

o.- ursavuz 123a/7

o.- ursa 80a/8

o.- ırsarsın 111a/13

o.- ırsar 68b/10, 110b/8, 120a/1

o.- ırsardur 68b/6

o.- sa 73a/12, 73a/13, 74b/13,
 77a/10, 93a/4, 94a/5, 112b/5, 113a/5,
 121b/11

o.- savuz 76b/6

o.- am 84a/4

o.-aydum 66a/4

o.-an 73b/12

o.- asısın 77b/13

o.- a 68b/7, 70a/4, 76a/5,
 81a/4, 83a/1, 85a/10, 86b/3, 88a/11,
 91a/4, 92a/2, 92b/12, 93b/2,93b/6,
 96a/6, 97a/4, 100a/12, 106a/3, 109b/5,
 109b/11, 117b/5

o.-up 86b/1, 117b/12, 122b/8

o.-duğı 97a/1

o.-duğı-y-ıla 101b/2

o.- duğın 76a/12

o.- dukdan 63b/11

o.-mağın 93b/11

o.- masun 99a/3

o.- madı 67a/11, 94a/12

o.- mazsın 99b/7

o.- maya 81a/4, 121a/11	orın özel yer, makam
o.-mayınca 94b/7	o. 73a/7
oldur- <i>oldurmak, yaptırmak</i>	orta <i>orta</i>
o.- dı 72a/3	o. 105a/1, 119b/8
oluğ <i>oluk</i>	o.+ da 122b/12
o.+ da 112a/7	o.+ larından 76b/2
olun - <i>olunmak</i>	oruc [Far.] <i>oruç</i>
emr o.- dı 78a/13	o.+ um açmadım 73a/13
omuz <i>omuz</i>	ot <i>ot, çayır</i>
o.+ larına 77b/3	o. 115b/8, 122a/1
on <i>on</i>	otur - <i>oturmak, kalmak</i>
o. 67b/1, 67b/3, 70a/5, 70a/13,	o.- amazım 116a/13
72b/2, 72b/10, 74b/3, 76a/3,	o.- dı 71b/12, 82a/13, 83b/10,
76a/10, 79b/12, 81a/5, 82b/12,	88b/8, 89a/6, 89a/8, 104a/13, 104b/6,
83a/3, 83a/7, 84b/8, 85a/13,	111b/3, 114a/11, 115b/11, 119a/10,
87a/7, 87a/8, 87b/7, 89b/4,	120b/2, 123a/2
90a/6, 90a/7, 97b/5, 97b/6,	o.- dılar 92a/11
98a/6, 100b/11, 101a/4, 103a/5,	o.-ur 112b/11
104a/9, 108a/5, 113b/7, 115a/1	o.- urdı 99b/3
oñal - <i>iyileşmek</i>	o.- urlar 70a/6
o.- ıcağ 101b/7	o.- urlardı 109b/1
on bir <i>on bir</i>	o.- up 112b/4
o. 67b/1, 69a/12, 76a/3, 76a/10,	oturt- <i>oturmasını sağlamak</i>
90a-7, 97b/5, 97b/6, 100b/11	o.- dılar 82a/8
	otuz <i>otuz</i>
	o. 72b/8, 88b/12

oyna - 1.oynamak	ö.- ür 92a/6
o.- rlardı 75a/8	
o.- yalum 77a/2, 77b/1	öğüt <i>öğüt, nasihat</i>
2. hareket etmek	ö. 111b/8
o.-r 83b/3	
oyn <i>oyun</i>	öküz <i>öküz</i>
o.+ ina 75a/9, 75a/12	ö. 69b/13, 78b/8, 88a/7
o.+ a 79a/4	ö.+ i 88a/7
Ö	
öde - <i>ödemek, vermek</i>	öl - <i>ölmek</i>
ö.- meyinca 68a/11	ö.- di 88b/7, 104a/8, 111a/6,
	114a/13, 122a/3
ödi sıd- <i>ödü patlamak</i>	ö.- miş 114b/1
ö.+ i şıdar 94b/11	ö.-em 97a/3
ög <i>akıl, hafıza</i>	ö.- en 111a/6
ö.+ine düş- : <i>aklına gelmek</i>	ölç - <i>ölçmek</i>
ö.+ine düşdi 98a/1	ö. 114a/4
ög- <i>övmek</i>	ö.- di 114a/4
ö.-erdi 84a/10	ölçü <i>ölçü</i>
	ö. 99a/7
öğren – 1. <i>öğrenmek</i>	ölçici - <i>ölçücü</i>
ö.- di 83a/9	ö.- ye 93a/1
ö.- diler 88a/2	
ö.- dük 122a/8	öldür - <i>öldürmek</i>
ö.- düñüz 93a/11	ö.- eyin 126b/10
2. <i>alışmak</i>	ö.- üñ 73a/8, 108a/1, 109b/10,
ö.- e 117b/7	110b/8
öğret - <i>öğretmek</i>	ö.- düñ 111a/12, 111b/4,
ö.- diler 83a/13	120b/7

ö.- di 114a/13	ö.+ lerine 68a/1
ö.- dük 69b/8	
ö.- diler 108a/2	öñdin <i>önce, önceden</i>
ö.- ür 111b/1	ö.+ ki 75a/4
ö.- ürleri-idi 115b/5	
ö.- iserler 111b/5	öp - <i>öpmek</i>
ö.- se 111b/1	ö.- di 89b/11
ö.- e 99a/4	ö.- diler 119b/2
ö.- esin 111a/12	ö.- üp 97a/6
ö.- elüm 76b/3, 127a/6	
ö.- eler 111b/7	ör- <i>kapatmak</i>
ö.- ince 108b/2	ö. er 112a/11
ö.- me 109b/11	
ö.-meñ 73a/8	örilü <i>örülü, örülmüş</i>
ö.- meyesiz 76b/8	ö. 95b/1
ö.- mezden 102a/9	
ölü <i>ölü</i>	ört - <i>örtmek</i>
ö. 66a/4	ö.- di 84b/2
	ö.- dük 97a/12
ölüm <i>ölüm</i>	ö.- ersin 84b/2
ö.+ üm 102b/3	ö.- e 81b/10
‘ömür [Ar.] <i>ömür, yaşama süresi</i>	örü tur- <i>ayağa kalkmak</i>
‘ö. 67a/11, 119a/4, 121a/10	ö.- dı 101a/13, 102b/5
‘ö.+ i 73a/1	
‘ö.+nce 120b/13	öte <i>fazla, aşırı</i>
	ö. 105b/2
öñ <i>ön, önce</i>	
ö. 97a/3, 97a/5, 102a/10	ötürü bkz. <i>ötürü</i>
ö.+ den 85b/7	ö. 73a/11, 73b/9, 75a/11,
ö.+ ine 89a/4, 90a/3, 119a/11	90b/1, 96a/3
ö.+ inde 74b/8	ötürü <i>dolayı</i>

ö. 68b/1, 73b/2, 74a/1, 81b/1,
101b/11

öyle onun gibi olan, ona benzer
ö. 74b/10

öyle öğle
ö. 80b/7
ö.+ ye 125a/5

‘özür [Ar.] *özür*
‘ö. 100a/7

P

pādişāh [Far.] *hükümdar, sultan*
p. 86b/8, 87a/2, 87a/3, 88a/3,
88b/4
p.+ inuñ 82b/8

pādişāhlık *hükümdarlık*
p. étdi 104b/2
p.+ uñ 107a/10
p.+ a 104a/13, 104b/6,
p.+ ı 88b/6, 102b/1
p. + (g)ın 119a/3

pāk [Far.] *temiz*
p. 101b/4

pāre [Far.] *parça*
p. 64a/1, 69a/7, 112b/5

pek *sağlam, dayanıklı*
p. 82a/7

pençuk [Far.] *beşte bir hisse*
p.+ unda 80a/9

perde [Far.] *perde*
p. 68a/7

pérī [Far.] *peri*
p. 117b/9

pes [Far.] *sonra, ardından, geri,*
arka, ya
p. 68b/4, 73a/8, 76b/11,
79a/13, 86b/4, 107a/5

peygamber [Far.] *insanlara*
Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları
Tanrı yoluna, dine çağıran kimse
p. 63b/9, 69a/5, 69b/7, 93a/10,
72b/12, 74b/8, 76b/8, 94b/12, 114b/2,
115b/13, 118b/3, 119b/3
p. kılavuz 108b/12
p.+ üñ 63b/7, 95b/1
p.+ i 74a/7
p.+ dür 114a/2
p.+ ler 75a/4, 103b/2
p.+ lerden 114b/4

peygamberlik *peygamberlik*

p. 119b/6, 120b/9

peynir [Far.] *peynir*

p.+ den 89b/6

pīl [Far.] *fil*

p. 117b/9, 117b/10

pişmān [Far.] *yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen*

p. oldı 86b/10

p. oldılar 79b/10

pulad [Far.] *çelik*

p. 104b/13

puş - *öfkelenmek*

p.- dı 90b/10

put [Far.] *put*

p. éder-idi 84b/1

p.+ ı 84b/2

p.+ a 104b/2, 105a/9

pür-hüner [Far.] *hüner dolu*

p. 76b/1

R

rağbet [Ar.] *beğenme, itibar, istek*

r.+ üm 121a/12

rahim [Ar.] *rahim*

r.+ ine 107b/5

r.+ inde 65a/9

rahmet [Ar.] *acıma, esirgeme, koruma*

r. 91b/1

r. kı1- 78a/8

r. kı1a 99a/5

r. kı1-mak 86a/4

r.+ i 103b/4

r.+ inden 69a/4

r.+ dür 103b/11

rast [Far.] *doğru, düzgün*

r. kıldum 118b/6

rāz [Far.] *sır*

r. 83a/12

refāhiyyet [Ar.] *bolluk, rahatlık*

r. 104a/5

resūl [Ar.] *peygamber, elçi*

r. 75a/8, 75a/13, 78a/1, 78a/2,

78a/4, 114b/4

r.+ üñ 75a/8

r.+ e 75a/3

r.+ leriüz 71a/2

revā [Far.] *yakışır, yerinde, uygun*

r. 113a/3

r. kıldı 102b/8, 103a/5

r.+ dur 86a/4

r. kııl 65b/8

r. kıldı 83a/10

r. kııl dı 73a/7

r. kılgıl 64b/8

reyhān [Ar.] *fesleğen*

r. 108b/9

rüsvāy-ı ām [Ar.] *halkın*

karşısında rezil olma

r.- oldılar 86b/1

rezzāk [Ar.] *bütün mahlukların*

rızkını veren Allah

r.+ sın 65b/4

S

rıtl [Ar.] *bir litre kadar*

olan bir sıvı ölçeği

r. 114b/13, 115a/1

şa' [Ar.] *bin dirhemlik bir*

hububat ölçeği

ş. 90b/4, 90b/5

rızk [Ar.] *Tanrı'nın bütün*

yarattıklarına verdiği nimet

r. 73a/12

sā'at [Ar.] *saat, vakit*

s. 126b/2

s.+ de 103a/4, 108a/13

s.+ den 119a/11

ribat [Ar.] *sağlam yapı, konak, han*

r. 104b/6, 104b/6

r.+ a 104b/9

şabāḥ [Ar.] *sabah*

ş. 71b/13, 77a/11, 120a/1

rivāyet [Ar.] *bir haber, söz*

veya hadisenin hikayesi

r. 63b/1, 63b/7, 66a/6,

82b/10

r.+ de 72a/13, 75a/6, 84a/11,

103b/11, 125b/9

şabr [Ar.] *sabır*

ş. kıluñ 122a/12

ş. kılsa 98b/5

ş. édüñ 127a/13

s.- ı cemīl 79a/13

s.- ı 103a/9, 107b/7

rūzī [Ar.] *rızık, kısmet,*

nasip

şabur [Ar.] *bkz. şabr*

ş. kılayın 86b/5

ş. kıldı-y-ısa 97b/7,97b/8

ş.+ da 77a/2

saç- *saçmak*

s.- gıl 125a/9

s.- dılar 92b/8

saç *saç*

s. 117b/10, 121b/3

s.+ dur 84a/9

s.+ uñ 84a/7

s.+ ı 95b/1

s.+ ları 121b/12

şadla- *uzun uzun anlatmak*

ş.- dı 68b/3, 84a/9

şaf şaf [Ar.] *dizi dizi, sıra sıra*

ş. 81b/9, 104a/1

şafra *kahvaltı, sofrası*

s. 63b/5

şag *vücutta kalbin bulunduğu*

tarafın karşısında olan, sol karşıtı

ş. 117b/1, 117b/4, 122b/11

sağışsuz *sayısız*

s. 121a/1

şahır [Ar.] *sihir yapan, büyüleyen*

s.+ leridi 125a/4

şahrā [Ar.] *çöl, kır*

şā'ı [Ar.] *bin dirhemlik bir*

hububat ölççeği

ş. 93a/2, 93a/6, 93a/8

şakf [Ar.] *çatı, dam*

s.+ ında 124a/9

şakal *sakal*

ş. 121b/3

ş.+ ın 105a/3, 110b/7, 121b/2

şakalsuz *sakalsız*

s.67b/4, 70a/6

sākīn [Ar.] *sakin*

s. 74b/9, 94b/13

şakımcı *takva sahibi*

ş.+ ıdur 91b/11

şakla - *saklamak*

s. 80a/11

ş.- dı 108a/5

şaklayıcı *koruyucu, gözetici, bekleyici*

s.+ laruñ 91a/13

sāl - *yaymak, açmak, sermek*

s.- ār 86b/8, 87a/9, 87b/1

şalış - <i>birbirine saldırmak</i>	s.+ uñ 124a/9
ş.- alım 122a/13	s.+ a 83a/2, 83b/9, 103a/8, 124a/8, 127a/3
şālih [Ar.] <i>dinin emrettiği şeylere</i>	s.+ dan 85a/13
<i>uygun harekette bulunan</i>	s.+ ı 126b/12
ş.+ lere 102b/4	s.+ ına 107b/8, 110a/10, 120a/2, 120a/4, 120a/5, 120a/6, 124a/7
ş.+ lardan 113b/10	<i>2.ahiret hayatı</i>
şan - <i>bilmek, düşünmek, farz etmek</i>	s.+ a 73b/3
ş.- dı 67b/5, 79b/10, 79b/11, 81b/13, 84b/1, 121b/3	s.+ ına 104a-10
ş.- dılar 86a/11, 115b/7	şaru <i>sarı</i>
ş.- a 85a/8	s. 107a/1
sanç - <i>saplamak, batırmak</i>	şat - <i>satmak</i>
s.- dı 71b/6, 114a/3	ş.- duğ 80a/11
sanduk [Ar.] <i>sandık</i>	s.- dılar 80b/5, 90b/8
s. 109a/4	ş.- ar 89b/2
ş.+ ı 109b/5	s.- asın 82a/5
s.+ a 108b/10	s.- avuz 80a/6
şar - <i>sarmak, dolamak</i>	s.- alar 74a/3
ş.- dı 95b/2, 117a/1	ş.- mağda 115a/1
ş.- dılar 81b/6	şatun <i>satın</i>
sarāy [Far.] <i>1.hükümdarların veya</i>	s. alayduğ 82a/12
<i>devlet başkanlarının oturduğu büyük</i>	s. alup 75a/2
<i>yapı</i>	şavaş - <i>savaşmak</i>
s. 83a/13, 83b/1, 83b/7, 109a/11, 126a/5	ş.- urdı 111a/8
sebeb [Ar.] <i>sebepe</i>	sebeb [Ar.] <i>sebepe</i>
	s.+ ile 88a/2

s.+ i-y-ile 107a/4

s.+ inden 101b/5

secde [Ar.] *secde*

s. 105a/8

s. kıldılar 105a/8

s. éderler 76a/10

s. kılarlar 76a/3

s. kılp 124b/6

s.+ ye 100b/8

segird - *koşmak*

s.- diler 80a/2

s.- ür 85a/1

s.- ü geldiler 80a/4

seher [Ar.] *sabahın güneş*

doğmadan önceki zamanı, seher vakti

s. 100b/2

sekiz *sekiz*

s. 80a/9, 87a/8, 87b/7, 113b/7,
116a/1

selā [Ar.] *Müslümanları bayram
veya cuma namazına çağırarak, bazı
yerlerde cenaze için kılınacak namazı
haber vermek amacıyla minarelerde
okunan dua*

s.+ yıla 87a/11

selām [Ar.] *selam*

s. 75a/9, 113a/6

s. vèrdi 65b/11, 70a/1, 95b/8

s. vèrdiler 67b/5

semüz *semiz*

s. 88a/7

sen *Teklik ikinci kişi*

s. 64b/4, 65a/7, 65b/3, 65b/12,
67a/1, 67a/3, 67a/5, 68b/2, 69b/1,
69b/4, 73b/7, 75a/11, 75b/11, , 76a/11,
83b/3, 85b/11, 90b/9, 96b/12, 98b/4,
98b/10, 99b/7, 99b/10, 102a/9,
105a/13, 105b/7, 105b/8, 111a/11,
111a/13, 111b/4, 113a/3, 115a/9,
116b/10, 118a/10, 118b/3, 118b/10,
121b/5, 123b/1, 123b/5, 124b/12,
126a/1, 127a/10, 127a/11

s.+ üñ 64b/8, 65a/7, 65b/3,
70a/11, 70b/8, 73b/12, 74a/7, 74a/11,
78a/1, 83b/2, 83b/11, 85a/7, 90b/1,
96a/2, 102b/13, 103a/1, 107a/10,
107a/11, 113b/8, 115a/10, 116a/3,
116a/5, 118b/8, 120b/11, 124a/1,
126a/8

s.+üñ+çün 95b/12

s.+üñ-+ile 122a/13

s.+i 65b/12, 74a/11, 77b/8,
87a/2, 87a/7, 87a/12, 92b/11, 97b/4,
98b/9, 109a/11, 111b/3, 111b/4,
111b/7, 113a/1, 115a/11, 119b/3,
119b/4, 119b/8, 120b/6, 121a/8,

121b/1

saña

s. 65b/3, 72a/11, 73a/9, 73b/7,
75b/10, 76a/5, 77b/9, 93b/11, 97b/5,
97b/8, 98a/4, 101b/2, 102b/2, 108b/12,
111b/8, 113a/1, 113b/6, 118b/3,
118b/10, 120b/9, 120b/13, 126a/5

s.+ den 65a/6, 68b/10, 71a/2,

75a/4, 81a/12, 84b/11, 102b/2

s.+ dendür 85b/11

s.+ sin 83b/12, 101b/2, 101b/4

serhad [Ar.] *sınır boyu*

s.+ ine 80b/13

serzeniş [Far.] *yakınma*

s. 98b/13

s. étdüñ 73b/13

sev - *sevmek*

s.- er 76b/2, 77b/8

s.- erdi 93b/5

s.-dügüni 75a/10

s.- mez 77b/9

sevāb [Ar.] *sevap*

s. 121a/1

sevfe [Ar.] *Arapçada muzari fiilin**başına gelip fiile gelecek zaman**anlamı katan bir ön ek*

s. 100b/1

sevgü *sevgi*

s.+ si 110b/4

s.+ sini 67a/2

sevgülü *sevgili*

s.+ dür 67a/2

sevin - *sevinmek*

s.- di 88a/3

s.- eyim 66a/2

seyyid [Ar.] *Hz. Peygamber'in
soyundan gelenleri ifade eden terim*

s.+ i 73b/10

şı - 1. *reddetmek*

ş.- dı 84a/10

2. *bozmak*

ş.- dılar 76b/7

sığa - *okşamak, şefkatli
davranmak*

ş. 95a/1

s.- dı 72a/10, 84b/7, 95a/2,

112b/7

s.- sa 94b/12

ş.- yaydı 74b/8

sığın - *sığınmak*

s.- duñ 87a/6

s.- dı 111a/4

şıķ- *suyunu çıkarmak*
ş.- dum 86b/13

s.+ ye 67b/13

şinan - *denenmek*
ş.- dılar 76b/7

siz *siz*
s. 71a/6, 71b/5, 73a/8, 77a/1,
77a/7, 79a/12, 80a/5, 86b/4, 90a/4,
90a/5, 94a/3, 99b/5, 100a/6, 123b/6

sırr [Ar.] *gizli kalan, gizli tutulan*
şey
s.+um 126a/3

s.+üñ 94a/4, 105a/7, 124b/13
s.+ üñ-ile 69b/1, 70b/10, 91b/8
s.+üñ+çün 100a/12
s.+ i 67b/6, 68b/1, 73a/7,

sırca *cam*
s. 104a/10

91a/1, 99a/2, 123a/8
s.+ e 69a/4, 70b/6, 77b/7,

sıt - *erimek*
ödi s.- ar 94b/11

91a/12, 91b/9, 94a/6, 98b/13, 100a/5,
105a/10, 115a/4, 115a/13, 115b/1,
119b/5, 122b/4, 124b/9
s.+ den 122b/5

sıva - *kapamak, örtmek*
s.- dı 109a/6

şofra [Ar.] *sofra*
ş + etdi-y-idi 63b/5

şıvar - *sulamak, su vermek*
ş.- -ıdı 112a/13, 112b/10

şoğıl - *gözün feri gitmek,*
kurumak

sihir [Ar.] *büyü*
s.+ lerin 123a/4

ş.- an 84a/7

sin *mezar*
s.+ünde 84a/7, 84a/8
s.+ i 101b/11

şohbet [Ar.] *sohbet*
ş. kıluñ 83b/3

sini [Far.] *üzerinde yemek de*
yenilebilen, yuvarlak, bakır veya
pirinçten büyük tepsi

şok - *koymak, takmak*
ş. 118a/2
ş.- dı 110b/12, 118a/2, 121b/8
ş.- arlar-ıdı 108a/8
s.- arsa 110b/11

ş.- sam 119b/11	s.- ür 119b/6
ş.+ up 78b/3	s.- ürlər 111b/7
	s.- ürdi 86a/1
şoqak [Ar.] <i>sokak</i>	
ş.+ ların 101a/3	söz <i>söz</i>
	s. 83a/8, 88a/4, 92a/9, 119b/6
sol <i>sol</i>	s.+ den 73b/9, 94b/8
s. 117b/4, 122b/12	s.+ üm 102b/8, 105b/12
	s.+ i 74b/6, 76a/13, 105a/11
soñra <i>sonra</i>	s.+ i-y-ile 89a/4
s. 63b/11, 65a/2, 74a/5, 76b/6,	s.+ in 70a/12
78b/1, 79b/6, 80b/5, 88a/10, 96a/4,	
102a/10, 104a/6, 104a/9, 104b/9,	sözde yigen <i>konuşma sırasında</i>
115b/12, 116a/8, 119a/6, 119a/11,	s. 105b/9-10
125a/13, 125b/11	
	şu <i>su</i>
şor - <i>sormak</i>	ş. 64a/12, 79b/5, 79b/9,
ş.- dı 92b/11, 100b/6, 113a/8, 119a/12	106a/11, 106b/11, 106b/12, 109a/7,
ş.- arlarsa 83a/11	109a/13, 112a/5, 112a/8, 112a/9,
	112a/13, 112b/9, 117b/12
sög - <i>sövmek</i>	s.+ yı 79b/3, 105a/12, 105a/13,
s.- diler 77b/6	106b/6
	s.+ da 81a/12, 81b/5
söyle - <i>söylemek</i>	ş.+ dan 79b/6, 106b/13, 109b/2
s.- ñ 121a/3	ş.+ ya 71b/6, 78b/2, 78b/3,
s.- di 69a/6, 85b/3, 114b/2,	81a/13, 106a/4, 106a/12, 109a/12
116b/6	s.+ yın 71b/8
s.- rsin 115a/9	
s.-rlər 74b/13	suç <i>suç</i>
s.- meye 87b/6	s. 85b/10, 85b/11
	s.+ ı 99a/1
söyleş - <i>karşılıklı konuşmak</i>	s.+ umuz 98b/10

sultān [Ar.] *padişah*

s.+ a 123a/9

sultanlık *padişahlık*

s. 100b/5

şun - *uzanmak, uzatmak, elini*

uzatmak

ş. - uñ 92a/11

s.- dı 84b/3, 109b/3, 117b/13,

117a/1, 117a/2, 117a/11

ş.- amazlar-ıdı125b/6

süre [Ar.] *Kur'an'ın yüz on dört*

bölümünden her biri

s. 75a/3, 75b/1

s.+ yi 75a/3

şüret [Ar.] *biçim, görünüş, resim*

ş.+ uñ 83b/2

ş.+ in 83b/2

ş.+ ine 117a/10

s.+ inde 65b/11

şüci *şarap*

ş. 86b/13

süd *süt*

s.+ i 110a/7

s.+ lerin 110a/12

südi bir *sütü bir, kardeş*

s.+ i-y-ile 92a/11

s.+ in 92b/1

s.+ dür 90a/9

süñücek *küçük kemik*

s. + lerin 108b/7

sür - 1.*dokundurmak*

s.- uñ 99a/5

s.- di 100a/4

2.*idare etmek, sevk etmek*

s.- di 116a/9

s.- üp 112b/3

3.*kovmak, sürgün etmek*

s.- erüz 115a/11

s.- eler 74a/3

4.*yaşamak*

s.- di 67a/11

5.*yapmak, yürütmek*

s.- esin 76a/11

sürme *kirpik diplerine sürülen*

siyah boya, sürme

s. 77a/11

Ş

şād [Far.] *sevinçli, neşeli*

ş. oldı 119b/12

şāhnāme [Far.] *hükümdarların*

biyografisini manzum olarak anlatan eser

ş.75a/2

şākirdlik[Far.] *öğrenci, çırak*

ş.+ (g)e 115b/12

şāyed [Far.] *eğer*

ş. 121a/4

şazılık *sevinç, neşe*

ş.+ la 99a/12

şehīd [Ar.] *din veya yüksek bir ülkü*

uğrunda ölen kimse, savaşta ölen

ş. 125a/5

şehir [Far.] *şehir*

ş.+ e 98a/6, 109a/8

şehir [Far.] *şehir*

ş. 80b/13, 115b/11

ş.+ i 71b/7, 72a/3

ş.+ e 74a/2

ş.+ de 80b/13

ş.+ den 71b/2, 71b/4, 74a/2,

111b/10, 115a/11, 116a/9

ş.+ idi 69b/6

ş.+ inün 89a/12

ş.+ ini 68b/5

ş.+ ine 69a/13, 69b/6

şehvet [Ar.] *aşırı istek, nefis*

ş.+ den 67a/1

ş.+ i 84b/8

ş.+ ler 66b/13

şehvetlü [Ar.] *aşırı istekli*

ş. 66b/13

şekil [Ar.] *resim, biçim*

ş.+ lerin 89b/9

şekür [Ar.] *şükür*

ş. 102b/2

ş. kıldı 100b/9, 102a/5

ş. kılarlar 64b/8

ş. kılmazsın 97b/6

şenbih [Far.] *cumartesi*

ş. 81b/4

şerâbdār [Ar.] *sultanın*

şerbetini hazırlayan ve özel günlerde

yemeklerde hizmet eden kişi

ş. 86b/7, 86b/9, 86b/13, 87b/13

ş.+ ı 87b/4

ş.+ a 87b/5

şerī'at [Ar.] *Allah'ın emri. Ayet,*

hadis ve icma-i ümmet esaslarına

dayalı din kaideleri

ş.+ ı 93a/11

ş.+ uñuz 94a/4	94b/10, 110b/4, 117b/11
şerîk [Ar.] ortak ş. kılğıl 118b/3	şöyle öyle, böyle, şunun gibi ş. 66b/6, 71b/9, 83a/8, 88a/3, 88b/2, 89a/12, 95b/5 98a/6, 103a/7, 109b/6, 115b/8, 125b/5
şerîr [Ar.] kötü, kötülük işleyen, hayırsız ş.+ den	
şeş - çözmek ş.- gil 118b/2 ş.- di 84b/4 ş.- e 84b/3, 84b/5	şu şu ş.+ nuñ 85a/7, 95a/1, 113b/7 ş.+ ña 87b/7
şeytân [Ar.] şeytan ş. 76a/12	şükür [Ar.] bkz. şekür ş. kıl- 108b/10
	T
şikâyet [Ar.] şikayet ş. kıl- 127a/10	ta [Far.] dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir filin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz t. 72a/13, 76b/11, 78a/3, 78b/13, 79b/1, 81b/10, 82b/11, 90b/1, 90b/3, 91a/3, 104a/3, 111a/1, 111a/2, 114a/1, 121a/9, 122b/2, 125a/10, 125a/12
şimdengérü bundan böyle ş. 87b/2	
şimdi şimdi ş. 64a/2, 64b/13, 65b/8, 76b/1, 90a/7, 90b/2, 102b/12, 127a/7, 127a/11	
şimdiki şimdiki ş. 96b/11	
şol o, şu ş. 65a/13, 74a/4, 82b/3,	ta‘accüb [Ar.] şaşma, hayret etme t.+ ine 72a/6

ṭa'ām [Ar.] *yemek, yiyecek*

t. 65b/10, 67a/13, 67b/2, 67b/3

ṭa'bīr [Ar.] *yorum, rüya yorma, yorumlama*

t. 83a/10

t. éde 86b/12

t.+ i 88a/9

t.+ in 102b/1

ṭābūt [Ar.] *tabut*

t. 104a/6, 109a/13, 110a/1

t. étdiler 104a/10,

t.+ ı 109a/11, 109b/13

t.+ ın 95b/1

t.+ ında 63b/6

t.+ a 109a/5

ṭāç [Ar.] *taç*

t. urun- 105a/4

ṭağ *dağ*

ṭ. 66b/2, 71b/11

ṭ.+ a 111b/13, 116a/10,

124a/11

ṭ.+ dan 64a/8

ṭ.+ ı 72a/4

ṭ.+ ına 65a/10

ṭ.+ ından 64a/8, 64a/9, 64a/10

ṭağıl - *dağılmak*

ṭ.- dı 127a/3

ṭahıl [Ar.] *tahıl*

t. 88b/9, 88b/10, 89a/10,

89a/12, 89a/13, 89b/2, 90b/11, 91a/1,

91a/5, 91a/9, 92b/13,

103b/12, 104a/4

t.+ ı 100b/6

ṭaht [Far.] *hükümdarların*

oturduğu büyük, süslü koltuk,

t. 82a/8, 104b/13, 105a/2,

109a/8, 120b/2, 123a/1

t.+ uñ 123a/1

t.+ a 83b/5, 83b/10, 88b/8,

89a/8, 92b/2

t.+ ında 109b/1

t.+ ından 109b/3

ṭākat [Ar.] *güç, kuvvet*

ṭ.+ umuz 122a/6

ṭakşırılık [Ar.] *kusur, ihmal*

t. kılmasız 122b/5

ṭama' kes- [Ar.] *umudunu yitirmek*

ṭ. 67a/12

tamām [Ar.] *tamam*

t. 68a/7

t. et-78a/13, 97a/2

t.ol- 64b/1, 87a/5, 88b/3,

107b/12, 122b/10

taṃla *damla*

ṭ 66b/11

taṃu [Soğ.] *cehennem*

ṭ.+ ya 72a/13, 72b/2, 72b/3

tañ *şaşılacak şey, hayret*

ne tañ: şaşılır mı

69a/8

taṃıḵ *şahit, delil*

t.+ um 85a/11

t.+ uñ 85a/12

taṃıṣ- *danışmak*

ṭ.- ayın 121a/5

t.-dılar 76b/11

taṃıṣıḵ *danışık, dost, ahbap*

ṭ. étdiler 76b/3

ṭ.+ da 127a/9

tañla *sabahleyin*

ṭ. 88b/4, 125a/4, 125b/10

tañla - *şaşmak, hayret etmek*

ṭ.- dı 114b/1

taṃuḵlıḵ *tanıklık, şahitlik*

ṭ. 85b/2

ṭap - *kulluk etmek*

ṭ.- uñ 105a/5, 105a/9

ṭ.- dılar 104b/2

ṭ.- arın 126a/2

ṭapmağı *tapmayı*

ṭ. 105a/9

ṭapu *kulluk etmek, hizmet etmek*

ṭ.- kıldılar 102a/5

ṭ.- kıılur-ıdı 83a/2

t. – kııla-y-ıdı 83a/4

t. – kılduḵça 83a/5

taṃaf [Ar.] *ön, arka, sağ, sol, üst,*

alt vb. yanların her biri

t.+ dan 82b/3

tart - *taşımak, çekmek*

t.- dılar 82b/12

taṃla *tarıma elverişli olan, sınırlı ve*

belirli toprak parçası

t. 65b/2

taş *taş*

ṭ. 64a/11, 74b/10, 79b/4,

104b/11, 105a/8, 112a/6, 113a/4,

113a/5, 125b/6

t.+ ıla 64a/7

ṭ.+ ı 64a/13, 71b/2, 72a/4,

112a/12, 112b/9

ṭ.+ ın 71b/8

ṭ.+ a 72a/7, 117b/12 ṭ.+ ları 104b/11, 105a/1	tāzī [Far.] <i>Arap, Arapça</i> t. 83b/10
ṭaşı - <i>taşımak</i> t.- dı 64a/11 t.- rdı 64a/12	ta'ziye dut- <i>yas tutmak</i> t.- dılar 73b/5
ṭaşra <i>dışarı</i> ṭ. 71b/2, 71b/4, 79b/6, 125a/9, 126b/4 ṭ kıldı 122a/2 ṭ.+ dağı 85a/1	tallāhi [Ar.] <i>inandırmaya güç katmak için söylenen bir ant sözü</i> t. 98b/9
ṭatlu <i>tatlı</i> ṭ. 79b/3, 92b/4	tedbir [Ar.] <i>tedbir</i> t.+ édün 107a/9
tava [Far.] <i>tava</i> t.+ da 115b/8	temāşa [Far.] <i>seyretme, seyredilecek görüntü, görülmeye değer şey</i> t. 77b/1 t.+ ya 81b/8
ṭavāf [Ar.] <i>İslam dininde hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dönme</i> ṭ. + étdürdi 64b/12, 64b/13 ṭ. étdiler 67a/6	ten <i>vücut, beden</i> t.+in 67a/9
tāvūs [Ar.] <i>tavus kuşu</i> ṭ. 66b/10, 67a/2 ṭ.+ ı 67a/1 ṭ.+ a 66b/10	tennūr[Ar.] <i>fırın</i> t.+ ı 108b/8 t.+ a 108b/3 t.+ da 108a/12
tāze [Far.] <i>bayatlamamış olan</i> t.+ dür 88a/8	tensüz <i>bedensiz</i> t.64a/3
	tepsi <i>tepsi</i> t.+ ye 110b/10

ter [Far.] <i>taze, genç</i> t. 113a/12	t̄iz [Far.] <i>çabuk</i> t. 87b/10, 100a/12, 111b/8
terāzū [Far.] <i>terazi</i> t.+ ñuz 114b/12	t̄izcek <i>çabucak, derhal, hemen</i> t. 83a/11, 111b/10
terke <i>ürün, mahsul, yiyecek, hak edilen şey</i> t. 65b/1	tok <i>tok</i> t. 112b/7, 112b/8
teslīm [Ar.] <i>teslim</i> t. – kılğıl 67a/8 t. - kılduñ 67a/7	tokşan <i>doksan</i> t. 67a/11
tevbe [Ar.] <i>tövbe</i> t. 76b/7 t. kılūñ 80b/9, 115a/7 t. kılavuz 76b/6	tokuz <i>dokuz</i> t. 108a/5, 118a/4
tevfīk [Ar.] <i>Allah'ın yardımına kavuşma</i> t. 69b/2	tol - <i>dolmak</i> t.- dı 81b/7
tılısım [Ar.] <i>doğüstü işler yapabileceğine inanılan güç, sihir</i> t.+ lar 122b/7	ton <i>giysi</i> t. 79a/10 t.+ ı 79a/8 t. + ın 77b/11, 126a/9 t.+ lar 81a/6 t.+ ların 77b/11, 81a/13, 105b/5
tımarla - <i>yarayı pansuman etmek, tedavi etmek</i> t.- ñ 101b/6	tonat - <i>birinin giyimini sağlamak</i> t.- dı 101a/3 t.- dılar 81a/8, 101a/4
	top <i>parça</i>

ı. eylegil 66b/2

ı.+ıla 119a/11

ıopla - *toplamak*

U

ı.- r-ıdı 104a/3

ucuzlık *ucuzluk*

toprak *toprak*

u. 88a/10, 88b/3

ı. 105a/8

t.+ ın 71b/8

uı - *uımak*

t.+ (ğ)a 105b/6

u.- dum 78a/11, 78b/2, 78b/11

ıoy - *doymak*

uı *uı*

ı.- ınca 68a/7

u.+ ına 117a/1

toz *toz*

uımak [Soğ.] *cennet*

t.+ ı 81a/12

u. 63b/3, 74a/9

tulın - *gözden kaybolmak*

u.+ da 126a/7, 126a/13, 126b/3

t.- ınca 77b/4

u.+ dan 99a/7, 114a/5

turunc *turunı, portakal*

uıra- *rast gelmek*

t. 86a/7, 86a/10

u.- r-ıdı 109a/8

t.+u 86a/10

uırı *hırsız*

ıtut - *yönelmek, dönmek*

u. 93a/4, 94a/5

ı.- up 111b/12

uıgulayın *gizlice, sessizce*

tuvānā [Far.] *güçlü, canlı*

u. 76a/8, 77b/2, 95a/1

t. 99b/10

uıgurla- *ıalmak, hırsızlık etmek*

ıtuy- *duymak*

u.- sa 93a/3

t.- a 108a/7

uıgurlık *hırsızlık*

ıtuz *tuz*

u. éder 93a/13,

u. étdi 93b/12, 95a/6	u.- dılar 77b/6, 80a/12, 80b/6,
u. édeyüz 93b/1	82b/10, 120a/8
u. olduğı 96b/13	u.- ur 71a/4
ulaşdur - <i>ulaştırmak</i>	u.- uruz 77b/8
u.- ğıl 102b/4	u.- ursız 77b/7
ulu <i>büyük</i>	u.- urdı 74b/7
u. 96b/6, 97a/13, 105a/7,	u.- salar 94b/11
124b/2	u.- saydı 74b/10
u.+ sı 90b/9, 123a/10	u.- a 111a/9
u.+ ları 74b/4, 75a/1, 94b/6,	u.- alar 126a/10
124b/3, 124b/5	u.- up 68b/11, 96b/7
u.+ larına 124b/3	u.- mazın 99a/1
u.+ larınıñ 72b/11	urun- <i>takınmak</i>
ululuk <i>büyüklik</i>	u.- dı 105a/4
u.+ ı 117b/8	uşşı git- <i>aklı başından gitmek</i>
unut - <i>unutmak</i>	u.- di 65a/13, 72a/7, 72a/9,
u.- dum 87b/10	79b/13, 92b/6
u.- dı 87b/6, 87b/8	u. – eridi 74b/7
u.- mış 88a/3	u.- ene 107a/3
unutdur - <i>unutdurmak</i>	uş <i>işte, şimdi, öyle, böyle ki</i>
u.- dı 87b/6	u. 70a/5, 79a/8, 80b/5, 81b/12,
ur - <i>vurmak</i>	88a/3, 88b/6, 99b/9, 99b/12, 101a/12,
u.- dı 84b/12, 90b/5, 92b/7,	102b/6, 116a/7
105b/6, 110b/7, 111a/5, 111b/1,	uşbu <i>işte bu ,işte bundan dolayı</i>
116b/5, 119b/7,	u. 81a/12
124a/10, 125b/7	utan - <i>utanmak</i>
	u.- ğıl 84a/13, 84b/3

utanma	<i>utanma</i>	ü. 70b/12, 73a/11, 73b/2, 78a/5, 78b/5, 78b/12, 79b/2, 79b/6, 80a/4, 81b/2, 82b/2, 82b/5, 92b/4, 104b/8, 116b/10
utanma	<i>utanma</i>	ü. 70b/12, 73a/11, 73b/2, 78a/5, 78b/5, 78b/12, 79b/2, 79b/6, 80a/4, 81b/2, 82b/2, 82b/5, 92b/4, 104b/8, 116b/10
u.	117b/6	
uy -	<i>katılmak, tabi olmak</i>	ü.+ den 75a/10
u.	arlar 121b/6	
u.	maya 91b/9	
uyan -	<i>uyanmak</i>	üçüncü <i>üçüncü</i>
u.	dı 88b/4	ü. 64a/9, 73b/1, 81b/4, 114b/3, 116a/10
u.	madı 71b/10	
uyku	<i>uyku</i>	üleş - <i>paylaştırmak, dağıtmak</i>
u.	ya 107b/9	ü.- dür-di 63b/4
u.	sı 114a/11	
uyu-	<i>uyumak</i>	ümüz [Far.] <i>umut</i>
u.	dı 114a/12	ü.+ üne 65b/3
u.	r-ıdı 107a/5	ümüz üzme: <i>umutsuz</i>
uzunı	<i>uzunluk</i>	<i>bırakmak, umudunu kesmek</i>
u.	67a/4	ü. + üm üzmezin 96a/6
uzunı	<i>uzunluk</i>	ümüz dutmak: <i>umutsuz etmek</i>
u.	72b/8, 104b/10, 123a/2	ü.- dut- 123b/4
uzunluk	<i>uzunluk</i>	ümüz kesmek: <i>umudunu yitirmek</i>
u.	+ 1 67a/5	ü.+ ün kes- 99b/10
Ü		
üç	<i>üç</i>	ün <i>ses, feryat, haykırış</i>
üç	<i>üç</i>	ü. 72b/1, 72b/2, 120a/11
		ü. étdi 86a/3, 86a/4, 86a/5
		ü.+ ümi 65a/4
		ü.+ üni 65a/7
		ü.+ in 71b/9, 75b/1
		ü.+ inden 65a/13
üre -	<i>çoğalmak, artmak</i>	

ü.- mesünler 127a/6	ü.+nden 71b/11
üsküf [Rum.] <i>başlık</i> ü. 81a/8	üzre <i>üzerine, üzerinde, üstünde</i> ü. 73a/8, 126b/4 ü.+ dür 100b/8
üst <i>üst</i> ü.+ ine 72a/4, 104b/11 ü.+ inden 101b/10	üzüm <i>üzüm</i> ü. 86b/13
üstün <i>üstte, yukarıda</i> ü.+ dür 124a/1	V
üş- <i>toplanmak, yığılmak, başına</i> <i>üşüşmek</i> ü.- diler 109b/2	vâcib [Ar.] <i>yapılması gerekli olan</i> v. 93b/10
üz - <i>kesmek</i> ü.- mezin 96a/7	va ‘de [Ar.] <i>zaman</i> v. 87a/5, 98a/1 v. kılalum 122a/13
üzere <i>üzerine</i> ü. 71b/3, 123a/2	vâfir [Ar.] <i>çok, bol</i> v.+ dür 103b/4
üzeri <i>bir şeyin yukarı doğru olan</i> <i>yanı</i> ü.+nde 65a/9, 66b/2, 87a/11, 120b/2, 122b/13, 123a/1 ü.+ne 64a/1, 73b/1, 76a/11, 77a/12, 79b/5, 80b/2, 82a/8, 92b/7, 96b/12, 102b/3, 113b/7 ü.+(ü)müzde 94b/8 ü. +(ümüze) 98b/9	vaḥiy [Ar.] <i>Allah'ın dilediği emir,</i> <i>hüküm ve bilgileri peygamberine</i> <i>bildirmesi anlamında terim</i> v. 111a/2 vakt [Ar.] <i>vakit, zaman</i> v. 69a/10, 71a/5, 76a/7, 82a/4, 87b/13, 98a/6, 102a/2, 108a/7, 110a/13, 111a/13, 122a/2, 124a/7, 125a/12 v.+ ın 83a/3, 100b/1

v.+ da 100b/3, 114b/13, 120a/5	v.- am 84a/4, 121b/6, 121b/9
v.+ den 65a/1, 68a/5	v.- ayım 77b/1
v.+ -ıdı 80b/7	v.- asın 69b/5
v.+ ı 123b/9	v.-a 91a/9
v.+ıymış 124a/10	v.- alum 77a/2, 119b/9
v.+ ında 100b/2, 122b/1	v.- ayduķ 97a-3
v.+ ındağı 99b/8	v.- ınca 72a/13, 82b/11
var - <i>varmak, gelmek,</i>	v.- up 66b/5, 70a/12, 76a/8,
<i>ulaşmak, kavuşmak, yetişmek</i>	91a/8
v. 112b/11	v.- duķların 91b/3
v.- ayın 69b/1, 106a/2, 116b/9	v.- amaz-ıdı 120a/4
v.- ğıl 110a/10, 118a/6,	v.- mağa 120a/6
118a/10, 119a/1, 121a/6	v.- mağıl 109a/10
v.- uñ 71b/5, 91a/3, 95a/5,	v.- ma 114a/7
96a/6, 96a/9, 99a/3, 99a/4, 120b/1	var <i>mevcut, yok karşıtı</i>
v.- duñ 120b/7	v. 66a/10, 68a/4, 69a/6, 70a/2,
v.- dı 64a/2, 66b/9, 66b/10,	73b/8, 75a/5, 80a/3, 80a/6,
66b/11, 70a/4, 70b/13, 72a/6, 72b/4,	85a/11, 95a/1, 99b/12, 103a/1,
74a/12, 74b/2, 74b/3, 80b/13, 84a/13,	105a/11, 108a/6, 109b/1, 110b/11,
88b/6, 93b/4, 93b/6, 93b/7, 95b/2,	112a/1, 114a/9,
97b/9, 100b/8, 101a/4, 104a/10,	116a/7, 117b/3, 121b/1, 121b/10,
104a/12, 104a/13, 105b/12, 107b/2,	122a/12
107b/3, 109a/12, 109b/13, 110a/6,	v.+ -ıdı 68a/4, 75a/6, 85a/13,
112a/1, 113b/13, 114a/10, 116b/12,	87b/9
117b/5, 118a/5, 119a/6, 120a/5,	v.+ dur 88a/1, 103b/3, 114a/8,
120a/7, 121a/7, 121b/2, 122a/6,	121a/5
122b/2, 122b/3, 123a/2, 126a/1	v.+ ısa 82b/6, 107a/6
v.- dılar 79b/1, 80b/11, 80b/12,	v. +ını 105a/11
80b/13, 100b/12, 120a/2, 120a/5	varmısa <i>olsaydı</i>
v.- ur 109a/9	v. 70b/10
v.- ur-ıdı 109a/8	

varlıg *varlık*

v.+ ina 97b/6

vaşf[Ar] *nitelik, hal, sıfat*

v.+ uñuz 94a/4

vāsiṭasuz *aracısız*

v.119b/6

vāsi‘[Ar.] *rahmeti, ilmi, kudreti, ihsânı ve nîmetleri her şeyi kuşatan ve her şeye kâfi olan, kudretinin ve ilminin nihâyeti olmayan*

v. +dür 103b/4

vaşiyet [Ar.] *bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey*

v. kıldı 73a/4

vā **zıḥ**[Ar.] *kuşkuya yer bırakmayacak denli açık olan, açık, belli*

v.+ dur 103b/4

ve [Ar.] *ve*

v. 63b/1, 63b/3, 63b/5, 63b/10, 64a/4, 64a/12, 64b/4, 64b/5, 64b/10, 64b/11, 65a/2, 65a/6, 65b/8, 65b/12, 66a/10, 66b/6, 67a/11, 68b/1, 68b/3, 68b/6, 68b/8, 68b/12, 68b/13, 69a/2,

69a/4, 69b/7, 69b/8, 69b/9, 70a/1, 70b/2, 71b/5, 71b/7, 71b/8, 71b/10, 71b/13, 72a/2, 72a/4, 72b/9, 73a/4, 73a/5, 73a/6, 73a/10, 73b/12, 74a/7, 74a/13, 74b/9, 74b/11, 75a/4, 75a/5, 75a/7, 75b/2, 75b/9, 76a/3, 76a/10, 76b/12, 77a/3, 77a/4, 77a/6, 77a/8, 77b/5, 77b/6, 77b/9, 77b/10, 77b/11, 77b/12, 78b/4, 78b/9, 79a/1, 79a/5, 79a/9, 79a/12, 79a/13, 79b/4, 79b/5, 79b/6, 79b/9, 80a/1, 80a/2, 80a/4, 80a/5, 80a/10, 80a/11, 80a/12, 80a/13, 81a/1, 81a/6, 81a/8, 81b/1, 81b/4, 81b/6, 81b/8, 82a/8, 82b/7, 82b/11, 83a/4, 83a/6, 83a/10, 83b/1, 83b/2, 83b/5, 83b/10, 83b/12, 83b/13, 84a/1, 84a/4, 84b/4, 84b/8, 85a/3, 85a/10, 85b/4, 85b/5, 85b/11, 86a/5, 86b/6, 86b/8, 86b/9, 87a/8, 87b/5, 87b/11, 87b/12, 88a/5, 88a/6, 88b/1, 88b/8, 88b/12, 88b/13, 89a/1, 89a/2, 89a/4, 89a/13, 89b/1, 89b/4, 89b/6, 89b/7, 89b/11, 89b/12, 89b/13, 90a/2, 90a/8, 90a/11, 90a/12, 90a/13, 90b/1, 90b/7, 90b/10, 91a/7, 91a/12, 91b/1, 91b/2, 91b/10, 91b/12, 92a/7, 92a/8, 92a/9, 92a/10, 92a/13, 94a/3, 94a/11, 95a/4, 95a/8, 95a/9, 95a/10, 95a/12, 95b/2, 95b/3, 95b/4, 95b/5, 95b/7, 95b/9, 96a/8, 96a/12, 96a/13, 96b/3, 96b/8, 96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/13, 97a/6, 97a/7, 97a/10, 97a/12, 97b/1, 97b/3,

97b/4, 97b/6, 97b/7, 97b/8, 98a/9,
 98a/11, 98a/13, 98b/2, 98b/4, 98b/7,
 98b/12, 99a/1, 99a/2, 99a/4, 99a/5,
 99a/6, 99a/8, 99a/10, 99a/12, 99b/7,
 100b/7, 100b/11, 101a/2, 101a/3,
 101a/6, 102a/3, 102a/9, 102a/13,
 102b/1, 102b/3, 102b/4, 102b/6,
 102b/7, 102b/11, 102b/12, 103a/3,
 103a/4, 103a/5, 103a/6, 103a/13,
 103b/4, 103b/11, 103b/12, 104a/7,
 104b/7, 104b/8, 105a/4,
 105b/8, 106a/6, 106b/5, 106b/7,
 106b/13, 107a/3, 107a/6, 107a/7,
 107b/3, 107b/4, 107b/8, 107b/11,
 108a/2, 108a/3, 108a/4, 108a/7,
 108a/9, 108a/10, 108b/4,
 108b/10, 108b/11, 108b/12, 108b/13,
 109a/1, 109a/5, 109a/10, 109a/12,
 109b/9, 110a/4, 110a/9, 110b/10,
 111a/9, 111b/5, 111b/11, 112a/1,
 112a/3, 112a/5, 112a/7, 112a/11,
 112b/2, 113a/9, 113b/1, 113b/11,
 114b/8, 114b/10, 114b/12, 115a/1,
 115a/9, 115a/10, 115b/4, 115b/7,
 116a/9, 116a/10, 116a/11, 116b/2,
 116b/3, 116b/10, 117a/3, 117a/4,
 117a/6, 117a/12, 117a/13, 117b/2,
 117b/7, 117b/8, 117b/9, 117b/10,
 118a/1, 118a/10, 118a/11, 118a/12,
 118b/2, 118b/3, 118b/5, 118b/10,
 118b/12, 119a/10, 119a/12, 119b/1,
 119b/5, 119b/6, 119b/10, 120a/7,

120b/6, 120b/9, 121a/1, 121a/2,
 121a/10, 121a/11, 121b/8, 122a/3,
 122b/6, 122b/12, 122b/13, 123a/2,
 123a/3, 123a/5, 123a/11, 123b/7,
 124a/1, 124b/6,
 124b/7, 124b/10, 125a/9, 125b/1,
 126a/10, 126a/12, 126a/13, 126b/1,
 127a/4, 127a/5, 127a/8, 127a/12

vechile [Ar.] *şekilde*

v. 104a/4

velikin [Ar.] *ama*

v. 68b/1, 76a/12

82b/9, 92a/7

vér - *eriştirmek, iletmek, bırakmak*

v. 67b/12, 105b/9, 106a/5,

120b/5

v.- eyin 119a/3, 119a/4

v.- gil 85a/8, 103a/7, 125a/10

v.- sün 69a/4, 79a/13, 122b/4

v.- düm 118b/5, 118b/10,

118b/11

v.- di 63b/9, 65b/11, 67a/11,

67b/12, 69a/8, 70a/1, 72b/5, 73a/10,

73a/11, 74b/6, 75a/3, 81a/9, 81b/2,

83a/10, 86a/8, 86b/10, 88a/12, 88b/7,

89b/7, 91a/4, 91b/4, 91b/9, 92b/13,

93a/1, 95b/8, 97a/3, 97b/9, 99a/10,

101b/10, 102b/1, 106a/6, 106a/9,

106b/8, 113a/6, 115a/12, 118b/6,

118b/7, 119b/6, 119b/10, 120b/9,
127a/11

v.- di-y-idi 73b/6

v.- dük 118a/8

v.- diler 67b/5, 68b/10, 80a/10,

95a/11, 115a/7, 124b/3, 127a/3

v.- miş 91b/3

v.- ürin 91a/1, 111b/8

v.- ürdüm 82b/6

v.- ür 98b/6, 102a/12, 120b/12,

126a/7

v.- ürdi 83a/11, 108a/3,

117b/12

v.- ürümiş 100b/6

v.- ürlendi 89b/1, 98a/8

v.- se 96b/2, 97a/4

v.- em 70b/6, 82b/2, 82b/5,

90b/11, 110b/2, 113b/6

v.- esin 123a/7

v.- e 69b/3, 79b/1, 85b/2,

87a/3, 91a/10, 91b/5, 99a/5, 120b/12,

120b/13, 121a/1, 121a/9, 121a/10,

124b/9

v.- elüm 80a/7, 80a/8

v.- evüz 95a/9

v.- eyüz 108b/12

v.- eler 104b/8

v.- eydi 86b/11

v.- eydük 96a/3

v.- üp 69b/10

v.- mege 80a/7

v.- mek 65a/7, 86b/9

v.- mez-idi 111b/2

v.- mezin 94a/6

v.- mezsınız 112a/9

véril - *verilmek*

v.- e 64b/10

vesselām - [Ar.] *işte o kadar, son söz şudur` anlamlarında kullanılan bir söz*

v. 97a/2

vezīr [Ar.] *hükümdardan sonra gelen en yetkili yönetici*

v. 121a/11

v. kılgıl 118b/2

v.+ üm 121a/5

viribi- *göndermek, yollamak*

v.- gil 85b/13, 96b/2

v.-di 73b/10, 81a/1, 87a/5,

120b/9

Y

ya *veya, yahut*

y. 64a/7, 66a/1, 85a/8, 88b/10,

92a/1, 95b/10, 108a/6, 109b/12,

112a/9, 121a/4, 123b/5, 125b/6

yā [Ar.] *ey, hey anlamlarında bir seslenme sözü*

y. 63b/11, 65a/5, 65a/12, 67a/1,
 67a/7, 68a/4, 68a/9, 68b/2, 69a/3,
 70b/5, 70b/6, 70b/13, 71a/2, 72a/2,
 72a/10, 72a/12, 73b/5, 73b/13, 74a/10,
 75a/3, 75a/10, 76b/13, 78a/1, 78a/4,
 78a/5, 78a/8, 78a/10, 78b/1, 78b/6,
 79a/3, 81a/11, 84a/2, 84a/6, 84a/12,
 84b/6, 85a/7, 87a/5, 87a/10, 88a/1,
 91a/8, 94a/7, 94a/9, 96b/5, 97b/1,
 97b/12, 98a/3, 98a/4, 99b/11, 101a/1,
 101b/13, 102b/5, 103a/2, 103a/12,
 103b/10, 110a/9, 111a/10, 111a/11,
 111b/7, 113b/3, 113b/6, 114a/7,
 114b/11, 114b/12, 115a/2, 115a/6,
 115a/8, 115a/9, 115a/13, 115b/2,
 116a/6, 116a/12, 117a/3, 117a/5,
 117a/12, 117b/1, 118a/2, 118a/5,
 118a/7, 118b/5, 118b/8, 118b/12,
 118b/13, 119a/2, 119b/1, 119b/3,
 119b/8, 120b/6, 120b/7, 121a/5,
 121a/8, 121b/7, 123a/6, 123a/12,
 123a/13, 123b/2, 124a/1, 124a/13,
 125a/11, 125b/3, 126b/1, 127a/13

yaban *dışarı, kır, ova, çöl*
 y.+ dadur 118a/7
 y.+ dağı 90a/11, 95b/5

yādigār [Far.] *bir kimseyi, bir olayı*
hatırlatan nesne veya kişi
 y. 73b/6

yağ *yağ*
 y. 107a/1
 y.+ dan 89b/6

yağ - *yağmak*
 y.- ar 115b/7

yağmur *yağmur*
 y. 115b/7

yak - *1. yakmak*
 y.- dum 108b/6

yarındası *ertesi gün*
 y. 107b/11

yakın *uzak olmayan, yakında*
olan

y. 71a/7, 116a/11
 y. oldu 71b/1
 y. varmak: *yaklaşmak*
 y.- varam 84a/4
 y. varmağıl 109a/10
 y.- varamaz-ıdı 120a/4
 y. gelmek: *yaklaşmak*
 y.- di 101a/1

yakınlık *yaklaşma*
 y.-etmeye 107b/1

yakut [Ar.] *pembe veya erguvan*
tonları ile karışık koyu kırmızı renkte,

saydam bir korindon türü olan değerli taş

y.+ ıla 81a/9

yalan *yalan*

y. 79a/9

y.+ dum 87b/1

y.+ dur 85b/8, 85b/9

yalın *çıplak*

y. 111b/11

yalıñ *bkz. yalın*

y. 77b/5

yalın- *yalvarmak*

y.- dılar 120a/8

yaluñuz *yalnız*

y. 92b/13, 105b/3

y.+ın 70b/10

yalvar - *yalvarmak*

y.- dıladı 71a/8

yan - 1.yanmak

y.- ar 116b/7

2. adanmak

y.-alar 74a/3

yan *taraf*

y.+ ın 109a/6

y.+ ında 99a/9, 122b/11,
122b/12

y.+a 84b/10, 111b/13, 116b/6

y.+dan 65a/11

yanaş - *yanına gelmek*

y.- dı 115b/12

ya'ñi [Ar.] *demek oluyor ki*

y. 64b/7, 65a/3, 65b/7, 66a/9,

66a/10, 66a/12, 64b/3, 68b/12, 70a/7,

70a/8, 72a/2, 72a/8, 73a/6, 75b/7,

75b/8, 76a/2, 79a/1, 79a/9, 80a/2,

82b/13, 83b/11, 84a/3, 85a/9, 85b/6,

87b/12, 88a/7, 90a/1, 91a/7, 91a/9,

91a/12, 92a/6, 93b/3, 94a/9, 94b/2,

94b/5, 94b/8, 95a/5, 96a/9, 96b/6,

97a/11, 98a/10, 98b/3, 98b/13, 99b/8,

100a/3, 100a/8, 100a/12, 100a/13,

101b/1, 101b/3, 102a/7, 102a/13,

103b/2, 103b/3, 103b/13, 105a/7,

109a/2, 109a/10, 111b/7, 111b/10,

116b/8, 117a/4, 117a/10, 117a/13,

118a/2, 118b/8, 121a/3, 121b/6,

123a/6, 123a/13, 123b/3, 123b/7,

124a/3, 125a/8, 125b/3, 126a/13,

126b/10

yañıl - *yanılmak, şaşırmak*

y.- dılar 116b/2

yap - *gerçekleştirmek, meydana*

getirmek

y. 64a/7, 125b/4, 126a/13

y.- ayın 64a/6

y.- ğıl 83a/13

y.- uñ 63b/12

y.- duñ 96b/13

y.- dı 64a/5

y.- dıydı 64a/5

y.- dılar 83b/7, 104b/9, 125b/5,
125b/6

y.- ardı 64a/11

yapış - *bulaşmak*

y.- dı 85a/2

yaprağ *yaprak*

y. 117b/2

yapdur - *yaptırmak*

y.- ayın 126a/5

yaradan *yaradan, Tanrı*

y. 102b/2, 125b/1

yarak *hazırlık*

y.+ uñuz edüñ 100b/10

y.+ ın edüp 74b/1

y.+(ğ) ın kılup 73b/4

yarakla- *hazırlık yapmak*

y.- dı 88b/4

yaraklı *teçhizatlı, silahlı*

y. 101a/4

yarar *uygun, mümkün*

y. 80a/8

yaradıcı *yaratıcı*

y.+ van 66b/4

yarat- *yaratmak*

y.- dı 107a/1

yarı *yardım*

y.- kılmak: yardım etmek

y. kıldı 110a/9

yarım *bütün bir şeyin ayrıldığı
iki eşit parçadan her biri*

y. 69b/3

yarın 1. *yarın*

y. 119b/9

2. *ahiret günü*

y. 121a/1

yarındası *ertesi, ertesi gün*

y. 111a/4, 111a/7, 113b/10,
115b/6, 121b/3

yarınki gün *ahiretde, ahiret
gününde*

y. 74a/9

yarlığa - *affetmek, bağışlamak*

y.- ya 99a/2, 124b/11

yarlığanmaıklık *bağışlanmak*

y. 100a/9

yar- *öne geçmek, ileri geçmek*

y.- amaz 84b/10

yarmak *sikke, para, akçe*

y. 80a/9

yarıl - *ayrılmak, parçalanmak,*

yırtılmak

y.- sun 86a/3

yarısı *yarısı*

y. 109a/8

yaş 1. ıslak, taze

y.+ dur 88a/8

2. *doğuştan beri geçen ve yıl*

birimi ile ölçülen zaman

y.+ ı 67a/4, 67a/5

y.+ ina 83a/7, 111a/2

y.+ ında 69a/11, 83a/3

yaşmak *ferace giyen kadınların*

başlarına sardıkları beyaz örtü

y.+(ğ) ı 82a/1

yat - *yatmak*

y.- dum 80b/4

y.- dı 112b/2

y.- dılar 86b/11

y.- ur 75b/12, 114b/1

y.-urlar 76b/3

yavlağ *çok, pek çok*

y. 93b/4

yavuz *kötü, fena*

y. 85a/8

yavuz iş *kötü iş, suç, günah*

y. 115a/6

yavuz işlü *kötü amelli, kötü*

davranışlı

y. 69b/9

yavuzluk *kötülük, fenalık, sertlik*

y.+ umız 110a/9

yay - 1. *bir şeyi açarak, düzelterek*

bir alanı örtecek biçimde sermek

y.- dı 78a/3

2. *koyun, inek vb.ni otlatmak*

y.- dı 116a/11

yaya *yürüyerek giden kimse*

y. 122b/12

yayan *yürüyerek giden*

y. 111b/11	y.- diler 80a/13
yayıl - 1. <i>genişlemek, büyümek</i>	y.- miş 79a/4
y.- dı 123b/9	y.- rdi 68a/2, 68a/3, 68a/7
2. <i>herkes tarafından duyulmak</i>	y.- rler 88a/7
y.- dı 89b/2	y.- rlerdi 87a/12, 89b/1
yaz - <i>yazmak</i>	y.- rlerdi 63b/5, 64b/9
y.- sunlar 83b/2	y.- yem 73a/12, 73a/13
y.- dı 81a/1, 89b/11, 97a/8,	y.- yeydüm 112b/5
106a/7	y.- ye 87a/13
y.- dılar 89a/6, 89b/10, 96b/3	y.- yeli 90a/10
y.- up 80a/10	y.- yenile 90a/9
yazdur- <i>yazdırmak</i>	y.- medi 67b/2, 90b/6, 93b/3
y.- ğıl 103b/10	y.- mediler 67b/8
	y.- mediidi 68a/5
	y.- medük 90b/1
	y.-medüm 73a/12, 92b/4,
	112b/6
yazı <i>kara, kır, bayır, ova,</i>	y.- memiş 67a/13
<i>düzlük yer</i>	y.- mezim 113b/9
y.- ya 66b/5, 106b/13	y.- mez 92a/12, 92a/13
y.+ da 107a/6	y.- mezüz 68a/11
yazuksuz <i>günahsız, suçsuz</i>	y.- mezler 68a/8, 68a/9, 90b/2
y. 108a/3	y.- mezleridi 68a/2
yazılı <i>yazılı, yazılmış</i>	y.- meye 67b/1
y.+y-ıdı 101a/5	y.- meyüz 90b/2
yé - <i>yemek</i>	yédi <i>yedi</i>
y.- sün 92b/2, 119a/9	y. 64b/11, 64b/12, 64b/13,
y.- di 68a/7, 88a/7, 89a/6,	67a/6, 67a/12, 71a/11, 72b/9, 78b/8,
90a/8, 90a/10, 92b/1, 92b/3, 92b/5	78b/9, 83a/3, 83a/7, 83b/1, 83b/4,
	85a/13, 88a/7, 88a/8, 88a/9, 88a/10,
	88a/13, 88b/13, 95b/12, 103a/5,

105b/2, 111b/10, 114a/1

y.+ lerden 64b/8

yédür - *yedirmek*

y.- gil 67b/3

y.- üñ 68b/5

y.- di 65b/11

y.- diler 96b/10

y.- esiz 77a/5

yeñ *giysi kolu*

y.+in 66b/8

yér *yer*

y. 65a/9, 66a/7, 69b/3, 77b/5,

82a/7

y.+ e 64a/13, 64b/11, 67b/3,

69a/7, 71b/6, 77b/4, 78b/6, 78b/7,

78b/12, 82a/7, 101a/1, 114a/3, 114a/7,

114a/9, 114a/11, 115b/8, 116b/5,

117a/6, 117a/7, 117b/7, 119b/7,

120a/8, 121b/10, 124a/4, 125b/8,

125b/13

yég [Far.] *iyi*

y. 103a/6, 126a/7

y. kılmaduk 118b/8

yégrek *daha iyi, daha üstün,
tercih edilen*

y. 76b/2, 119b/12

y.+ i 108b/2

y.+ idür 91a/13

y.+ de 66b/7, 71b/4, 78a/5,

78b/12, 105b/2, 125b/5

y.+den 69a/7, 78b/8,

103a/11, 105b/2, 116b/11

yél *rüzgâr*

y. 90b/3, 113a/2, 125b/7

y.+ dür 78a/7

y.+ i 102b/2, 105b/13, 125b/1

y.+ ime 106a/2

yem *hayvan yiyeceği*

y. 65b/1, 65b/2, 65b/8

y.+ inde 105a/1

y.+ inden 64b/10

y.+ ine 94a/10, 94b/3, 101b/13,

yémek *yemek*

y. 92b/4

111b/1, 111b/4, 114a/13

y.+ lerin 89a/13

yemiş *meyve, yiyecek*

y. 64b/11, 65b/1, 65b/2, 65b/8,

69a/7

y.+ ler 64b/10

yéryüzi *yeryüzü*

y.+ n 121a/10

yérlü *yerli, sabit*

y.+ yüz 127a/8	y.- madı 114a/10
yeşil <i>yeşil</i>	yıl <i>yıl</i>
y. 116b/13	y. 63b/11, 67a/11, 75b/1, 87a/7, 87a/8, 87b/7, 88a/10, 88a/13, 104b/2, 108a/11, 113b/7, 113b/8, 116a/1, 116a/2, 116a/3, 116a/4, 116a/5, 119a/4, 121a/10 y.+ da 126b/5 y.+ dan 74a/4, 104a/9, 104b/8, 125a/12, 125b/11 y.+ dur 70a/10, 121a/12, 122b/3, 126a/2
yét - <i>yetişmek, ulaşmak, erişmek</i>	yıllık <i>yıllık</i>
y.- di 85a/1, 85a/2 y.- dükçe 64b/3 y.- mez 70b/10, 72a/11, 82b/4, 112b/1	y.78a/11, 78b/2, 78b/11, 93a/6
yetmiş <i>yetmiş</i>	yılan <i>yılan</i>
y. 69a/5, 99b/8, 101a/3, 103a/8, 108a/2, 108a/3, 110b/5, 117b/9, 121b/11	y. 64a/4, 117b/7, 123b/10
yetür - <i>ulaştırmak, eriştirmek</i>	yıldız <i>yıldız</i>
y.- dük 95a/8	y. 76a/3, 76a/10, 119b/11
yéyecek <i>yiyecek</i>	yırt - 1. <i>yırtmak</i>
y. 67b/1 y. edinürler-idi 104a/3	y.- dum 103a/13 y.- dı 103a/12 y.- up 79a/7 2. <i>parçalamak</i> y.- arlar-ıdı 120a/4
yéyesi <i>yemek, yiyecek</i>	yırtık <i>yırtık</i>
y. 63b/5, 68a/2, 68a/5, 89a/6, 119a/9	
yığ - <i>engellemek, esirgemek</i>	
y.- dıysa 114a/10	
yıgıl <i>kaçınmak</i>	

y. 79a/10, 85b/7	yoğsa <i>yoksa</i>
y.+ ı 85b/10	y. 103a/1
y.+ ısa 85b/9	
yıyla- <i>koklamak</i>	yohsa <i>yoksa</i>
y.-r 108b/9	y. 93b/3, 115a/1, 122a/4, 123b/1
yigirmi <i>on dokuzdan sonra</i>	yok <i>yok</i>
<i>gelen sayı</i>	y. 65b/1, 65b/2, 75a/4, 80a/7, 83b/8, 89b/13, 90a/10, 102b/3, 106a/6, 111a/2, 122a/2, 125b/11
y. 78a/11, 78b/2, 78b/11, 81a/7,	119a/3
111a/2, 122a/2, 125b/11	y.+ın 108a/9
yigit <i>genç</i>	y.+ dur 66b/13, 67a/3, 69b/4, 70a/3, 70b/1, 81a/2, 81a/4, 82a/4, 87b/2, 89a/1, 90b/9, 98b/13
y. 88a/1, 112b/10, 121b/3	y.+(ğ)-ıdı 70b/7, 74b/6, 79a/10, 79b/6, 82a/7, 82b/8, 88b/2, 95a/2, 97a/1, 111b/12, 119a/5, 120a/6, 126b/4
y. kılam 121b/1	
y.+(d) i 112b/8	
y. +ler (99b/10	
yigitlik <i>gençlik, yigitlik</i>	yokluk <i>yokluk</i>
y.+(g)ile 121a/12, 121b/1	y.+(ğ)ına 97b/5
y.+(g)üm 102b/11	
y.+(g) üñ 119a/2, 120b/12, 121a/9	yoksul <i>yoksul</i>
yine <i>yeniden, tekrar</i>	y.+ lara 67a/10
y. 72b/3, 78b/5, 78b/2, 78b/11, 84a/7, 114a/1	yokuş <i>yokuş</i>
yayka- <i>su ile çalkalayarak yıkamak</i>	y.+ a 106b/2
y.- rlar-ıdı 112a/6	yol <i>yol</i>
	y. 80b/8, 81a/12, 113a/4, 113a/5, 116b/2, 116b/3, 119a/2

y.+ ı 113a/4	yörit - <i>yürütmek</i>
y.+ a 80b/1, 99a/12, 99b/1, 113a/2, 122a/11	y.- diler 77b/5
y.+ dan 78a/11, 78b/2, 78b/11, 79b/2	yoğa - <i>yoklamak</i>
y.+ ıdı 116b/12	y.- dı 109b/13
y.+ umuzdan 122a/11	yuğaru <i>yukarı</i>
	y. 117a/2
yon - <i>yontmak</i>	
y.- dılar 104a/7	yum - <i>kısmarak kapatmak</i>
	y.- dı 81b/1
yorıl - <i>yorumlanmak, tabir</i> <i>edilmek</i>	yumşak <i>yumuşak</i>
y.- dı 87b/2	y. 121a/3
yön <i>taraf, yüz</i>	yumrıla - <i>yuvarlak hale getirmek,</i> <i>bir araya getirmek</i>
y.+ in 105a/6, 116b/10	y.- dı 124a/6
yöre <i>yöre</i>	yumurta <i>yumurta</i>
y.+ sinde 65b/1	y.+ ya 82b/11
yöri - <i>yürümek</i>	
y. 113a/3	yun - <i>yıkanmak</i>
y.-di 111b/11, 113a/2	y. 81a/12
	y.- dı 81b/5
yörü - bkz. <i>yöri-</i>	yut - <i>yutmak</i>
y.- ñ 99a/3	y.- dı 81b/2, 81b/5, 124a/6
y.- dügi 111b/12	y.-(d)ar-ıdı 124a/12
y.-mek 84b/10	y.- arlar 90b/3
y.- megi 117b/8	
	yüce <i>yüksek, büyük</i>

y. 125b/6	105b/3, 108a/11, 110b/2, 110b/3, 115a/1, 115a/3, 116b/12, 117b/10, 119a/4, 121a/10, 122b/3, 123a/3, 124a/5
yüklü <i>gebe, hamile</i> y.69a/10	
yüklet - <i>yükletmek</i> y.- di 91a/5 y.- diler 89a/10, 89b/6	yüzer <i>yüz sayısının üleştirme sayı sıfatı</i> y. 105b/2
yüksek <i>yüksek</i> y. 114a/11, 125b/5	yüzik <i>yüzük</i> y.+ i 117b/4 y.+ (g)in 81b/5
yüñ <i>yün, kuştüyü</i> y.+ in 63b/6, 66b/11	Z
yüz 1. <i>başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm</i> y. 64a/3, 120b/5, 126a/6 y.+ den 64a/12 y.+ i 81b/12, 116b/3 y.+ in 92b/7, 101a/13, 102a/5, 105b/6, 106b/3, 111b/12, 122a/1 y.+ inden 98a/12 y.+ ine 68a/6, 68b/11, 78a/9, 92b/7, 99a/5, 100a/4, 110b/7 y.+ ini 119b/7, 124a/6, 124a/11 y.+ lerin 120a/8 y.+ üñ 103a/1 2. <i>doksan dokuzdan sonra gelen sayı</i> y. 69a/11, 82a/12, 100b/12, 104b/2, 104b/8, 104b/10, 105b/1,	zahîre [Far.] <i>cesaret, yiğitlik</i> z.+ si 120a/6 zâlim [Ar.] <i>acımasız ve haksız davranan, zulmeden</i> z. 125a/8 z.+ lerden 94b/4, 111b/13, 113a/11 zamân [Ar.] <i>zaman</i> z. 73b/11, 86b/11, 88b/7, 93a/3, 102a/2, 115b/11, 116a/8 z.+ da 82b/7 z.+ dan 104a/5, 116a/8 zâr [Far.] <i>ağlama, inleme</i> z. olduḡ 80a/6

zār zār [Far.] *hüngür hüngür ağlama, inleme*

z.-80b/3, 89b/11

zārī [Far.] *inleme*

z. - kıldı 79a/12, 95a/13

zārīḥ [Far.] *inleme, sızlama*

z. étdi 75b/2

z. kıldı 95b/4

z. kıldılar 94a/12

z.+ ından 90a/12

z.+ (ğ)uñdan 90b/1, 96a/2

zāyi' [Ar.] *kaybetme*

z. kılmaz 98b/6

zencīr [Far.] *zincir*

z. 105b/6

zerre [Ar.] *çok küçük parçacık*

z. 66b/11, 66b/12

zevk [Ar.] *zevk*

z.+ i 83b/5

zift [Ar.] *zift*

z. eylegil 108b/11

zihin [Ar.] *zihin*

z.+ i 117b/5

zinā [Ar.] *zina*

z.+ ya 84a/3

zindān [Far.] *tutuklu veya*

hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer

z.+ a 85a/8, 85b/13,

86a/1, 86b/7, 86b/11

z.+ da 85a/9, 86b/5, 87a/7,

87a/8, 88a/1

z.+ dan 87a/2, 87a/12, 87b/4,

88a/4

zinhār [Far.] *asla*

z. 114a/7

zīrā [Far.] *çünkü*

z. 76b/7, 76b/9, 81a/3, 86b/8,

100b/3, 101a/9, 103b/8, 113a/12,

116b/12, 117b/4, 117b/5, 123b/4

ziyāde [Ar.] *çok*

z. 89a/5

ziyān [Far.] *zarar*

z. 122a/3, 126b/13, 127a/4

ziyānkār [Far.] *sürekli zarar veren*

veya zarar vermeyi huy edinmiş olan

z. 77a/10

ziyāret[Ar.] *ziyaret*
z. édüñ 65a/11

z.+ e 66a/1, 81b/4, 95b/10,
95b/11

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

‘**Abkâ’il** [Ar.] *Bir melek adı*

‘A. 68a/3

‘**Acem** [Ar.] *İranlı*

‘A. 72b/13

Allâh [Ar.] *Allah*

A. 96b/4, 96b/5, 100a/13,
110a/13, 122b/8

A. + çün 99a/11

A. + ı 74a/10

A. + a 121a/9

‘**Âlî** [Ar.] *Hz. Ali, Dört Halife’den sonuncusu.*

A. 78b/4, 78b/5

‘**Amîr** [Ar.] *Hz. Lut dönemi şehirlerinden biri*

‘A. 69b/8

‘**Arab** [Ar.] *Arap*

‘A. 68a/3, 68a/4, 68a/5, 75b/8,
81a/2, 81a/10, 112b/8, 114b/2

‘A.+ uñ 72b/8

‘**Arabî** [Ar.] *Arap*

A. 75b/9

Aşhâbü’l-eyke [Ar.] *Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Şuayb’ın peygamber olarak gönderildiği bildirilen ve Ashâb-ı Medyen olarak da anılan kavim*

A. 114b/6, 114b/8

Âsiye [Ar.] *İslâm’a göre Firavun’un Hz. Mûsâ’ya iman etmiş olan eşi.*

A. 109a/13, 109b/3, 109b/7,
109b/11, 110a/1, 110b/9, 110b/12,
125b/12, 126a/2, 126a/11

Aşkalân [Ar.] *Filistin’de tarihî bir sahil şehri*

A. 80b/11

‘**Aziz-i Mışır** [Ar.] *Hz. Yusuf*

A. 97a/9, 100b/4

‘**Azrâ’il** [Ar.] *ölüm meleği*

‘A. 65b/11, 66a/1, 66a/5, 75a/11,
95b/7, 95b/11, 95b/13, 96a/1

‘A.+ em 65b/13, 95b/9

B

Bedir [Ar.] *Hz. Peygamber ile Mekkeli müşrikler arasındaki ilk savaş*

B. 63b/8

Benī İsrâil[Ar.] *Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'kûb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.*

B. 96b/4, 104b/2, 107a/9,
107a/13,107b/13, 108a/8,
119b/13, 120b/4, 120b/5,
121b/5, 121b/6, 122a/3,
123b/11, 127a/3

Beytü'l-Mukaddis[Ar.] *mukaddes ev, Kudüs*

B.+e 74b/2

Beytü'l - Ahzân [Ar.] *hüzünler evi, Yusuf'unu kaybeden Hz. Yakup'un ağlamaktan gözlerini kaybettiği ev*

B.+ a 95b/4

Bilbesiz [Ar.] *bir yer adı*

B. 80b/13, 93a/8

Bismillāhi [Ar.] *Besmele*

B. 68a/12

Bismillāhirrahmanirrahim [Ar.]

besmele

B. 96b/3

C

Cebrā'îl [Ar.] *vahiy meleği*

C. 63b/11, 63b/13, 64a/5,
64a/8, 64a/10 65a/9, 68a/11,
68a/13, 69a/4, 69a/6, 69b/1,
69b/4, 70a/1, 70a/2, 70b/13,
71a/4, 71a/6, 71b/1, 71b/3,
71b/6, 71b/11, 72a/2, 72a/8,
72a/10,72a/12, 73b/9, 73b/13,
74a/5, 75a/9, 78a/1, 78a/2,
78a/4, 78a/5, 78a/10, 78b/1,
78b/6, 79b/4, 84b/7, 97a/7,
97b/11, 98a/4, 100b/13,
101a/1, 106a/9, 109a/3, 109a/4,
109a/11, 114b/9, 115b/2,
115b/9, 123b/1, 123b/3,
125a/11, 125b/7

C. + i 87a/5

C.+ e 67b/2, 71b/12

C.+ in 68b/2

Cuhūd[Ar.] *Yahudi*

C.+ lar 73b/12

Ç

Çalab *Tanrı*

ç.+ ina 106a/3

D

Dāvud [Ar.] *İsrailoğulları'na*

*gönderilen ve kendisine Zebûr verilen
peygamber*

D. 118b/12

D.+ ı 118b/12

Derdâ'il [Ar.] Yezidîlik inancına göre
dünyayı yönetmeye aracılık eden yedi
melekten biri

D. 68b/3

E

Ebû Bekir [Ar.]

E. 118b/10 *Dört Halife'nin*

ilki.

Ebû Kubeys [Ar.] Kâbe'nin
yaklaşık yüz metre doğusunda bulunan
küçük bir dağ.

E. 64a/10, 65a/10

Elḥamdülillāhi [Ar.] “Allah’a hamd
olsun” anlamında bir dua cümlesi.

E. 68a/13, 100b/9

Elif [Ar.] Arap alfabesinin ilk
harfi

E. 75b/4, 75b/5, 75b/6

Elif lām mim [Ar.] *Kur'ân-ı
Kerîm'de altı sûrenin başında bulunan*

*ve kendi adlarıyla kıraat
edilen harfler.*

E. 75b/5

Elif lām ra [Ar.] *Kur'ân-ı*

*Kerîm'de beş sûrenin başında bulunan
ve kendi adlarıyla kıraat edilen
harfler.*

E. 75b/4

Elif lām mim rā [Ar.] *Ra'd sûresinin
başında bulunan ve kendi adlarıyla
kıraat edilen harfler*

E. 75b/4

Elif lām mim sād [Ar.] *A'râf
sûresinin başında bulunan ve kendi
adlarıyla kıraat edilen harfler*

E. 75b/4

Eyyûb [Ar.] *Kur'ân-ı Kerîm'de adı
geçen peygamberlerden biri*

E.+ uñ 104a/12

F

Fâtıma [Ar.] *Hız. Peygamber'in
soyunu devam ettiren kızı*

F.+nuñ 75a/13

Fir'avn [Ar.] *eski Mısır krallarının
ünvanı*

F. 104b/4, 105a/3, 105b/13,
106a/5, 106a/7, 106a/10, 107a/7,
107b/5, 107b/11, 107b/12, 109b/4,
109b/6, 109b/10, 110a/2, 110a/10,
110b/2, 110b/6, 110b/7, 110b/13,
111a/13, 111b/4, 111b/7, 119a/2,
120a/5, 120a/6, 120a/11, 120a/13,
120b/2, 120b/3, 120b/5, 120b/10,
121a/4, 121a/7, 121b/7, 121b/9,
122a/7, 122a/10, 122b/3, 122b/6,
122b/10, 123a/1, 123a/5, 123a/6,
123b/8, 124a/7, 124a/8, 124b/9,
124b/12, 125a/2, 125b/2, 125b/13,
126a/4, 126a/7, 126a/9, 126a/10,
126b/9, 126b/10, 127a/1, 127a/2

F.+ ıla 109a/13

F.+ uñ 106b/8, 107b/1, 107b/8,
109b/12, 110b/4, 110b/6, 120a/2,
120a/10, 120a/12, 124a/10, 125b/13,
126b/12

F.+ ı 105b/10, 118a/6, 119b/9,
126b/5

F.+ a 119a/1, 120b/1, 120b/4,
124a/6, 124b/11, 125a/13, 126a/4

F.+ dan 126b/1

H

Hâbîl [Ar.] *Hız. Adem ile Hız.
Havva'nın ikinci oğlu*

H. 63b/2

Hâcer [Ar.] *Hız. İbrâhîm'in eşi ve*

Hız. İsmâîl'in annesi.

H. 64a/12

H.+ e 63b/10

H.+ den 72b/5

Hak [Ar.] Allah, Tanrı

H. 63b/2, 63b/12, 64a/9, 64b/2,
65b/9, 66a/12, 66a/6, 67a/1
68a/1, 68a/4, 71a/7, 71b/2,
72a/5, 72b/7, 72b/9, 73a/9,
73b/1, 73b/6, 74a/5, 74b/3,
76a/3, 81a/1, 81a/9, 86b/4,
87a/5, 87a/7, 90b/13, 95b/1,
95b/10, 97a/10, 98a/5, 98a/9,
98b/1, 98b/5, 99a/2, 99b/4,
100a/5, 101a/9, 102b/4,
103a/3, 103a/9, 105a/7,
106a/13, 107a/4, 107b/5,
114a/9, 115a/2, 117a/1, 117a/3,
118a/13, 119a/5, 120a/9,
120b/2, 126a/11

H.+ dur 124a/5

Halîk [Ar.] *yaratan, yoktan var
eden, Allah, Tanrı*

h.+ sin 105b/7

Halîl [Ar.] *İbrâhîm aleyhisselâm*

H. 73a/9, 96b/4

H.+ üm 67b/2, 68b/1, 78a/10

H.+ üme 68b/5

H.+ ine 78a/8

Ḥalīlullah [Ar.] *Allah'ın dostu anlamında Hz. İbrâhim için kullanılan lakap*

H. 97a/10

Hāmān [Ar.] *Kur'an'da Hz. Mûsâ dönemindeki Firavun sarayının bir yetkilisi olarak anılan kişi*

H. 121a/7, 121a/8, 121a/12, 125b/4

H.+ a 125b/2

Hārūn [Ar.] *Hz. Mûsâ'nın kardeşi, onun yardımcısı olarak İsrâiloğulları'na gönderilen peygamber*

H. 107b/3, 119a/13, 119a/10, 119a/12, 119b/2, 119b/7, 119b/12, 120a/7, 124b/7, 124b/8

H.+ ı 118b/2, 118b/9

H.+ la 123a/8

H.+dur 120a/13

Ḥasan Ḥüseyin [Ar.] *Hz. Peygamber'in torunları*

H. 75a/7

Ḥaşimî [Ar.] *Hz. Hasan'ın soyundan gelen Mekke emîrleriyle Hicaz, Suriye, Irak ve Ürdün krallık aileleri*

H.+ sin 75b/9

Havvâ [Ar.] *İlk kadın, Hz. Âdem'in zevcesi ve insan neslinin annesi*

H. 95b/3

Ḥaydar [Ar.] *cesur, yiğit adam*

h. 88b/11

Ḥızır [Ar.] *Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi*

H. 72b/7, 72b/8

Hind [Ar.] *Hindistan*

H.+ den 73a/2

Ḥorasan [Far.] *Kuzeydoğu İran'da bir eyalet*

H. 75a/1

Hūd [Ar.] *Kur'ân-ı Kerîm'de Âd kavmine gönderildiği bildirilen peygamber*

H. 114b/3

I

‘Irak [Ar.] *Ortadoğu'da bir İslam ülkesi*

‘I.+ dan 73a/2

‘İyş [Ar.] *Hz. İshak'ın oğlu, Hz.*

Yakup'un kardeşi

‘İ. 69a/10, 74a/12, 74b/1

İ

İblis [Ar.] *İnsana musallat olup onu saptırmaya çalışan ruhanî varlık*

İ. 102a/10

İbrâhîm [Ar.] *Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber*

İ. 63b/4, 63b/10, 63b/11, 63b/13, 64a/2, 64a/6, 64a/11, 64b/1, 64b/7, 65a/4, 65a/5, 65a/10, 65b/1, 65b/9, 65b/12, 65b/13, 66a/3, 66a/4, 66a/5, 66a/7, 66a/8, 66b/4, 66b/6, 66b/8, 67a/1, 67a/6, 67a/7, 67a/9, 67a/12, 67b/5, 67b/6, 67b/11, 67b/13, 68a/4, 68a/6, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 68b/2, 68b/9, 69a/11, 69a/12, 69a/13, 69b/2, 69b/5, 71b/4, 71b/11, 71b/12, 72a/7, 72a/9, 72a/10, 72a/12, 72b/3, 73a/3, 73a/6, 73b/2, 75a/7, 78a/7, 88b/11, 96b/5, 97a/10, 97b/1, 97b/7, 100b/7, 104a/7, 104a/11

İ.+ üñ 64b/9, 65a/13, 68a/1, 72b/13, 78a/9

İ.+ i 67a/6, 69b/3, 96b/7, 99a/6

İ.+ e 67b/4, 71b/6, 72b/5, 99a/7

İ.+ den 114a/5

İbni Yāmīn [Ar.] *Hz. Ya'kūb'un en küçük oğlu ve Hz. Yûsuf'un öz kardeşi*

İ. 89b/5, 90a/9, 91a/9, 91b/8, 92a/12, 92a/13, 92b/5, 93a/2, 94a/5, 95a/13, 97a/6, 98a/12

İ.+ üñ 93a/9

İ.+ i 91b/5, 96b/4, 96b/12, 97a/4

İ.+ e 93a/1, 98a/5

İ.+ dür 98b/5

‘İmrân [Ar.] *Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Meryem'in babasının adı*

‘İ. 107b/5

‘İ.+uñ 107b/2

‘İ.+ıdı 107b/2

İşhâk [Ar.] *Hz. İbrâhîm'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri*

İ. 68b/6, 68b/10, 69a/5, 69a/9, 72b/6, 73a/2, 73b/5, 73b/6, 73b/13, 74a/3, 74a/5, 74a/10, 74a/13

İ.+ uñ 74a/12, 93b/4, 93b/9, 93b/7

İ.+ a 68b/8, 96b/4

İ.+ dan 68b/7, 69a/9, 72b/9

İslâm [Ar.] *son ilahi din*

İ. 63b/9, 73a/7, 73a/8, 102b/3

İsmā'īl [Ar.] *Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen bir peygamber*

İ. 64a/11, 72b/5, 73a/1, 73a/9, 73b/5, 88b/11, 114b/3

İ. + üñ 73b/8

İ.+ i 63b/10, 73b/13, 76b/10, 96b/8

İ.+ den 72b/7

İsrâil *Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'kûb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad*

İ. 96b/4, 104b/2, 107a/13, 120b/4, 120b/5, 121b/5

İ.+ üñ 108a/8

İ.+ den 107b/13

İ.+ ler 121b/6, 127a/3

İ.+ lerüñ 123b/11

İ.+lere 119b/13, 122a/3

İ.+ lerden 107a/9

İsrâili[Ar.] *İsraili olan, İsrail'e ait*

İ.+ ler 108a/11

İsrâilullah [Ar.] *Allah'ın İsrail kulları*

İ. 97a/12

K

Ka'be [Ar.] *İslâm inancına göre yeryüzünde yapılan ilk mâbed, müslümanların kiblesi*

K. 64b/13

Ķālū Belā [Ar.] *Allah'la yaratılışları sırasında insanlar arasında yapıldığı kabul edilen sözleşme için kullanılan bir tabir*

K. 66a/10

Ķavluhū Te'ālā [Ar.] *Yüce Allah buyuruyor ki, Yüce Allah'ın sözü anlamına gelen ve ayetlerin başında yer alan ifade*

K. 64b/2, 64b/5, 65a/2, 65b/4, 66a/8, 66a/12, 66b/1, 66b/3, 67a/8, 68b/8, 68b/11, 69a/1, 70b/1, 72a/1, 72a/5, 73a/4, 76a/5, 76b/12, 77a/3, 77a/8, 77b/10, 79a/1, 79a/5, 79a/8, 80a/1, 80a/13, 82b/13, 83b/12, 84a/2, 85a/2, 85a/10, 85b/3, 87a/1, 88a/5, 90a/5, 91b/1, 91b/7, 91b/12, 92a/4, 93b/12, 94a/7, 94a/13, 94b/4, 95a/4, 95a/9, 96a/7, 96a/12, 98a/9, 98b/1, 98b/7, 98b/11, 99a/10, 99a/12, 99b/5, 100a/1,

100a/7, 100a/10, 101a/7, 102a/3, 102a/12, 103a/13, 103b/1, 105a/9, 106b/4, 108a/9, 108b/13, 109a/10, 109b/8, 110a/4, 110b/1, 111a/10, 111b/5, 111b/8, 112a/1, 112b/12, 112b/3, 113a/9, 113b/1, 113b/3, 114b/6, 114b/10, 115a/5, 115a/7, 115a/12, 116b/7, 117a/3, 117a/8, 117a/11, 118a/1, 118a/11, 118b/4, 119a/1, 120b/2, 121a/2, 122a/9, 122b/9, 123a/12, 123b/6, 123b/12, 124a/1, 124b/6, 124b/10, 125a/10, 126a/10, 126a/11, 126b/9, 127a/4, 127a/12		K.+ dan 90a/4, 100b/12
	Ḳışşa-ı Fir‘avn [Ar.] <i>Fir‘avn kıssası</i> K. 104b/4	
	Ḳışşa-ı Mūsā Peyğamber ‘aleyhisselatü vesselam [Ar.] Hz. Musa Peygamber (Allâh'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun) Kıssası K. 115b/13	
	Ḳışşa-ı Şu‘ayb ‘Aleyhi’s-selâm [Ar.] Şu‘ayb ‘Aleyhi’s-selâm (Allah'ın selamı onun üzerine olsun) kıssası K. 114b/1	
Kelimullah [Ar.] <i>Allah'ın konuştuğu kişi anlamında Hz. Mûsâ için kullanılan tabir</i> K. 120b/10	Ḳışşa -ı Yûsuf Aleyhisselâm [Ar.] <i>Hz. Yusuf kıssası</i> K. 74b/12	
Kinân [Ar.] <i>Kenan</i> <i>şehirinde bulunan dağın adı</i> K. 64a/8	Ḳubeys [Ar.] <i>Kâbe'nin yaklaşık 100 m. doğusunda bulunan küçük bir dağ</i> Ḳ. 64a/10, 65a/10	
Ken‘ân <i>Hz. Yakub'un memleketi, Filistin</i> K. 90b/2 K.+ a 97b/9 K.+ da 89b/3	Ḳur‘ân [Ar.] <i>Kur‘an</i> Ḳ. 75b/7 Ḳ.+1 75b/8	
	Ḳureysi [Ar.] <i>Hz. Peygamber'in mensup olduğu Arap kabilesi</i>	

K. 75b/9

L

**Lā İlähe İllAllāh Muhammedü
Rasulullahi** [Ar.] *Kelime-i Tevhid,
iman esaslarının özünü ifade eden
cümle*

L. 101a/5,6

Lā İlähe İllallāh Mūsā Kelimullah
[Ar.] *Allah'tan başka ilah yoktur,
Musa Allah'ın komuştuğu kişidir.*

L. 120b/10

Lā İlähe İllallāh Mūsā Resûlullāh
[Ar.] *Allah'tan başka ilah yoktur,
Musa Allah'ın resulüdür.*

L. 121b/4

Lāvi [Ar.] Hz. Yakub'un
oğullarından biri.

L.+ ye 89b/4

Lūṭ [Ar.] Kur'an'da adı geçen bir
peygamber

L. 67b/3, 68b/4, 69a/12, 69a/13,
69b/6, 69b/12, 70a/5, 70a/6,
70a/10, 70b/3, 70b/5, 70b/9,
70b/11, 70b/13, 71a/2, 71a/5,
71a/9, 71a/10, 71b/2, 72b/2,
72b/4

L.+uñ 70a/1

L.+ a 71a/8, 71b/1

M

Mālik bin Zūğar [Ar.] Hz. Yusuf
kıssasında Hz.Yusuf'u kuyudan
çıkaran kervanın başındaki kişi

M. 79b/7

Mālik- i Reyyan [Ar.] Hz. Yusuf
döneminde yaşayan Mısır kralı

M. 81b/11, 82b/1, 82b/8

Medyen [Ar.] Hz. Şuayb'ın
peygamber olarak gönderildiği kavmin
ve bu kavmin yaşadığı yerin adı.

M. 72b/7, 73a/2, 112a/4, 114a/5,
114b/6, 114b/10

M.+ e 112a/2, 114b/10

M.+ de 72b/13

M.+ den 72b/12, 72b/13, 114a/5,
115b/4

Mehdi [Ar.] dünyanın son
zamanlarında ortaya çıkıp doğru
inancı ve adaleti yeryüzüne hâkim
kılacağına inanılan kurtarıcı

M. 109b/5

Mekke [Ar.] Kâbe'nin bulunduğu ve
hac ile umre ibadetinin ifa edildiği
kutsal şehir

M. 64a/2, 65b/1

M.+ nüñ 65a/1

M.+ ye 64b/11,89a/11

M.+ den 73a/1

Meryem [Ar.] *Hz. İsa'nın annesi*

M. 107b/4

Mısır [Ar.] *büyük bir kesimi Afrika'da, küçük bir kesimi (Sînâ yarımadası) Asya'da yer alan ülke*

M. 79b/6, 81a/4, 81b/8, 81b/13, 82a/3, 82a/6, 89a/11, 89a/12, 93a/6, 96b/2, 97a/9, 97a/11, 100b/4, 104b/1, 106b/6, 106b/7, 111a/2, 113a/9, 119a/6

M.+ uñ 81a/1, 89b/2, 93a/6, 96b/5, 101a/3

M.+ a 80b/12, 81a/1, 81b/7, 85b/12, 89b/8, 96a/12, 100b/10, 100b/12, 101a/1, 118a/6, 118a/10, 119a/5

M.+da 81a/4, 82a/7, 87b/9, 110a/5

M.+dan 99b/1, 119a/3

M.+ dur 120b/12

Mikâ'il [Ar.] *Kur'an'da adı geçen dört büyük melekten biri*

M. 68b/2

Muhammed [Ar.] *son peygamber*

M. 74b/13, 75a/3, 78a/5, 88b/13, 103b/10, 118b/8

M.+ Muştafâ 73b/11, 88b/13, 114b/4

M.+Rasulullah 101a/6

M.+idi 118b/7

Mūsā [Ar.] *İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber*

M. 63b/7, 108a/11, 108b/1, 108b/5, 108b/8, 108b/9, 108b/13, 109a/5, 110a/12, 110b/1, 110b/6, 111a/2, 111a/4, 111a/5, 111a/8, 111a/10, 111a/11, 111b/2, 111b/7, 111b/10, 111b/11, 112a/4, 112a/7, 112a/8, 112a/9, 112a/12, 112b/2, 112b/4, 113a/1, 113a/3, 113a/5, 113a/6, 113a/8, 113b/3, 113b/6, 113b/9, 114a/2, 114a/4, 114a/7, 114a/9, 114a/11, 114a/13, 114b/1, 115b/12, 115b/13, 116a/1, 116a/6, 116a/7, 116a/11, 116a/12, 116b/5, 116b/6, 116b/8, 116b/11, 116b/13, 117a/3, 117a/5, 117a/8, 117a/12, 117b/1, 117b/2, 118a/2, 118a/5, 118a/6, 118a/7, 118a/10, 118a/13, 118b/5, 118b/6, 118b/9, 118b/13, 119a/5, 119a/9, 119a/13, 119b/3, 119b/4, 119b/7, 120a/1, 120a/7, 120a/8, 120b/6, 120b/8,

120b/10, 120b/11, 120b/12, 121a/5,
121a/6, 121a/8, 121b/4, 121b/7,
122a/5, 122a/6, 122a/10, 122b/1,
122b/8, 123a/8, 123a/10, 123a/12,
123a/13, 123b/2, 123b/5, 123b/10,
123b/13, 124a/1, 124a/12, 124a/13,
124b/5, 124b/7, 124b/9, 125a/5,
125a/11, 125a/13, 126a/1, 126a/6,
126b/5, 126b/9, 126b/13, 127a/5,
127a/9, 127a/11, 127a/13

M.+ yıla 120a/13, 124b/8

M.+nuñ108a/4,109a/2,109a/8,10
9b/6,110a/6, 111a/1, 113a/7,
114a/11,118a/4, 127a/2

M.+ yı 108b/3,108b/10, 109b/5,
110b/6, 111a/7, 112b/12, 117b/6,
119b/2, 126b/10, 127a/1

M. + ya 110a/12, 111a/3,
111a/4, 111a/5, 111b/3, 113a/8,
114a/3, 114a/6, 120a/11, 121a/2,
122a/4, 123a/7, 123b/4, 123b/8,
126b/13, 127a/10

M.+ dur 119a/13, 119b/1

Mus ‘ab [Ar.] Hz. Yusuf döneminde
yaşayan Mısır hükümdarı Kral Mâlik
Reyyan’ın oğlu

M. 104a/9, 104a/13,104b/5

Muştafa [Ar.] Hz. Muhammed’in
adlarından biri

M. 89a/9

N

Nemrūd [Ar.] Hz. İbrâhim döneminde
tevhid inancının karşısındaki siyasal
otoriteyi simgeleyen efsanevî kral

N. 96b/7, 99a/6

N.+ı 78a/7

Nil [Ar.] Mısır’ın hayat kaynağı
olan nehir

N. 81a/11, 105a/12, 106b/6,

109a/6, 109a/7

N.+ i 105b/9

N.+ e 106a/8

Nūh [Ar.] büyük peygamberler
arasında sayılan, kendisine
inanmayan kavmi tûfan ile helâk
edilen peygamber

N. 115a/5

Ö

‘Ömer Hz.

Ebubekir’den sonraki halife

‘Ö. 118b/10

‘Ö.+ e 63b/9

R

Rahime [Ar.] Hz Eyyub’un eşi

R. 104a/12

Resûlullâh [Ar.] Hz. Muhammed

s. 114b/3

R. 75a/10

Reyyân [Ar.] Hz. Yusuf döneminde
yaşayan Mısır kralı

R. 81a/3, 81a/5, 81b/11, 82a/4,
82b/1, 82b/9, , 85a/4, 85b/10,
85b/11, 86b/10, 87b/7, 88b/4,
88b/7, 104a/13, 104b/5

R.+ uñ 85b/1, 102b/10, 104a/8

R.+ a 86b/10, 88a/11

Rûm [Ar.] Roma, Bizans, Rumlar
ve Anadolu'yu ifade eden bir isim

R.+ a 74b/2

S

Şafâ [Ar.] Mescid-i Harâm'ın
kuzeydoğusunda Ebûkubey's dağının
eteğinde Merve'den biraz daha yüksek
olan tepe

Ş. 64a/10

Şafiyye [Ar.] Hz. Şuayb'ın kızı, Hz.
Musa'nın eşi

Ş. 116a/12, 116b/9, 119a/9

S.+ nüñ 116a/11

Şâlih [Ar.] Kur'an'da Semûd
kavmine gönderildiği bildirilen
peygamber

Şâm [Ar.] Hz. Lut dönemi
şehirlerinden biri

S.+ dı 69b/8

Sâmiri [Ar.] Hz. Mûsâ Tûr'a
çıktığında İsrâiloğulları'nı altından
yaptığı buzağıya tapmaya sevkeden
kişi

S. 111a/7, 111a/8, 111a/9,
111a/11

S.+ ye 111a/9

Sâre [Ar.] Hz. İbrâhim'in hanımı
ve İshak'ın annesi

S. 63b/6, 67b/8, 68a/7, 68b/9,
68b/12, 69a/3, 69a/6, 69a/10,
95b/3

S.+ ye 63b/10, 67b/12

S.+ den 67a/11, 69a/8, 72b/6

Sendum [Ar.] Hz. Lut dönemi
şehirlerinden biri

S. 69b/8, 69b/12

Sehna [Ar.] Mısır yakınlarında bir
şehir

S.+ ya 80b/12

Ş

Şâm [Ar.] İslâm dünyasının

*önemli tarihî şehirlerinden biri,
günümüzde Suriye'nin başşehri*

Ş.+ a 65b/10

Şem 'un [Ar.] *Hz. Yakub'un oğlu*

Ş. 89b/4

Şīt [Ar.] *Hz. Âdem'in üçüncü
oğlu*

Ş. 95b/2

Şu 'ayb [Ar.] *Kur'an'da Medyen
halkına gönderildiği bildirilen
peygamber*

Ş. 72b/12, 112b/6, 112b/10,
112b/11, 113a/6, 113a/10, 113a/13,
113b/3, 113b/5, 113b/10,

113b/12, 114a/2, 114a/3,
114a/6, 114b/2, 114b/3, 114b/4,
114b/5, 114b/10,

115a/2, 115a/4, 115a/9,
115a/11, 115b/2, 115b/4, 115b/6,
115b/11, 116a/2,

116a/6

Ş.+ a 113b/12, 114a/6, 114b/8,
115b/2, 115b/12, 116a/1

T

Ṭaif [Ar.] *Suudi Arabistan'da bir
şehir*

Ṭ. 64b/13

Ṭ.+ de 64b/12

Ṭ.+ dendür 65a/1, 65b/9

Ṭāyife-i Yemen [Ar.] *Yemen kavmi*

Ṭ.+ e 64b/13

Tañrı *Tanrı*

T. 66a/2, 69a/3, 69a/4, 69b/11,
72a/1, 72a/11, 73b/1, 79a/13,
83a/6, 83a/9, 84a/3, 90b/11,
92a/3, 93b/1, 94a/3, 94b/7,
97b/10, 101b/2, 101b/4,
102b/2, 102b/3, 103a/1,
105a/11, 106b/7, 117b/11,
119b/10, 120a/13, 124b/11,
126a/3, 126a/7, 126b/2,
126b/3, 127a/13

T.+çün 102b/5

T.+ nūñ 69a/8, 71a/2, 90a/13,
120b/4

T.+ ya 100b/9, 114b/12,

115a/6, 119a/2, 119b/9,

121a/8, 125b/1, 126a/2

T.+ dan 69b/2, 70b/7, 74a/5,
75a/9, 84a/13, 84b/2, 96a/7,
97b/1, 98b/5, 115b/1

T.+van 75b/7

T.+ m 101b/11

T.+ ñ 120b/11

T.+ sı 124b/9

T. sından 126a/6

T.+ sına 124b/8, 126a/1

T.+ ñuz 105a/7

T.+ yın 117a/6	101a/7, 101a/3, 101a/6, 101a/9,
T.+ sın 105b/7	101a/12, 101a/13, 102b/4,
T.+ ysañ 105a/13	102b/13, 103a/1, 103a/3,
	103a/9, 104b/9, 106a/4,
Tañrılık <i>Tanrılık</i>	106a/13, 107a/4, 107b/5,
T. 107a/4, 121a/13	107b/10, 108a/13, 108b/10,
	109a/8, 109b/4, 110a/1,
Te‘ālā [Ar.] <i>yücedir anlamına gelen,</i>	110b/10, 111a/5, 111a/8,
<i>Allah adı zikredilirken kullanılan söz</i>	111b/1, 112a/3, 112a/12,
T. 63b/2, 63b/12, 64a/2, 64a/6,	112b/9, 113a/1, 113a/3,
64a/9, 64b/2, 65a/4,	114a/6, 114a/9, 114a/10,
65b/8, 65b/9, 65b/12, 66a/1,	114b/5, 114b/7, 114b/12,
66a/3, 66a/6, 66a/12, 66b/8,	115a/2, 116a/7, 116b/3,
67a/1, 68a/1, 68a/4, 68a/8,	116b/8, 116b/11, 117a/1,
68a/11, 68b/1, 70a/1, 71a/7,	117a/4, 117b/1, 117b/11,
71b/1, 71b/5, 72a/5, 72b/4,	118a/4, 118a/13, 118b/1,
72b/7, 72b/9, 73a/9,	119a/6, 120a/2, 120a/9,
73b/1, 73b/6, 74a/5, 74b/3,	120b/2, 121b/9, 122a/9,
75a/5, 75a/13, 75b/5, 76a/3,	122b/12, 123a/7, 123a/12,
76a/12, 76b/3, 76b/8, 77a/10,	123b/1, 124a/6, 124a/10,
78b/1, 78b/5, 78b/8, 79b/1,	124b/10, 125b/10, 125b/12,
79b/13, 81a/1, 81a/9, 83a/12,	126a/9, 126a/11, 126b/4,
83b/2, 84b/2, 84b/10, 85a/4,	126b/12
86b/1, 86b/4, 87a/5, 87a/7,	T.+ nuñ 99b/4
87b/5, 90b/6, 90b/13, 90a/1,	T.+ yı 109b/13
90a/12, 91b/4, 93a/12, 93b/7,	T.+ ya 122a/8
93b/13, 94a/4, 94b/4, 94b/9,	T.+ dan 71b/2
95b/1, 95b/7, 95b/10, 95b/12,	
97b/9, 98a/1, 98a/5, 98a/7,	Ṭūr-ı Sinā [Ar.] <i>Hız. Mûsâ'ya</i>
98a/9, 98a/11, 98b/1, 98b/5,	<i>Tevrat'ın verildiği dağ</i>
98b/10, 98b/12, 99a/2, 99a/5,	S. 64a/9
99b/1, 99b/7, 99b/10, 100a/5,	U

Uhūd [Ar.] *Medine'nin kuzeyinde Mescid-i Nebevî'ye yaklaşık beş kilometre mesafede olan dağ*

U. 64a/9

V

Velīd [Ar.] *Firavun'un asıl adı*

V. 104b/4, 104b/5

Y

Yağra[Ar.] *Suriye yakınlarında bir şehir*

Y.+ ya 80b/12

Ya'kūb [Ar.] *Hz. İbrâhim'in torunu ve İsrâiloğulları'nın atası olan peygamber*

Y. 68b/7, 68b/8, 69a/9, 72b/10, 73a/5, 74a/13, 74b/2, 75a/5, 75b/1, 77a/5, 77b/2, 79a/10, 79a/12, 84b/5, 89b/3, 90a/5, 90a/13, 90a/10, 91b/8, 91b/9, 91b/11, 91b/13, 93a/12, 93a/13, 93b/10, 95a/3, 95b/8, 95b/9, 95b/13, 96a/9, 96a/11, 96b/1, 96b/4, 97a/9, 97a/11, 97b/9, 97b/11, 97b/12, 98a/4, 99b/3, 99b/11, 100a/4, 100a/5, 100a/10, 100a/12, 100b/1, 100b/6, 100b/8, 101a/9, 101a/13, 102a/4, 102b/5,

102b/9, 102b/13, 103a/2,

103a/3, 103a/7, 103b/7, 104a/6

Y.+ ıla 75b/12, 95b/6

Y.+ uñ 76a/7, 77b/4, 89b/7, 96a/4, 97b/12, 99b/2

Y.+ a 95a/11, 95b/7, 95b/8, 99b/9, 100a/3

Y.+ dan 69a/9, 72b/10

Yehuz [Ar.] *Hz. Yakub'un on iki oğlunun en büyüğü*

Y. 72b/11, 74b/4, 89b/4

Yehuza [Ar.] *bkz. Yehuz*

Y.+ nuñ 74b/6

Yūnus [Ar.] *Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen bir peygamber*

Y.+ ı 81b/2

Y.+ a 81b/3

Yūsuf [Ar.] *Hz. Ya'kūb'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber*

Y. 69a/9, 72b/11, 74b/5, 74b/12, 75a/6, 75b/11, 76a/9, 77a/13, 77b/6, 79a/1, 79b/3, 79b/10, 80b/2, 80b/10, 81a/11, 81a/13, 81b/9, 81b/12, 82b/12, 83a/4, 83a/5, 83a/8, 83a/9, 83b/3, 83b/9, 83b/11, 84a/2,

84a/6, 84a/8, 84a/9, 84a/10,
 84a/12, 84a/13, 84b/2, 84b/5,
 84b/6, 84b/9, 84b/11, 84b/13,
 85a/1, 85a/11, 85a/12, 85b/2,
 85b/7, 85b/9, 86a/2, 86a/13,
 87a/2, 87a/5, 87a/7, 87a/10,
 87a/12, 87b/2, 87b/6, 88a/2,
 88a/13, 88b/3, 88b/5, 88b/7,
 89a/7, 89b/10, 89b/13, 90a/3,
 90b/3, 90b/5, 90b/10, 90a/2,
 92a/7, 92a/12, 92b/1, 92b/5,
 92b/9, 92b/10, 93a/10, 93a/12,
 93b/4, 93b/9, 93b/11, 93b/12,
 94a/1, 94a/2, 94a/13, 94b/2,
 94b/13, 95a/12, 96a/3, 97a/5,
 97a/8, 97b/4, 97b/12, 98a/4,
 98a/5, 98a/8, 98b/4, 98b/11,
 98b/12, 99a/3, 99a/8, 99a/13,
 99b/8, 99b/9, 99b/11, 100b/4,
 100b/6, 100b/10, 101a/1,
 101a/2, 101a/7, 101a/10,
 101a/11, 101a/12, 101a/5,
 101a/9, 101a/10, 101a/13,
 102a/6, 102a/7, 103a/3, 103a/7,
 103a/8, 103a/11, 103a/12,
 103b/5, 104a/1, 104a/2, 104a/9
 Y.+ ıla 92b/3, 99a/8, 102b/9
 Y.+ uñ 74b/10, 76a/8, 77a/2,
 77a/12, 79a/6, 81b/10, 83b/2,
 83b/8, 84b/7, 84b/13, 85b/7,
 85b/8, 86a/11, 89b/5, 90a/3,
 93b/3, 93b/7, 95b/13, 96a/2,

96b/1, 98a/12, 99b/1, 99b/4,
 99b/7, 99b/12, 99b/13, 100a/3,
 101a/11, 103a/9, 103b/12,
 104a/11

Y.+ ı 77a/1, 76b/3, 77b/2,
 78a/12, 78b/1, 78b/3 79a/3,
 79a/4, 79b/4, 80b/6, 80b/7,
 80b/9, 80b/11, 81a/13, 81b/5,
 82a/8, 82a/11, 82b/8, 82b/10,
 83a/2, 83b/7, 84a/5, 84a/12,
 86a/9, 86b/5, 88a/4, 90a/1,
 90a/13, 93b/8, 93b/9, 97b/13,
 103a/6

Y.+ a 80a/2, 83a/2, 83a/8,
 83a/9, 84a/1, 86a/6, 86b/12,
 88a/2, 88b/7, 88b/9, 89a/7,
 96a/9, 96a/12, 98a/10

Y.+ dan 69a/10, 75b/2, 80b/9,
 104a/9

Y.+ ın 98b/4

Y.+ sın 90b/9, 98b/4

Y.+ um 77a/5, 96a/5

Y.+ dur 92b/6, 98a/13

Z

Zelîhâ [Ar.] *Yusuf kıssasının kadın kahramanı*

Z. 82a/13, 82b/1, 82b/4,
 82b/5, 82b/6, 83a/2, 83a/8,
 83b/6, 83b/7, 83b/9, 83b/10,
 84a/5, 84a/9, 84a/10, 84a/11,
 84a/13, 84b/1, 84b/3, 84b/13,

85a/2, 85a/4, 85a/5, 85b/8,
 85b/9, 85b/12, 85b/13, 86a/5,
 86a/9, 86a/12, 86a/13, 86b/3,
 101a/7, 101a/8, 101a/12,
 101a/13, 102b/5, 103a/1,
 103a/2, 103a/9, 103a/10,
 103a/12

Z.+ nuñ 83a/11

Z.+ ya 82b/9, 82b/12, 83a/4,
 101a/5

Z.+ dandur 85b/10

Zügar [Ar.] Hz. Lut dönemi
 şehirlerinden biri

Z. 69b/9

Z.+ ıla 69b/9

Z.+ uñ 69b/10

Zülfikār [Ar.] Hz. Muhammed'in Hz.
Ali'ye armağan ettiği, ucu ikiye
ayrılmış kılıç

Z. 78b/7

Z.+ ı-y-ıla 78b/4

Z.+ı 78b/6,78b/1

SONUÇ

Hicri 934 yılı Cemaziyevvel ayında, Miladi 1528 yılında kaleme alınan yazma eser Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşımaktadır.

Müellif ile ilgili bilgi bulunmamakta, eserin sonunda İsmail Bin Hamza tarafından istinsah edildiği bilgisi yer almaktadır. Kaynaklarda müstensih'in hayatı hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Arapça ve Farsça terkip ve tamlamaların sayısı azdır.

Müellif kıssaları anlatırken ayetlere de yer vermiştir. İncelenen 63b- 127a varakları arasında toplam 143 adet ayet yer almaktadır. Ayetlerden sonra genellikle yani kelimesi ile başlayan ifade ile ayetin açıklamasına yer verilmiştir. Bu ayetlerin mealleri, sureleri ve numaraları dipnot bölümünde belirtilmiştir.

Yazma eserde yoğun bir Eski Anadolu Türkçesi etkisi görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumunun bozulduğu bilinmektedir ve bu durum eserimizde de görülmektedir.

65b-1 numaralı varakta yer alan “ekin terke”, “yem yemiş” ifadeleri, kalıplaşmış söz varlığı (ikileme) örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

66a-7 numaralı varakta yer alan “çekildüsi” örneğinde görülen geçmiş zaman eki, sıfat-fiil eki gibi kullanılmıştır. Örneğine çok rastlanmayan bu yapı dikkat çekicidir.

68a-5 numaralı varakta yer alan “berü” sözcüğünün sonundaki “ü” ünlüsünün yazımında vav ile birlikte elif kullanılması nadir görülen bir imla şeklidir.

69a-3 numaralı varakta yer alan “feriştelere” sözcüğünde çoğul ekinin ayrı yazıldığı görülmektedir. Daha çok Eski Uygur yazı dili geleneğinde rastlanan bu imla şekli Çağataycada kullanılmaktadır. Çağataycadaki kadar olmasa da Eski Anadolu Türkçesinde de bu şekle rastlanmaktadır.

70b-4 numaralı varakta “kızlarımdur” sözcüğünde iyelik ekinin yardımcı ünlüsünün düz olduğu görülmektedir. Bu kullanım bizi dudak uyumunun görülmeye başlandığı kanaatine ulaştırmaktadır.

Metinde pek çok yerde geçen “bular, bularuñ” sözcüklerinde zamir n’sinin kullanılmaması Uygur imlasının devam ettiğini göstermektedir.

İncelenen varaklarda kıssalarına yer verilen peygamberler sırasıyla Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. Yusuf, Hz. Şuayb ve Hz. Musa’dır.

Giriş kısmında Eski Anadolu Türkçesini, kısas-ı enbiya türünü ve tezimize konu olan eserin özelliklerini, inceleme kısmında metnin yazım, ses bilgisi ve yapı bilgisi özelliklerini, metin kısmında tezimizin konusu olan 63b-127a varaklarının çeviri yazı alfabesiyle aktarımını ifade ettiğimiz çalışmamızın dizin kısmında bağlam sözlüğü ile birlikte gramatikal dizin, tıpkıbasım kısmında ise metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Esere ait diğer varakların incelenmesi ile eser ilim âlemine tanıtılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

AKAR, Ali (2017); Türk Dili Tarihi, İstanbul: Ötüken Neşriyat

AKAR, Ali (2018); Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş, İstanbul: Ötüken Neşriyat

ARSLAN, Hülya Erol (2018); Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

ATA, Aysu (2019) Rabguzî, Kısasü'l- Enbiyâ I, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

CEMİLOĞLU, İsmet (2000); 14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

DEVELLİOĞLU, Ferit (1998); Osmanlıca-Türkçe Lugat, Ankara: Aydın Kitabevi

ERCİLASUN, Ahmet B. (2004); Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Ankara: Akçağ Yayınları

ERGİN, Muharrem (1998); Türk Dil Bilgisi, İstanbul: Bayrak Yayınları

ERSOYLU, Halil (2000) Eski Türkiye Türkçesi Metinlerinde Kullanılan Elifli Vav, Türk Dili Hasan Eren Özel Sayısı, Ankara, 135-139

GÜLSEVİN, Gürer- BOZ, Erdoğan (2013); Eski Anadolu Türkçesi, Ankara: Gazi Kitabevi

GÜLSEVİN, Gürer (2017); Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

KANAR, Mehmet (2018); Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü, İstanbul: Say Yayınları

KARAMAN, Hayrettin ve diğ. (2013); Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

KORKMAZ, Zeynep (2017); Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

KORKMAZ, Zeynep (2019); Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

KORKMAZ, Zeynep (2020); Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

ÖLKER, Perihan (2018); Bir Dil İçi Aktarım Örneği Nazmizade Murtaza'nın Kâbusname Tercümesi, Konya: Palet Yayınları

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2012); Eski Türkiye Türkçesi, İstanbul: Kapı Yayınları

Tarama Sözlüğü 1-8 (2019); Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

TÜMER, Günay (1991); Arâisü'l-Mecâlis Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi III, 265-266

Türkçe Sözlük (2019); Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1977); Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

YAVUZ, Orhan (1991); Türkçede Kapalı E, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 0 (6), 271-306.

YILMAZ, Emine- DEMİR, Nurettin-KÜÇÜK, Murat (2013); Kısas-ı Enbiya, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

TIPKIBASIM

64a

63b

اوله نه کوردی قودی ابراهیمک قری اجدی باشی
اشغالو باشی بوی بلاره قازندی ولورجی باشی
بریدی بوندا اول زعمر جانی ادبی ائی روی لوقه
قل وار دی ابراهیم ایندی یاعرب لوقک قیل وار
دیدی مری کسری سیاهی ادا اول قندار و ا
قوت و زینه بقودی امدی بعورده ابراهیم باشی
ایوب روی قام قری اجدی حوچه دئی تکلا سا
وده اوردن قیاردی کوردی مری قوتل مری ادا
ایندی یا ابراهیم لوق قوتل مری حو قوتل وار دی
ابراهیم قازدی کوردی اندر مری کا دمنقل مری
دیدی حیران اشدی نراش یاسی واداشه مار
دیدی ابراهیم ایندی مهای اولدی اولدی
کل اخیل لمرده کل دیدی اندر حیران ایندی

[illegible]

اوکلوننه
کیور دی

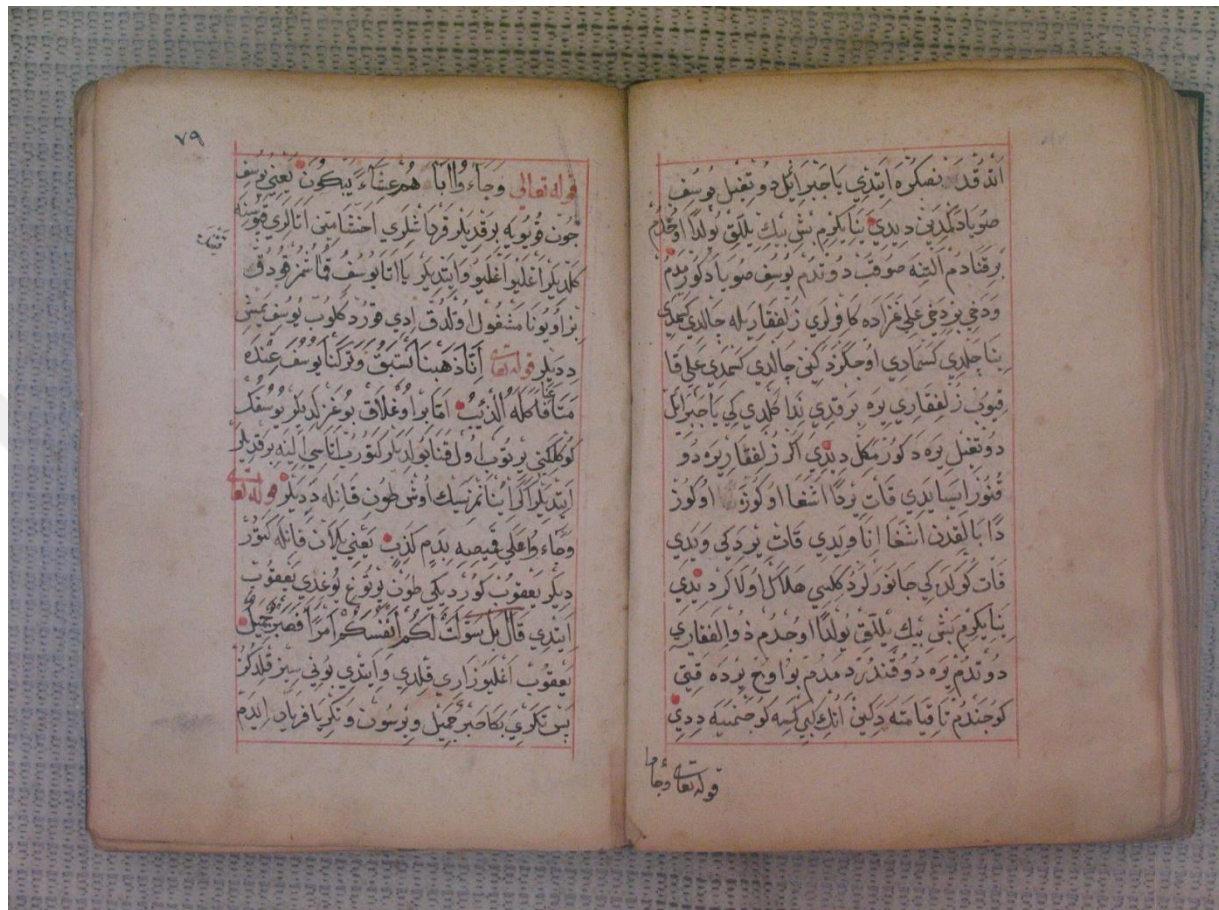

مهر و دل با سپید و در دی بی باز دی مهر و بریدی بی ملک
ز غریب و غلامان تنویری که در دل عالم اندک بی بقیه
دیدی اندک درین آینه بی بکایتان نام زو بی ملک
معتدی بوقدر ملک بی معزده او بی اول و ثانی او بی
آفت زان بر دی او بی ملک بی غلامان بی غلامان
مهر و دل با سپید و در دی بی باز دی مهر و بریدی بی ملک
ز غریب و غلامان تنویری که در دل عالم اندک بی بقیه
دیدی اندک درین آینه بی بکایتان نام زو بی ملک
معتدی بوقدر ملک بی معزده او بی اول و ثانی او بی
آفت زان بر دی او بی ملک بی غلامان بی غلامان

تکریداً قلنا ایا ناروین بردا و سلام علی ابراهیم
 اگر انا و فریدانی بوغز لایسه مجانه لدا کلری لایسا
 و انی قح قری اندی و قدیاء بذج عظم دیری
 و اگر سی یوسف رفته مبتله قلدیسه اندی اریق
 اون برا و غلا کاردی برا و غول و قلو غنا غل
 سین و اون برا و غول و ارفنه خون شاور قلمار
 تالما ابراهیم صبور قلدیسه نصرت بولری و اواهم
 صبور قلدیسه لبوت بولری و شیهر لوبیکا
 و بوی نهانه و اریق بی یعقوب و قودی جواب
 ایشدی ایشدی شکر جعفرین دما دی لایحق طاهر
 قلدی اندی یعقوب غلری اندی جبرائیل کلری اندی
 یا یعقوب و یوسف دینی لای غلام دیری یعقوب
 غصه سی قی رندی بریخه لای ایدر یوسف و دوشک

قری یاری
 کوردی

کوردی قری یاری اوندعه و کساد و شیدی دمنای
 باغیان المستغنی الغنی ایدی ریخه لای ایدر بودعای
 او قدی یه اللهم یا کون و یا دایم للعرف در حال
 جبرائیل کلری ایشدی یا یعقوب یوسف سکار کون و
 بولون یوسف ائی یا مبتله و غلا بقرادی کوردی
 اون قری شلری کلر کیشم بوردلر مال اولد قری شوله
 ایدی یه بعد لایک بر حله سی بر حله آخوه اولدی ایدی
 برا و ایشدی و بوردی جون یوسف قشله کلر یوسف
 ایشدی قری نقالی هل علم ما فعلتم یوسف و اخیه
 اذ انتم جاهلون دیدی یعنی یه بولر یوسف
 نه قلد و کوز سیر و قری شنه نه قلد و کوز لای سیر
 دیدی اندی ائی یا مینی یوسف نقابین بوزند
 کوردی کوردی بوغز یوسف و ایشدی کلری

بکاوردی و باد تا اهل بی و بلد دی بکا و شمع برین
 ای یی کوئی برادار کوی شکور کالی سندار توق
 تکی ووق دنیا ده و آخر نه بنم اولو هم اسلام اوز
 انکل وصاله اولشد غل دی جون کوپا کلدی
 زینجا اور و خور دی جاعوردی با یعقوب دل تکر جیون
 کی بخت درین دی امدی و شمعته او کوردی و
 اویلق یوق کوردی کوردی و قاشد دی و صاجتک
 رواقلاری و لاکم اولدی برزد و ره سینی هم سویم
 ایندی سینی جون یعقوب دردی یوسف له و صلی صلا
 بیله دوردی ایندی بن ملک رانک عوریم امدی
 بکت کوم ایندی و کوریم کندی و مالوم و یا یعقوب ایندی
 و خا و نلقوم کندی بخدی مبتلا اولدم کوز عده
 کورمز سونک اوغلاک حسرتدن دی یی یعقوب ایندی

ای یی زینجا

ای یی زینجا سونک کوزوک و خسه کنی قنده بوم وارنه
 دیلین دلاکل زینجا ایندی با یعقوب بیانی کوریم
 کرک و صلاک جیم یوسف کرک دی یی یعقوب عاقلدی
 و اوغللاری امین دی یی زینجا کالی اولسا غل حیات
 لیرن رواقلاری و اوغللاری یی زینجا اوغلان اولدی
 و کورک اولدی بک اولدی فی الحال یوسف کاین فیدی
 یعقوب ایندی الهی شوبله کوز لایک و برعل کو یوسف کا
 عاشیق اولدی کی کوریدن سر به کلیمه یوسف بنی کر
 ارباقار دی کی زینجا کورکلی ما یوسفک صری
 قزای قالماری جون لیمه اولدی زده کورکلی زینجا
 نمازده دوردی یوسف فی قزای اولدی اردی و دین کلدی
 کوکلای تا کاین یی زینجا ایندی با یوسف و انک یوسف
 دردی بن و ندم دردی و الله تعالی و تقدیرت به و هم

